NAGY OLGA

SZIDI

regény

IFJÚSÁGI KÖNYVKIADÓ BUKAREST
1964

a fedőlap
SOO ZÖLD MARGIT
munkája

SZIDI A BENTLAKÁSBAN

DERÜLT ÉGBŐL VILLÁMCSAPÁS

Édesanyám eltörte a lábát. Most itt fekszik mozdulatlanul: Nemsokára érte jönnek a mentők. Elviszik. Be a kórházba. És én nem látom őt, ki tudja meddig

Nem, nem is lehet igaz. Az én mindig vidám, fiatal édesanyám! És most olyan csendes, mozdulatlan. Szótlan. Nem is mosolyog

Pedig milyen boldogan éltünk mi négyen: a három testvér és édesanyám. Mert apánk még a háborúban odamardt. Édesanyám azóta gyárban dőlgozik. Szakmát tanult, az esti líceumot is elvégezte, ü sohasem fáradt, sohasem ideges, sohasem rosszkedvű. Szidni sem szid minket, csak korhol, szemrehányást tesz. De jaj, ez keservesebb mindennél.

Szóval boldogok vagyunk — voltunk mostanig. Csak az én nagyképü, hencegő bátyám (nem találok jobb kifejezést kellemes személyére), csak ez ne bosszantana egész nap. S ami rémes, teljesen ki vagyünk szolgáltatva neki: én s az öcsém, kicsi Laci. Anyám hol délutános, hol délelőttös, drágalátos bátyám szintén. Csakhogy felváltva. Ö is, akárcsak édesanyám, munkás. Es már keres. Innen a nagy fennhéjázása. Egyszer kihallgattam, hogy hencegett valami barátainak:

— Hogy ezzel a leánykával mennyi a bajom! (Már min velem.) Pedig rám bízta édesanyám, én felelek érte. De hát lehet, hiszitek? Csak a maga feje után jár . ..

Ilyen undok. Nem is beszél másként, csak így: ″Te fuzsitus, te szeleburdi, te szertelen!" Még azt is mondja nekem: ″Szidi, te léha!" A rondája! Csak azért, mert jókedvem van. S mi köze hozzá, ha nekém jókedvem van, ha ugrálok, táncolok, szaladok?!

Egész nap kárpál velem:

— Nem hallgatsz el mindjárt?

Ezt csak azért, mert énekelni kezdtem. Szeretek énekelni. Ha mosogatok, mosok, súrolok (mert én azt is tudok) legszívesebben énekelek.

— Már megint énekelsz? Egész nap nem áll be a szád!

— Nem! Mert úgy jön!

— Minek örülsz már megint?

— Hogy élek. Hogy süt a nap. Hogy, hogy...

Tudom is én, minek örvendek, de hogy boldog vagyok, az biztos. Az ember mindenben talál valami szépet: ha leül, kezébe vesz egy könyvet, s aztán szervusz világ, már repülök is. Nincs ennél gyönyörüségesebb. Most is egy francia kislányról olvasok. Simone-nak hívják. Leírom ide a szerző nevét: Feuchtwanger, mert kiolvasni nem tudom, én angolt tanulok, s attól az undok Ádámtól, már tudnillik a bátyámtól, azért sem kérdem meg. Szóval ez a kislány csak olyan egyszerű volt, mint más. S tizenhat éves. Csak két évvel idősebb nálam. Még hasonlítok is hozzá. Így képzelem el: szőke, mint én, kék szemű, két copf a vállán. S még abban is hasonlít hozzám, hogy valami nagy-

szerű hőstettet hajtott végre. (Én persze még nem hajtottam végre, de majd ezután!) És .a felnőttek észre sem vették, nem is tudták, mi lakik benne. De megtudták később. És megtudják rólam is. Még Adám is... És ekkor majd sirva kér tőlem bocsanatot. (Ádám már felnőtt, csak tizenhét éves, de magát annak tartja: "családfenntartó vagyok“ — hencegte egyszer el a barátainak, meg hogy ő nevel engem...)

Mert mindent lehet, csak éppen erős akarat kell hozzá. S nekem az van. Akárki akármit is mond: van! A múltkor is kimentem az esőbe, egy óráig be se jöttem. Tiszta víz voltam már, fáztam, elkékültem, de meg sem mozdultam. Akkor jött az a beképzelt Ádám: "Mit áztatod magad, te dilis!“ — kiáltotta oda felém, s már hajtott is be. Bejöttem. de szóra sem méltattam.

Így ábrándozom, míg a keserves valóságba nem ráncigál vissza — ki más? — Ádám.

— Már megint a könyv!

-- Semmi közöd hozzá.

. – Csak falod a könyvet, de sem tanulás, sem egyéb.

— Faljad te is!

— Én egyszer elvégzem a leckét. De benned annyi kötelességérzet nincs, mint a körmöm feketéje.

Így adja a bankot.

Ilyenkor elfog a düh.

— Tán te sepertél? Tán te töröltél port?

— Ez neked portörlés? — húzza végig a bútoron az ujját és mutatja. — Nincs semmi köszönet benne! Csak felcsapod a lábad, s elnyúlsz a díván-yon. Tőled futhat a ház.

Nem szóltam rá semmit, nem méltattam válaszra.

— Még nem is tanultál. Add ide azt a könyvet!

Jön felém, hogy csavarja ki a kezemből. Én hátálok, csakhogy ő — sajnos erősebb. Szerencsére megérkezik Laci — a nagy kiabálásra jött be. Mindjárt látja, miről van szó: Ádám kínoz engem. Bátor kicsi fiú, már szalad is vissza seprűvel, kefével, lapáttal, mikor mivel.

— Hozzád vágom Ádám, csak ne hagyj békét Szidinek!

Drága kicsi Lacika!

Én meg a széket veszem — a biztonság kedvéért —, hogy hozzávághassam Ádámhoz. De ő? Nem tudom, hogyan csinálja, valóságos szemfényvesztés: perc alatt kicsavarja kezemből a széket, a Laciéból a seprűt, felveszi a könyvet, amely a nagy dulakodásban lehullott a földre, s nagy flegmával elvonul:

— Megzavarodtak ezek a kicsik!

Úgy vonul el, mint egy büszke király — tanulni a konyhába.

Én csak sziszegni tudok dühömben:

— Te, te, te... (Ha mérges, nem is jut eszébe az embernek semmi találó.)

— Te imperialista! — vágja oda Laci.

Ez az! Ez a helyes!

Laci ragyog, de Ádám csak vigyorog. Beképzelt, nem törődik senkivel, semmivel. Mekeg, mint egy kecske. Kacag, mert mi fuldoklunk a dühtől.

Előfordul, hogy szerencsénk van. Adám nem jön haza mindjárt, visszamarad a gyárban. Bár az elég ritka eset. Siet haza, "nevelni“ minket, ahogy ezt is elhencegte valami barátainak, akik hívták moziba. "Nem mehetek, nincs ki vigyázzon a kicsikre!"

Szóval egy nap nem jött haza ″ránk vigyázni“. Mi pedig boldogan bementünk a belső szobába, bezártuk az ajtót, s én elkezdtem szavalni. Magamnak s Lacinak. A Tündérkirályt szavaltam, Goethétől. Erre véletlenül bukkantam rá, s mindjárt megszerettem. Mert ez nehéz vers, s én az ilyet szeretem. (Amiben sok az érzés, az olyat.) És úgy kell szaválni, hogy még kicsi Laci is pontosan azt lássa, s azt érezze, amit én. Látom az apát, megy, megy a kisfiával, zúg a szél, vihar van. A kisfiú lázas, az apa félti, takargatja. Látom a kisfiút, érzem, hogy lázban ég, rémeket lát, borzad, még én is megborzongok belé. Látja a Tündérkirályt, az pedig incselkedik vele, csalja őt, hívogatja. Fél is tőle, de menne is. A Tündérkirály nem is ember, titokzatos, mint a mesében szokott lenni. A hangja meg olyan, mintha a túlvilágról jönne. Sikong a gyermek, s mire az apa észreveszi, már halott...

Laci azt mondta, hogy úgy szavaltam, mint az a valóságos szavalóművésznö, aki kint járt a múltkor a kultúrotthonban. (Mi kint lakunk a külvárosban.) Csak az ″nem tördelte úgy a kezét, s nem volt olyan ideges", mint én. Persze Laci nem számit. Ő nem ért a művészethez ...

Ám tanulni is szoktam. Nem azért, mert Ádám, mint egy hajcsár, mindegyre bejön a szobába, s állandóan piszkál:

— Na, hogy állasz? Lássuk azt a házi feladatot! Mondd fel a fizikát!

Nem ezért, hanem azért, mert jön haza édesanyám, s neki nem lehet hazudni. Márpedig, ha nem tanultam, meg kellene mondani az igazat. S ez keserves lenne, ilyenkor elborul a képe, s az olyan

fontos ez az alkatrész? Enélkül nem ér semmit a motor. S úgy kell pászoljon, hajszálra, egy milliméterrel sem lehet vékonyabb, vagy vastagabb. Megkapom az anyagot, s gondolom magamban: ″Na, Ádám, Ádám, most mutasd meg mit tudsz!“ — reszketett a kezem, mikor kezembe vette s ráindítottam a kést... De sikerült, hajszálnyira. A mester azt mondta: ″Hát ez elsőnek kitűnő...“

Így dicsekszik. Édesanyám ellágyul, megöleli.

— Te, te büszkeségem!

Hát nagymama?

Ö egyenesen könnyezik, sír a meghatottságtól.

Most, hogy megérkezett, észre sem vett minket, rohant be édesanyámhoz. Engem s Lacit kiküldött:

— Ti most ne lábatlankodjatok itt!

Persze Ádámot ott tartotta:

— Gyerünk tanácskozni!

— Vajon miről beszélgethetnek? — kérdi tőlem Laci.

— Ha nem tartanak rá érdemesnek, hogy én is halljam, nem is érdekel — mondtam büszkén.

De Laci nem olyan büszke, mint én. Igaz, őt nem is érte olyan sértés, ő még csak tizenegy éves.

— Te Szidi, én megyek s hallgatózom.

— Nem szégyelled? — mondom én, de ő nem hallgat rám, megy be a szobába, s odatapaszíja a fülét az ajtóra. Még be is kukucskál. Tulajdonképpen én is odamehetnék, meg is érdemelnék, ha rólam elfelejtkeztek. De nem teszem, azért sem. Nem is érdekel, biztosan rólunk tárgyalnak valami rosszat. Én leülök a konyhába, s szomorúság fog el arra a gondolatra, hogy nincs édesanyám, ki tudja, két-három hétre is elviszik.

szívfájdító. Hát amikor meg kezdi megint a múltat:

— Ti nem becsülitek meg a jó dolgotokat. Mit adnék azért, ha én is tanulhattam volna?

Ilyenkor kimennék a világból. Nem is tudom, minek kell annyit emlegetni a régit? Kit érdekel az? Az más világ volt. Én el sem tudok olyat képzelni, hogy az ember ne tanulhasson, ha akar. Nekünk még akkor is tanulni kell, ha nem akarunk.

Szóval így telt az életünk, mig ez nem történt. Míg édesanyám nem törte el a lábát...

Most azonban minden megváltozott. Ádám telefonált nagymamának, hogy jöjjön. Ő itt él Kolozsváron egy másik lányánál. Jött is. Nagymama nagyon öreg, közel jár a hetvenhez, arca csupa ránc, olyan vékonyka, mint egy kismadár. A haja fehér, fehér, mint a hó. Nagymama nagyon szép így öregen is, és a szeme olyan eleven, csak rád néz s mindent kitalál. Én nagyon szeretem nagymamát, pedig mi ketten cseppet sem találunk. A múlt évben itt volt nálunk vagy két hónapig, de örökké bennem lakott:

— Már megint a fellegekben jársz? Így kell ezt a takarót rátenni! Te csak hipp-hopp csinálsz meg valamit. Hamar munka ritkán jó... Megmondtam, hogy itthonra más ruhát kell venni! Hogy ülsz azon a széken? Evés közben nem énekel az ember! Végy példát Ádámról!

Ezzel ki tudna űzni a világból: ″Ádám a rendes, a jó, a kötelességtudó.“ A dicső Ádám! S miért, mert egész nap henceg. Mindenkinek, nagymamának, édesanyámnak.

— Na, ma kaptam meg az első munkadarabot. Az első önálló munkadarab! Tudja, édesanyám, milyen

Laci rohan ki.

— Szidi te, Szidi, nagy újság van. Képzeld, intribe adnak.

— Ugyan, menj, tán megzavarodtál! Hát az hogy lehet?!

— Te, hallgass csak ide, elmondom, szóról szóra. Nagymama azt mondta, hogy ő nem jöhet hozzánk, mert Irénke néninek picikéje van. ″Különben is — így mondta — nem vállalom Szidit. Tudod, milyen önfejű, makacs, szertelen kislány. Ha szidom, annál rosszabb. Egyedül rád hallgat. ..“

— Így mondta?

— Pontosan így.

— És az intri?

— Az Ádámnak jutott eszébe. Azt mondta, képzeld: — ″Higgye el, édesanyám, nem is árt a két kicsinek (neked s nekem). Én már úgysem bírok vele, s le se, édesanyám. Hiába, ne haragudj, nem vagy elég erélyes hozzá!“ (Rólad volt szó!)

— Ezt mondta? Ezt merte mondani? — futott el a méreg. — S édesanyám?

— Ő azt mondta: ″Ugyan, Ádám, hát téged is úgy neveltelek.“

— S erre Ádám? Mit mondott?

— Ádám semmit, hanem nagymama valami olyat, hogy nem egy fából faragtak kettőtöket. Ádám más ... De te Szidi, azért ne keseredj el, tudod milyen jó lesz az intri? Jaj, én még sohasem voltam intriben!

Vidámsága rámragadt. Legalább nem lesz ott Adám, s annyi kedves jó lány van ott. Lesz sok barátnőm!

Örömömben megöleltem Lacit.

— Visszamegyek én is, meghallgatom, mit tanácskoznak — határoztam el. — Jogom van hozzá, hiszen rólunk tanácskoznak.

Sajnos már nem sokat értettem az egészből. Édesanyámat hallottam:

— Szegénykém, nehéz lesz neki!

Ádám bölcselkedését hallottam:

— Hadd el, édesanyám, jobb korán, mint későn. Hiszen csak néhány hétről van szó, hazajössz s minden rendben lesz.

A többi már nem érdekelt, gondolatban már az intriben voltam. Csak azért fájt a szivem, mert lehet, hogy három hét is eltelik, mig édesanyámat újra láthatom.

NEM IS OLYAN KÖNNYŰ INTRISNEK LENNI

Intrisek leszünk! Intrisek leszünk!

Féllábon ugráljuk körül a lakást. Kofferek repülnek le a szekrény tetejéről, ruhák repülnek ki a szekrényből. Én már gyúrom is be a bőröndbe. Nagymama ijedt hangja megállit:

— Mit csinálsz? Hogy gyűröd azt a ruhát! Simítsd ki újra! Tűrd össze szépen! Veszed ki azt is a bőröndből? Így kell tenni né, szépen, sorjában... Te fuzsitus! Jaj, nézni is rossz, amit csinálsz...

De bánom is én most. Csak arra gondolok: milyen érdekes, milyen izgalmas lesz ott az intriben! Csupa vidámság, kacagás lesz az élet. Hiszen annyi kedves lány van ott. S én még sohasem laktam intriben. Izgalmamban el is felejtkeztem szegény édesanyámról.

Így telt el a délután készülődésben, csupa izgalomban.

Most pedig itt vagyunk, az internátusban.

Ahogy megérkeztem, bedobtam ruháimat a szekrénybe. Majd később elrendezem. Most körülnézek kicsit az intrisek között. Találok magamnak egy kedves barátnőt.

De úgy látszik, rosszkor érkeztem. Már csengettek is szilenciumra. De kár!

Már jó három órája, vagy még több, hogy ülünk-ülünk a szilencium-teremben, s meg sem moccanunk. (Közben van egy kis szünet, de az szinte semmi.) Mindenki nyugodtan ül a helyén: egyik rajzol, másik ír, van, aki befogja a fülét, hogy ne hallja a másikat. Halk zümmögéssel van tele a terem. Szóval dolgozik mindenki. Csak én nem. Pedig a könyv kinyitva áll előttem. De az eszem otthon jár. Milyen boldog is voltam. Csak most tudom igazán. Otthon is tanultam (próbáltam volna ne tanulni!), mégis ha meguntam az ülést felugrottam, kiszaladtam, ugráltam egyet a blokk körül. Itt nem lehet. Megvárjuk, míg jön a szünet, s szépen, sorjában megyünk ki.

Végre! Véget ért a szilencium. Én már rohanok is, négyesével szedem a lépcsőket. Gyorsan, gyorsan, ki a jó levegőre. Hadd fújjam ki magam egy kissé.

A szünet hamar elrepül. De sebaj, utána vacsorázunk, s aztán jön a kellemes terefere. így tervezem. Csakhogy nem így történt. Vacsora után mindenki olyan elfoglalt: egyik fogat mos, másik mosdik, harmadik a ruháját mossa, negyedik stoppol. S mi van a háló folyosóján! Olyan sürgés, hogy kisebb vásárnak is beillenék: sorban állnak a vasalókért, pedig négy-öt is lóg a gázlángon. S még veszekednek is: ″Én jöttem hamarább! — ″Ugyan, én már mióta itt vagyok!“

Hát, ha így áll a dolog, így is jó. Kiveszem a könyvet, amit még otthonról hoztam el (a *Hucklebery kalandjai),* s olvasok. Nem is emlékszem, hogy kerültem az ágyba.

Reggel ébredés. Otthon Ádám szokott keltegetni mindenféle durva szidalmak közepette: ″Világ lustája“, meg ″Te hétalvó!“ De tőle nincs is mit várni.

Most is ráz valaki. DE másként, gyöngéden. Csodálkozva nyitom ki a szemem. Nem Ádám, hanem Ildikó, egy osztálytársnőm. Hiszen internátusban vagyok.

— Szidike, édes, ébredj! Mióta rázlak! Az egész háló már kész van.

Kiugróm az ágyból. Az ébredés mindig keserves. (Hová lettek a szép ábrándok az intriről!) Gyorsan bebújok a harisnyába, előkotorom a cipőket (fel sem tűnik a nagy sietségben, hogy a kettő egymás mellett van). Keresem az egyenruhám. Úgy emlékszem, hogy az ágyra dobtam, bevallom, rendes szokásom szerint. Ildikó már hozza is az egyenruhám. Ott volt a szekrényen egy akasztón. Vajon hogy került oda?

— Itt a törülköző, szappanod, fogkeféd... Szaladj gyorsan mosdani — unszol.

Megyek a mosdóhoz, odatartom az arcom a csaphoz. Jó hideg a víz, kiviszi az álmot a szememből. Már törülközöm is jókedvűen. Kuncogást hallok a hátam mögött. Ott áll Panni, egy végzős tanítóképzős, mögötte csoportosan a lányok. Nevetnek. Én elveresedem, érzem — bár nem tudom biztosan —, hogy rajtam nevetnek. Panni elkezd pisszegni: pisz, pisz, pisz. Erre kacagva elszaladnak.

Panni is. Nem gondoltam, hogy olyan undok is lehet. Pedig milyen huncut, meleg szeme van. Egy hajtincs mindig a szemébe lóg, s az egész képe olyan nevetős. Hát ilyen?

Ildikó jön oda.

— Szidike, nem szabad így mosdani! Ez macskamosdás, emiatt kacagtak rajtad.

Hát jó, kacagjanak. Nem szólok semmit, de fojtogat a sírás. Tüntetőleg leeresztem a kombiném,

hadd lássák, hogy derékig mosdok. Tüntetőleg nyomom ki a fogpasztát is, hogy lássák, rendesen mosok fogat, pedig az igazat megvallva, a fogmosást ez egyszer elblicceltem volna. Na ne féljetek, vigyázok én magamra, nem lesz kivel csúfolkodjatok!

És máris repülök le a lépcsőn. Mintha elfújták volna a bosszúságom. Majdnem feldöntöttem a nevelőnőt. Végignézett rajtam:

— Na, na, szélvész kisasszony! Hanem szép rendes vagy, meg kell adni.

Azt hiszem, csúfolódik. "Rendes" — ezt még sohasem mondta nekem senki.

Önkénytelenül is végignéztem magamon. Csakugyan, hogy nem tűnt fel nekem? Az egyenruhám szépen ki van vasalva, s a gallérom is. A cipőm pedig olyan fényes, mint soha. Ki takarította meg? Hát a ruhát ki vasalta ki? ...

De jut is az embernek ideje tűnődni, gondolkozni?! Rohanni kellett. Nem, nem reggelizni, mint akartam, hanem tornázni az udvarra. Ni, milyen vidáman lóbálja mindenki kezét-lábát. Szaladok, hogy álljak be közéjük. Lehetőleg észrevétlenül. De lehet? A tornát éppen Panni vezényli. Rögtön észrevesz, csúfondárosan néz rám, míg bemegyek a sorba.

— Pihenj — vezényli Panni. — Köszönjetek ennek a késő kásának.

— Jó reggelt! — köszönnek kórusban, s jót vihognak hozzá.

Milyen szégyen! Mindenki kacag, csak Laci nem. Ő megért engem. Szegényke, mit szenvedhetett ő is. Lám, a cipője fűzetlen, ki tudja hogyan szaladt le ide. Elfog a sajnálkozás. Sajnálom őt, a szívem szakad meg érette, de magamat is. Csak Ildikó néz rám gyöngéden, szinte bocsánatkérőn. Tekintete azt

mondja: ″Hidd el, nem tehetek róla. Ha tőlem függne.."

Aztán jön a reggeli. Az is csendben-rendben. Otthon ketten Lacival különb lármát csaptunk, mint itt százan. Pedig közben beszélgetnek, nevetgélnek, tréfálkoznak, láthatóan jókedvüek. S mégis...

Most szépen sorbaállni, s gyerünk át az iskolába. Én is megyek nagy szelíden a többivel, de belül..Senki sem tudja, mit érzek. Nincs keservesebb, mint ilyen rendesnek lenni, ilyen szelídnek, csendesnek. Azt csinálni, amit midenki csinál és úgy tenni mindent, ahogy előírják ...

Ilyen egy intris nap: semmi izgalom, semmi érdekesség.

Délután azért mégis történt valami. Érdekes és különös eset. Említettem már, hogy a szekrényemet nem rendeztem el, csak belehajítottam mindent. S közben persze kiment a fejemből. Nem tarthat az ember észben mindent. Aztán alig nyeltem le az ebédet, máris látom, hogy szaladnak a lányok:

— Szekrényvizsgálat!

Hű! kapok én észbe. Persze! Ildikó említett valamit, meg hívott is, hogy menjek, mert segít. Nem, most már pontosan emlékszem arra is, mit mondott: ″Szidi, édes, gyere, rendezd el a szekrényedet Holnap szekrényvizsgálat.“

Én dünnyögtem valamit, hiszen éppen valami izgalmas kalandnál tartottam, nem hagyhattam abba. ″Jó-jó, megyek mindjárt“ — mondottam. Közben megfeledkeztem róla.

Most pedig tessék: szekrényvizsgálat. S mi van az én szekrényemben! Még rágondolni is rémes. Rohanok fel, hátha még történik valami csoda, s elrendezhetem a holmim, mielőtt az én szekrényem

kerül sorra. Kevés a reménység, mert jó néhány órába kerül az ilyesmi: a szekrényt kitapétázni csomagoló papírral, mindent helyretenni: külön akasztóra a blúzokat külön a ruhákat. Zsebkendőt, alsóneműt, ágyneműt megint külön. Leltárt készíteni...

A nevelőnő már meg is kezdte a vizsgálatot. Megyek a szekrényhez. Csakhogy nincs is meg a kulcsa. Keresem, tapogatom a zsebeimben. Nincs. Ildikó jön hozzám — itt az ő szekrénye az enyém mellett —, s átnyújtja a kulcsot. Persze, hisz tegnap este azt is átadtam neki. De milyen furcsa az arca. Fényes mosoly bujkál a szemében. Csak most látom, milyen szép így, hogy a szemüvegét letette. Mintha zavarban lenne.

Átveszem a kulcsot, kinyitom a szekrényt. Majdnem felkiáltottam meglepetésemben: a szekrényben olyan rend van, hogy szebbről nem álmodhat sem intris, sem nevelőnő.

Nincs időm találgatni, milyen csoda történt. Már itt a nevelönő, nézi, csóválja a fejét, mosolyog.

— Hát ez igen.

Ég az arcom, a fülem, a szemem a szégyentől.

— Mi van veled?

— Nevelőnő kérem, én nem, nem is én . ..

Szemem találkozik Ildikó ijedt pillantásával. A nevelőnő háta megett áll, int, hogy hallgassak. Most. most értettem meg a fényes cipő, vasalt ruha, a szekrény titkát...

— A szekrényemet nem én rendeztem el — nyögtem ki, s elrohantam.

Levetettem magam az ágyra, s keserves zokogásra fakadtam..

ILDIKÓ

Az Ildikó féle eset sehogy se ment ki a fejemből. Annál is inkább, mert a dolognak folytatása is volt. Amikor én elrohantam, még annyit hallottam, hogy a lányok összesúgtak: ″Miért sír? Miért sír? Mi baja van?“ Még láttam Pannit odajönni, ő is kérdezett valamit, hogy mit, azt nem tudom. De később mégis megtudtam (Irén mondta el nekem, róla majd később lesz szó), hogy Panni összeszidta Ildikót. Irén mindjárt meg is játszotta, mit mondott Panni, s mit válaszolt rá Ildikó.

Szóval Panni azt mondta Ildikónak: ″Hallgass ide, Ildikó, meg ne halljam, hogy még egyszer kivasalod az egyenruháját, kitakarítod a cipőjét, vagy éppen ilyesmit teszel, mint ez a szekrényrendezés...“ Erre Ildikó csak hebegett-habogott valamit, tudod, ahogy ő szokott, hogy: ″Nézd, Panni, igazán ... én nem ... én igen . ..“ Mire Panni még egyszer ráripakodott: ″Szóval nem teszed többet. Kisasszonyt akarsz nevelni belőle? Azt akarod, hogy kötelesség, felelősség nélkül nőjön fel? Mi válik így belőle .. .“

Irén még azt is elpletykálta, hogy Ildikó a végén sírva fakadt, amiért Panni úgy korholta, s akkor Panni átölelte a vállát s azt mondta: ″Te kis

csacsi, nem éri meg, hogy a kisujjadat is mozdítsd azért az önző hólyagért".

Így mesélte el nekem Irén ezt a dolgot, s még hozzátette: "Hát mondd, nem ronda ez a Panni, nem utálatos? Amiért pioníroktató. Azt hiszi, hogy mindenbe bele kell ütnie az orrát..

De én nem éreztem Pannit sem rondának, sem utálatosnak. Pedig nagyon szerettem volna. De sehogy sem ment. Láttam szép, mosolygós barna szemét, a haj tincset, amely mindig szemébe lógott, s amit ő dühösen fúj el az arcából. A mérges villámlást a szemében ... Haragudni, gyűlölni őt? Nem . .. azt nem lehet.

Pannit mindenki imádta, tűzbe ment volna érte minden intris. Este eloltottuk a villanyt, s ő tervezgetni kezdett (pedig hálófelelős volt s ez nem illett hozzá):

— Gyerekek, tudjátok, micsoda érzés ez: jövőre tanítónéni leszek. Valóságos, a legvalóságosabb tanitónéni. Rámbiznak harminc-negyven gyereket, szőkét, barnát, szelídet, durcásat. S mind azt mondja nekem: "Tanitónéni, kérem.. ." Jól hangzik, mi? Akkor látnátok ti engem! Szigorúnak, de nem túlságosan, hogy ne féljenek tőlem. Csak éppen amennyi kell a tekintélyhez. Mikor bemegyek az osztályba, ők felállnak, én odamegyek a katedrára, rájuk nézek nagyon határozottan s ezt mondom: jó reggelt, jó egészséget, gyermekek — s a hangom nagyon komoly lesz. Tudjátok, milyen sokat számit az iskolában a komolyság ...

Amikor itt tartott az ábrándozásban, már hangosan kacagtak némelyek — ó nem Pannin, hanem azon, ahogyan ő előadta, kedves-komikusan. S bár a sötétben nem láttuk az arcát, mindenki maga elé

képzelte, hogy akar ő komoly képet vágni. S ezen megint nevetni kellett...

— Most pedig a tanítóméni azt parancsolja, hogy aludjatok, legalább álmotokban legyetek jók ...

Jaj de csuda pofa az a Panni! De én éreztem, hogy ő nagyon komoly is tud lenni, ha akar, s ezért nagyon szégyelltem magam, hogy éppen ő tart engem önző hólyagnak.

Persze én is törtem a fejem, vajon miért is tette ezt velem Ildikó? Hiszen én igazán semmit, de semmit nem tettem érte. Sem érte, sem másért. Én, az igazat megvallva, nem is gondoltam másokra. Csak örvendtem, csak boldog voltam. Mégis mindenki szeretett. Nyáron voltam Laci bácsiéknál, falusi emberek, édesanyám rokonai — ők is úgy szerettek, s a családban mindenki. Nem akartak elvinni a mezőre, hogy kapáljak velük. ″Te csak maradj szépen itthon, kis énekes pacsirtám“! Ilyeneket mondtak. Vagy: ″Jó, gyere és szórakoztass minket“. De én persze segítettem nekik, mert szégyelltem magam, hogy úgy szeretnek, bár meg sem érdemlem. Az igaz, én mindent el is követek, hogy szeressenek, mert anélkül nem tudok élni. Szeret is mindenki, kivéve Ádámot, aki csak azt mondja nekem: ″Te önző hólyag! (Érdekes, hisz Panni is pont ezt mondta!) — Te napnak képzeled magad, aki körül forog az egész világmindenség ...“

Talán igaza van Ádámnak, ha Panni is ezt mondja...!

Nem nyugodtam, s megkérdeztem Ildikót:

— Te Ildikó, kérdezni akarok valamit.

— Mit?

— Tudod, azt a dolgot a szekrény rendezéssel. Meg azt, hogy a cipőmet, meg a ruhámat... ›sze

tudod te. Én nagyon szégyellem magam, mert én egy szívtelen, önző vagyok és nem is...

Sírva fakadtam. Ildikó is.

— Ne sírj, Szidike. S nem is igaz, hogy önző vagy és szívtelen. Nem igaz, akárki is mondja. Csak én tudom igazán, ki vagy. És nagyon szeretlek téged, tudod azóta, azóta az Irén eset óta, na. Hát nem emlékszel? ...

— Dehogyis nem. Ó, hát az semmi se volt, s olyan régen történt, még akkor kintlakó voltam.

— Igen, de én nem felejtettem el. ..

Hadd meséljem el, mi is volt akkor Ildikóval meg Irénnel. De előbb néhány szót Ildikóról. Ildikó kicsit alacsony, szürke szeme van, olyan szép a szeme, mint kevésnek, de ezt nem igen fedezik fel, mert fekete keretes szemüveget visel. Két nagy copfja van, mert anyja nem engedi, hogy levágja. ″Nekem ne légy kisasszony, mert azt nem szeretem!“ Édesanyja egyszerű falusi asszony. Tavaly óta kollektivista. Addig nehezen éltek, otthon még két pici volt a háznál, az anya mosni járt, napszámra. Most másként van. Ildikó minden nyáron dolgozni jár a kollektívbe, segít édesanyjának (így mesélte el nekem egyszer egy hosszú szüneten, éppen az után az eset után). És Ildikó mindig hátrahúzódik, szüneten is félremegy a sarokba, azt hiszi magáról, hogy csúnya, meg kicsi, és senkinek sem kell. Pedig ő csupa jóság, szeretet. Sohasem fáradt, ha segíteni kell valakin. Ha éjjel felkeltenék: ″Magyarázd meg a fizikát“, szó nélkül felkel s elmagyarázza. Nem is tudom, hogy fér meg egy ilyen kislányban annyi jóság. Mit mindjak még róla, hiszen minden szépet és jót el lehet mondani Ildikóról, amit rólam igazán nem. Beiratkozott a tartományi

könyvtárba és az iskolai könyvtárba. Van egy nagy listája. Négy év alatt ennyi könyvet akar elolvasni. Sorra veszi ki a könyveket, még véletlenül sem másként elolvassa, utána kipipálja az olvasandó könyvek jegyzékéből. Ezt a listát Fannival állitották össze: rajta vannak a kötelező olvasmányok, de ezen felül még nagyon sok egyéb, mert Ildikó elmondta nekem: ″Te, én mindent, de mindent szeretnék tudni!“

Én is szeretnék tudni, s én sem olvasok kevesebbet, de én ahogy kapom, terv nélkül, cél nélkül, lista nélkül olvasok. Jaj, rettenetesen unalmas lenne mindent terv szerint, előírásosan csinálni. Persze azért én is csak szép könyveket olvasok el, ponyvát s hasonló vacakot nem veszek a kezembe. Ádám azt mondta, hogy az ilyet csak az szereti, aki nem is sejti, mennyi szép könyv vár elolvasásra, s még így sem elég egy élet, hogy mindent elolvasson az ember. Márpedig Ádám igazán okos fiú, még ha utálatos is.

Na, de térjek vissza Ildikóra, s arra az esetre Vári Irénnel, amit én szinte elfelejtettem, de Ildikó nem. Egy nagyszünetben történt. Ott álltunk az udvar sarkában, ahova jól odasütött a nap, s örvendtünk langyos melegének. Fecsegtünk összevissza, ahogy szoktuk. — Én a színire szeretnék menni, imádom a szép verseket! — vallottam be titkos óhajomat. — ″Ez jó ötlet látod — mondta Irén —, akkor nem kerülsz falura.“ — ″Ez nem szempont — igy Ildikó —, s ha Panni tanítónő lesz! Ó, ha a mi falunkba kerülne, be szeretném!“

— Panni falura? Nevetséges vagy Ildikó — szólalt meg Irén. — A ti rongyos falutokba, az ő eszével?

— A mi falunk nagyon szép — mondta csendesen Ildikó.

— Ó, a mi falunk nagyon szép! A mi falunk nagyon szép. Mondj valami érdekesebbet — gúnyolódott Irén. — Mondd, mi szép lehet benne? Na, lássuk!

— Hát először is kollektivista az egész falu — ha tudni akarod.

— S aztán mi olyan nagy vicc a kollektívben?

— Kétezer hektár föld, mit szólsz hozzá?! (Még sohasem láttam ilyen harciasnak Ildikót. Levette szemüvegét, szeme szikrázott a haragtól s az elszántságtól.) — Tudod mi az a nagyüzemi gazdaság? Hát a miénk az. "Új útnak" hívják. Tudod milyen óriási épületek vannak ott? Egy-egy istállóban száz marha fér el. S van két teherautónk, vannak vetőgépeink, még krumpliszedő gépeink is vannak. És...

Már mind többen gyűltek körénk, s a többi visszafojtott lélegzettel nézte végig a viaskodást. Mert ahogy ott álltak ketten, a kör közepén (a többi önkéntelenül hátrahúzódott), valóban küzdőfeleknek látszottak.

— Istálló, marhák, krumpli, szedőgép, teherautó! Igazán nevetséges — húzta el a száját Irén. Majd rácsapott Ildikóra. — Mozi van?

— Mozi? Nem, az nincs. Még nincs. De jövőre az is lesz, megígérték a rajontól, előbb be kellett vezetni a villanyt. De addig is jön a mozikaraván.

— Mozikaraván? Mozikaraván — hahotázott Irén —, hát az meg mi?

Ő sármási volt s nagyon hencegett vele, hogy városi s nem falusi. — Lányok — fordult oda a többiekhez —. ti tudjátok, mi az a karaván? Mintha,

mintha... ja igen, hallottam a karaván ról meg a kutyáról. Valami ilyesféléről van szó, ugyebár?

Én közbeszóltam:

— Te Irén, mikor így biggyeszted a szád s így grimászkodsz, olyan szép vagy, hogy a görög Szép Heléna valóságos boszorkány hozzád képest...

Jóízű hahota jutalmazta közbeszólásomat, amiért így adtam meg az Irén szájaízét.

— Van rádiónk — szólalt meg újra Ildikó —, van szinte minden második házban. Tavaly mind azt vettek a terményosztáskor.

— Na látod? — kiáltotta oda valaki Irénnek.

De Irén nem zavartatta magát, csak épp egy grimaszt vágott a közbeszóló felé, s fagyos-gúnyosan summázta:

— Mozi nincs, tehát: 1—0 a javamra. — Majd gyorsan lecsapott Ildikóra:

— Hát biciklizni tudsz-e?

Ildikó felragyogott:

— A nyáron azt is megtanultam. A kollektivista lányok tanítottak meg, a tavalyi előlegosztás után biciklit is vett szinte mindenki.

Irén megint elhúzta a száját:

— Te egyebet sem tudsz, csak: tavalyi előlegosztás, tavalyi előlegosztás! Mint a papagáj, mind egyet fújsz.

Ildikó dühbe gurult:

— Ha nem értesz hozzá, hallgass. Akkor kaptunk pénzt, gabonát, tavaly én is csak készpénzben kerestem több mint ezer lejt. Egész nyáron...

— Úszni tudsz? — csapott le megint Irén — erről beszélj s ne ilyesmikről: terményosztás meg kereset. Pfuj, micsoda prózai dolgok ...

Már mindenki izgatottan leste, hogy mi lesz. Én is Ildikóért izgultam, hogy ne maradjon alul.

— Úszni? úszni? Nem, úszni nem tudok...

— Jársz a strandra? — s Irén már ragyogott, érezte, hogy diadalmaskodik.

— Nem, igazán nem, tudod, nálunk... én a nyáron kapálni jártam... az édesanyám könyvére kerestem, és pontoztak. Kerestem búzát, gabonát, cukrot, pénzt...

— Jaj, de unalmas, jaj, de nevetséges... kapálni jár! Ha, ha, meg kell pukkadni. Mint valami paraszt. Miért nem maradtál otthon te is kapálni?

Ildikó szemében könnyek jelentek meg, riadtan nézett körül, mintegy segélytkérően. De a lányok féltek Irén szájától, s Panni sehol sem volt. Éreztem, hogy dobog a szívem, nem tudom nézni, hogy Ildikó sír, s hogy gyűlölöm, gyűlölöm ezt a szép Irént, aki olyan ragyogva néz körül.

Odamentem a kör közepére.

— Idehallgass te hencegő majom, te — s szembefordultam Irénnel. Nem sütöttem le a szememet. — Te azt hiszed, hogy vagy valaki, mert ilyen hülyeségekkel vágsz fel; strand meg úszás? Hát vedd tudomásul, hogy a kisujja többet ér, mint te egészen. Mert te, te strandra jársz és az neked dicsőség? Ő kapálni jár, s eltartja a kis testvéreit. S ezért neked nem kellene csúfolkodnod, mert ő sokkal jobban tanul, mint te. Szégyelld magad, és tudd meg, hogy én nem félek tőled s engem nem izgat a gúnyosságod ...

Valami ilyesmiket mondtam, s a végén elrohantam. Nem tudom miért, de nagyon, nagyon boldog voltam...

Ennyi volt, azután megfeledkeztem róla. Mivel kintlakó voltam, nem nagyon volt alkalmam együtt lenni Ildikóval, s ő különben is, olyan visszahúzódó volt.

De nem, még valamire emlékszem. Utána másnap nagyszünetben kivittem a füzetet, hogy írjam le a leckét. Sajnos, otthon elfelejtettem elkészíteni a házi feladatot. Kinyitottam a füzetet s még örvendtem, hogy otthon megmargóztam, mert azzal mindig baj szokott lenni. A számtantanár mindig bennem lakik, hogy soha sincs megmargózva a füzetem. Fordítok egy lapot: ott is meg van húzva a margó. Elörefordítok, ott is, ott is, végig az egész vastag füzet. Akkor jut eszembe: de hiszen én nem is húztam meg semmit. Valamit gyanítok. Gyorsan kiborítom a táskám, s kiszedem a füzeteim: mind megmargózva s mind bepakolva. S a táskámban egy rajzlap. Aznapra kellett volna, s én persze nem fejeztem be.. Még a nevem is ráírva... Akkor jutott eszembe, hogy a múlt szüneten láttam Ildikót babrálni a táskámban.

Ildikó éppen akkor jött be:

— Ildikó, ugye te voltál? Ugye?

— Ó, semmiség az egész. Tudod, hogy nekem az szórakozás; a rajzolás meg a margóhúzás. Ez nekem valóságos mániám. Nagyon szeretem. Meg aztán, te Szidi, tudod, nagyon, nagyon szép volt, hogy te tegnap, tudod Irénnel az a dolog ... Igazán köszőnöm.

Mindketten elsírtuk magunkat...

Hát ennyi volt az egész, s ezért volt jó hozzám Ildikó. De nem is ezért, hanem, mert ő olyan, olyan igazi jó lány, mint senki a világon a lányok közül.

IRÉN

Hadd mondjam el azt is, ki Irén. Teljes nevén Vári Irén. Ki is volt? Milyen is volt? Most, hogy meg akarom írni, gondolkozom s rájövök, hogy nem is olyan egyszerű erre megfelelni. Mindenesetre csudabogár volt, az biztos. Senki sem tudott eligazodni rajta. Néha kedves volt, odaadta volna mindenét a társainak, máskor gúnyos, kötekedő. Néha olyan ártatlannak hinnéd, mint a ma született bárányt. (Aki nem ismeri, ilyennek is gondolja, még a tanárok is.) Olyan szelíd kék szeme van s úgy tud vele nézni, pedig . .. Csak én tudom igazán, kicsoda. Azaz, dehogyis tudom, egyik percben szeretem, a másikban meg gyűlölöm.

Mikor úgy öltözik, olyan elegáns, hogy majd elrepül (ki tudja, kik a szülei, milyen gazdag emberek); kék szoknyához piros szvetter, szürke szoknyahoz zöld szvetter, aztán minden szvetterhez más sál — akkor nem állhatom, olyan fellengzős, olyan felvágós és beképzelt. De mikor látom, hogy nem sajnálja odaadni a legszebb holmiját sem akárkinek, s ha valaki színházba megy, ő maga ajánlja fel; akkor meg szeretem. Nincs párja ilyenkor a nagylelkűségben.

A barátságom vele így kezdődött:

Egyik este, már tiz óra elmúlt, s én még nem oltottam el a villanyt. Mintha valami zajt hallottam volna. (Ilyenkor mindig olyan izgatott vagyok, minden semmiségre összerezzenek.) Ijedten bújok a paplan alá, mintha aludnék. Véletlenül ráesett a pillantásom a szemben levő ágyra, Irén is akkor bújt a paplan alá. De nem történt semmi, a léptek eltávolodtak. Elkacagtam magam, Irén is. Irén kihúzza a könyvét s cinkosan felmutatja. Valami sárga könyv volt, s rajta egy nő hevert a padlón s egy revolveres férfi mellette.

Biztos elhúztam a számat, vagy mi, mert Irén sértődötten kezdte magyarázni:

— Na, hiába húzogatod a szádat. Nem tudod, micsoda érdekes könyv. Te! Micsoda kalandok! Micsoda izgalmak! Még borsódzik bele a hátam!

— Hülyeség, Ádám is mondta, hogy csak az olvas ilyet, aki sohasem olvasott igazi könyvet. Csak éretlenek olvassák s műveletlenek.

— Ó, te művelt — gúnyolódott Irén. — De felvágsz!

— Nem vágok fel, csak ez az igazság. Nekem nem tetszik, s kész.

— Kérlek! Ízlések és pofonok...

Megvontam a vállam:

— Inkább olvasok valami jó könyvet.

Így kezdődött a barátságom Irénnel. A közös olvasás, a közös veszély összehozott. Ezentúl már könnyebb volt kijátszani az álmos lányokat meg a nevelőnőt. Ha egyikünk neszt hallott, figyelmeztette a másikat. Megbeszéltük, hogy hol ő, hol én húzom este az időt mosdással, rendezéssel, ezzel-azzal, hogy mi maradjunk utolsónak lámpaoltáskor.

Azóta sülve-főve együtt voltunk, ő már elfelejtette az Ildikó-esetet, s én büszke voltam rá, hogy Irén kitüntet engem a barátságával. Mert ő sokunknak imponált, persze nem mindenkinek, Ildikónak meg Panninak nem. De az is lehet, hogy féltek tőle, a nyelvétől, a gunyorosságától. Akit Irén célba vett, azt tönkre is tette. Hetekig azon kacagott a többi.

Igaz, Irénnek éles volt az esze, s csak azért nem voltak jó jegyei, mert nem tanult.

Aki sokat tanult és lassan, arra csak ránézett s félhangosan, de azért úgy, hogy az egész szilenciumterem meghallhatta, azt mondta:

— Azóta már egy szarvasjószág is megkérőzte volna.

— Miről beszél? Mit mond? — kérdezték egymástól a lányok.

Ez tetszett Irénnek. A másik percben már kész volt a rímmel:

Ki az?

Egész este mind egyet fúj,
Magol, magol, mást nem is *tud.*
Ha kérdezed, hogy mit tanult,
Csak elbődiil: mu, mu, mu ...
Ki *lehet e szarvas m ...*
Biza nem *más, mint* Ibolya ...

Körbeadta a galacsinná gyúrt papírszeletet s rajta a csúfolódó versikét. Egyedül Ildikó nem volt hajlandó tovább adni. Eltépte s megvetéssel mondotta Irénnek:

— Inkább tanulnál, jobban járnál.

Irén máris kész volt egy újabb verssel:

Emlékvers Ildikónak:
Tanulj, tanulj, kis liba,
Ne *érjen semmi hiba,*
Lesz belőled nagy liba ...

Persze, ezen is jót kacagtak egyesek. Az ilyesmire mindig hajlamos az ember. Ámbár én nem tudom, nekem valahogy nem tetszett.

Irén mindig sziporkázott és sohasem fogyott ki az ötletekből. Szilencium alatt is mindig kicsúfolta a naposokat, csak úgy ugrottak ki a versek a fejéből.

Örköd, vigyáz árgus módra,
Kínoz minket sárkány módra,
nem marad *el jutalma,*
Belé szerel Karola ...

A nevelőnőt nem így hívták, de ő akkor ezt a nevet találta ki; talán éppen a rím kedvéért. Azóta, ki tudja hogy, hogy nem, de rajta marad. Karola, Karola, már csak így emlegették. Nekem az tetszett legjobban, hogy nem félt útjára bocsátani ezeket a versikéket. Nem, eszébe sem jutott. Azt is megtette, hogy a táblára felrajzolt egy alakot, lyukas fejjel, s felül tölcsérrel töltötte saját magának a tudományt, alul meg kifolyt. Olyan ügyesen rajzolt, hogy a rajzai mindig hasonlítottak valakire ...

Egy szilenciumi szünetben azt mondja nekem Irén:

— Te Szidi, van egy óriási tippem. Holnap természetrajz óra, s én még nem feleltem egyszer sem

Márpedig nem akarok bezúgni, s rettenetesen unom ezt a természetrajzot. Nincs ebbe semmi fantázia. Bemegyek a betegbe. Gyere te is, aztán becsempésszük egymásnak a könyveket. S olvasunk. Pazar, mi?

— De hisz nem vagyunk betegek!?

— Jaj, te, de nevetséges vagy. Nahát, meg kell pukkadni!

Mindjárt le is rajzolt engem libának, de az arcomra rá lehetett ismerni, s alája írta:

Szidi mondja gi-gá-ge ...
Én nem megyek betegbe ...
Mert csak beteg lesz beteg ...

— Hát betegek leszünk, te liba. ’Sze régi vicc.

— Én pedig nem leszek — mondtam határozottan. — Én ahhoz nem értek.

Közben el is felejtettem a dolgot, Irén elült tőlem, hogy megvetését kifejezze irántam. Én meg nekifogtam tanulni. Irén félé se néztem. Egyszer csak meglök Ildikó:

— Nézd csak, Szidi, milyen sápadt ez az Irén.

— Beteg vagy, Irén? — szólította meg.

— Nem, semmi, semmi! — mondta halkan és halványan Irén. — Elmúlik... Semmiség az egész.

De azért csak nézett maga elé meredten. Egyszer csak halk sikolyt hallunk. Irén az oldalához kapott

Odarohant a nevelőnő is:

— Mi van veled, Irén?

— Jaj, nem tudom, olyan szúrást érzek. Lehet a vakbelem, nem tudom... Jaj, jaj, ja . .. — S erre már úgy összezsugorodott ott a padban, mint akit fájdalmak gyötörnek. Mindenki körülötte tolongott, ké-

zen fogták, s valósággal elcipelték, mert először el sem akart menni a betegbe (azt mondta, hogy nem akar mulasztani s majd elmúlik). Csak a nevelőnő hosszas meggyőzésére ment: ″Első az egészség“.

Én csak álltam ott s bámultam. Talán nem jól látok, nem jól hallok.

Ha előzőleg nem beszélek vele, képes vagyok én is elhinni, hogy beteg. Hogy kikacaghatja a többit, akik olyan részvéttel voltak iránta! Pedig szinte mindenkit kicsúfolt már. És a nevelőnő, milyen odaadóan gondoskodott róla: betegbe tette, orvost hívott. Szégyellem magam Irén miatt is. Ez csúnya volt. Így színlelni. ..

Azért, ha jól megfontoljuk, bátorság is kell hozzá. Merni kell. Mert hátha kiderül. Én ugyan nem merném, mert rajtam minden meglátszik. Ha dühös vagyok, az is. Csak rám néznek s olvasnak a szememből. A múltkor is azt mondta Panni: ″Kicsikém, hiába gyűlölsz, mert nincs igazad. S vagy megszokod a rendet, vagy megszöksz...“

Fel sem mertem emelni a tekintetem, elmentem onnan, nehogy ráterelődjék a szó Irénre. A szemem mindent elárult volna. Szent Kleofás, mi lenne ebből. Irén megbélyegezne engem, ″gyávának“, ″árulónak“ nevezne.

Eltelt egy nap, Irén persze jobban lett,. Kiderült, hogy mégsem volt ″vakbélgyulladás“. Kikerült, s csak kacagott azon, amikor mondtam, hogy édesanyám szerint a színlelés jellemtelen dolog. ″Ó, te pólyás, mit jössz nekem azzal, hogy ″édesanyám így, édesanyám úgy“. Az anyák egyebet se tudnak, ők csak jönnek lelki fröccsel. Hja, az én mamám is tele van hasonló dumákkal. Ki törődik vele?...

Ezt csak azért csináltam, te kis butus, hogy megvicceljem a nevelőnöt.

Többet nem hoztuk szóba ezt a dolgot.

Ma hívatták Irént a társalgóba. Egy rokona látogatta meg. Hozott neki gyümölcsöt meg tésztát. Kérdezi Irént, hogy megy a tanulás, nincs-e szűksége valamire? Kedves leány. El sem tudom képzelni, hogy egy olyan nőnek, mint az Irén anyukája, ilyen rendes, egyszerű testvére van, mint ez a Magda. (Az Irén anyukája pedig bécsi, így mesélte egyszer Irén. Ott vannak a rokonai is, onnan küldték neki azt a szép barna szvettert meg zöld sálat.)

— Nos Irén, megszoktad már az internátust? Hogy telik? — kérdi Magda.

— Hát ami azt illeti, az intritől nem sokat lehet várni. Semmi izgalmas, semmi érdekes nem történik (ebben én is igazat adtam neki), hanem szerencsére más is van még a világon. Tudod, vannak jó barátnőim. Kintlakók. Ők minden vasárnap meghívnak. A múlt vasárnap is voltam kint. Jaj, de izgalmas volt! Egy barátnőm bátyja repülőstiszt, aztán ahogy meglát, azt mondja: "Nem jön el velem, egy kis sétarepülésre, vagy három túrt teszünk, s visszahozom.“ Én persze: "Dehogyis nem!“ Elvitt. Jaj, Magda édes, ha tudnád, milyen cukor volt ott fenn, milyen klassz! Úgy repültünk, mint az álom ...

Csak néztem rá s bámultam, hogy miket hord itt össze-vissza. A múlt vasárnap ugyanis a társalgóban ültünk, mert megvonták a kimenőnket.

Úgy látszik, Magda sem nagyon hitte el, gúnyosan jegyezte meg:

— Túl sokat repülsz, kedvesem. Ez a te nagy bajod. Egyszer még rettenetesen összezúzod magad.

Majd komoly, rábeszélő hangon:

— Irén, drágám, ne járj mindig a fellegekben. Inkább a tanuláson járjon az eszed. Milyen jegyeid vannak? Halljam!

— Ó, te nagy erénycsősz, mit izgulsz. Nálam az nem számít. Az ember még ha nem is tanul, egy rongyos nyolcasra akkor is felel. Különben is csupa kilencesem, tízesem van, ha éppen tudni akarod.

Ilyen folyékonyan hazudni!... Azt hittem, nem jól hallok.

Mikor a rokon elment, nem tudtam megállni, megkérdeztem tőle, miért találta fel azt a mesét a repülőssel meg a tízesekkel. De Irén nem jött zavarba, kacagott, kacagott, csak úgy trillázott, s közben gyúrta a számba a tésztát:

— Csacsi vagy, fiacskám! Az egy tavalyi eset volt, az a repülöstiszt eset. S miért mondtam el neki? Hogy irigyeljen! Hogy lássa, ki vagyok! A jegyeket is azért... Nem szorulok az ő folytonos gyámságára. Nem elég, hogy állandóan bennem lakik, ha hozzánk jön, anyut sem hagyja békén. — "Irén (ez anyuka), nem jól neveled ezt a kislányt. Fellengzős, szószátyár, beképzelt majom". Így mondta szóról szóra. Kihallgattam, amikor prédikált anyunak. Egy undok, egy utálatos ...

— Ugyan, s annyi mindent hoz neked. Szeret téged.

— Köszönje meg, hogy elfogadom. S különben is nem vagyok rá kíváncsi. Semmi közöm hozzá.

— De hiszen anyukád húga, mintha azt mondta volna ő.

— Ha-ha-ha! Még hogy ő anyuka húga. Hát tudod, kicsoda anyuka? Neked megsúgom, mindenki nem méltó rá, hogy megtudja. Valódi úrinő volt és kastélyban lakott, abban volt egy nagy tó és a tóban úsztak a vadlibák és valódi hattyúk, és anyuka felült egy hattyú hátára, s úgy úszott a tavon. Hinta volt kötve a fák ágaira, s délután kiment oda és... és...

— És aztán?

— Mi aztán?

— A kastéllyal? Mi lett a kastéllyal?

— Ja, vagy úgy! A kastéllyal?... Sajnos, leégett...

— S ez a Magda is lakott abban a kastélyban?

— Á dehogyis! Miket beszélsz? Ez már régóta itt dolgozik. Itt végzett bőripari szakiskolát, úgy lett munkásnő.

Örömmel lélegzettem fel. Kár is lett volna Magdáért, olyan rendes lány. S a kastélybelieket másoknak képzelem, léháknak, üreseknek. Édesanyám sokat mesélt úriasszonyokról. Ó, akkor már jobban szeretem Magdát, mert ő százszámra gyártja a cipőt abban a nagy gyárban, mint Irén nénit, aki csak úszott a hattyú hátán s nem csinált semmit.

Persze Irénnek nem mondtam ezt meg, nem akartam megbántani.

KÜLÖNÖS DOLOG ...

Valami különös dolog történt velem ...

Tegnap kezdődött az egész: egy semmiségből. Ott álltam a folyosó ablakánál, s lenéztem az udvarra. Jön Fekete Karcsi, egy kilencedikes fiú. Keresi Tibit, azt a kicsi másodikosat.

— Szidi, nem láttad Tibit? — kérdi ő.

— Nem én, s ha látom sem mondom meg neked. Tudod?

— Miért?

— Csak — feleltem én.

— De Szidi, igazán mondd meg!

Tibi ott hasalt a pince ablakában. Jól láttam. De hát nem is ez a fontos. Valahogy furcsán néztem Karcsira. Gondoltam, kipróbálom rajta az ilyen nézést, mert kíváncsi voltam, tetszem-e neki legalább egy kicsit. Mert az igazat megvallva, nekem már régen tetszik ez a Karcsi. Ő a legkomolyabb fiú. Soha nem szalad a lányok után. S olyan büszke. Hát ezért. Meg azért, mert olyan udvarias a lányokkal, nem mint némelyik szemtelen.

Még azért is néztem rá így, mert Irén azt mondta, hogy a fiúkat "húzni" kell, hiszen azok akkor bolondulnak legjobban, ha a lány úgy néz, úgy alulról fölfelé, úgy hirtelen pillant rájuk. Irén megmutatta, hogy kell csinálni. Én meg is próbáltam,

de az nem megy olyan könnyen, mindjárt az első próbára. Amikor ezt beszéltük, éppen lenéztünk az udvarra, s ott látunk két fiút, akik a hetesbe járnak, de nálunk étkeznek. Azt mondja Irén: ″Na, Szidi, gyere, megmutatom neked, hogy kell a fiúkat bolonditani“. Igaz, Irén, nagyon szép, legszebb az internátusbán. Úgy tud nézni, olyan szendén, hogy mindenki azt hiszi róla: valóságos angyal.

Szóval mi lementünk. A fiúk ott ültek a padon, várták, hogy rájuk kerüljön a sor az ebédnél. Irén odament hozzájuk, s odaszólt nekik: ″Szabad?“ — ″Igen“ — mondja az egyik zavartan. Én is leültem, de nem éreztem jól magam. Csak azért maradtam ott, nehogy Irén azt mondja rólam: gyáva.

Irén megint csak kezdi:

— Igazán nem zavarjuk magukat? Mert akkor máris megyünk.

A fiúk erre még jobban zavarba jöttek, ezért ezt dadogták:

— Ó nem, igazán, maradjanak nyugodtan.

Irén hol az egyikre, hol a másikra nézett ″olyan“ furcsán, s amikor azok nem vették észre, rámkacsintott, hogy látom-e? Elkezdtek beszélni, mit, az nem fontos, csakhogy Irén a végén megígérte a fiúknak: kimenőkor elmegyünk egyet sétálni.

Bámultam, hogy ilyen merész a fiúkkal, de haragudtam is rá. Mikor megkérdeztem: — Igazán el akarsz velük menni sétálni? — még kikacagott: — Ugyan, te kis ártatlanság, csak éppen meg akartam neked mutatni, hogy kell húzni a fiúkat.

Nekem ez nem tetszett. Nem is tudom, mi ütött most belém, hogy kipróbáltam ezt a nézést Karcsin. De Karcsi lesütötte a szemét. S többet nem is mertem a szemébe nézni.

Akkor Karcsi azt mondotta nekem:

— Te Szidi, nem jössz le egy kicsit az udvarra hógolyózni?

Lementem, s nem tudom, mi volt velem, de úgy éreztem, hogy könnyű a szívem, mind énekelve, táncolva, forogva mentem le a lépcsőn. Boldog voltam.

Az udvaron már javában hógolyóztak. Egy nagy fiú, Nagy Pista, mind hógolyózta kicsi Lacit, de nemcsak úgy játékból, hanem mosdatta szemét, száját, gyúrta a hóval úgy, hogy Lacika már kékült-zöldült bele. Én oda akartam ugrani, hogy leszidjam ezt a hóhér Pistát, hagyja békén Lacit, s hát nem Karcsi ugrik oda, kirántja kicsi Lacit a kezéből s rákiált:

—Szégyelld magad! Hagyj békét neki!

Nagy Pista csak néz, hogy mi ütött Karcsiba. Ő már tizenegyedikes, nagy égi meszelő, Karcsi meg tömzsi, de azért erős, izmos. Nagy Pista legyűrte Karcsit a hóba. Karcsi nem hagyta magát, felugrott fektéből és kezdte ő dögönyözni Pistát. Erre a csodara odagyűlt az egész társaság.

— Ne hagyd magad, Karcsi!

— Tanítsd becsületre! — Pista osztálytársai is szurkoltak.

Én Karcsiért reszkettem. Mert már tudtam, hogy szeretem s szeretni is fogom, amíg élek, amiért kiállt kicsi Laciért, amiért ilyen bátor, erős!

Birkózás közben leesett a Karcsi sapkája. Én felkaptam s nem törődtem vele, látják, nem látják, fogtam a kezemben. Hát akkor látom, hogy a bélése el van szakadva. Fölszaladtam az intribe, s odamentem Ildikóhoz, ő olyan ügyes, kértem, hogy varrja meg.

— Kié a sapka? — kérdi Ildikó.

— A Lacié... — akartam hazudni, mert ott volt egy csomó kíváncsi leány is, s nem akartam, hogy mások hallják, még ki tudja, mit gondolnának rólám. De úgy elpirultam, hogy a lányok elkezdtek kórusban kacagni.

Szinte sírni kezdtem. Miért is vagyok olyan ügyefogyott. Rajtam minden, de minden meglátszik: ha örvendek, az is, ha búsulok, az is. Most is észrevehettek valamit. Lökdösték egymást: — Kié a sapka? Kié a sapka? Igazán, te Szidi, kié a sapka?

Éppen akkor fut be egy nyolcadikos leányka s már messziről kiáltja:

— Képzeljétek: Fekete Karcsi eldögönyözte Nagy Pistát.

Erre kitört a lányokból a kacagás:

— Megvan a sapka gazdája! Fekete Karcsi, ugye Szidi?

Én nem szóltam rá semmit, csak fogtam a sapkát, amit közben Ildikó megvarrt s szaladtam, hogy senkit se lássak. Meg aztán vissza akartam adni a sapkát Karcsinak.

Ő már ott várt az ebédlőajtóban. Sejtette, hogy nálam van a sapkája.

— El volt szakadva a bélése — hebegtem.

— Köszönöm, Szidi — mondta. Kikapta a kezemből a sapkát s elszaladt. Olyan furcsa volt az egész. Tán megharagudott rám?

Ez volt a mai nap legnagyobb eseménye ...

Megint eltelt néhány nap. Én ismét nagyon boldog vagyok, s boldogságomat még az sem zavarta meg, hogy fizikából meg kémiából bezúgtam. Ildikó nagyon furcsa, már szólott is nekem, hogy ne mind gondoljak Karcsira, mert csak négyesekre felelek.

Ő nem ért meg engem. Elhatároztam, hogy többet nem mondok neki semmit.

Irén, az más. Ő nem olyan szent, mint a többi. Ő mindig megért engem. Most is megkértem, hogy engedjen engem a szélire ülni a vacsoránál s az ebédnél, mert akkor legalább kétszer láthatjuk egymást Karcsival egész idő alatt. Irén szó nélkül megtette. Ildikó tán megtette volna? Lehet, hogy igen, de mindjárt azzal áll elő: ″Ez nem illik, ez nem szép. A lány ne szaladjon a fiú után. Legyen büszke“ — és a többi. Ismerem az elveit...

Ma valami borzalmas dolog történt. Már felmentem az ebédtől, egyszer csak jön egy kilencedikes lány s azt mondja nekem:

— Szidi, menj le egy kicsit az udvarra, Albu Ghitá akar neked valamit mondani.

Lementem, mivel Albu a Karcsi legjobb barátja.

— Miért hívattál? — A hangom nyugodt volt, de a szívem erősen dobogott. Rossz előérzetem volt. Valahogy nincs is minden rendben közöttünk. Nem tudunk két szót váltani egymással, mert ha véletlenül találkozunk, már halljuk hátunk megett a nyerítést, a vihogást. Ó, a gonoszok!

— Azt üzeni neked Karcsi: megszakít veled minden kapcsolatot — mondta Ghitá.

Elfutott a méreg, alig bírtam visszatartani a könnyemet. Csak ennyit mondtam neki büszkén, felemelt fejjel:

— Mondd meg neki a kővetkezőket szóról szóra. Ezt üzenem: Először is pukkadjon meg. Másodszor pedig én is megszakítok vele minden kapcsolatot.

Ő ígérte, hogy legyek nyugodt, át is adja az üzenetet szóról szóra, de olyan furcsa képet vágott hozná!

Felszaladtam a hálóba, ráborultam az ágyra, s elkezdtem rettenetesen zokogni. Mind odagyűltek.

— Mi történt, kicsi Szidi? — Mi történt? ... Még Ildikó is odajött, megsimogatott, fülembe súgta, hogy neki igazán megmondhatom, mert tudhatom, hogy milyen titoktartó. Nem mondtam volna el a világ kincséért. Éppen neki! Képes letorkolni: ″Neked csak az ilyesmiken áll az eszed! Inkáb tanulnál“! Vagy csak kérlelne: ″Szidi, édes, ne hanyagold el a leckét!“

Ki szereti az ilyesmit hallgatni? Nem, inkább Irénnek mondok el mindent. Ő megért engem, ő nem botránkozik meg semmin.

Irénnek mondtam meg tehát, amikor odajött hozzám s megkérdezte, hogy miért sírok. Megsúgtam neki, s ő, amilyen találékony, rögtön azt mondta a lányoknak, hogy a nevelőnő megszidott, amiért nem tiszta a gallérom. (Ami a gallért illeti, ez igaz is volt!) A lányok elszéledtek, hitték is, meg nem is. Inkább nem ...

Ma valami nagyon nagy öröm ért. Ebéd után kiszaladtunk mind az udvarra. Bolondos kedvünk volt. Hógolyóztuk egymást. (Mit lehet télen mást csinálni?!) Egyszer csak látom Karcsit jönni az udvaron, nagy hógolyóval a kezében. De ez nem olyan hógolyó, amilyent a többi durva fiú gyúr, hogy akár a kő, s ha hozzád vágják, még sajog. Puha volt, hogy a hó mind szétfreccsent az arcomon. Tele lett vele a szemem. Karcsi megtörölte zsebkendőjével az arcomat.

Én persze lehajoltam, hogy adjam vissza a kölcsönt. Vissza is adtam, egy jó kemény golyóval, amely a hátán puffant. Erre ő felugrott s azt mondotta:

— Te én megütlek!

— Próbáld meg! — s lehajoltam, hogy ne érjen a hólabdája.

— Én megütlek erősen, ahogy egy fiú sem ütött meg — ismételte.

S már meg is dobott.

— Jó, ha ez neked ütés. Látod, most hazudtál, mert te nem ütöttél, hanem megdobtál.

— De én úgy szoktam mondani. S ha úgy vesszük, te is hazudtál.

— Hogyhogy?

— Úgy, hogy kettővel udvaroltatsz. Béressel is, Mikivel is.

Ez nekem nagyon rosszul esett. Nem vagyok én olyan. Igaz, amíg Karcsit nem szerettem, rájuk néztem vagy kétszer úgy, ahogy Iréntől láttam. S tetszett is nekem, hogy futnak utánam. De törődtem is én velük! Miki nyolcadikos, s írt nekem egy levelet, hogy ″Szidi, én imádlak!“ Én meg azt írtam vissza: ″Törődnél inkább a tanulással, mert háromból is bukásra állsz." S Béres? Hát törődtem én vele? Csak csúfolódtam. De ez mikor volt? Egy héttel ezelőtt. Akkor még nem szerettem Karcsit. Azóta rájuk se tudok nézni, se Mikire, se Béresre, de egy fiúra se. Még Irén mondta nekem: ″Te Szidi, Béres panaszkodott, hogy te rá se nézel!“ Én erre azt mondtam: ″Én Karcsit szeretem.“ Erre Irén elkezd rettenetesen kacagni. Szinte megutáltam ezért. — Hát aztán? Annál jobban bolondul utánad Karcsi, ha látja, hogy egy kicsit húzod. Te nem ismered a fiúkat!

De most nem hagyom magam:

— Júlia is csak Rómeót szerette és senki mást. S

ott van Desdemona, az a férjét, Othellot, még a halálos ágyán is védte!

Irén erre elkezdett rettenetesen csúfolni. Hogy én miket beszélek meg olvasok össze, s hogy csak felvágok! Pedig nem is igaz. Én imádom a színdarabokat, különösen azokat, amelyek versben vannak, s szépen lehet őket szavalni.

S Karcsi mégis azt hiszi rólam, hogy én olyan vagyok, akinek több fiú is tetszik. Meg is mondtam neki:

— Tudd meg, hogy megsértettél. Mikivel még nem is beszéltem soha. Csak éppen egy levelet írt nekem, s én megírtam, hogy hagyjon békét. Aztán Béres? Béresre nem is gondoltam, mit képzelsz, érdekel engem egy ilyen taknyos?! Én nyolcadikos vagyok, ő csak hetedikes. Tudd meg, nem mindig olyan az ember, amilyennek látszik.

Ezt arra mondtam, hogy amiért mindig vidám vagyok s szeretem a tréfát, azért azt Karcsinak nem kéne úgy venni. De jól van, ezentúl mégse nézek úgy rá egyre se, az biztos. Tőlem megpukkadhat Béres is, Miki is.

Arra a mondásomra, hogy nem mindig olyan az ember, amilyennek látszik, Karcsi kapott a szón s azt felelte:

— Szép tőled, Szidi, hogy belátod: nem mindig olyan az ember, amilyennek festik. Te Szidi, ne higgy senkinek, csak kicsi Lacinak, mert egyedül ő mondja meg az igazat.

Büszke voltam, hogy kicsi Laciról ilyen jó vélemenye van, de szégyelltem is magam, hogy engem mindenki beugrat. Az a Ghitá eset is tiszta beugratás volt. Mert Karcsi nem üzente, hogy ″megszakit velem minden kapcsolatot“, csak az a hecces

Ghitá — aki mindig csúfolódó kedvében van — fogadott a fiúkkal, hogy engem összeveszít Karcsival. Egy cukrászsüteményben fogadtak, s Karcsi azt mesélte később, hogy a fiúk kettőt vettek Ghitának, mert azt mondták: ″Megérte, olyan jó hecc volt.“ Persze, Ghitá Karcsinak is ugyanazt mondta, amit nekem. Sőt még meg is toldotta. Ilyen tréfás fiú! Csak a kicsi Laci nem. Ő az én drága postásom. Ő mindent szóról szóra mond el, amit Karcsinak üzenek s amit Karcsi üzen nekem. Azért nagyon örvendtem annak, hogy Karcsi úgy becsüli kicsi Lacit. Mondtam is neki:

— Szóval kicsi Laci nem hazudik? Örvendek.

Erre Karcsi:

— Büszke lehetsz rá.

Én:

— Büszke is vagyok, az én sarjadékom!

Ez szépen hangzott, csak abban nem vagyok biztos, hogy lehet a testvért sarjadéknak mondani. Majd megnézem egy lexikonban.

— Szóval egyezzünk meg abban, hogy csak azt fogod hinni, amit kicsi Laci mond neked rólam...

Nem válaszoltam rá, mert odajött Panni, s azt mondta nagy csúfondárosan Karcsi előtt:

— Na, kicsikéim, mára elég lesz a boldogságból!

Amióta pioníroktató lett, nem lehet vele bírni, olyan beképzelt.

Elöntött a méreg, szikrázott a szemem, még könnybe is lábadt. Karcsi rámnézett s megértette, mit ″szenvedek“ én itt az intriben. Megértette, hogy ″mindenki“ üldöz. Azért büszkén felvetett fejjel jöttem el.

Vajon Karcsi utánam nézett? Én úgy érzem, hogy igen...

FOGAS KÉRDÉS

Mostanában minden, de minden megváltozott. Még az intri is. Kedvesek hozzám, én is az vagyok mindenkihez. S mindig vidám. A nevelőnővel sincs már annyi bajom: legalábbis ami a külsőmet illeti. Mosok én is meg vasalok, akár a többi. Most próbálja valaki azt állítani rólam, hogy rendetlen vagyok!

Nem szeretném, hogy az legyek, a világért sem. Karcsi kifejtette a múltkor, hogy nincs utálatosabb — éppen így mondta —, mint egy rendetlen lány, mert, "a nő minden szép hordozója". Így mondta. Nem tudom, honnan vette, de szépen hangzik. Én azért is szeretem őt, mert ő sokszor mond ilyen szépet. Lehet, tudja, hogy én szeretem az ilyeneket. Sok mindent lehet tanulni tőle, pedig csak tizenhat éves. Mindent tud, mi illik egy lánynak s mi nem. Van két nővére, tőlük tanulta.

Még az intris élet is lehet szép. Délben és este látjuk egymást az ebédlőben. Vasárnap, ha moziba megyünk, egy sorban ülök vele. Szombaton délután pedig a társalgóban még beszélgethetünk is. Igaz, nem vagyunk egyedül, ott a többi is, de mi azzal sem törődünk, el is felejtjük, hogy ott vannak. Csak ne lennének olyan csúfondárosak! Egyebet sem hallok: "Szidike, mit csinál az az édes

Karcsi? — Így, ilyen gúnyosan. Vagy: ″Szidike, hány másodperce nem láttad Karcsit? Vagy: ″Na, kibekültetek már Karcsival?"

Mindent tudnak, ha összeveszünk, azt is, ha kibékülünk, azt is. De hogy honnét, fogalmam sincs. Mert igazán nem mondtam el senkinek az internátusban, csakis Irénnek és Ildikónak, s még Panninak. Másnak senkinek. Hanem megírtam édesanyámnak a kórházba, megírtam, miket mondott Karcsi, hogy lássa, milyen kedves és jellemes.

Csak ne kéne tanulni! Nem mintha én nem akarnék. Igazán akarok. Édesanyám is mind azt írja: ″Tanulj, tanulj, tanulj! Karcsi meg így beszél: ″Nekem a buta lányok nem imponálnak!“ Szóval akarok én. Csakhogy az a baj, hogy elővesszem a könyvet, kezdek olvasni, s egyszer csak látom Karcsit. A hangját is tisztán hallom. Mintha beszélne hozzám. Hogy lehet ez? Valami csodálatos dolog lehet ez, biztos, amit én most nem értek. Aztán elgondolom, hogy találkozunk, én ezt mondom, ő erre azt mondja. S mikor igazából találkozunk, nem jut eszembe semmi. Neki se. Hát nem különös?

Most haragszunk egymásra. Összevesztünk. Ghitá azt mondta a múltkor, hogy Karcsi tulajdonképpen nem is engem szeret, hanem Bustya Ágit. Most gyűlölöm, s ha látom, elfordítom a fejem. A naplóm minden sarkába beírtam F. K., de áthúztam azután, hogy nem érvényes.

Tegnap megint találkoztam Ghitával. Azt mondja nekem:

— Te Szidike, az a Bustya Ági dolog nem is igaz. Vicc volt az egész. Csak látni akartam, mit mondasz.

De már nem hittem neki. Ki akartam próbálni.

— S mire valók az ilyen viccek?

— Hogy ne kornyadozzatok, lelkem, csak arra. Mert én falubelije vagyok Karcsinak, s az anyja megkért, vigyázzak rá. Hát én vigyázok is rá. S hogy tanuljon Karcsi, azért.

— Ó, te beképzelt, te nagyzoló!

Hát nem ronda? Csak két évvel idősebb, mint Karcsi, de úgy gyámkodik felette, mintha apja lenne.

— S én nem hagyom tanulni, te? Egész héten nem látjuk egymást. Én mondom neki, hogy ne tanuljon?

Erre azt mondja:

— Te Szidi, békülj azért ki Karcsival, mert így még rosszabb, mind kornyadozik.

— S biztos, hogy nem szereti Ágit?

— Becsszó.

— Hát jó.

Valami eszembe jutott. Éppen volt nálam két meghívó az elvtársi találkozóra.

— Ezt a két jegyet add át Karcsinak s mondd meg neki, így, de aztán szóról szóra, érted? Minden elferdítés nélkül! Az egyik meghívó neki szól, a másikkal meg az jöjjön el, akit szeret.

Ghitá csak nézett rám bárgyún.

— Ne haragudj, de nem értem. Ez nekem túl komplikált. S különben is félek, hogy rosszul találom közvetíteni az üzenetet, s csak megharagszol.

Szelesen elnyargalt.

Ilyen barátai vannak Karcsinak. Így lehet bízni bennük. De vannak még igazi barátok a világon! Az én barátaim!

Éppen csengettek a szilenciumra, felrohantam hát, kiszedtem a könyveimet, majd kitéptem egy lapot a füzetemből s ezt írtam rá: "Ildikó, szeretsz?

Ha igen, írd ide — Szidi.“ Ildikó odaírta, bár láttam rajta, hogy türelmetlenül. ″Szeretlek, csak most hagyj békén.“ — Tanulj — súgta oda nekem. S folytatta a magolást, ahol elhagyta, mintha a világon sem lennék.

Ilyen egy igazi barátnő? Nekifogtam hát én is a tanulásnak. Csakhogy mindig megakaszt benne valami. Most is például: tanulnám az angolt, csakhogy nem tudom, mi a lecke. Szégyellem megkérdezni Ildikótól, örökké csak tanít, örökké csak nevel. S én ezt rettenetesen unom. Na, de megtanulhatnám a szavakat. Veszem elő a szószedetet, de közben már eszembe is jutott, hogy otthon felejtettem, s így le sem írtam a szavakat.

Nem volt mit tenni, csak Ildikóhoz fordultam:

— Add ide a szószedetedet — írtam le a füzetem szélére.

Ildikó szó nélkül átnyújtotta, de egy szemrehányó pillantás kíséretében, előbb kiradírozta a füzelemből, amit odajegyeztem.

Hiába, mi ketten nem találunk. Irén más. Ha vele vagyok, nincs lelkismeretfurdalásom. Sohasem tesz nekem szemrehányást, sohasem oktat: ″Szidike így, Szidike úgy!“ Ildikóval még veszekedni sem lehet. Olyan halk, csendes. Sohasem jön ki a sodrából. ″Nevelem az akaratomat — mondta —, neveld te is Szidike, tudod, az milyen jó, s nem is olyan nehéz. Mikor érzed, hogy mérges kezdel lenni, hunyd be a szemed s gondolj arra: ″Nem szabad. Nem szabad. Nem szabad. S számolj tízig, húszig, százig, míg a mérged elmúlik.“

Ilyen Ildikó. Irén így csúfolja: ″tökéletes“, ″szent“, meg ″apáca“. Én azért mégis szeretem, mert ő jó és sohasem akar engem bántani.

Irén persze más. Igaz, hazudik meg henceg. De hát nem lehet tökéletes. Viszont ő megért engem. Átdobtam hozzá egy papírgalacsint: ″Fontos mondanivalóm van számodra.“ Felragyogott a szeme. Válaszolt: ″Leghűségesebb barátnőd rendelkezésedre áll.“

Persze, szünetben jött volna Ildikó is, hogy megkérdezze: ″Miről van szó?″ — de én büszkén odavágtam neki: ″Nem barátkozom olyanokkal, akik nem állták ki a hűség próbáját!“

Büszke voltam erre a mondásra, de mégis megbántam, mert Ildikó úgy elsápadt, s ahogy ő szokott, csendesen, szótlanul elment. Menjen is, nem futok utána. Hogyne, én tűzön-vízen képes lennék átgázolni a barátságért, s ő, csak így, ilyen hidegen...

De már jött is Irén. Csupa fül volt és izgalom. Mondtam, miről van szó, meg kell tudni Karcsitól: engem szeret-e vagy Bustya Ágit?

— Bízd csak rám — biztatott Irén —, ez a legkönnyebb a világon. Egyszerűen odamegyek hozzá, nekiszegzem a kérdést, s figyelem az arcát. Te nem is tudod, hogy értek én ehhez. Úgy olvasok majd az arcáról, mint egy könyvből. S aztán, ha látom, hogy határozatlan, kihúzom a zsebemből a két meghívót, s finom, előkelő gesztussal átnyújtom neki: ″Tessék, ezt küldi neked Szidi, hogy lássad, kivel van dolgod, stb. stb.“ Bízd csak rám!

A nyakába ugrottam.

Szilencium után felüzentünk kicsi Laciért. Jött is a drága kicsi postásom, jött nagy lélekszakadva.

— Lacika, aranyom, menj s küldd le azonnal Fekete Károlyt. De ne mondd, hogy mi üzentünk érte, mondd azt, hogy valami felnőtt keresi. Jó?

Laci már loholt is Karcsi után. S röviddel azután már ott is volt Karcsi. Persze én közben felmentem. És Irén is jött már vissza, ragyogó arccal.

— Te, pazar volt, csodálatos!

— Mondjad már! Mondjad!

— Hát hallgass ide. Jön Karcsi s kérdi, hogy én üzentem érte? Én, nagyon komolyan: ″Karcsi, ne haragudj, hogy zavartalak, de egy lányszív nyugalma függ ettől.“ Valami ilyesmit. Jól mondtam?

— És?

— És ″kérlek, nyilatkozz azonnal, kit szeretsz? Szidit vagy Ágit?‘‘ Tudod, lecsaptam rá, hogy ne legyen ideje gondolkozni, s hogy figyelhessem az arcát.

— És? És?

— Először meghökkent s aztán elkezdett vigyorogni: ″Fogas kérdés. Ezen még gondolkoznom kell.. ″

— Ezt merte mondani! Szégyellje magát! Ne is mondd tovább, nem érdekel...

— Várj, várj — fogott meg Irén, mert már el akartam rohanni —, még nincs vége. Akkor én kivettem a zsebemből a két meghívót: ″Tessék, Szidónia küldte, légy boldog, Szidi boldogságot kíván neked, s küldi a te számodra s az Ági számára ...“

— Láttad volna csak, milyen képet vágott! Elkezdett hebegni, habogni, hogy ″ugyan, bolondság. Csak épp egyszer megmagyaráztam neki a számtant, hisz osztálytársak vagyunk ... Honnan veszitek ti azt az Ági dolgot?“ Erre én: ″Mit szólsz hozzá, legkedvesebb barátodtól!“ — Na, erre elkezd kacagni, hogy majd megpukkad. Ghitá csak ugratta Szidit. Mindig is ugratja. Biztos ezt is fogadásból.

Hagyd itt nálam az egyik meghívót, a másikat pedig add vissza Szidinek, s mondd meg neki így, de tudod, szóról szóra: ″Nincs szükségem kettőre, ha egyszer Szidi is ott lesz.“

Én már rohantam is vissza, hogy meghozzam neked a jó hirt, de Karcsi még visszahívott: ″Te Irén, aztán, tudod, az a fogas kérdés, tudod, az csak vicc volt, nem is kéne szólj, tudod, hogy milyen sértődős ez a Szidi..." — Hát így.

Mindketten ragyogtunk a boldogságtól. Azért nem volt teljes mégsem a boldogságom: holnap felelek angolból, még nincs egy jegyem se, s biztos bezúgok...

Vacsora után titokzatos arccal hívott félre Irén:

— Te Szidi, valami nagyon szépet, nagyon izgalmasat eszeltem ki. Te, mit szólnál hozzá, ha mi valami szövetséget alakítanánk? Titkosat. Mit szólnál egy ilyen névhez? ″Véd és dacszövetség.“

— Véd és dacszövetség, véd és dacszövetség... Te, ez nagyon szépen hangzik. De miért is hívjuk így tulajdonképpen?

— Mit? Talán nem hangzik szépen? S különben is ebben nem az a fontos, hanem a titoktartás.

— Titoktartás?

Erre elállt a lélegzetem. Hisz éppen ahhoz értek a legkevésbé. Rólam mindenki tud mindent. Én nem tudok titkot tartani.

— És mondd, te Irén, aztán muszáj azzal a titoktartással? Anélkül nem lehet?

— Ó, te csacsi, hát nem érted? Épp az benne az izgalmas.

— S még édesanyámnak sem mondhatom meg?

Irén erre elkezd rettenetesen hahotázni.

— Szidi, te pólyás, hát épp azt nem lehet. Szülőnek, nevelőnek nem szabad az ilyesmit elmondani. Épp az a vicc a dologban...

— De te nem ismered az én édesanyámat, neki...

Nem fejezhettem be, mert türelmetlenül közbevágott:

— Az anyákat éppenséggel nem lehet ilyesmikkel traktálni, úgyse fogynak ki sohasem a lelki fröccsökből. Még csak az kéne ...

Próbáltam mégis meggyőzni, hogy én nem is tudnám megállani, hogy meg ne mondjak mindent édesanyámnak. Megírtam én most is mindent Karcsiról, hogy milyen jellemes, nagyszerű fiú. Persze mindent azért mégsem írtam meg, például a jegyeimet, mert utóvégre egy beteget nem lehet ilyesmikkel felizgatni... S nemcsak én, Ádám is elmond mindent. Este, lefekvés előtt édesanyám mindig megkérdi: "Na, halljuk, mi volt ma?! Aztán "meggyónunk". Édesanyám már látja rólunk, ha valamit titkosan akarunk neki elmondani s a többit küldi is ki valamilyen ürüggyel... Nem, édesanyám előtt igazán nem lehet...

Meg is mondtam Irénnek, nagyon határozottan. De Irén, mint egy sértett királynő:

— Akkor pedig nem játszunk. Nem vagy méltó egy ilyen szövetséghez. Nincs benned bátorság.

Megesküdtem neki, hogy megőrzők minden titkot, ha még olyan nehéz is lesz!

VÉD- ÉS DACSZÖVETSÉG

Így kezdődött. Az egyik szünetben Irén egy kapcsos füzetet húzott elő. Szép fehér lapja volt s nylon borítója. Szóval nagyon szép volt, öröm volt ránézni.

Azt mondja nekem Irén:

— Látod, Szidi, ez a mi „véd- és dacszövetségünk naplója". Ebbe írunk bele mindent: az alapszabályokat, a bátor tetteket, amelyeket végrehajtunk, a szövetség tagjainak a nevét.

— De micsoda szövetség az, amelynek csak két tagja van: te meg én?

— Ugyan — intett le Irén —, az a legkevesebb, csak szervezés kérdése az egész. Majd lesz több is. Nézd csak.

Kinyitotta a naplót. Legfelül rá volt szépen rajzolva nagy betűkkel: „Véd- és dacszövetségi napló", utána a dátum: 1957 december 5. A következő oldalon a szövetség névsora. Felül: elnök Vári Irén, titkár Balogh Szidónia. Utána pedig üresség.

Irén azt hitte, hogy én kiáltani fogok a gyönyörűségtől: milyen szép, meg milyen nagyszerű! De én nem. Haragudtam rá, amiért ilyen önkényesen kiosztotta a tisztségeket. Persze, az elnökit magának. Nem mintha vágynám az ilyesmire. Nem, iga-

zán nem! És különben is nem szabályszerű — jutott eszembe —, hiszen az elnököt, titkárt a közgyűlés választja.

Szóvá is tettem a dolgot. De Irén fölényesen legyintett:

— Tudtam, hogy akadékoskodni fogsz. A tagságot ezután kell megnyernünk magunknak. Viszont, ha nem állunk elő kész alapszabályokkal, nem nyerjük meg őket. Az alapszabályokat pedig kinek kell megszerkesztenie? Az elnöknek s a titkárnak.

Irén egy-kettö leszereli az embert. Beláttam, hogy igaza van, s nem is akadékoskodtam volna tovább...

Csakhogy kiderült, hogy megint önkényeskedett. Hát így lesz ez végig? Akkor kár is részt venni benne, hisz semmi feladat nem jut nekem. Ugyanis a következő oldalon már ott volt a munkaterv is.

— Te magad mondtad, hogy azt az elnök s a titkár vitatja meg, és te mégis nélkülem állítottad össze — mondtam.

— Ugyan ne bogarássz, kicsikém, fő, hogy menjen a munka. Inkább figyeld s tedd meg észrevételeidet. Tehát:

— "A szövetség tagjainak felvétele ideiglenes. Próbaidejük alatt be kell bizonyitaniok: méltók-e a szövetségre, vagy nem."

— Te Irén — jutott eszembe —, mi már tagjai vagyunk egy szervezetnek, s tulajdonképpen miért is volna szükség erre a véd- és dacszövetségre? És mit is fogunk elkövetni? Várj csak, miért is hívják így: véd- és dacszövetség?

— Ugyan! — fakadt ki Irén. — Mint a kisgyerek: miért, miért, miért? Csak! Mert így érdekes, mert

így izgalmas! S miért van szükség? Azért! Mi az érdekes abban a szervezetben amelyről mindenki tud és mindenki ajánlja. De ez más! Sze ez benne az izgalmas. Ezt csak a szövetség tagjai fogják tudni. Hát érted már? Vagy talán inadba szállt a bátorság?

— Ugyan! — háborodtam fel. — Kinek gondolsz engem? Sőt, az minden vágyam, hogy bátor legyek. Valóságos hős!

Csak ezt már nem mondtam meg Irénnek sem. Ez az én titkom. Majd meglátja a világ! Meglepetés lesz mindenki számára. Csakhogy a bátorság sem egyforma. Sokféle bátorság van a világon. Ott van például Zoja. Hát az igen! ő bátor volt, valóságos hős. Vajon én tudnám vállalni, amit ő? Az utolsó napon is, mielőtt elfogják: megy, megy előre, kúszik s mindenünnen halál leselkedik rá... Vallatják a hitleristák, ütik, verik, összeszoritja az ajkát, egy szót sem vall... Jaj, az nagyon nehéz lehetett. Hacsak rágondolok is, érzem, sajognak az ütések. Vajon én kibírnám? Félek, nem lenne elég erőm hozzá. Nincs elég akaraterőm.

Édesanyám sokszor mondta: bátorság szembenézni hibáinkkal. Ezt arra mondta, hogy Ádám is olyan makacs, sohasem akarja elismerni, ha hibázott. De Panni is azt mondta a múltkori osztaggyűlésen (ö lett az oktatónk): a pionír bátor ember, nem fél beismerni, ha hibázott, s van bátorsága arra, hogy meg is változzék ...

Tehát az a bátor, aki nem gyáva. Például gyávaság, ha az ember meglapul, ha valamit elkövet s nem áll elő: én voltam. Gyávaság, ha nem vállalja önként tetteinek következményeit. Itt azt hiszem, megállnám én is a helyemet. Meg, egészen biztos.

De én nagyon szeretem az olyan bátorságot is, amilyen az Odüsszeuszé volt. A nyáron olvastuk, mert láttuk a filmet s megkerestük a könyvet is. Homérosz írta, s csupa gyönyörű versben van az egész. Az csodálatos volt: Odüsszeusz odamegy a ciklopszhoz, kiszúrja a szemét, pedig az óriás volt... Hát amikor egymagában megtanítja a kérőket, mind lenyilazza őket... Csakhogy persze ez sem nekem való, ez inkább férfihoz illik.

Annyiféle bátorság van a világon, hogy az ember összezavarodik. Nem baj, majd ha hazamegyek, tisztázom ezt édesanyámmal. Addig is ...

Irén rezzentett fel:

— Már megint hol csavarog az eszed? Veled nem lehet semmi komolyat kezdeni. Figyelj hát tovább.

A bátor tettek javaslata következett, de utána üresség volt, mert a bátor tetteket — amint Irén magyarázta — később kellett kitalálni.

— Most mindenesetre javaslatokat írunk be. Van valami jó tipped bátor tettre?

Gondolkoztam, töprengtem, mert igazában nem is olyan könnyű dolog ez. Nem is jutott eszembe hirtelen más: földrajz órán megszervezzük az osztály puskázását.

Irén csak hümmögött, nem nagyon lelkesedett érte: utóvégre az "régi vicc“, "nincs benne semmi izgalmas“ — mondotta. — Mindenesetre majd meg látjuk.

Ha ő nem lelkesedett, én sem, nem is jutott eszembe semmi más bátor tett. Hanem Irén nem adta fel a harcot. Egyszer csak alaposan hátbavág izgalmában:

— Te, hogy milyen pazar ötletem van. Te, óriási, remek! Csodálatos! Szombaton, ha a társaság le-

megy a társalgóba vacsora után, elrontjuk a csengőt, s akkor a társaság nem megy föl, mert nem szól a csengő. Milyen boldogok lesznek... Na, mit szólsz hozzá? Mekkora hecc lesz belőle. S képzeld el Karolát, milyen kínban lesz majd, hogy fog kiabálni: tessék azonnal felmenni, elromlott a csengő! Ne várjátok a csengőt! — S hogy fog boszszankodni rajta. Te, ez megér minden pénzt!

Igaz is, Karola mindig kémkedik utánunk, mindig a sarkunkban van s örökké bennünk lakik, Irénben meg bennem... Nem tudom, miért pikkelhet úgy ránk, másokat észre sem vesz, hogy vannak a világon, vagy sem. Mi pedig mindig szem előtt vagyunk. Hát ez jó lesz, kicsit megbosszantjuk Karolát.

Más nem jutott eszünkbe, így abbahagytuk a tervezgetést és elhatároztuk, hogy nekilátunk a szervezésnek. Utóvégre tagok nélkül nincs szövetség.

Vártuk a kedvező alkalmat. Az alkalom szinte magától kínálkozott.

Még aznap este vacsora után odajön Panni hozzánk:

— Mi jóban töritek a fejeteket, kicsikéim? — mondta csúfondárosan, mert úgy érzi, "kötelessége" mindent tudni, mindenről értesülni, mindenbe "beleütni" az orrát.

De Irén nem sértődött meg, Panni jópofa lány, nem botránkozik, természetes. Szinte nem is csodálkoztam, hogy azzal áll elő Panninak:

— Te Panni, tudod, mi valami nagyon szép és érdekes dologra határoztuk el magunkat.

Panni csak hümmögött, s huncut szemével mintha csúfondárosan nézne minket.

Erre én szinte tűzbe jöttem, elhatároztam, hogy meggyőzöm az igazunkról. (Nem tudtam elviselni, hogy olyan gunyoros, olyan lekicsinylőén bánik velünk, mintha gyermekek lennénk.)

— Ö, Panni, te nem is képzeled el, milyen izgalmás, milyen érdekes dologról...

Megzavarodtam, mert eszembe jutott, hogy még nem is látjuk tisztán, mi az a nagyon érdekes és izgalmas a dologban. S Panni olyan esúiondáros, ha elkezdjük, mindjárt kikacag s továbbáll.

— Miről is van szó tulajdonképpen?

— Véd- és dacszövetségről — vágta ki Irén és sugárzott a büszkeségtől.

Panni, az utálatos, erre elkezdett kacagni.

— Véd- és dacszövetség, véd- és dacszövetség, meg kell pukkadni! Csak ti tudtok ilyesmiket kitalálni.

Én majdnem sírva fakadtam a dühtől.

— Szégyelld magad, Panni — és ott akartam hagyni.

De Panni egyszerre elhallgatott.

— Na jó, hát lássuk, kivel dacoltok, ki ellen védekeztek?

Lám csak, erre nem is gondoltunk. Irén sem.

— Tudod, Panni, az majd elválik később, majd a tagok is javasolnak s aztán meglátjuk. Csak éppen legyen meg a szövetség s aztán megy minden, mint a karikacsapás.

Láttam, hogy Panni megint vigyorog, de aztán komoly képet vág mégis, épp ez volt nekem a gyanús. Irén nem vett észre semmit.

— Hát mit tehetek az érdeketekben? — kérdezte.

— Este lefekvéskor akarjuk toborozni a tagokat. Benne vagy, Panni?

Panni volt a szobafelelős, ha ő akarja, akkor már nyert ügyünk van.

Kicsit töprengett, borzolta a haját, mint amikor nagyon gondolkozik valamin, felhúzta a szemöldökét, majd azt mondta nagy ünnepélyesen (mintha az előbb nem vigyorgott volna):

- Ma este megtarthatjátok a tagtoborzást! Rám számíthattok!

Irén szinte szárnyakat kapott a boldogságtól. Én valahogy nem éreztem jól magam, nekem Panni olyan furcsa volt. De hát lehet, hogy tévedek.

A vacsoránál szinte egy falat sem ment le a torkunkon, pedig a kedvenc ételünk volt: diós laska. S mintha csúfolkodni akarna Panni, láttam, intett a szolgálatosnak, súgott valamit neki. Az odajön hozzánk:

— Nem akartok még egy porciót?

Mutatjuk a tányérunkat, hogy ott az egész.

Felvonta a vállát s vigyorogva elment.

Végre felmentünk a hálóba. Sok jövés-menés, rendezgetés után ágyba került a társaság. Itt a kellő pillanat! Most — most kell résen lenni, mert, ha nem keltjük fel hamar az érdeklődést, akkor máris véglegesen elszaladt a kitűnő alkalom. Egyesek olyan álomszuszékok, csak hanyatt feküsznek s már alusznak is.

Nem mondtam? Innen is, onnan is hallatszott a mocorgó hang:

— Oltsátok már el a villanyt! Jaj, de álmos vagyok!

Következtek a szokott ásítások.

Az álomszuszékok! Izgalommal teli a levegő s ők nem éreznek semmit! Ők aludnának.

— Jaj, vége mindennek! — izgult Irén.

Szerencsére Panni megmentette a helyzetet. Nem is hittem volna róla, hogy ilyen rendes lesz! Kiállt a háló közepére, s a következő szónoklatot intézte hozzánk:

— Álmos társaság, figyelem! Hálónk eme két nagy reményű tagja, Irén és Szidi, valami csodálatos tervet főzött ki megint, amivel hálónk dicsőségét akarják öregbíteni. Szeretnék, ha ebből a küzdelemből ti is kivennétek a részeteket!

Nem tudom, csúfolkodott-e, vagy komolyan beszélt, mert nála sohasem lehetett tudni. Az biztos, hogy már sokan vigyorogtak is, egyesek hangosan kuncogtak. Azért csak megmozdult az érdeklődés is:

— Na halljuk! Miről van szó?

Persze, az álmosak:

— Hagyjátok a fenébe a sok hülyeséget. Aludni akarunk.

— Neked is több eszed lehetne, Panni.

— Ugyan! Panni csak húzza őket!

Nekem már ökölbe szorult a kezem. Ezt az érzéketlenséget! Ezt a közönyt!

De Panni "nem hagyott“ cserben.

— Szidi meg Irén, adjátok elő a tervet — mondta kétértelmű mosollyal. De most nem volt időnk az ő mosolyát elemezni.

Irén előállott. Most nem volt fölényes. A hangja remegett. Az izgatottságtól, persze. Én megértem őt. Nem mindig van ilyen pillanat!

— Nézzétek, lányok, mi azt gondoltuk, hogy megkellene alakítanunk itt közietek a "véd- és dacszövetséget“.

— Hát az mi?

— Mondtam, hogy csak hülyeség sül ki belőle! — méltatlankodott Anica, egy kerek képű hetedikes, két hosszú copffal.

— Semmi fegyelmezetlenség! — intette le Panni —, majd szót kérsz a végén. — S hogy hangsúlyozzá a ″gyűlés“ jelentőségét, maga ment ki őrségbe, hogy lássa: nincs-e nevelőnő a láthatáron.

Irén el is kezdte:

— Tudjátok, mi sokat gondolkoztunk azon Szidivel, hogy ebben a hálóban nem történik semmi érdekes, semmi izgalmas.

— Megzöldültél? Mi történjék?

— Várjál — mondta Irén (még csodálkoztam, milyen türelmes, engem már kezdett elhagyni a nyugodtságom), még nem mondtam végig. Az, hogy mi, e háló tagjai összefogunk minden hatalmaskodás és önkény ellen, megvédjük jogainkat, dacolunk a nevelői önkény ellen ...

— Ez kissé zavaros — kiáltotta be ismét Anica.

— Még nem forrt ki!...

— Most forr a Szidiék agyában.

Kacagás, vihogás. Még az álmosak is kezdtek felfigyelni.

— Kérünk egy konkrét példát!

Gondoltam, megmentem a helyzetet. Konkrét példa most nem jutott eszébe Irénnek sem, nekem sem, s különben is úgy éreztem, hogy Irén nem emelte ki a leglényegesebbet. Hisz nem is a dacról van szó, hanem arról, hogy kövessünk el minél több bátor teltet.

Ezt meg is mondtam:

— Né, leányok, itt a hangsúly azon van: minél több bátor cselekedet!

— Vigyázat, kétféle elgondolással állunk szem-

ben — szellemeskedett valaki. Csak megdöbbentem, amikor Ildikó hangját ismertem fel.

Megmérgelődtem:

— Igenis, tudjátok meg, hogy nincs mit csúfolkodni. Mert a bátorság szép dolog s azt mindenki akarja, szereti. Nem?

— Fő a nyugalom! — ez Panni volt. — Kérünk egy konkrét példát.

Megint csak a konkrét példa. Hiszen éppen együtt kellene kieszelnünk, de ők mindent készen akarnának. Hirtelen igazán nem is jutott eszembe, mert akármivel nem lehet előállni, valami nagyon szép dolgot kellene mondani.

Irénnek hamarább váltott az esze:

— Például mit szólnátok hozzá, ha innen a második emeletről leereszkednénk?! .Ahhoz csak kell bátorság? Mi? — ragyogott.

— Bolondság — nyafogta morcosán Marioara.

— Csak egy holdkóros igyekszik kitörni a nyakát

— Okosabbat nem tudsz? — ez Anica volt.

— A lábtörés cseppet sem izgalmas.

Megint elkezdtek összevissza kiabálni.

De Irén most sem hagyta magát:

— Hát ahhoz mit szóltok, hogy a nevelő éberségét kijátszva, nem oltjuk el a villanyt?

— Hogy Szidi meg Irén kisasszony éjfélekig olvasson?

— Alig várom, hogy eloltsuk.

— Eddig is sokat tűrtünk nektek.

— Hogy Irén olvassa a vacak ponyváit? Úgvis elég hóbortos.

Nekünk támadtak. Az álmosak is megélénkültek.

— Gyerekek, tudok egy tippet — kiáltotta Marioara a sarokból. — Gyertek, kössünk véd- és dac-

szövetséget Irén és Szidi ellen, hogy ne olvassanak tíz után.

— Panni már meg is kezdte! — így valaki.

Irén is, én is, vádlóan néztünk Pannira. Ő szá-nom-bánom képet vágott:

— Kicsikém, ami igaz, igaz, eldugtam a sárga könyveidet. Kihálásztam a párnád alól.

— Hogy merted? Hogy mersz kotorászni a párnám alatt? — S Irén már zokogott is, elfelejtette, hogy egy elnökhöz ez nem illik. Minthogy az sem illett, hogy toporzékolt, a szeme szikrákat szórt, és a nagy csendben odakiáltotta Panninak:

— Te, te stréber!

Erre aztán felbolydult a háló.

— Te szégyentelen! Hogy mersz Pannira ilyesmit mondani!?... Hogy nem süllyed el a föld alattad?

Mindenki nagyon fel volt háborodva. Még én is. Mert Pannira mindent lehet mondani, csak azt nem, hogy keresi az érvényesülést. Nem törekszik ő elsőségre! Azért első tanuló, mert olyan esze van, mint a borotva. Pedig csak egyszer olvassa el a leckét, s a napja nagy része azzal telik el, hogy hol ennek segít, hol annak. Panni stréber? Hisz minden tréfában benne van, ő a lelke a társalgónak, mindig vidám, mindenkihez van egy kedves szava. Hogy sohasem lehet eligazodni rajta, mikor beszél komolyan, mikor nem, az igaz. Most sem lehet tudni, hogy az egész ügyünket komolyan veszi, vagy csak a tréfa kedvéért. De strébernek nem stréber.

Majdnem nekiestek Irénnek, csak Panni maradt nyugodt.

— Semmi izgalom, gyerekek — szólt Panni. — Amit tettem, nem stréberségből tettem, hanem egy-

szerűen csak azért, mert úgy láttam, hogy árt a kedves egészségednek. így is már rászállt a kisagyadra a sok hülyeség.

— Talán elég is lesz a dologból. Lefeküdhetünk, vége a gyűlésnek? — csúfondároskodott valaki.

Panni megint azzal a kétértelmű mosollyal.

— Nem, még nem zártuk le. Kérjük a gyűlés vezetőit, Irént, Szidit, hogy rukkoljanak elő végre egy épkézláb javaslattal. Hiszen mi is égünk a vágytól, hogy tagjai legyünk egy ilyen ″kitűnő“ szövetségnek.

Irén letörölte a könnyét.

— Hát ahhoz mit szólnátok, ha szembeszállnánk az egész kaszárnyaszellemmel?

— Fejts ki bővebben!

— Hát teszem azt, parancsszóra mosdunk, mosunk fogat, megyünk reggelizni, sétálni, a moziba, s mit tudom én — határozatlanul maga köré mutatott —, szóval minden ellen!

Na, erre mi lett? — Kacagás. Ildikó dühösen mordult ránk, pedig igazán ő mindig olyan csendes, szelíd.

— Ez már mégiscsak sok, ilyen semmiségekkel töltjük az időt. Azóta átismételhettem volna az angolt.

— Ó, tudjuk, tudjuk, hogy neked csak a magoláson jár az eszed — csípett rajta egyet Irén.

— Inkább magolok, igen, minthogy ennyi hiábavaló locsogást hallgassak.

Most már vége volt mindennek. Többet meg sem mukkanhattunk. Panni közbelépett hát:

— A magam részéről én is kifejtem a véleményemet a tárggyal kapcsolatosan. Ami a kaszárnyaszellemet illeti, a parancsszóra való felkelést,

lefekvést, mosdást stb., bevallom, én is "egy véleményen" vagyok veletek: jó lenne, pazar lenne, ha mindenki azt tehetné, amit kíván. Például én kilenckor kelnék fel s nem hatkor. Ki szereti a koránkelést?! Délig ágyban maradnék, olvasnék, esetleg ide kéretném a reggelit. Így gondoljátok?!

Irén közbe akarta vetni magát, de Panni leintette:

— Vagy például moziba is akkor szeretnék menni, mikor kedvem kerekedik, s persze, nem veletek, tisztelt társaság, hanem egyedül. Csakhogy az nagyón szép lenne egy szigeten. De mivel ti is itt vagytok, hát kénytelen vagyok alkalmazkodni. Szidi tizenkettőkor feküdne le, Gömböc már tíz órakor ebédelne, de én csak kettőkor. Jó kis kalamajka lenne belőle...

— Ajaj — kacagott valaki —, mi lenne reggel a mosdással!? Hát az ebéddel? Feldöntenénk az asztalt. Mind egyszerre rontanánk neki...

— Hát akkor azt hiszem, el is tehetjük magunkat holnapra — döntötte el Ildikó nagyon határozottan a vitát, s már fejére is húzta a paplant.

Panni széttárta karjait:

— Nem rajtam múlott!

A lányok vihogva húzták magukra a takarót Marioara már ment is, hogy eloltsa a villanyt.

Mindenki aludt, csak Irén meg én nem. Hálátlanság a világ jutalma. Itt vannak ezek a lányok. Mennyi szép tettet hajthatnának együtt végre. De nem, ezek aludni akarnak. Ezeknek jó minden, ahogy van. De igazában mit is akartunk mi? Ez az, nem voltunk egységesek. Irén is jön azzal az emeletről való leszökéssel. Hát ez tiszta hülyeség.

Ami a kaszárnyaszellemet illeti, van benne valami. De hát hogyan lehet jobban? Nem jutott eszembe semmi okos.

Elaludtam. Álmomban egy papírsárkányt eregettem fel. Felültem rá. Ildikó ijedten kiabált utánam: — Jaj, Szidi, leesel, vigyázz!... Én kacagva integettem. Többre nem emlékszem, mert felébredtem.

ILDIKÓ NEVELNI AKAR...

Már azt hittem, hogy az intriben igazából semmi érdekes nem történhetik, hisz az egyetlen kísérlet is megbukott, azzal a véd- és dacszövetséggel. Azért mégiscsak történt valami.

Az egyik szilencium előtt Panni gondterhelt arccal jött-ment a folyosón. Én éppen Ildikóval sétáltam, mert közben kibékültem vele. Igazán, ha jól meggondolom, nem is volt miért haragudnom, s ő jött hozzám és kibékültünk. Irén különben is csak csúfolódott velem, azt mondta, én vagyok az oka annak, hogy megbukott a véd -és dacszövetség.

Szóval sétáltunk Ildikóval. Egyszer csak megbök Ildikó:

— Nézd csak Pannit. Tán valami baja van?

Mindjárt oda is mentünk hozzá.

— Mi bajod van, Panni? Miért vagy olyan rosszkedvű?

— Ó, semmi, semmi. Ne is törődjetek velem — de közben a legsavanyúbb képet vágta hozzá, ami csak tőle kitelt.

Én is unszoltam: mondja meg.

— Hát jó, ha úgy kapacitállok, hát megmondom. Tudjátok, ugye, hogy jövőre tanitónéni leszek?

Erre kacagni kellett:

— Ajaj, már vagy százszor is mondtad. S hogy tanítod a kicsi elsősöket (mert Panni azt mondta, hogy az elsősöket akarja tanítani, mert az a legszebb: ő rakja le az alapot), ha jönnek oda hozzád, húzigálják a ruhádat: "Tanítónéni kérem, tanítónéni kérem .. A j j a j a j , tudjuk hát...

Még ő is kacagott. Majd elkomolyodott.

— Mit szóltok hozzá, nem tudjátok. Fogalmatok sincs, mit akarok én nektek mondani. Hát idefigyeljetek, mert ilyet még nem hallottatok mostanság. Két héten belül én tartom az előadást az önképzőkörben. Az előadás címe: "Hogyan fogok én nevelni". Nekem ehhez bizonyos kísérletet kellene végeznem azzal kapcsolatban, lehet-e az akaratot nevelni, vagy nem? Hogyan kell hatnom a gyermekeimre, hogyan kell velük beszélnem síb., slb. Ti persze ezt nem érthetitek (kacagva tette hozzá), egyelőre még én se nagyon.

— Sajnos, nekem nincs semmiféle tapasztalatom, gyakorlatom. Ó, az elmélet meg mintatanitás nem elég. Sze tudjátok, ahány gyermek, annyiféle. Valamit kéne tenni, kísérletezni, kipróbálni. ..

Ildikónak támadt egy ötlete:

— Te Panni, mi lenne, ha velünk kísérleteznél?

Panni erre elkezd kacagni:

— Tán elment a szépeszed. Veletek? S különben is ti nagyok vagytok.

— Nem tesz semmit — mondja Ildikó —, azért sok mindent tapasztalhatnál így is: például azt, hogy lehet-e az akaratot nevelni, vagy nem. Aztán te, mi ketten Szidivel versenyeznénk — persze, mi hárman tudnánk a dologról. A játék azt bizonyítaná, hogy melyikünknek erősebb az akarata? Ki tudja jobban megnevelni magát? Márpedig tudott do-

log, csak akkor nevelhetjük magunkat, ha a nemszeretem dolgot is elvégezzük. Nem igaz? Például ott a tanulás, vagy a fegyelmezettség. Az sem könnyű. Na, látod?

— Hogyan képzeled el?

— Hogy? Hát pontozással — felelt Ildikó. — Te pontoznál engem, én téged, ha valami rosszat teszünk. De különben hagyd, majd ezt kidolgozzuk.

— Szóval olyan versenyféle?

(Ezt én kérdeztem.)

— Az hát, amolyan versenyforma.

— Te, Ildikó, nekem ez tetszik. Úgyis azt mondta édesanyám, hogy addig nem válik ember belőlem, míg nem fékezem meg magamban a "zabolátlan csikót". Így mondta édesanyám, nagymamám meg hozzátette: — a "hét ördögöt".

Ezen jót nevettünk. Csak az aggasztott, hogyan fogok én Ildikóval versenyezni? Hisz én tele leszek rossz pontokkal, mint kutya a bolhával, ő pedig... Ő nem követ el semmit, hogy rosszat pontozhatnék neki.

De Panni felvilágított: az igazi verseny az, ha erősebb féllel kelünk versenyre.

— S különben is, mit gondolsz, ha te akarod, te mindent elérsz, csak éppen akarnod kell. Nem igaz, Ildikó?

Ildikó igazat adott Panninak. S magamban én is.

Így pecsételtük meg az új titkos versenyt, amiről csak mi hárman tudunk.

Még aznap hozzáláttunk a versenyhez. Ildikó ágyat cserélt valakivel, hogy a szomszédságomba kerüljön, mert azt mondta: "a versenytársaknak állandóan látniok kell egymást, tudniok kell egymás tetteiről".

Másnap szól a hajnali csengő reggel hatkor, mint rendesen. Én még álmosan nyújtózom, fel is kelnék, de inkább nem. Jobb lábam kidugom a paplan alól, de visszahúzom, mert a hálóban hideg van. Aztán a bal lábamat teszem le a földre. És így alszom tovább.

Így szokott ez lenni általában. Csakhogy ma?

— Szidi — hallom Ildikó harsány kiáltását —, kelj fel!

Nem ismerek Ildikóra. Milyen zajos, máskor olyan gyöngéden ébresztett.

— Ja, persze, hisz verseny van!

Kiugrottam az ágyból. Ildikó már oda is jött hozzám s fülembe súgta:

— Három rossz pont, mert nem ugrottál ki azonnal az ágyból.

Fel voltam háborodva:

— Erről nem volt szó.

— De mennyire hogy szó volt. Nem arra megy az egész, hogy neveljük az akaratot? Hát itt van, neveld, s reggel ugorj ki frissen az ágyból.

S tovalibbent, faképnél hagyva engem.

Jó, hogy elment. Eszembe jutott, hogy még nem tettem könyvet a táskámba, pedig óra alatt olyan jólesik olvasni. Nem tudom miért, de én nagyon szeretem az izgalmakat. Olvasok egy sort, felnézek. Nem, nem látott meg a tanárnő. Olvasok tovább. És így megy egész órán. Most persze ez nehezen megy majd, mert Ildikó biztosan ezt is pontozni fogja. Mindegy, majd elválik. Mindenesetre a könyvet betettem a táskámba.

Mentem nagy vidáman a sorban. Ildikó odajött és azt súgta:

— Újabb két rossz pont, mert a hibás szán-

dék is büntetendő. Különben pedig azt ajánlom, ne ábrándozz azon, hogy órán olvasni fogsz.

— De Ildikó!

Többet nem is mondhattam a meglepetéstől. Mintha kicserélték volna. Milyen szigorú lett! Egy jó szava sincs hozzám. El is siettem onnan, s ő többet rám se nézett — biztosan azért, nehogy sajnáljon. Mindenesetre, ha összeszámítom, jó sok rossz pontom gyűlt már össze. S még csak reggel fél nyolc. Mi lesz még ezután?

Mikor visszajött hozzám, már a nyelvem hegyén lebegett, hogy: — Te dilis, hát mi ütött beléd?

Szerencsére még idejében elharaptam, mert, sajnos, ha egyszer elkezdem, nemigen tudok megállni, utána jön a többi jelző: hülye, barom stb., pedig a megállapodás szerint minden ilyenfajta szó külön-külön egy-egy rossz pontot jelent. Elkezdtem hát az Ildikó receptje szerint magamban számolni: egy, kettő, három, négy, öt, hat… tíz, húsz, már az ötvenig is eljutottam, de még dühösebb lettem, mert közben megláttam Ildikót, aki Pannival nagyban viháncolt. Biztos rajtam nevetnek, hogy én már ennyi rossz pontot szereztem. Nem, most azért is vigyázok. Elkezdtem magamban szavalni: ″Egész úton hazafelé azon gondolkodám.." Mire odaértem, ″jutott eszembe számtalan szebbnél-szebb gondolat“, már el is párolgott a haragom. Hát igy is lehet.

Mire Ildikó jött, már minden harag nélkül kérdeztem meg:

— Eddig hány rossz pontom van?

— Hát biza vagyon, vagyogat: a felkelés, a könyvhistória: összesen öt rossz pont.

— Tűrhető — véltem.

Sajnos, aznap még szereztem hozzá két rossz pontot. A dolog úgy állott ugyanis, hogy órán eszembe jutott, hogy könnyen felelhetek, viszont a fizikának csak az elejét vettem át, a végét nem. Mit tehettem volna, szépen betettem a könyvet az asztalomba, s csendesen elolvastam magamnak a leckét. Éppen jókor fejeztem be az olvasást: kiszólítottak. Hetest kaptam. Ragyogva jöttem vissza, nálam a hetes jó jegynek számít.

Csakhogy örömöm virága hamar elhervadt, mert a padomra cédula volt téve, Ildikó írásával, a következő szöveggel: ″Újabb két rossz pont, mert a leckét nem órán ismételjük".

Csak egy szikrázó pillantást küldtem feléje, s így megmenekedtem néhány újabb rossz ponttól, mert szerencsére a tekintetet, ha még olyan haragos is, nem pontozzuk. Hanem hamarosan eszembe jutott valami: óra végén a cédula hátára a következőket írtam vissza Ildikónak: ″Ildikó, két rossz pont, mert órán nem firkálunk egymásnak“. A szünetben odatettem az asztalára, Ildikó bement valamiért az osztályba, megkapta a cédulát, s hangosan lehülyézte magát. Én szerencsére meghallottam, s még egy rossz pontot írtam hozzá a meglevőkhöz, mert hiszen a ″hülye“, ″dilis" stb. szavak használata egy-egy rossz pontot ér.

Így telt el néhány nap. Persze, a többieken is került rossz pont, mindenesetre azért vigyáztam nagyon magamra, hogy minél kevesebbet szerezzek. Közben szó került, hogy három hét múlva lesz az osztály elvtársija. Én persze nagy boldogan, hogy milyen jó lesz, alig várom! Táncolni fogok Karcsival! Lacika elárulta, hogy Karcsi táncleckét vesz Ghitától. Persze Ildikó már kezdi is, hogy arra biza

nem mész fiam, ne felejtsd el, hogy versenyben vagyunk.“

— Te tán megzöldültél — mondtam —, csak nem képzeled, hogy nem megyek el az elvtársira?

— Az nem komoly dolog — mondja erre ő —, s te azt ígérted, hogy megkomolyodsz.

— S akkor a táncot kinek találták ki? — méltatlankodtam én.

Persze, neki könnyű. Ő táncolni sem tud — s nem is szeret —, azt állítja. Nem szeret társaságba se járni, rosszul érzi magát, ott ő idegen, nincs mit beszélni, mert ő csak fizikáról meg természettudomonyokról szeret beszélni, s ahhoz nem kell elmenni az elvtársira. — Ott csak semmiségeket, csupa sületlenségeket beszélnek. S a lányok úgy vihognak, kacarásznak. Különben is, mi haszna van az egésznek? Tanul az ember valamit? Akkor meg minek?

Ezek voltak az Ildikó híres elvei. Fogalmam sincs, honnan szedte ...

Én imádom a társaságot. Ott is kell az ész. Aki szellemesebb, aki tréfásabb: az vezeti a társalgást. S én tréfálok, viccelek, előadom, ki hogy beszél az osztályban. Utánozom a tanárokat. Mind körémgyűlnek, nevetnek. ″Szidi még! Szidi még!“ Hát nem szép, nem kellemes? Aztán táncolni? Forogni, forogni, míg az ember szinte beleszédül, hát ez is gyönyörűséges. Persze, nem akárkivel, most arra is rájöttem, hanem csakis Karcsival. És most jön ez az Ildikó azzal, hogy ″Szidi, te nem mész az elvtársira, tudod. Itt a legjobb alkalom, hogy gyakorold az akaratodat. Az ember azzal gyakorolja, hogy megtanul lemondani. Ha lemond arról, ami számára kedves.“

— Hülyeség — mondtam ki kereken —, még ha tíz rossz pontot teszel is nekem. Miért mondjak le arról, ami kedves? Dehogyis mondok. Majd ha fagy, hó lesz nagy!

Összevesztünk. Szerencsére eszünkbe jutott Panni, hisz éppen arról volt szó, hogy ő igazít el minket a peres kérdésekben. Hát most itt van, igazítson el.

Ildikó biztos volt benne, hogy Panni neki ad igazat.

De Panni?

Gondolkozott, törte a fejét — legalábbis úgy tett —, majd azt mondta:

— Tudod-e, hogy nem is olyan könnyű igazságot tenni? Mert utóvégre nem tilthatjuk meg Szidinek, hogy szeresse a táncot, a szórakozást. Az is kell a diáknak. Nem?

— De hát, Panni hogy beszélhetsz így! — tört ki Ildikóból. — És éppen Szidi előtt. Mikor neki nevelnie kell az akaratát, meg kell komolyodnia. Nem te magad mondottad, hogy a nemszeretem dolgokkal lehet legjobban nevelni.

Féltem, hogy Panni beadja a derekát. De ő nem, erre is válaszolt. Csuda esze van ennek a Panninak. Így hát azon vettem észre magam, hogy vonzódom Pannihoz.

— Jó, jó, ezt mondtam, s ez így is van. De van olyan nemszeretem dolog, aminek az elvégzése hasznos és értékes az ember számára. Például: ki szeret korán kelni? Senki. De mert hasznos, ezt tesszük mindennap. Vagy mindenki szeret tanulni? Nem, de az ember mégis tanul, mert hasznos. Vagy mondjak egy más példát: Szidi csúnyán ír, nevelje hát magát, másoljon minden nap tíz sort, de szépen, a legszebben.

Ilyen ez a Panni, már úgy látszik, tanítóninek képzeli magát, mindig nevel.

Ildikó nem volt megelegedve a válasszal. ..

— Na, és a tánccal miben maradunk?

Panni szeme huncutul csillogott, s kacsintott nekem:

— Igaz is, a tánccal! Hát van egy szenzációs ötlelem. Mi lenne, ha — mi lenne, ha Ildikót megtanitanánk táncolni?

— Engem? — hüledezelt Ildikó.

— Pontosan. Mégpedig én és Szidi, s utána pedig Szidi vállalja, hogy vigyáz rád és nem szöksz meg az elvtársiról, hanem táncolsz, mint a többi.

Ildikó majd elájult ennek a gondolatára is. De én nagyon helyesnek láttam s teljesen egyetértettem Pannival, aki így fejtette ki az álláspontját:

— Hogy ne légy olyan sündisznó! Hogy ne húzódj be a tüskéid mögé, ha egy valóságos fiú jelentkezik. Hogy ne csak a könyvet bújjad. Hogy énekelj te is. Hogy vidám légy, ne légy mindig komoly. Nos, itt az alkalom az akarat nevelésére...

Ildikó nem szólt rá semmit, annyira fel volt háborodva Panni okoskodásán és ítéletén. Maradt minden a régiben. Maradt volna... ha nem jön közbe egy s más.

Az, ami közbejött, akkor nem is volt számomra különösebben érdekes, csak később vált azzá.

De hogyan is történt?

Egyik vasárnap feljön az én drágalátos bátyám — mert nekem elvették a kimenőmet. Persze valami "jelentéktelen“ apróság miatt. Én a társalgóba vittem, abban a reményben, hegy ott többen is vannak s elhagyja a családfenntartói különcségeit, nem érdeklődik jegyek, satöbbi iránt. Ott volt Il-

dikó is, mert mióta az a verseny volt, sülve-főve együtt voltunk. Már élni sem tudtunk volna egymás nélkül.

Ádám azt sem tudta zavarában, melyik lábára álljon, amikor Ildikónak bemutattam. Erre nem volt elkészülve. Én meg roppant élveztem; persze társaságban meg lányok előtt meg sem mukkan, csak otthon jön meg a hangja meg ha engem nevel. Azért nem megy sehová, csak kotol otthon a könyveivel meg a kísérleteivel, amit a fürdőszobában suttyomban szokott csinálni.

Szóval Ádám valahogy nagy keservesen elmotyogja a nevét. Ildikó is. Utána persze hallgat. Ildikó is. De még én is, mert nem árt Adámnak egy kis visszafizetés, sokkal tartozom neki. Hallgattam hát én is.

Egyszer csak megszólal Ildikó.

— Szidi mesélte, hogy gyárban dolgozik. Hogy van saját gépe.

— Ó — s Ádám elpirult (hová tegyem?). — Igen, mondta Szidi? (most bezzeg szelíd, mint egy bárány, máskor egyébnek sem említ, csak ″az a dilis leányka, az a hóldkóros“ és ehhez hasonló jelzőket aggat rám).

— Hát igen, a múlt hónaptól saját gépen dolgozom Őnállóan. Tudja, esztergályos vagyok ...

Aztán ettől kezdve, mint a kerepelő, elkezd mesélni, hogy most min dolgozik, milyen finom munka, az esztergapad milyen, milyen munkálatokat tud végezni. Egyszer csak látom, hogy veszi a ceruzát, noteszát, s már rajzol is le mindenféléket.

Rólam úgy elfelejtkezett, mintha a világon sem lennék. Kezdte a végnélküli hencegéseit, meg unal-

más történeteit a fiúkról, meg a csodálatos mesterről, aki úgy kezeli a gépet, mint egy isten.

Eluntam hallgatni. De nem úgy Ildikó. Hallgatta, hallgatta, mint mesét az Ezeregyéjszakából. Vagy, mintha olyan érdekes dolgokat hallana, amilyeneket én olvasok. Hát ha rólam elfelejtkeznek, fütyülök rájuk. Otthagytam őket.

Mikor félóra múlva visszamentem hozzájuk, még mindig Ádám beszélt. Engem észre sem vettek. Ildikó még a szemüvegét is levette s olyan csillogó szemmel nézett rá. Az én kedves bátyám éppen ezt mondotta:

— Igazán örvendek, hogy megismertem. Tudja, eddig azt hittem, minden lány egyforma. Én csak a húgomat ismerem, ő pedig olyan kis liba, semmi komoly dolog nem érdekli. De maga, látja, egészen más. Nem is tudtam, hogy ilyen komoly lányok is v a n n a k . . .

És ehhez hasonlókat. Grimaszt vágtam felé, nem érdemesítettem arra, hogy felmérgelődjem. Különben is most nevelem az akaratom. De mit is várhatnék tőle? Ismerem, hogy milyen véleménnyel van felőlem. A híres öntudatos, a híres határozott férfi. Egyébből sem állt, minthogy ″ti nők nem vagytok komoly lények“, ″ti üresfejű hólyagok vagytok“, ″titeket csak a szép ruha, meg a szép frizura érdekel...“ Mindig így ócsárolta a lányokat. S most találkozik az első lánnyal (iskolán kivül, mert szerinte az osztálytársban ő nem lát lányt, osztálytárs csak osztálytárs, mint akármelyik fiú), s máris megváltoztatja a véleményét.

A testvéri szeretet annyira erőt vett rajta, hogy minden vasárnap ezután ott lógott a nyakunkon. Szegény édesanyám! Ő persze azt hiszi, hogy Ádám

azért keres fel, lássa mit csinálok, nincs-e valamire szükségem. Nem, rólam úgy megfeledkezik, mintha a világon sem lennék. Csak mikor elmegy, akkor kegyeskedik hozzám fordulni:

— Nincs valamire szükséged, Szidike?

Most először hívott a becsületes nevemen. Még ellágyultam, hát amikor még meg is csókolt búcsúzóul. Történnek még csodák.

Aztán így telt el egy-két hét. Mindenesetre többet tanultam, Karcsival pedig egész héten át nem beszéltem. Meg akartam mutatni Ildikónak s magamnak, hogy tudom, mi az akarat nevelése. A jegyeim mindenesetre ugrásszerűen felemelkedtek. Ghitá azt állítja, hogy Karcsinak is. Csodálatos. Nem?

Szóval kezdtem rendes lenni. Egy szilencium szünetén nem mentem ki, mert a mértani rajzon kellett dolgoznom s ezúttal magam akartam megcsinálni. Persze, vonalzóm nem volt. Kutatok hát az Ildikó táskájában vonalzó után ...

Igen, a vonalzó, ennek is története van.

A napokban küldte az én drágalátos bátyám, rézből van, tiszta esztergamunka, rajta centisek, milliméteresek. Persze, és a vonalzóról semmit sem tudtam, sőt még arról a finom zsebkésről sem, amire manikűrkészlet van szerelve (az én bátyám újítása), hogy Ildikó ceruzát hegyezzen vele s azzal tisztítsa a körmét.

Aztán a vonalzót megláttam egy este, amikor Ildikó smirglizte lefekvés előtt. (Minek kell smirglizni azt, ami úgyis fényes?)

— Jé, de cukor vonalzó — vette észre Irén is —, nézzétek csak, lányok. Honnan vetted?

Ildikó rettenetes zavarban van, majd elsüllyed.

Csak hebeg, hogy nem is boltban, mert... Nem tudom, mit motyogott még magában.

Nekem gyanús volt a dolog. Az én bátyámnak lehetnek ilyen ötletei, hogy rézből csináljon olyasmit, amit általában fából csinálnak.

— Mintha már láttam volna valahol ilyen vonalzót — mondtam neki ravaszul.

— Ó, Szidi, nem is mondtam még neked, de éppen mind készültem, csakhogy kiment a fejemből. Tudod, a múltkor említettem, hogy eltört a vonalzóm (közben nem is igaz, nem tört el). Ezt Ádám kettőnknek küldte, úgyhogy akármikor kiveheted.

Hát így állunk!

Ha így van, én szépen belenyúlok a táskájába, vegyem ki a "közös" vonalzót. A vonalzó nem volt benne, de valami más igen. Mégpedig egy levél az én drágalátos bátyámtól. Ezer közül megismerem.

Szóval levél. Az én bátyám levelezik a legjobb barátnőmmel? És a hátam megett! Az én megkerülésemmel? Szép! Nem illik más levelét elolvasni, tudom. De hát az illik egy barátnőtől, hogy eltitkolja, ha a bátyámtól kap levelet? — Ez, hogy úgy mondjam, családi ügy. S különben is, csak nincsenek titkaik előttem? Ha meg vannak, ne legyenek!

Kibontottam hát. Az eleje unalmas volt, beszámoló, hogy a héten mit csinált a gyárban. Meg hogy az estin miből felelt és hányasra. Szokott hencegés: mostanában még a tanulás is jobban megy. Nem tudja, miért? Aztán, hogy milyen jól fogott neki az a szakkönyv, amit Ildikó kivett számára a tartományi könyvtárból. Köszönet érte. (Persze, ezt sem mondta nekem Ildikó, pedig én magam is járok a tartományi könyvtárba, én is kivehettem volna, de így is jó.) Aztán ... meghűlt bennem a vér, mert a

következőkben ez állott: ″ami pedig azt a bolondos Szidit illeti, hát jó ötlet volt. Tisztelem érte az eszedet (már nem is magázza), és a Panniét is, akit ismeretlenül is tisztelek. *Ez* kell neki: — verseny, az ilyenért él-hal. Mindig a fellegekben járna.. Sok sikert továbbra is ...

A többi már összefutott a szemem előtt. Fuldokoltam a dühtől. Hát ez volt az egész. Játék. Kicsúfoltak, kigúnyoltak, kinevettek a hátam mögött. És ki tette ezt? Nem Ghitá, aki folyton össze akar veszíteni Karcsival. Hanem a legjobb barátnőm. És ez a nagyképű Panni. Persze, a bátyámon nem csodálkozom, hogy összefog a csúfolókkal. Ráismerek erről is.

Hát nem, nem fog többet rajtam nevetni senki. Nem kell engem nevelni. Nem vagyok én gyermek S ne neveljen engem egy ilyen álszent, aki állandóan a ″lány hivatásáról“ beszél, a ″büszkeségről“, hogy a fiúkkal szóba sem kell állni. Közben pedig levelezik. Méghozzá a hátam megett.

Éppen jött Ildikó. Meglátta a kezem között a levelet. Elsápadt. Én rá sem néztem, meg sem hallgattam. Így maradt hát abba a nagy verseny. Inkább nem! Kapok én magamnak olyan barátnőt, aki nem csúfolódik velem, nem játszik velem. És ez a barátnő, Irén. Boldog lesz, ha visszatérek hozzá.

Ez a története annak, miért maradt abba a nagy verseny...

VÉGRE EGY HŐSTETT

Így végződött hát az Ildikóval való barátságom. Ez a szakítás "örökre" szól. Most az Irénnel való barátságomnak semmi sem állhat útjában. Mind mondhat nekem akárki akármit; csak vele barátkozom. Nem érdekel az én mindig okos bátyám se, aki levelet írt nekem utána, hogy "te dilis, mit csinálsz olyan nagy dolgot egy semmiségből (persze már ezt is tudta!), s hallom, barátkozol azzal a másik holdkórossal. (Hát ilyen Ildikó?) Nem is merek rágondolni, hogy mi sül ki majd ebből. Teljesen meghülyítitek majd egymást" stb. stb., az egész hasonló hangnemben. Egy gyöngéd szava nem volt hozzám.

Hát igen, azért is, még ha az egész világ utunkba áll, még akkor is vele barátkozom. És csak v e l e . . .

Ma szilencium alatt levelet kaptam Iréntől.

A levélben ez állt:

"Szidi, nagy dolgot agyaltam ki. Végre egy méltó tett a véd- és dacszövetséghez. Érdekes, izgalmas, kalandos..."

A három pont azt jelezte, hogy ez valami igen-igen izgalmas dolog, de annál érdekesebb lesz, ha most csak így jelzi, s majd szóban többet. Alig vártam, hogy szünet legyen, szaladtam máris Irénhez.

— Mi az a nagyon érdekes, izgalmas, kalandos?

— Te Szidi, pompás! Remek! Nagyszerű! Ilyen még nem volt. Az egész internátus hálás lesz érte! Ezt megemlegetik az intrisek, amíg élnek.

— Mondjad már! Mondjad már!

— Hallgass ide! Egyedül téged avatlak be, te vagy méltó csak ehhez a nagyszerű tetthez. Figyelsz? Megtudtam, hogy ma este telefonhívása van a nevelőnőnek. Este féltízkor. Ez azt jelenti, hogy elmegy. Azt is megtudtam, hogy Panni lesz a napos, ő csenget, ő ellenőrzi majd, hogy mindenki lefeküdt-e már. Na mármost, én értek a szereléshez, a csengőt szépen leszereljük, vattát teszünk bele. Azt bízd csak rám, én elrendezem! A gyerekek vacsora után a társalgóba mennek, ott énekelnek, táncolnak, jól szórakoznak (ma szombat van ugye?). Aztán, ha nem szól a csengő, a társaság nem fog oszolni. Na? — nézett rám ragyogó szemmel, várakozásteljesen.

— Zseni vagy! Csodálatos! — borultam a nyakába.

Csak amikor már jól kiörvendeztük magunkat, akkor kezdett bennem egy kis félsz mocorogni.

— Te Irén, nem lesz ebből valami baj?

— Dehogyis, te kis gyáva, te butuska — mondta magabiztosan és a szokott fölényével Irén. — Senki sem tud meg majd semmit. Nem is sejtik maid, hogy mi voltunk.

— Nem úgy értem — mondtam én csalódottan —, de nem lesz majd baja Panninak? Tudod, milyen kedves, jó hozzánk, csak nem fogjuk bajba dönterű?

— Ez te vagy — mondta felháborodással Irén. — Ez a te híres lelkesedésed. Csak addig tart, amíg

egyet prüsszentesz, s már tova is száll. Ne félj, kis nyulacskám, ne félj!

Mindig így nevezett, ha valami tervétől riadoztam. Tudta, ezzel ér el a legtöbbet.

— Hát mi baj történhetne? Szerzünk egy kis örömet a társaságnak. Olyan nagy baj az? S na, mondd már, legfeljebb mire hazajön a nevelő, visszaigazítjuk az egészet. A gyermekek pedig ma is lefeküsznek, mint máskor. Csak kicsit elszórakoznak. Talán sajnálod tőlük? — Irén tudta, hogy addig kell ütni a vasat, amíg meleg.

— S aztán, Szidike, látod, az első igazi tett bekerül a könyvbe, a véd- és dacszövetség naplójába. Na, mit szólsz hozzá! Pazar?!

S körültáncolt, körülujjongott, hogy jobban levegyen a lábamról.

Ildikó éppen akkor ment el mellettünk. Nem szólt semmit, csak bosszúsan ráncolta a homlokát. S nem állotta meg, hogy meg ne jegyezze:

— Irén, te már megint kifőztél valamit?!

— Te, te vészmadár — feleselt neki Irén. — Te könyvmoly, te magolótípus, te ...

Ildikó fittyet hányt rá. Már nem volt olyan félénk, félszeg. A tanárok becsülték, mert csupa tizese volt. A diákok szerették, mert szívesen segített bárkin. Ő volt a példakép. "Nézzétek meg Ildikót!“ Senki sem tudja róla, amit én, hogy álszent, képmutató. Titokban a hátam megett levelezik a bátyámmal... De hagyjuk ezt, még rágondolni sem szeretek, elönt a düh ...

Most, hogy Irén odacsípett neki, nem hagyta szó nélkül:

- Ne azt nézd, hogy mit mond. hanem, hogy ki-

mondja! — s már csukta is be maga mögött az ajtót. Irén nyelvével csak nem veheti fel a versenyt.

Eljött az este is. Az internátusban hamar elterjedt a hír: a nevelőnő elmegy, telefonhívást kapott. Mindenki erősen készült arra a kis társalkodásra, a kedves együttlétre a fogadószobában. Hát még ha tudták volna, hogy milyen nagyszerű tettet készülünk végrehajtani! Az ő örömükre.

Az egész este izgalomban telt el. Én és Irén elsőnek vacsoráztunk, s utána mindjárt fel is osontunk a folyosóra. Ott volt az internátus villanycsengője. Egy lélekkel sem találkoztunk. Mindenki lent volt még az ebédlőben.

Irén volt az irányító.

— Hozz ide széket, vattát — rendelkezett. — Csendben, vigyázz! Ne koccantsd oda a széket a földhöz. Ezt fogd a markodban. Úgy. Na, most nyújtsd ide, amit kérek… Most menj, nézd meg, nem jön valaki? Ha igen, fütyüld el a ″csokolátát“.

Nagy szerencsénk volt. Nem jött senki, nem kellett elfütyülnöm a ″csokolátát“. Irén elkészült mindennel, már tette is a széket a helyére. Ördögi lény ez az Irén. ″Tiszta fiúnak született ez a leány.“

Éppen jött is Ildikó. A harmonikáért jött. A többi kérte, hogy vigye le s harmonikázzék egy kicsit. Eszébe sem jutott valamit is gyanítani, de én úgy éreztem, fürkészve néz rám. Rá se hederítettem. De most nem sikerült olyan jól a haragos tekintet, lesütöttem a szemem s elfordultam.

Ildikó nem vett észre semmit. Érdekes, ő nem tartotta velem a haragot.

— Gyertek gyorsan, Irén, Szidi. Mit gubbasztotok itt? Mindenki ott van már a társalgóban. Nótá~zunk. Te, mintha megint otthon lennék, úgy érzem magam — mondta, közlékenyen. — Karcsi is ott van — húzott félre engem. S a tőle szokatlan szelességgel vette ki a szekrényből a harmonikát, s közbe-közbe játékosan, boldogan ütött le egy-egy billentyűt.

— Na, látod — mondta Irén —, még ő is hogy örvend. Na, Szidi, na, ne lógasd úgy az orrod. Nem lesz semmi baj, ne félj. (Irénnek nem mondtam el nagy csalódásomat. Nem, a világon senkinek!)

Nem tudtam örvendeni a sikerült csínynek. Az a bizonyos elöérzet csak nem hagyott nyugodni. Hagytam, hogy Irén bolondozva, szökdécselve cipeljen magával.

Mi volt ott a vendégszobában? Tréfa, játék, vidámság. Ott volt a mindig mókás Panni is. Ö irányitotta az egész játékot. ″Találd ki“-t játszottak. Valaki kiment s a többi idézett egy Petőfi versszakot, szavakra bontották, mindenkire jutott egy szó. Ezt kellett egy mondatba f ű z v e elmondani a kintről bejövének. Nem volt éppen könnyű rájönni, s nagyokat nevettek, amikor majdnem, majdnem szájába rágták a szót s az mégsem találta ki.

Én is beültem a sarokba. Nem is néztem sehová. Úgy rémlett, Ghitá mellé kerültem. Bántam is, legyen akárki. Csak már az este telne el valahogy.

— Szidi, Szidike! — rezzentett fel mélázásomból egy kedves hang.

Karcsi volt.

— Csak nincs valami bajod? Olyan szomorú vagy! — s hangja csupa gyöngédség volt.

Csak ráztam a fejem.

Ekkor Panni harsányan odakiáltott:

— Csak semmi elszigetelődés, semmi klikk-szellem! — S mert a többi jót kacagott zavarunkon, Panni máris kiadta a szoros parancsot:

— Szidi, kimész! Majd, ha bejössz, megmondjuk, mit kell tenned.

Engedelmesen mentem ki. Örvendtem, hogy így legalább elterelődött rólam a figyelem.

Hogy közben mi folyt odabent, ezt Irén így mesélte el később:

— Milyen szót adjunk fel neki? — hajolt Panni a többiekhez.

— Őt magát, Szidit — kacagott Ghitá.

— Óriási — lelkesedett a társaság. — Nahát, ezt aztán soha ki nem találja, eszébe sem jut, hogy éppen róla van szó.

— Béres, te menj ki s vigyázz, hogy Szidi ne hallgatózzék. Ha elárulsz minket, vége a becsületednek. Gyerünk gyorsan, gyerekek, "állítsuk össze" Szidit. Ki mit tud róla?

— Szeles — kiáltotta az egyik.

— Lobbanékony, fuzsitus, bolondos, titokban olvas, mindig szerelmes. — Minden újabb felfedezésre nagyokat kacagtak.

— Rendben van — szögezte le a próbát Panni. — Tudjátok majd, hogyan kell mutogatni, mert itt beszélni tilos.

— Semmi — legyintettek —, ezt a legkönnyebb. A szelest így kell — s mutatták. — A lobbanékonyt meg így — s láthatatlan gyufaszállal lángot gyújtott, majd el is fújta.

— Jöhetsz már, Szidi — kiáltottak ki.

Én közben bejöttem, kérdeztem, a többi meg mutogatott.

— Ismerem? — kérdeztem.

Erre kitört a kacagás.

Intettek, vonogatták a vállukat, ami körülbelül azt jelentette: igen is meg nem is.

— Ember vagy állat? — kérdeztem tovább.

Az ember szóra ráütötte az egyik a feleletet.

Éppen Karcsira került a sor.

— Milyen? — kérdeztem tőle.

Karcsi leguggolt, kezeivel valami aprót mutatott, majd kinyúlva mutatta, hogy sudár, magas.

— Hófehérke? — kérdeztem.

Karcsi intett, hogy nem egészen, de közel áll ehhez. Majd kezeivel lágy vonalakkal kirajzolta szemét, haját, arcát.

— Szép? — szögeztem le.

Mindenki kacagott.

Summa-summáron, sohasem is találtam volna ki, hogy rólam van szó, ha Béres meg nem súgja nekem.

Így telt el az este.

Panni hirtelen ránézett az órára:

— Gyerekek, kilenc óra van. Vége a játéknak. Megyek csengetni.

— Egyszer halljuk azt a csengőt! — hangzott a válasz innen is, onnan is.

Panni fel is szaladt. A rendesebbje, persze Ildikó is, már szedelőzködött is.

— Na, mi megyünk!

— Hová mentek? — állították meg a többiek. — Még nem csengettek.

Erre gyorsan visszaültek ők is. Olyan furcsa volt, hogy még mindig nem szól a csengő.

— Mit csinál ez a Panni? — türelmetlenkedett Ildikó. — Vagy csenget, vagy nem.

— Semmi közünk hozzá — mondták a többiek. — Ha csenget, megyünk, ha nem, maradunk.

— Gyerekek, énekeljünk egyet — javasolta valaki.

Egyszer csak nyílik az ajtó, Panni volt.

— Nem szólt a csengő. Gyertek fel a hálóba!

A gyermekek mozdultak volna is, meg nem is. De egyszerre megszólalt Irén nyugodtan, fölényesen:

— Csengő nélkül egy tapodtat sem!

Pannit elhagyta megszokott nyugalma. Rimánkodni kezdett a társaságnak:

— De igazán gyerekek, hát értsétek meg. A csengő nem szól és nem is fog szólani. Hisz elromlott.

— Nahát ez klassz — mondta valaki. — Ha elromlott, hát elromlott. Nekem nyolc. Szólott a csengő? Nem. Hát akkor mi innen egy lépést se. Igaz?

Ez persze megint Irén volt.

Zajos igenlés volt a válasz, s kitörő öröm s kacagás volt benne. Ilyen csoda is ezeriben egyszer történik, hogy nem szól a csengő s lehet folytatni a szórakozást. De milyen képet vág majd a nevelőnő, ha megtudja, mi történt? Milyen szerencse, hogy a másik nevelő beteg, így aztán az intriseké a világ.

Csak Panni nem vélekedett így. Pedig egy kis tréfáért, mókáért ő sem ment a szomszédba. Most másról van szó: ő felel itt mindenért.

— Nekem akartok bajt? — kérdezte szemrehányással s kis híja, hogy nem kezdett sírni.

— Ugyan — csillapították, mint valami gyermeket. — Minek úgy felfújni a dolgot?

— Na, Pannikára, te olyan jó haver voltál mindig. Hát még ül egy kicsit a banda, s aztán felmegy. Így klassz!

Ezt a csillapító előadást Irén tartotta, megejtő biztonsággal s nyugalommal.

De Pannit ez egyet se hatotta meg. Tudott ő szigorú is lenni. Sőt ahhoz értett a legjobban.

— Vége a haverségnek. Vagy feljösztök, vagy pedig maradtok, de a saját szakállatokra. Tehát: indulás fel, mert be akarom zárni a társalgót.

Nagy mocorgással szedelőzködött a társaság, még az Irén-fajták is, akik szeretik az ilyen zrít.

Már sorban álltunk, amikor nyílt az ajtó. A nevelőnő lépett be:

— Már rég az ágyban a helyetek — mit csináltok, alusztok? Na, indulás fel, egy-kettő.

A kicsi Tibi, ahogy ő szokott, kotnyelesen:

— Nevelőnő kérem, tessék elképzelni, nem szól a csengő!

Nevelőnő:

— Mit beszélsz, te kis csacsi, már hogyne szólna.

Panni:

— Nem szól, nevelőnő kérem, csakugyan nem szól. Hisz éppen emiatt késtünk meg.

A nevelőnő felhúzta a szemöldökét, összepréselte az ajkát.

— Akkor pedig valaki elrontotta a csengőt! Visszszamenni, leülni.

Izgatottan ültünk vissza helyeinkre.

— Most pedig álljon elő az, aki elrontotta, mert a csengő magától nem romlik el. Béres azonnal felmész s megnézed, hogy még mindig nem szól? Addig itt maradtok.

Béres kifulladva jött vissza:

— Nem szól, nevelőnő kérem, most sem szól.

Csend volt, mindenki visszafojtotta a lélegzetét. Egyszer csak szorítást érzek a karomon. Irén volt. Fülembe súgta:

— Ne izgulj, senki sem tud semmit. Vigyázz, ne vágj olyan keserves képet, ne süsd le a szemed Nézz szembe Karolával.

— Tisztelt társaság — s a nevelőnő hangja vésztjósló volt. — Válasszatok: vagy előáll a tettes s akkor csak őt büntetjük meg, vagy a társaság három hétre elveszti a kimenőjét. Ha a tisztelt illetékes így gondolja, ám lássa, lapítson csak tovább.

Erre megbolydult a gyermeksereg. Vasárnaphoz három hét lesz a tízedikesek elvtársija. Szép műsoros est. Készült erre mindenki. S az egész intri hiányozzék róla?

Hátul már zajongtak:

— Hát ez igazán disznóság!

— Úgysem tartják meg nélkülünk!

— Ajaj, dehogyis nem!

— Nem sajnálnak meg, ne félj.

A "kegyetlen‘' Karola pedig látszólag közömbös arccal ült le a társalgó közepére, megnézte az óráját, s nyugodtan ezt mondta:

— Tíz perc múlva tíz. Öt perc gondolkodási időt adok a tettesnek. Ha előáll, a társaság csak megrovásban részesül. Ő egyedül viseli a büntetés súlyát. Leülhettek.

A társaság zajosan ült le, csikorogtak-nyikorogtak a székek, de aztán váratlan gyorsan elült a zaj is. Csend lett, csak a szomszédok váltottak egymással néhány suttogó szót.

— Jaj, én inkább öngyilkos lennék, de nem mondanám meg — súgta Irén nekem.

— S miattunk szenvedjen az egész társaság? Én nem bírom ezt elviselni! Én megmondom!

Irén olyat rántott egyet a karomon, hogy szinte elsikoltottam magam.

— Megbolondultál?!

— S hol a te híres bátorságod? — súgtam vissza neki. — Te mondtál engem nyúlnak, s ki lapít jobban náladnál? — Megmondom!

— Te Szidi, te, te, ha kicsapnak, engem elűznek otthonról. Jaj, jaj, én öngyilkos leszek. Tudd meg, öngyilkos leszek, meglátod ...

Kitéptem magam az Irén szorításából, előrejöttem:

— A csengőt én rontottam el!

A nevelő kicsit kétkedőn nézett rám. Csodálatos szimata volt. Csak ránézett a diákra, s pillanat alatt felmérte a helyzetet. Most is a ″vesékbelátó“ szemével rámnézett, megcsóválta a fejét:

— Hm, te? Csakugyan te? Egyedül? — s az egyedűl szót erősen megnyomta.

Tudtam, hogy a nevelőnek nem lehet hazudni, de arra gondoltam, hogy Irén öngyilkos talál lenni, s gyávaság lenne őt is ″bemártani“, hát összeszedtem minden erőmet s álltam a vizsgálódó tekintetét.

— Én, egyedül csak én.

— Felmehettek — süvített a hangja.

A társaság megindult. Csak én álltam ott, földbegyökerezett lábbal. Fájt, hogy csalódtam Irénben. Azért egy kicsit elöntött a büszkeség is. Megmentem Irént, feláldozom magam érte. Egy barátért ne tegyen ennyit az ember!? Hiszen az ő apja olyan kegyetlen — mesélte Irén —, képes lenne megölni

őt. "Inkább öngyilkos leszek, minthogy apám megtudja“ — így mondta Irén. Hát nem, akkor már vállalok bármit.

A nevelőnő hangja riasztott fel:

— Mikor lesz nevelőórátok?

— Szombaton.

— Nevelőórán bejelented az osztályfőnöknek, amit tettél. Elmehetsz.

Ennél jobban meg sem büntethetett...

A PUSKA

Az első kísérlet: —a csengőhistória — nem sikerült. Azért nem kell mindjárt begyulladni. Jól mondja Irén, minden kezdet nehéz. S az is igaz, hogy csak ketten vagyunk, de hát nem a mennyiség fontos, minőségre kell törekedni. Ha mi ketten valami szépet alkotunk, majd felfigyel a többi is. Lesz jelentkező, győzzük csak beírni!

— Tettek kellenek, tettek — mondta Irén. A tettek leszerelik a kétkedőket, meggyőzik a gyanakvókat. És ez igaz is.

Alkalom mindig adódik, sőt kínálva kínálkozik. Néhány nap múlva dolgozatot készültünk írni földrajzból. Az anyag sok, nehéz is. Térképet is kell tudni rajzolni, mert a földrajztanárnőnek az az elve, hogy földrajz és térkép elválaszthatatlan fogalmak. Ha panaszkodik az ember: "Tanárnő kérem, nem tudunk annyi folyó, ország, város nevet megjegyezni" — ő jön a szellemességével: az ismétlés a tudás szülőanyja, barátocskám, nem szószerinti fordítása egy híres latin közmondásnak. Erre tanít Lenin is: tanulj, tanulj, tanulj — s akkor tudsz.

Hát ilyen "kegyetlen" elvei vannak. Különben, órán kívül kedélyes, vidám, tréfálkozó kedvű és

nagyon kövér. Éppen erre építettem én az egész tervet.

— Te Irén, holnapután írunk földrajzból. Megvan az első tett. Az első igazán bátor tett.

— Miről van szó?

— Egyszerű dolog: puskázás.

Irén csak elbiggyesztette a száját:

— Ilyen ócskaságokkal jössz fiacskám. (Ha gúnyolódni akart, mindig fiacskámnak mondott.) Hát ez is vicc: puskázni? Puskázni, mióta a világ, mindig puskázott a diák. Ez nem is új, nem is izgalmas. Találj ki jobbat.

Így akart leforrázni. De én most az egyszer nem hagytam magam.

— Talán meghallgatnád az embert előbb. Nem gondolod? Mi az, hogy régi vicc? Régi maga a puskázás, de én újszerűen akarom. Nem holmi egyéni kicsi puskázásokról van itt szó, hanem komoly, szervezett puskázásról. Mit képzelsz te? Te, Irén, ne szakíts félbe, mert mérges leszek ... (Ezt azért kellett közbeiktatnom, mert közben már lekicsinylően legyintett.) Szóval elkészítünk vagy három tételt is. Mindegyiket legalább két-két példányban. Aztán elkészítjük a térképet is, minden tételhez egyet egyet. Aztán óra előtt összehúzzuk szépen a két padsort, s a tanárnő amilyen gömbölyded, majd kénytelen lesz nem sétálni. A külső sorok fedezik a belső sorokat. Nos? Ehhez mit szólsz?

Irén kezdett felfigyelni a dologra.

— Lehet valami a dologból — mondta elnöki minőségében fölényesen.

Én, mint a gyors tettek embere, neki is fogtam a végrehajtásnak. Nagyszünetben összecsődítettem

a társaságot s előadtam a tervet. A fejemben a terv már teljesen ki volt dolgozva. Csak éppen a végrehajtás hiányzott, meg az osztály jóváhagyása.

Ami a jóváhagyást illeti, hát egy kis zavar volt körülötte. Az osztály egy része, mint Ildikó s a hozzá hasonló nagyképűek, kijelentették, hogy pionírhoz nem méltó a puskázás, hogy az közönséges csalás, s hogy csak az puskázik, aki szereti a hazugságot meg a rászedést. S ehhez hasonló "nagyképűségeket". Ildikó még azt is kifejtette, hogy bolondság az egész, mert azzal a fáradsággal, amíg a tenyérnyi puskát elkészítjük, meg is tanulhatnánk a leckét s az csak j ó . . .

Szerencsére voltak mások is, akik vállalták a puskázást s amikor elmondtam a szervezés módját, rendkívül tetszett is nekik. Mindjárt félre is állítottuk szépen az osztályt őrző napost, bementünk, s kezdtük kipróbálni a sorokat. Ott volt Gömböc is. Ő is pionír, osztálytársam, jópofa, ő nem olyan nagyképű. Csupa szeplő, szőke, gömbölyded s állandóan röhincsél mindenen, még órán is. Csak azért nézik el neki a tanárok, mert *nagyon* szorgalmas és jó tanuló lány.

Most is, miközben próbáljuk a padokat, látjuk, hogy rettenetesen kacag, de úgy, hogy majd kiesik a padból.

— Gyerekek, óriási ötletem van. Én próbálom ki a két sort. Átsétálok közöttük s ha én már nem férek át rajta, akkor a tanárnő sem, biztos.

Persze mindenki nevetett az ötleten. Tapsoltak, nevettek hozzá. Gömböcke pedig nagy kényesen, magát riszálva, két kezét a csípőjére téve ment, sétált a sorok között. Mi pedig húztuk mind őszszebb a padokat, míg egyszer csak, bármennyire is

összehúzta magát (ezen kellett legtöbbet nevetni), többet már nem sétálhatott át rajta.

Ceruzával megjegyeztük hajszálnyi pontosan, meddig toljuk majd ki a sorokat, mert gyorsan visszatoltuk a padokat. Nagypn meg voltunk elégedve a munkánkkal. Legfőképpen én, hiszen akárki akármit mond, ez csakis és egyedül az én művem.

Csak Irén akadékoskodott:

— És mit szólnátok ahhoz, ha a tanárnő azt mondaná: (utánozta a tanárnőt, amihez ő nagyon is jól értett) — díszes társaság, nem szeretem ezeket a padokat. Ha meg nem sértenélek benneteket, húzzátok széjjel. Így ni.

Persze ezen mindenki meghökkent. De Gömböc megnyugtatott:

— Ne gyerekeskedjetek. Akkor ti nem ismeritek a felnőtteket. Ott az én mamám is, ha valaki csak említi: ″Drágám, jól nézel ki, meghíztál“ — már ugrik ki a bőréből. Hallottam, amikor apunak mesélte: ″Micsoda tapintatlan, ízléstelen nők vannak a világon...“ A felnőttek szégyellik, hogy kövérek. Szégyellné bevallani a tanárnő, hogy ő nem tudna keresztülsétálni ezen a soron. Ugyan kérlek. Nem ismeritek ti a felhőtteket.

Ebben meg is nyugodtunk. Annál is inkább, mert a két padsor olyan ügyesen volt elhelyezve, hogy azért nem volt feltűnő. Egy soványabb tanár vígan át is sétálhatott rajta. Hanem éppen így kell majd holnap is elhúzni a padokat.

Persze az egész dologban csak néhányan vettünk részt. Egyesek tüntetőleg távoltartották magukat az egész szervező munkától. De ki törődik velük, sok

beképzelt. Már az sem fájt, hogy Ildikó is azok között volt. Úgyis szakítottam vele, véglegesen.

Eltelt a nap hamar és kellemes izgalomban. Mindenki megkapta a maga feladatát a puskák elkészítésében. Én azt a feladatot kaptam, hogy apróra-apróra kidolgoztam az egyik tételt s apróra-apróra leírjam egy kis papírszeletre. Nem volt könnyű, mondhatom!

Eljött a másnap is. A földrajzóra első volt. Persze, a szervező-bizottság, mármint én, Irén s még egypáran, már félnyolckor ott voltunk, szerencsére a hetesek nem vettek észre, belopóztunk az osztályba, elrendeztünk mindent. Még egy kis idő arra is maradt, hogy megbeszéljük a jelt, amikor én útjára bocsátom a puskákat. Mert minden tételhez készült kettő-kettő. S mind az én kezemben voltak ezek, jobban mondva az egyenruhám ujjában. Gondoltarn ugyan arra, hogy egy részét a puskáknak adjam át másnak, de nem akartam a kezdeményezést kiengedni a kezemből.

Jó lesz minden. Lesz puska elég, s lesz ideje mindenkinek, hogy kézhez kapja, már persze azok, akik benne vannak az egész dologban.

A tanárnőnek az volt a szokása, hogy megszámozta a sorokat: egy-kettő, egy-kettö. S így csak pillanatok kérdése, hogy a megfelelő soroknak a puskákat továbbítsam.

Jött is már a tanárnő fürgeséggel, elevenséggel. Vidám volt, tréfás, mint rendesen.

— Puskázni lehet, csak észre ne vegyem — kezdte mondani a dolgozatírásnál nélkülözhetetlen mondókáját. — Csakhogy vigyázzatok, fiacskáim, mert olyan szemem van, de olyan szemem, akár a sas-

nak. S mekkora bennem az éberség! — tette hozzá tréfás komolysággal, hogy az szinte fenyegetés-számba ment.

Az osztály nagyon komolyan, de végtelen derűlátással hallgatott. Az izgalom ott bujkált bennünk, de szégyelltük egymás előtt is mutatni, megjátszottuk a nyugodtál, fölényest. Csak a hátulsó padban bújtak le vagy ketten s röhincséltek, nem lehet tudni, izgalmukban, vagy azon, hogy de jó is lesz a tanárnőt behúzni!

A tanárnő most odament a táblához s felírta a tételt. Persze kettőt, ahogy szokott s máris számolta ki a sorokat. Én hátrakacsintottam az osztályra. A tanárnő beírta a hiányzásokat. A naposnak ma olyan nehezen jutott eszébe, ki hiányzik, hogy az mindenkinek feltűnt volna, csak a tanárnőnek nem. Ö csak nyugodtan írta be s mintha kezére akarna játszani az osztálynak, lassan rajzolta a betűket. S mosolygott, vagy csak nekem tűnt úgy?

Mire leírta, addig már meg is történt a puskák osztályozása, szortírozása. Minden sor megkapta a magáét. Lázasan fogtak neki a munkának. Persze az utolsó padokban csak piszkálgatták a tollat, kapirgáltak valamit, bevezetést írtak, amelyik általában jó akármilyen leckéhez. Ez volt a hasduma, a lényeg a puskán volt.

A tanárnő leszállt a katedráról s kedvelt szokása szerint megkezdte a le-fel járkálást. Sétálhatott, szó sincs róla, a fal mellett, meg az ablak mellett, de hát ott nem sokat láthatott, a dolgok izgalmas része ott zajlott le a padsorok között. A külső sorok ügyesen megvédték a belső sorokat. Az osztály sunyin pislantott fel olykor-olykor a dolgozatírásból, s komolyan írt tovább, elrejtette szivbeli vidámsá-

gát. Csak Gömböcke kacagta el magát. Arra gondolt, ha a tanárnő tudná, milyen kitűnő szolgálatot tett ő az osztálynak! Kicsit igaz, restelkedett magában, hogy ő ennyire nem szolidáris ″druszájával“ ahogy mondani szokták neki társai. De hát — megnyugtatta magát —, mióta a világ világ, a diák mindig a társaival tartott s nem a tanáraival.

A tanárnő tett néhány kísérletet arra nézve, hogy átmenjen a padsorok között, de ez inkább csak olyan elméleti dolog volt, szemeivel méricskélte a távolságot: átmenjen-e rajta, ne menjen át? Úgy látszik azonban, csakugyan olyan volt a szeme, mint a sasnak, mert hamarosan rájött, hogy a távolság nem a legmegfelelőbb az ő méretei számára. így lemondott a tervről. De nem volt mérges, sem durcás, ellenkezőleg, titokzatos mosolyra görbült a szája, ami nekem sehogy sem tetszett. Valami nincs itt rendjén. De hát nem volt most idő ezen gondolkozni, volt dolga mindenkinek elég.

Az első sorok már rég meglehettek volna, nekik ugyanis sietniök kellett, a puskát tovább kellett juttatni. Így csak körmölgettek még egy kicsit s valami ″hasbefejezésen“ törték a fejüket. Megbeszéltük ugyanis, hogy a bevezetést és befejezést mindenki maga agyalja ki. Ehhez úgysem kell különösebb tudomány.

Kezdték is beadni a füzeteket. Olyan sorrendben, ahogyan megbeszéltük. Egyet az első sorokból, egyet az utolsókból. Hja, nagy dolog a szervezés! A tanárnő átvette a füzeteket, belenézett s arca mind derűsebb lett. Vajon miért? De nincs miért izgulni. A szervezés kitűnően sikerült.

Kicsengettek. A tanárnő nem szólt semmit hozzánk, a szokott tréfálgatást is elhagyta, kiment. Az

osztály nagyot nyújtózkodott, ropogtatta csontjait, s mentek ki boldogan.

— Na, gyerekek, ez aztán nagy volt! — jelentettem ki.

— Várd meg a végét!

Megfordultam. A tanárnő volt, kezében még mindig a füzetek. Honnan bújt elő, honnan nem? Mire mondta ezeket a furcsa szavakat? — Senki sem tudta.

De csak egy pillanatig tartott az elképedés. A földrajztanárnő ilyen, mindig tréfál, rajta nem lehet eligazodni.

Különben is, kinek lenne kedve ilyesmin tűnődni? Fő, hogy végre sikerült valami. S méghozzá milyen jól. És ezt én, egyedül én szerveztem meg...

FURCSÁN SÜLT EL A PUSKA

Már egy jó hete megírtuk a földrajz dolgozatot, az évharmad is veszedelmesen közeledett a végéhez, de a földrajz dolgozatokról semmi hir. A földrajztanárnő pedig továbbra is vidáman járkél, új leckét is magyaráz, de a számonkérésnél egy-két ellenőrző kérdést mindig feltesz a régi dolgozatirás anyagából. ″Hogy el ne felejtsétek‑‘ — mondja különös mosollyal.

Az osztály kezdett felfigyelni.

— Furcsa ez a dolog — kezdte el Gömböc. — Nincs az az áldott földrajzóra, amikor a földrajztanárnő ne kérdezné a régi anyagot. Becsületemre, életemben nem magoltam annyit, mint azt a ronda földrajzot. Minden órára újra és újra átnézem a régi leckét, mert tudjátok, még nem feleltem, csak egyszer. Már otthon is kérdezték, neked más tanulnivalód nincs, csak a földrajz?

Ebben csakugyan van valami különös — tűnődtem el én is. A sok izgalom közepette mostanáig el sem gondolkoztam ezen: vajon minek is köszönhetem az újabb szekundát földrajzból.

— Különös a viselkedése — fakadt ki Irén is. szokott fölényével. S mert ő nagyon bátor volt, amikor másokról a háta megett nyilvánított véleményt. —

Meglátjátok — fogadkozott —, egyszer felállók és szóvá teszem.

— Na-na, csak ne hősködj — mondta neki nyugodtan Gömböc —, csak rádnéz s elmegy a kedved a fölényeskedéstől.

Ez valahogy így is volt. A tanárnő bejött a földrajzórára, s szokásától eltérően négyet hívott ki megint feleltetni. Persze mindjárt kezdte a régi anyagot kérdezni. Az osztály mind Irénre nézett: — Na, lássuk! Ki vele!

Irénnek égett az arca, de mert sokat adott az osztály véleményére és nem szerette volna elveszíteni ″jó hírét*‘, felállt s nagyonis szerényen megkockáztatta:

— Tanárnő kérem, volt új lecke.

Az osztály arcán már kezdett kivirulni a kaján mosoly, de hamar lehervadt, még mielőtt kinyílt volna.

— Köszönöm, hogy figyelmeztettél, azt is kikérdezem, s hogy el ne felejtsétek, a régit is. — S kérdőn, gúnyosan nézett rá Irénre. — Remélem, nincs kifogásod ellene?

— Tetszik tudni, nem, igen, csak éppen gondoltam.

S úgy ült le, mint akit leforráztak. De nem sok ideje maradt az osztálynak, hogy Irénen mosolyogjon vagy gúnyolódjék. Mindenki szorította az öklét: felszólít, nem szólít.

A tanárnő nagyon megváltozott, ő lett a ″legdiáknyúzóbb" minden tanár között. Felszólította azt is, akinek már három jegye volt. S azt, aki izgult s magolta minden órára a földrajzot, azt úgy elfelejtette, mintha a világon sem lenne.

Más furcsa és gyanús jel is vallott arra, hogy itt valami nincs rendjén. Gömböcöt, akit végre a druszája méltóztatott felszólítani s persze úgy tudta a leckét, a régit is, az újat is, hogy gyönyörűség volt hallani, így dicsérte meg a tanárnő:

— Szerencséd van fiacskám, hogy ilyen jól feleltél. Bizony, bizony, kissé csehül állsz. A dolgozatod nem valami fényesen sikerült.

Az osztály paff maradt. Alig vártuk az óra végét, hogy kérdésekkel essünk neki Gömböcnek.

— Nem volt puskád? Nem kaptad meg idejében? Nem úgy írtad? — röppentek feléje az izgatott kérdések, hogy a kövér kislány alig győzött rá válaszolni.

— Dehogynem. Volt puskám. Pontosan úgy írtam, ahogy a puskán volt. Mindent leírtam! Mit akartok még?

— Hm, csóválta a fejét az egyik fiú. — Valami bűzlik Dániában.* Gyerekek, itt valami nincs rendjén. Isten bizony. Mert, ha az ő dolgozata nem sikerült;, az enyém se sikerült, a tiéd sem s ″akkor bizony csehül állunk“ — idézte a tanárnő szavait.

— De miért nem javítunk? — tanakodtunk.

Ez a diskurzus a nevelői óra elején zajlott le, közvetlenül a földrajz óra után. Már rég becsengettek, de a kedélyek még mindig nem csillapodtak le egészen. Csak amikor az osztályfőnöknő belépett s a szokott anyás mosolyával, de ezúttal kissé gunyorosan megállapította:

— Nagy az izgalom a VIII. bében. Vajon miért?

S nagyon titokzatos volt.

Az izgalom nem ült el. Némán figyeltük az

* Shakespeare Hamlet drámájából egy idézet.

"oszi" minden mozdulatát. Kezében az osztálynapló s rajta a füzetköteg.

Nekem olyan szemem van, mint a macskának, aki a sötétben is meglátja az egeret. Le is olvastam a kötegröl: "Földrajz füzetek" s már adtam is le a hírt a drótnélküli távírón. "Földrajz füzetek“ — tovább adták a hírt. "Földrajz füzetek" — izgatottan suttogták a ,padok mélyében. S a vésztjósló hir bejárta az egész osztályt.

Az osztályfőnök beírta a hiányzókat, összecsapta az osztálynaplót, szürke, máskor olyan meleg, anyai szemében most haragos szikrák gyúltak — az ősztálynak legalábbis úgy tűnt —, s hangjában sem volt sok melegség. Inkább szigor.

— Úgy biza, drágalátos VIII. bé, földrajz füzetek. Büszke vagyok a csemetéimre. Ez aztán osztály! Az én osztályom. Elég sok a négyes, az ötös. Érdekes, ez a padsor csupa négyes, a másik meg csupa ötös. Ezt a tüneményt! Ilyet még nem tapasztaltam egész tanárkodásom idején. Talán ti mégis jobban tudjátok, s megfejtitek?

Valami szorongásféle kezdte belopni magát a szívembe. Izgalmamban Mikszáth egyik elbeszélése jutott eszembe: A kis csizmák. A szép sorokat egyszer-kétszer elolvastam s máris megragadtak a fejemben. Szívesen is idézgettem." Rám is kaptak a többiek, sokszor tettek próbára. "Félek, reszketek, valami rossz elöérzet fog el, mintha valami marokkai fogná össze a szívemet. Meglásd, ismét szerencsétlenség ér ..

S nemhiába jutott éppen ez az eszembe. Valóban, az én szívemet is rossz előérzet szorította össze.

Az "oszi" most kibontotta a füzetköteget, találomra kiszedett három füzetet, majd a hatásos

csendben (meg a légyzümmögést is meg lehetett volna hallani) így szólt:

— A dolgozatok egy része hajszálra egyforma. S ez még nem lenne baj, ha hajszálra mind jók lennének. De az már nagyobb hiba, hogy az eredeti és közös ősforrásban kis eltérés mutatkozik attól, amit ti földrajzból tanultatok. Hiba csúszott be a térképbe, hiba a dolgozat szövegébe is. Talán megfejthetnétek ezt a talányt?

S mert az osztály még csak nem is pisszegett, így folytatta:

— Ha lesz bennetek bátorság, amire mindig neneveltelek, akkor lesz, aki megtöri a csendet. Ha nem, a talány úgysem marad talány.

Egymásra néztünk. Gyors pillantást váltottunk, de egymás szeméből csak tanácstalanságot tudtunk kiolvasni. Hiába, egy ilyen fordulatra nem számított senki. Most meg tanácskozni sem lehet!

Az osztályfőnök pedig így folytatta:

— Én is voltam diák, akárcsak ti. S puskázni is tudtam, akárcsak ti. Sőt arról voltam nevezetes, hogy én voltam a legjobb puskázó. Sokszor még akkor is csaltam (mert ugyebár mi más a puska?), ha nem volt rá szükségem. De úgy tettem, mint a cirkuszi virtuóz, aki büszke a technikájára, a bűvészmutatványára. Tudta rólam az osztály, s büszke voltam rá, hogy így fölényben voltam velük szemben. — Engem nem fog meg senki — dicsekedtem.

Egy alkalommal latinból kellett dolgozatot írnom — mesélte tovább. — Az osztály már azelőtt mind biztatott, ugratott: na, most lássuk, mit tudsz! A dolgozatot ugyanis az első padban kellett írnom, mert a dolgozatírás alkalmával beteg vol-

tam. — Egyet se féljetek — hencegtem én —, ha kell, ellenőrizhetitek, szóról szóra lemásolom a fordítást.

Másnap latinóra. Megkapom a tételt, s amíg a tanár felír mindent a táblára, ahogy szokott ilyenkor, én az asztal fiókjában kihúzom a könyvet, az illető fordítást, szép nyugodtan megkeresem a fordítandó sorokat, még jelzőt is teszek bele. Akkor a fiókot kinyitom kicsit, rákönyökölök s nagy ártatlan szemmel szembenézek a tanárral, hogy a másik percben szóról szóra lemásoljam. Másnap az egész osztály előtt megdicsért, s példaként emlegetett...

Az osztály kuncogott. De én elfehéredtem, elvörösödtem. Nem tudom, mit éreztem, nem tudom, minek hittem magam: gyávának, alávalónak, csak egyszerre felugrottam, nem tudom már hogyan s az osztály csendjébe belekiáltottam:

— Tanárnő kérem, én az egészet lepuskáztam ...

Az osztályfőnök beszédét mély csendben hallgatta az osztály. Arcunkra kiült a szeretet, ahogy az osztályfőnök minden szavát hallgattuk. Szerettük, mert természetes volt, mert sohasem botránkozott meg, s elég volt, ha elszomorodott, s az osztály már szánta-bánta minden bűgét. Szóval tüzbe ment volna érette. Nemegyszer avattuk bele őt titkainkba, tanácsot kértünk tőle.

— Ez volt életem utolsó puskázása — mondta kicsit merengve, mint aki belefelejtkezctt a múlt emlékeibe; megint diák volt, szorongó szívvel, akárcsak mi, s kis sóhajjal még hozzátette: — Akkor értettem meg, hogy gyáva és alávaló dolog jobbnak látszani, mint amilyen vagyok, olyan tudással hencegni, ami nincs az én birtokomban.

Az osztályban hirtelen mozgolódás támadt. Egyszerre, mintha összebeszéltünk volna, ketten is jelentkeztünk! A másik Gömböc volt.

— Nos? — fordult az osztályfőnök felém.

— Tanárnő kérem, én vagyok a bűnös. Én, én, egyedül. Én javasoltam az osztálynak a puskázást, én szerveztem meg az egészet, a padok összetolását is én találtam ki, tetszik tudni, hogy Szegedi tanárnő ne tudjon átférni rajta ... Én valami érdekeset, valami izgalmasat akartam ...

— És én próbáltam ki, hogy Szegedi tanárnő át tud-e rajta sétálni...

Ahogy Gömböc ott állt ziháltan, mégis ragyogó gömbölydeden, volt valami olyan komikus benne, hogy az osztályban kitört a kacagás. Szinte még én is elfelejtkeztem nagy bánatomról. Mert kell-e nagyobb bánat, mintha valamiről, amiről az ember azt hitte, hogy szép, érdekes, izgalmas, kiderül, hogy gyáva és alávaló dolog. S hogy is láthattam hőstettnek valamit, ami hazugság, csalás, amit állandó titkolózásban kell megtenni, aminek nem szabad kiderülnie. Hiszen én nem szeretek titkokat tartani. S méghozzá ilyen titkot.

Észre sem vettem, hogy már állok, ki tudja mióta. Csak arra riadtam fel, hogy az osztályfőnök szólít:

— Ülj le, Balogh.

Így mondta: Balogh, amit sohasem szokott.

— És most, gyerekek, szeretném, ha ti is hozzászólnátok a dologhoz.

Senki sem jelentkezett:

— És te, Ildikó, te mit szólsz hozzá?

— Az én véleményem az, hogy az osztályfőnök amikor diák volt, más volt a helyzet. A tanárnő

nem lehetett pionír, s nem is juthatott eszébe, hogy ez is, minden, akármit teszünk, becsületbevágó dolog. De Szidiéknél más a helyzet, ők pionírok, s tudhatták volna, hogy sem a hazugság, sem a csalás nem méltó a pionírokhoz. Én azt javasolnám, hogy vigyük ezt a pionírosztag elé. Tanácskozzuk meg együtt.

Csak néztem rá és hallgattam. Nem akartam hinni a fülemnek. S ez tartotta magát barátnőmnek! A stréber, a beképzelt, a nagy szent: ″nem méltó a pionírokhoz“ — meg: ″becsületbevágó dolog“. Persze, érdemeket akar szerezni, Imszista akar lenni. Még szép, hogy azt nem mondta: ″tanárnő kérem, figyelmeztettük“. Még szép ...

Elfordítottam a szemem, rá se néztem többet. Szemem összevillant az Irénével. Megértettük egymást.

— Azt hiszem, elfogadhatjuk az Ildikó javaslatát. Ami a büntetést illeti, Szidiék már úgyis megkapták: szekundák földrajzból, plusz a tanulság; nem érte meg ...

Most már minden összekuszálódott bennem. Nem, nem értek már semmit...

BETELT A POHÁR

Ettől a naptól kezdve nem volt kedvem semmihez. Csak a pionírgyűlésre gondoltam, vajon mi lesz ott. Vajon mindenki úgy fog bíráskodni felettem, mint Ildikó? Meg Panni, aki osztagvezető, pioníroktató s hiába jópofa, tréfál, sokszor olyan éles, igazán nem lehet rajta kiigazodni.

Az egyetlen vigaszom még az, hogy Karcsira gondolhatok. Különben haza sem írhatok most, nem tudnám, mit írjak. Édesanyám beteg, hogy írjam meg azt, ami velem történt. Igazán meg sem tudnám magyarázni.

Ma este vacsora után Laci odasündörgött hozzám s fülembe súgta:

— Képzeld, Szidi, Karcsi sürgönyt kapott, hogy ebben a szent percben menjen haza. Meghalt a testvére. Most már nem is jött vacsorára. Azt mondta nekem: ″Te Laci, edd meg a részemet, én már nem tudok enni, olyan nagy a bánatom.“ És sírt, Szidi, képzeld el, sírt. Tíz órakor megy haza a gyorssal. Most elment jegyet váltani... Csak aztán, Szidi, el ne áruld Karcsinak, hogy tőlem tudod. Megtiltotta nekem. Azt mondta: ″Ne mondd meg neki — mármint neked —, ráér megtudni, s nehogy le találjon jönni, s csak bajunk lesz mindkettőnknek...“

Otthagytam az ételt. Dehogyis kellett már nekem. Pedig dióslaska volt, a kedvenc ételem, de hogyan egyem? Karcsit ilyen gyász érte és senki érző szív nincs mellette. Dehogyis tudtam volna enni! Sápadt arccal fordultam ki az ebédlőből.

S mit tehet az ember ilyen keserű pillanatokban. Leborul az ágyra s keservesen zokog. Karcsit sirattam. Karcsi elutazik, jó hét is beletelik, amíg megint látom. Kell ennél nagyobb szenvedés?

Most aztán• végleg befellegzett a táncolásnak. Pedig hogy szerettem táncolni! Karcsi gyászol. Én sem mehetek mulatni. Én Karcsival egy szív, egy lélek vagyok!

Pedig, de készültem a kilencedikesek elvtársijára! Annak idején, amikor a mi ünnepségünk volt, Karcsi eljött azzal a bizonyos meghívóval, s persze egyedűl. De nem táncolt. Én meg mind vártam, hogy felkérjen.

Mert jaj, a tánc kedves dolog, ha az ember forog, elfelejtkezik minden bánatáról. Én úgy táncolok, hogy úgy senki az internátusbán. Tudok úgyis mint fiú, úgyis, mint lány. Ádámot is én tanítottam meg tangózni meg keringőzni. Igaz, amilyen háládatlan, azt mondja, hogy én csak olyan kezdetlegesen tanítottam, a legprimitívebb lépésekre, a2 igazit magától tanulta meg s nem tőlem. Nem szép tőle, hogy így beszél, mégsem haragudtam meg rá. Most meg Lacikát tanítom, mert ″fiatalon“ jobban megy a lépés; ne kelljen kínlódnom vele, hogy tizenhat éves korában tanítsam táncolni, mint azt a kajla Ádámot.

Karcsi mind csak ült mellettem s nem kért fel, hanem beszélgetett szülőfalujáról, hogy ott milyen szép, s már kolléktíves az egész falu. Meg a nővé-

réről, hogy szegénynek fáj a szíve (azóta meg is halt). Beszélt az édesanyjáról meg arról, hogy szeretne orvos lenni, mert ″tudod Szidi, az az igazi mesterség, az ember minden beteget meggyógyít“. Szívesen hallgattam, csak épp a táncütem nem hagyott békén. Végre megkérdeztem Karcsit: ″te Karcsi hát nem táncolunk egyet?“ — Nem tudok, Szidi, nem tudok, de becsületemre, amikorra lesz a mi elvtársink, addigra megtanulok. Albu tanított, de rnég nem megy elég jól. Aztán táncolunk. Jó? ...

— Te leszel az első lány, akit életemben megtáncoltatok — mondta akkor Karcsi. — Jó lesz, kicsi Szidi?

Így mondta: kicsi Szidi. Jó volt, hogyne lenne jó, mit bántam már, hogy mindenki táncol, csak ő meg én nem. Jöttek a fiúk, sorra kértek, sorra kikosaraztam őket: ″Fáj a fejem! Fáj a fogam!“ S a fiúk elmentek, nem haragudtak meg, inkább jót nevettek rajtunk — fogalmam sincs, miért?

Ez mind, mind eszembe jutott, s még keservesebb zokogásra fakadtam. Jöttek a barátnők is. Ildikó meg Irén: mi történt? Miért sírok olyan lelkemböl?

Valahogy kinyögtem, hogy meghalt a Karcsi nővére, s azért sírok. A társaság vegyes érzéssel hallgatott végig. Mindenkinek más volt a véleménye a dologról. Irén kijelentette, hogy tiszta bolondság, hogy úgy szívemre veszem a dolgot, mert először is Karcsi nem a jegyesem, sem a rokonom. Amikor látta az arcomon a tiltakozást:

— Hja, szerelmes vagy. Olyan nagy ügy?! De holnap már másba leszel. Ezen az alapon aztán egész nap gyászolhatsz: egyiknek meghal a nagynénje, másiknak a nagymamája ...

Ildikónak más volt a véleménye:

— Nincs igazad — szállt szembe Irénnel szokatlan harciassággal. — Ha egyszer Karcsit szereti, akkor ki is kell állnia mellette. Nem illik neki táncba menni, amíg ő gyászol.

S már vette is le a sötétkék szvetterét a válláról s nyújtotta át nekem:

— Szidike, akarod, hogy cseréljünk? Add nekem a piros szvetteredet, s te hord a sötétkéket.

Meghatottan öleltem meg Ildikót, s szivembe kis lelkiismeretfurdalás lopózott: miért is nem inkább Ildikó az igazi barátnő? S azután odaálltunk egy tükör elé s megnéztük, hogyan áll rajtunk a másik szvetter.

A szomorúságomat mintha elvágták volna. Én öntudatosan vállaltam a gyászt; mit nem tennék meg Karcsiért? Boldog vagyok, hogy ennyit is tehetek érte. A lányok elszéledtek, én még ott maradtam, magamban töprengeni. Vajon mit tegyek? Karcsit látnom kell, ha törik, ha szakad. Meg kell vigasztalnom, ne menjen el ilyen szomorúsággal a szívében.

Már kész is volt a terv. Fél tízkor már ágyban kell lenni. Teszem magam, hogy alszom, s akkor szépen felkelek, leosonok, Karcsit megvárom a kapualjban, elbúcsúzom tőle. Jaj, észrevesznek, megfognak, mi lesz? — akadt el szivem dobbanása. De csak egy pillanatra. A másik pillanatban úgy éreztem, annál inkább tenni kell valamit, minél nagyobb a veszély, annál inkább sarkall valami, ne hátráljak meg.

Intettem Irénnek, ő észrevette, kiosontunk a folyosóra.

— Mit szólnál hozzá? — kérdeztem izgatottan, minden bevezető nélkül — Karcsi tíz körül megy

ki az állomásra. Én megvárnám a kapuban s elbúcsúznék tőle.

— Karcsiért? — húzta el a száját Irén. — Nincs a világnak az a fiúja, akiért én a bőrömet kockára tenném — mondta szokott fölényességével. De egyszerre csak: — Hohó, hisz ehhez merészség kell, sőt amilyen éber a nevelőnő, egyenesen vakmerőség. Ez belekerülhetne a véd- és dacszövetség naplójába.

S már kész is volt a javaslat.

— Te Szidi, ez a tett méltó lesz a mi naplónkra, a mi szövetségünkre. Próbáld meg. Nesze, itt az én pongyolám, ez jól is áll neked. Ebben lemehetsz.

A kocka el van vetve — idézem én. Este lemegyek Karcsi elébe, mégpedig Irénnek abban a szép pongyolájában, amelyik olyan jól áll nekem, s amilyent mindig álmodtam magamnak.

A percek izgatottan teltek. Odakészítettem mindent. Az ágy végére a pongyolát, amit a pizsamára kapok majd fel, a papucscipőt, az Irénét.

Végre valahára csengettek. A lányok készülődnek lefeküdni. Elsőnek fekszem le, alvást színlelek. Pedig általában nem nagyon értek a színleléshez; most is úgy dobogott a szívem, azt hiszem, mindenki meghallja. Bebújok teljesen a takaró alá. Kezemet a dobogó szívemre szorítom. Végre! Mindenki már ágyban van. Eloltották a villanyt is. Szép csendesen az Irén cipőjét kezembe fogva, mezítláb indulok kifelé. A cipőt a folyosón sem veszem fel, ne koppanjon. Lekerültem az udvarra. A konyhában még cg a villany. Mindenütt sötétség borul az internátusra. Csak az az átkozott lámpa ne volna a konyha előtt. Sose tudtam, hogy ilyen fényesen világít ez a lámpa. Úgy osontam, mint egy egér,

nesztelenül. Nem fázok, pedig csípős az idő. Hisz tél van már, csikorgó tél. De engem belülről az izgalom fűt. Vajon nem ébredt fel a nevelőnő? Vajón nem néz be a hálóba? Lehet, hogy benéz, de talán nem gyújtja fel a villanyt, nem veszi észre, hogy lejöttem. Igaz, elővigyázatosságból a takarót úgy göngyöltem, felpupujáztam, mintha alatta leküdnék. Egy örökkévalóság, amíg a kapualjba eljutok...

Végre ott vagyok. Elég sötét van, s egy oszlop mögé be lehet húzódni. De hideg van ám, vacog a fogam, az egész testem. Vagy csak az izgalomtól van? Jaj az orrom, ijedek meg, most biztosan piros lett. A hideg mindig úgy kicsípi. Ég az egész arcom a hidegtől. Nem baj! — árad el bennem a boldog érzés. — Ezt is Karcsiért szenvedem. Érette akármit. Mi ez ahhoz képest, amit Júlia vállalt Rómeóért? S Karcsi? Talán nem ér annyit, mint Romeo? Igaz, Karcsinak nincs rendes frizurája, minden évben nyáron kopaszra vágatja le az apja, az a kegyetlen ember. Ez egy kicsit furcsa. Tudom biztosan, hogy Romeo nem volt kopasz még nyáron sem. Nem, biztosan nem. Csakhogy szegény Karcsi nem tehet erről. Egyszer el is panaszolta nekem, hogy milyen diktátor az apja. Nyáron történt, szünidőben.

— Édesapám, engedd meg, hogy frizurát hagyjak — kérlelte az apját. — Bánom is én — mondta erre az apja —, ha a borbély hajlandó egy ilyen taknyosnak (még hogy Karcsi taknyos!) frizurát csinálni. Menj, próbáld meg! — Ment is szegény Karcsi, mint a szélvész. S mire odaért, kit látott ott? Kicsi öccsét, azt a Júdást, aki megelőzte az apa szándékát. Látszott rajta, hogy szaladt, ki volt fulladva.

Mikor odaért, a borbély olyan furcsán nézett rá. ″Ez az?" — kérdezte Pétertől, az öccsétől. S ő bólintott. Persze szegény Karcsi nem tudja mire vélni. Beült a székbe s kérdezte tőle a fodrász: ″Hol lesz a választék?“ — Oldalt — mondta erre Karcsi. ″Na jó“ — mondja az az alattomos borbély, s nem belevág a hajába egy rettenetes csíkot? ″Pardon, fiatalúr, tévedtem“ — mondja tréfásan, s csak legyint hogy most már kénytelen kopaszra levágni. Hát ezért kopasz szegény Karcsi...

Mennyi bolondság jut az embernek az eszébe izgalmába... Még jó is, olyan lassan cammognak ilyenkor a percek.

De már jön is Karcsi. Megismerem a lépését. Csakhogy — dobban meg a szívem — a lépések mögött más, biztosabb léptek is hallszanak.

A nevelőnő.

Szívem hevesen dobogni kezd. Összefutott előttem minden. Alig láttam Karcsit, aki — úgy rémlik — pipacsvörösen, lesütött fejjel nézett rám.

— Te mit keresel itt?

— Én tetszik tudni, én gondoltam...

— Nos?

— Karcsitól akarok elbúcsúzni.

— S tőle ugyan miért?

— Mert búsul, *és* megy haza a temetésre.

— Nahát. Ilyet se hallottam. Kid neked? Rokonod, testvéred?

Nem feleltem erre.

— Na, felelj hát ha olyan hős voltál s ide tudtál jönni.

Felszegtem a fejem s szembenéztem a nevelőnővel, mit bánom, ha összedől is a világ:

— Nevelőnő kérem, mi szeretjük egymást, azért...

A nevelőnő nem felelt mindjárt, úgy meglepődött. Ajkába harapott, nem tudom, miért, mintha elmosolyodott volna.

— Bocsánat, nem tudtam — mondta gúnyosan. — Hát ha így van, akkor talán búcsúzzatok el egymástól...

Karcsi rámnézett, én rá. Nem tudtunk mozdulni, aztán én tettem egy lépést. Ő is. Aztán én még egyet, s ő is egyet. S csak kezet fogtunk. Ennyi volt az egész búcsúzás...

Már meg is feledkeztem a nevelőnőről s fel akartam szaladni, amikor megállított egy hang:

— Várj csak egy kicsit.

Odamentem a nevelőnőhöz.

— Ide hallgass, Szidi. Már megint fegyelmezetlen vagy. És nem először. Gondold csak meg: a csengő história, te ott is szervező voltál; a puskázás, abban is, és most a tíz órai sétálás. Te valahogy úgy képzeled, hogy rád nem vonatkoznak a szabályok. Nem? Pedig a közösség nem véletlenül teremtette meg az együttélés szabályait, nem tűri, ha felrúgják. Most már, fiam, betelt a pohár... Te Szidi — kérdi hirtelen —, most jut eszembe, te jelentetted az osztályfőnöknek az esetet, a csengőhistóriát?

Mintha minden vér lefutott volna a szívemről, elsápadhattam, mert a nevelőnő is észrevette.

— Az arcodról úgy látom, nem.

Pedig igazán nem, nem gyávaságból. Elfelejtettem, igazán elfelejtettem megmondani. Hisz annyi izgalom volt az osztályfőnökin amúgy is, a puskázás... meg is felejtkeztem a csengő históriáról.

— Most aztán igazán betelt a pohár. Légy elkészülve a legrosszabbra is. Most majd a nevelői tanács előtt adsz számot fegyelmezetlenségeidről! Elmehetsz.

Úgy mentem fel leforrázva, mint akit összevertek. Csak azt szerettem volna, ha elmenekülhetnék valahova, messze, messze a világtól, emberektől, tanároktól, mindenkitől. Mert csak egyedül jó élni, egyedül, ahol nincs senki és semmi és szabály és rendelet, nincsenek kőfalak, amibe beleütközik az ember ... Persze, ez képtelenség.

S ahogy mentem s izgatottan, hármasával szedtem a lépcsőket, úgy gondoltam: milyen is tud lenni egy nevelőnő. Milyen szívtelen, gonosz. Tulajdonképpen mit követtem el? Mert szeretem Karcsit és tudom, hogy nincs mellette egy érző szív, aki útra bocsássa? Épp csak meg akartam vigasztalni. Az is olyan nagy ügy? Úgy fel kell fújni?! S az a csengő história ... "Légy elkészülve a legrosszabbra.. Pikkel rám, az biztos. Irénre is. Különben nem lakna állandóan, de állandóan bennünk: "Szidi, mutasd a házi feladatodat. Ez neked írás? Ez neked füzet?" Istenem, mindenki nem írhat úgy, mint Ildikó. Eltépte, azt mondta, másoljam le, míg jól van dolgom ...

S Irén is teljesen ezen a nézeten van. Kiöntöttem a lelkem előtte, ő ugyanis nem feküdt le, jó baráthoz illően várt rám, lássa, hogy sikerült a búcsúzás Karcsival.

Amikor elmondtam az esetet a nevelőnővel, fel volt háborodva, még csikorgatta a fogát dühében. (Irén írtó dühbe tud gurulni.)

Akkor Irén azt mondta:

— Ne búsúlj, Szidi, ez nem marad bosszulatlan.

Én csak legyintettem: — mit lehet tenni egy nevelőnő ellen? Pláné amikor nem ő a hibás. Nem én kaptam rajta őt, hogy sétafikál, hanem ő engem.

De Irén mind csak azt fújta:

— Nem és nem, én ezt nem hagyom annyiban!

— De hát mit tehetsz?

— Levelet írok a nevelőnőnek, s megírom neki, hogy milyen gonosz, szívtelen, kegyetlen.

— Megbolondultál? — ijedtem meg.

— Csak csigavér, csak csigavér. Mit gondolsz, nem akármilyen levelet. Névtelen levelet. Sose tudja meg, hogy ki irta.

— De Irén, hát ez nem szép dolog. Gyávaság. Alattomosság.

Összevesztünk ezen. Irén lehordott engem mindennek, gyávának, nyuszinak s azt mondta, hogy nincs semmi ″stílusom“ és sajnálja, hogy velem barátkozott. Különben is ″bízzam rá, mert ő tudja, mit kell csinálni” s ha én nem is érdemiem meg, azért ő nem hagy el engem ...

Az éjjel összevisszaságokat álmodtam.

Reggel levert voltam és szomorú.

NÉVTELEN LEVÉL ÉS MÁS BONYODALMAK

A másnap olyan csendesen telt el, olyan eseménytelenül, mintha semmi sem történt volna az este. S az az este is mintha ki tudja, mióta lett volna. Azóta olyan lassan cammognak az órák. Hosszú volt az éjszaka is. De ez a csend viharelőtti csend. S a viharfelhők már gyűlnek, gyülögetnek a fejem fölött. A villámok is készülődnek, hogy lecsapjanak rám.

S még mondják, hogy nincs megérzés.

Délben ülünk az asztalnál, ebédelünk. (A délelőtt nem történt semmi, hacsak az nem volt furcsa, hogy szünetekben senki nem jött hozzám s olyan titokzatosak voltak a lányok is.) Egyszer csak jön Panni. Rettenetesen izgatott. Súg valamit az egyik végzősnek, az csak elrémül s már adja is tovább a hirt. A másik is tovább. Mindenki izgatott lesz, összesúgnak-búgnak, hogy még a nevelönö is észrevette, rájuk szólt, hogy mi az a nagy tárgyalás.

Vajon miről beszélgettek?

Végre eljut hozzám is a hír: a nevelőnő névtelen levelet kapott. Úgy megijedtem, mintha szívem verése is megállt volna. De miért? Hisz semmi közöm hozzá. Önkénytelenül is Irénre néztem, egyedül

ő nem volt izgatott, büszkén, ragyogva és titokzatosan feszített, egyedül ő nem kérdezősködött: ″Mi van, hogy van?“ Irén visszanézett rám s mintha azt mondaná: ″Na, mit szólsz hozzá?“ így kell ezt csinálni, barátocskám!“

Még be se fejeztem az ebédet, igaz, nem is nagyon ettem, csak piszkáltam, nem volt étvágyam, jön oda a nevelőnő s olyan furcsán azt mondja:

— Balogh, menjen át az igazgatóságra.

Így mondta ″Balogh“, meg így magázva. Tudtam már, hogy baj van.

Csak ültem s néztem meredten: most valami rettenetes következik. Vallatni fognak, kérdezni, kínozni. De legyen bármi is, erős leszek, erős mindhalálig. Nem mártom be Irént, az biztos, megmutatom, hogy nem vagyok gyáva. S ha büntetni akarnak, hát büntessenek.

Nem emlékszem már, hogy mentem át az irodába. Arra sem, hogy kopogtattam-e, vagy sem. Arra sem, hogy nyitottam be. Csak mintegy ködön át láttam, hogy többen is ülnek az asztal körül: az igazgató, aki nagyon csendes, halk szavú férfi, s mégis úgy féltünk tőle, mint a tűztől. Azt beszélték róla, hogy akire ránéz, az nem tud tagadni, nem tud hazudni, annak mindent, de mindent be kell vallani. Olyan a szeme, úgy néz a szemével.

Mellette ült az osztályfőnök is. O olyan, mint az anya, annyi jóság sugárzik belőle, még ha rosszak vagyunk, akkor is. Nem mertem egyik szemébe sem nézni. Az igazgatóéba azért nem, mert máris le kellett sütnöm a szemem. De az osztályfőnökre sem mertem nézni, szomorú volt a szeme, szemrehányó, s ez mindennél rosszabb.

Így hát álltam lesütött szemmel s hallgattam. Nem tudom, meddig. Csak arra riadtam fel, hogy a szűkszavú igazgatónk rámszólt:

— Mondj el mindent!

Szokása szerint halkan mondta, de tagolta, s mintegy parancsolóan. S én csak hallgattam továbbra is: Istenem, mint mondjak el, inkább kérdeznének, inkább akármit, minthogy én kezdjek mondani. S mit is mondjak el? ...

Az igazgató odajött, felemelte az államat s belenézett a szemembe, majd visszaült a helyére. Csak egy percig néztem a szemébe, s azért, mert kényszerített, s egyszerre elgyengültem. Úgy éreztem, most jó lenne sírni, zokogni s bevallani mindent, hogy tulajdonképpen az egész csak butaság és nem ért semmit és semmi izgalmas nem volt a csengelésben, sem a puskázásban. És még azt is megbántam, hogy lementem Karcsihoz, mert tulajdonképpen semmi örömöm sem lelt benne, Karcsi még haragszik is biztos rám... És az egész véd- és dacszövetség nem is izgalmas, nem is...

De csak egy percig tartott az egész. Hiszen tulajdonképpen vállalnom kell a felelősséget. És vállalom is.

Felemeltem a fejem s szembenéztem az igazgatóval. Farkasszemet néztem. Az igazgató szeme meg se rebbent, még csak türelmetlen sem lett, csak a szokott nyugalmával szólalt meg újra:

— Nos?

S hogy én mind hallgattam az osztályfőnöknő így szólt:

— Mondd, te Szidi, milyen cél lebegett előtted, amikor a puskát ″megszervezted“ (ezt a szót gú-

nyosan nyomta meg), amikor a csengőt elrontottad és amikor az intézeti szabályt figyelembe sem véve tíz után lementél a kapuba? Gondolkoztál ezen? Meg tudnád mondani?

Értetlenül néztem rá. Hogy is lehet ilyet kérdezni? Milyen céllal, milyen céllal? Hát igazában ezt magam sem tudom.

— A véd- és dacszövetség! — szaladt ki a számon s mindjárt utána rettenetesen megijedtem. S meg is szégyelltem magam: hát én ilyen gyáva vagyok, ilyen ijedős, rögtön elárulom a mi titkos szövetségünket... Hirtelen a számhoz kaptam s összeszorítottam a fogam: nem, ezután nem vallók, ha akármi lesz is.

Úgy láttam, felkapták a fejüket valamennyien:

— Mi az a véd- és dacszövetség? — kérdezte az igazgató.

— Nem, igazán semmi. Csak úgy kiszaladt a számon. Igazán, tessék elhinni, semmi az egész...

Az osztályfőnöknő is kezdett ingerült lenni:

— Nem ismerek rád, Szidi. Mindig nyílt, egyenes, becsületes kislánynak tudtalak. Ha hibáztál is, nem vártad, hogy figyelmeztesselek, önként bevallottad. S most mi ez a titkolózás?

Erre sem feleltem. Nem szabad felelnem, még ha megszakad a szívem is, hiszen Irén sorsa az én kezemben van. A barátságért ne tennék meg ennyit? Nem, inkább szenvedek, szenvedek, és ez hősi dolog... Úgy hittem akkor az Irén barátságában és úgy éreztem, hősiesség kiállani mellette.

Az igazgató felállt:

— Hát ezek szerint azt hiszem, végeztünk is. Elmehetsz. A mi időnk is többet ér annál, minthogy

ilyesmire pazaroljuk. S talán meg sem érdemled, hogy a szeszélyeid, üres és nevetséges csínytevéseidre ennyi időt pazaroljunk. Kimehetsz...

— Nem! — az osztályfőnöknő szinte sikoltott. — Kérlek, engedjétek meg, hogy én kérdezzek. Valami oka van arra, hogy ilyen csökönyös. Nem szokott, higgyétek meg; nem romlott, nem alattomos. Nem ...

Elharapta a szót, én megdöbbenten néztem fel, mert a hangjában felfedeztem valami izgalmat, ami meglepett. És a szemében könnyet láttam.

— Szidi, tisztában vagy azzal, hogy a kicsapás fenyeget? Nem volt elég az, hogy folytonosan, rendetlenkedtél, egymás után, hogy mire észbekaptunk, három bűn is volt a rovásodon, a végén még ez a névtelen levél is ...

— Nem!

Azt hiszem, felsikolthattam ijedten.

— Én nem írtam névtelen levelet, és semmiféle névtelen levelet nem írok. Én azt alávaló dolognak tartom és gyávának. Én nem akarok gyáva lenni és édesanyám mindig ...

Az igazgató félbeszakított:

— Te csak ne hivatkozz édesanyádra. Nincs ehhez jogod. Ő a kórházban fekszik, te pedig mindent elkövetsz, hogy tönkrezúzzad a benned való hitét. Mit szól hozzá édesanyád, mit érez majd, ha mire kijön a kórházból, te már nem leszel iskolás. Hol leszel? Sehol. Legjobban lennél egy szigeten, magadban, közösség nélkül, ha így felrúgod a közösség szabályait.

Az igazgató hangja cseppet sem volt nyugodt s a szeme is haragos volt, felháborodott.

— A névtelen levelet nem én írtam, nem én... és sírva fakadtam.

Kituszkoltak a szobából. Az osztályfőnök fülembe súgta:

— Ne felejtsd el, hogy az őszinte megbánás sokat segít a dolgon. Gyere vissza, ha úgy érzed, hogy őszinte leszel...

Kimentem a folyosóra. Egy oszlop mögül Irén bukkant fel: nagyon feldúlt volt.

— Szidi drága, mindent tudok, itt hallgatóztam. Tudom, hogy kínoznak a névtelen levél miatt. De kérlek, ne gyűlölj engem s ne haragudj rám, mert én azzal a névtelen levéllel nem akartam rosszat neked. És most szervusz és ne haragudj rám ...

Megcsókolt forrón s két levelet nyomott a kezembe. Az egyikre ez volt írva: ″Szidinek, legdrágább barátnőmnek‘, a másikra meg ez: ″Igazgatóságnak“.

Akartam valamit mondani, utána is kiáltottam, de ő csak integetett s elrohant. Én meg ott maradtam.

Egyszer csak visszarohant.

— Te Szidi, hatig ne bontsd fel. Jó? S a másik levelet is csak hatkor add át az igazgatónak. Jó? Becsszó!

Ránéztem a folyosó órájára: négy óra. Istenem, de nehéz lesz két teljes órát hallgatni, titkot tartani. De vajon miért is olyan titokzatos ez az Irén?

Nyílt az ajtó. Intettek, hogy jöjjek be.

Bementem. Megálltam az iroda közepén. Ők mind rámnéztek, hallgattak. Vártam, hogy szóljanak hozzám, de nem, senki sem szólott. Úgy látszik, azt várják, hogy én kezdjem. De én tovább is hallgatok, nem nézek senkire. Az igazgató türelmetlenül dobol az asztalon ... A falióra ketyeg, lassú cammo-

gással üti el a negyedórákat. Lehetséges, hogy még csak egy negyedóra telt el így, ilyen rettenetes némaságban?

Egyszer csak kopogtatnak. Valami mégiscsak történik. Mindegy, hogy mi.

Ildikó hangját hallom:

— Igazgató elvtárs, kérem, itt a Szidi anyukája.

Hirtelen megfordultam.

.— Hogy jött el ide? — hallom az osztályfőnök hangját.

— Kimenőm volt és tetszik tudni, gondoltam, kimegyek hozzá és ... és ... elmondtam mindent.

— Nos, küldd be.

— De nem tud egyedül jönni, és én segítettem. Tetszik tudni, most jött ki a kórházból...

Ildikó kifordult. Az osztályfőnök is kiment. Bejöttek, valósággal behozták, kétfelől támogatva az édesanyámat. Édesanyám sápadtan, bicegve, botra támaszkodva. És Ildikó támogatja, nem én. Nekem most oda kéne rohanni, átölelni a vállát és belefúrni arcomat az ölébe úgy, mint régen, gyermekkorban, amikor még kicsi voltam. De nem bírok megmozdulni, a lábam földbe gyökerezve. Egyszer csak úgy láttam magam, mintha messze-messze lennék mindenkitől, egymagamban, védtelenül egy pusztán. És édesanyám is messze-messze van, idegenül. Idegenek veszik körül, mindenki segíti. Leültetik. Csak én nem mehetek hozzá! Csak én nem!

— Igazán sajnáljuk, elvtársnő, hogy ilyen alkalomból... — hallom távolról az igazgató hangját. — Ön beteg! Rosszul érzi magát?

Majd anyám fátyolozott hangja:

— Ó, még nem lett volna szabad felkelnem, még egy hétig kímélnem kellett volna magam, csakhogy ... — Kis hallgatás után: — A lányommal van valami baj?

— Sajnos, elvtársnő, igen. Sajnos. Sorozatos csínytevése arra vall, hogy nem képes, vagy inkább nem is akar beleilleszkedni a közösség életébe. Nincs benne semmilyen kötelességtudat, semmilyen felelősségérzet. De ezen lehetne segíteni, hisz tudjuk, hogy tiszta szívű, lelkére lehetne beszélni. Eddig úgy ismertük őszintének. Most azonban, sajnos, súlyosabb dolog történt: a lánya nem őszinte, hazudik.

— Én nem hazudok! Én sohasem hazudok!

Nem tudom, hogyan is történi, hogy így kitörtem. Megijedtem saját hangomtól.

Az igazgató le sem intett, mintha tudomásul sem vette volna a közbekiáltásomat.

— Ma reggel a nevelőnő névtelen levelet kapott. Tartalmáról ítélve, csak a lánya írhatta, hiszen ki érzi magát rajta kívüle üldözöttnek? Senki más, csak ő.

Ijedten néztem anyámra. Láttam, elfehéredik.

— Az én lányom hazudik? Névtelen levelet ír? Nem, kérem, az lehetetlen, hisz nem romlott, hisz nem gyáva, hisz én nem ...

Édesanyám hirtelen elhallgatott, feszült csend lett. Nem mertem felnézni, éreztem, tudtam, hogy édesanyám sír. Hangtalanul. Éreztem, hogy a válla rázkódik. Éreztem a belső remegését. Csak akkor sirt, amikor nagyon kétségbeesett volt. De így még sohasem...

Nem tudom, mit mondtak, hogy néztek rám, semmit sem tudok, csak azt tudom, hogy egyszer a nevelőnő valósággal betaszította az ajtót:

— Rettenetes dolog történt. Irén eltűnt. Nincs sehol.

Irén megszökött! Hát ezért a titokzatosság. S ez a két levél is. Láttam a riadtságot, az ijedtséget. Istenem, ha Irén látná, mennyi bajt okozott ezzel a szökésével, meg az egész névtelen levéllel! S az egész azért, mert ő gyáva volt, mert félt ideállni, mindig is gyáva volt, ha vallani kellett. A csengő históriában is engem hagyott a pácban, pedig ő találta ki s ő is csinálta. Mindenkit cserben hagy, senkire sem gondol. Nem, most már nem hallgathatok tovább, nem bírom tovább. Édesanyámat elveszitem! Hogyan tudjak nélküle élni?

— Édesanyám, igazán, esküszöm, nem én írtam a névtelen levelet. És én mindent bevallanék, csak a véd- és dacszövetségről nem akartam, mert abban Irén is benne van, mert ott ő az elnök, én meg titkár... de már úgyis mindegy, mert Irén megszökött, és ő írta a névtelen levelet is, csak én nem akartam, hogy őt eláruljam, mert barátnőm és én nem bánok semmit, csak édesanyám ne higgye és senki se higgye, hogy én gyáva vagyok és hazug, meg...

Többet nem tudtam mondani a sírástól.

Odarohantam az igazgatóhoz. Odanyújtottam a levelet.

Az igazgató hangosan olvasni kezdte:

— "Szidi édes, nem bírom elviselni, hogy olyan rondán viselkedtem. Te egyedül vállaltad a csengő ügyet, pedig tulajdonképpen én találtam ki és én is csináltam. De féltem bevallani, mert édesapám nagyon szigorú, s azt ígérte, hogy kicsavarja a nyakam, ha nem húzom meg magam ...

Amikor az első sorokat olvasta, megijedtem. Mind közbe akartam kiabálni: "Igazgató bácsi, itt az igazi levél! Azt Irén nekem írta ... De olyan egyszuszra olvasta, hogy nem tudtam beleszólni.

Erőt vettem magamon, odavittem neki a másik levelevelet. Az igazgató átvette, de azért tovább olvasta a nekem szólót. — "És a névtelen levelet is csak azért írtam, mert bosszút akartam állni a nevelőnőn, amiért téged be akart árulni s ne haragudj, mert nem tudtam ..."

A nevelőnő szólott közbe:

— Most mit csináljunk? Hol keressük?

Egymásra néztek tanácstalanul. Nem, most már nem lehet hallgatni, ha visszahozzák, még megmenekül, ha haza szökik, az édesanyja tönkremegy bánatában. Megszólaltam.

— Hat órakor megy az autóbusz Sármásra.

— Rohanok is — mondta a nevelőnő. — Most éppen öt óra.

Már elindult, mikor eszébe jutott valami:

— Igaz, Igazgató elvtárs, itt ez a napló, talán érdekes lesz, furcsa, Irén párnája alatt találtuk, amikor most kerestük. — Azzal már el is rohant.

— Véd- és dacszövetség, elnök, titkár — böngészte félhangosan az osztályfőnök. — Szidi hőstette: a puskázás stb., stb. Hm ... hm ...

Rólam mintha meg is felejtkeztek volna. Az osztályfőnök kapott észbe:

— Te most elmehetsz!

Megindultam, majd tanácstalanul édesanyámra néztem. Szerettem volna megölelni, megcsókolni, hiszen olyan hosszú ideje nem láttam. Csak kétszer tudtam meglátogatni a kórházban. De édesanyám

elfordította a fejét. Ildikó jött be, oda akart menni az osztályfőnökhöz, de édesanyám magához intette. Átölelte, megcsókolta. Ekkor megfordultam s kirohantam. Mintegy álomban hallottam édesanyám hangját:

— Kislányom, de boldog is lehet a te édesanyád!

Szerettem volna elrohanni, el, a nagyvilágba! De csak az intribe mentem, ráborultam az ágyra s keservesen zokogni kezdtem.

HOGY HUPPAN LE AZ EMBER A PAPÍRSÁRKÁNYRÓL

Azt hittem, már vége a napnak, vége az egész világnak. De nem lett vége a világnak, mégcsak a napnak sem. És nem lett vége az izgalomnak sem.

Mert egyszer csak nagy lárma, lábdobogás. Lányok zúdultak be a hálóba. Kiáltozás összevissza

— Hozzák Irént! Hozzák Irént!

— Ki hozza?

— Honnan hozzák?

— Mi történt?

— Na, ne lármázzatok, nem értünk egy árva szót sem ...

Kiderült, hogy Panni meg a nevelőnő elmentek az autóbusz állomásra s elcsípték Irént, aki az autóbuszt várta.

Jött is Irén Pannival. Lesütött fejjel, konokul. Nem nézett senkire. Mikor engem észrevett, felkapta a fejét:

— Áruló! Szégyelld magad!

Én is felkaptam a fejem. Mintha ostorral vágtak volna rám. De csak néztem s nem szóltam, fáradt voltam ahhoz, hogy valamit is feleljek neki.

— Igen, igen, te vagy az áruló! Hiába nézel így rám. Becsszavadat adtad, hogy csak hat után adod oda a levelet. Persze, csak hogy mentsd a bőrödet, igen.

Ezt nem vártam.

- Nem vagyok áruló, tudod. S köszönd meg, hogy visszahoztak. Megúszod kicsapás nélkül.

— Ó te bölcs, te komoly, te előrelátó! — gúnyolódott Irén — Nem ismerek rád. Mi lelt?

Én sem ismerek magamra. A délután óta nem is az vagyok, aki voltam. Hogy mi lelt? Sok minden. Azelőtt? Csak röpködtem, mint a lepke bolondos kedvemben, nem gondoltam senkivel, semmivel. De ma? Láttam a bicegő, sánta édesanyámat, aki miattam kelt fel az ágyból, hamarább, mint szabad lett volna. Aki engem nem csókolt meg. Aki boldognak tartotta az Ildikó anyját. És láttam az izgatott felnőtteket, akik reszkettek Irénért.

Csak ez történt, csak ennyi történt.

De Irénnek ezt nem mondhattam meg. Csupán annyit mondtam:

— Nem vagyok már a régi, Irén ...

Ekkor már bezúdultak a többiek is. S ha velem nem törődött senki, annál többet Irénnel.

— Jaj, Irén, hogy volt? Mesélj már! — így Marioara.

— Nem féltél, hogy kitöröd a nyakad?

— Miért nem ereszkedtél le a lepedőn? — kérdezíe Anica.

— Bolondság — vélte valaki —, a második emeletről lepedővel? Tíz lepedő sem lett volna elég.

Már hoztak is két összebogozott lepedőt, az Irén szalmazsákja alól. Úgy látszik, megpróbálta, de az-

tán lemondott róla, az ablak párkányán, a csatornán ereszkedett le.

Így mesélte el legalábbis Irén rendkívül színesen és izgalmasan, miközben ide-oda forgatta büszkeségtől sugárzó arcát. Ez kellett neki, erre vágyott, hogy tessék a többieknek, hogy ő milyen nagyszerű, milyen hős.

— Van Irénben fantázia — jegyezte meg valaki.

— Milyen izgalmas, milyen eredeti...

Mintha magamat látnám, görbe tükörben. A régi magamat. Mikor én is ilyen fellengzős voltam, ilyen igazi ″dilis hólyag“. Jól mondta Ádám. S csak szívemből örvendtem, amikor Panni leszedte a glóriát az Irén feje körül.

Mert leszedte, kegyetlenül megtépázta.

— S mondd, Irén, nem bántad meg, hogy leereszkedtél, s kiszöktél?

— Hát izgalmas volt, érdekes — sugárzott gyanútlanul Irán.

— Úgy? Érdekes meg izgalmas? Hát én más véleményen vagyok, te üresfejű hólyag.

— De Panni!

— Várj csak. Kezdjük elemezni a dolgot. Először is: Irén kisasszony elrontotta a csengőt és hagyta, hogy Szidi magára vállalja.

Irén felszisszent:

— Te áruló!

Ez nekem szólt.

— Csak semmi izgalom, kedves Irén. Nem Szidi árult be, pedig ezt igazán megérdemelted volna. De Szidi nem gyáva, helyetted is vállalta, hanem te magad írtad be abba a híres könyvbe: a véd- és dacszövetségi naplóba. Én fedeztem fel ezt is a párnád

alatt... De menjünk tovább. Utána Irén kisasszony megírta a névtelen levelet (itt a társaság megint felszisszent) s persze ezért is Szidit vették elő. Ez kettő. És tovább: Irénke kisasszony lelkiismerettől gyötörve, hogy Szidit megszabadítsa, megírja a két levelet, s utánam az özönvíz! Leereszkedik az emeletről; lesz, ami lesz. Hogy szüleinek megszakad a szíve? Nem fontos. Ahelyett, hogy lenne bátorsága jelentkezni, s elmondani mindent bátran.

A társaság egyik csodálkozásból a másikba esett.

— Hát tulajdonképpen miért is ereszkedtél le? — ostromolták Irént. — Egyszerűbb lett volna kisétálni, s úgy elmenni? Nem?

A könyörtelen Panni erre is megfelelt, mert Irén úgysem válaszolt. Már nem sugárzott, hanem állt, földre szegzett fejjel.

— Arra én felelek. Ha a második emeletről leereszkedik, akkor a hozzád hasonló hólyagok szemében glóriát kap. Ugye, Irén? — és huncutul kacsintott. — Plusz még az anyai szív is mindent megbocsát, ha megtudja, mit tett, örvend, hogy ép bőrrel úszta meg. Nemde? ...

Milyenek is ezek a lányok! Most, hogy Panni így beszélt, hát csak hüledeztek, ámultak.. a végén már kacagtak, vigyorogtak s mind azt mondták, hogy ez az Irén csakugyan bolondos. — Én nem tettem volna ilyet...

Ilyen határozatlanok, pedig az előbb még dicsőitették.

Vihogva széledeztek el a hálóban. Irén pedig ott maradt. Állt ott mozdulatlanul, mint egy valóságos mártír. Bizonyára annak képzelte magát. Én nem!

Lassan készülődni kezdtek a lefekvéshez. De egyszer csak a második hálóból valaki viharosan beszakítja az ajtót és sokat sejtetően kiabálja:

— Jön egy néni! Jön egy néni! Irént keresi.

Irén megrezzent.

Kopogtatás. A néni belépett. Egyszerű, félig városi, félig falusias öltözetben. Hogy annyi gyereket látott, megzavarodott, félszegen, csendesen kérdezte:

— Nem tudják, kedveseim, hol van a kislányom, Vári Irén?

Az ajtó előtt a gyermekek gyűrűje szétvált s a néni meglátta Irént, ahogy ott állt egymagában, mozdulatlanul.

— Irénkém, drága egyetlen kislányom, csak nincs valami bajod? Jaj, de jó, hogy ép vagy, egészséges.

Majd felénk nézett örömtől sugárzó arccal:

— Tudják, lelkeim, éppen estére adtam a kis majorságnak, hát szalad valaki, hogy jöjjek azonnal a telefonhoz, mert valami nagyon sürgős dolog. Közel vagyunk a postához, le se vetem az otthoni ruhám, épp csak megtörtöm a kezem a kötényembe, szaladok s közben majd kiugrik a szívem. Aztán mondják, nem telefon, hanem sürgöny érkezett az iskolából, hogy jöjjek be azonnal. Hazarohantam, felkaptam valamit a hátamra, kiálltam az országútra s eljöttem egy alkalmi autóval. De hogy mit álltam ki én közben, lelkeim... Milyen jó, hogy nincs semmi bajod, édes Irénkém.

Odament Irénhez, ölelte, csókolta, ahol érte. Irén, mint egy kegyes királynő, tűrte.

Önkéntelenül is hátrább húzódott mindenki, az ámulattól csak egymásra néztünk. Én már nem is

ámultam azon, valahogy most minden világosabb volt előttem; a bécsi rokonok, a nagyúri asszony édesanya, aki kastélyban nőtt fel s ágakra kötözött hálóhintában hintázott egész nap .. .

Panni odalépett a nénihez:

— Ugye nem tetszik tudni, miért hivatták?

— Nem, édesem, de hisz látom nincs Irénnek semmi baja. Ugye, kedvesem?

— De igen, néni kérem, neki szerencsére nincs baja, de lehetett volna. Leereszkedett a második emeletről. Haza akart szökni, csak visszahoztuk az autóbusz állomásról.

— Te, Irénkém? Igaz ez?

Irén nem felelt, csak állt konokul s szemében a gyűlölet lángjai. Az egyik kotnyeles buzgón magyarázta:

— Néni kérem, lepedőn akart leereszkedni. Tessék nézni, kettőt már össze is bogozott, csak aztán abbahagyta — s hozta a lepedőt.

Panni intett neki, hogy hallgasson.

— De miért, Irén aranyom, miért? Bántott valaki, mondd?

— Hozzatok egy széket a néninek! — rendelkezett Panni. — Tetszik tudni, a nevelőnő odaát van az iskolában gyűlésen, majd mindjárt átjön. Addig itt tetszik maradni. Jó?

A néni nem is hallotta. Irént nézte, valami végtelen csodálkozással s makacsul mind csak azt kérdezte:

— De hát miért, Irén, miért? S ha eltöröd a lábad, nyomorék maradsz egész életedre? Miért lelkem, miért? Hogyan tudtad azt tenni, drága aranyom?!

— Irén névtelen levelet küldött a nevelőnőnek s félt, hogy kicsapják.

— Irén — sikoltott az anya. — Te ilyet teszel! Hogy tehettél ilyet?

A könyörtelen Panni tovább folytatta:

— Elrontotta a csengőt és csak ilyeneken járt az esze. tanulni sem tanul soha, pedig kevésnek van olyan jó esze, mint neki...

Csak néztünk rá csodálkozva, hogy Panni ilyen "kegyetlenül" olvas be mindent az Irén anyjának.

Az anya egyik ámulatából a másikba esett:

— De hát én nem tudtam, kedveskéim. ő azt írta nekem, hogy csupa tízese van meg kilencese...

Hátul valaki hangosan kuncogott, mert tudvalevőleg Irén kettőből is rosszul állott, még intőt is kapott.

Az anya csodálkozva nézett, értetlenül, hol Irénre, hol a nyüzsgő lányokra. Mint aki nem jól hall. S mind csak ezt ismételte:

— De hát miért? Vajon miért?

Panni most kiment az ajtón s nemsokára egy táskával tért vissza. Szó nélkül kicsatolta, s a tartalmát az ágyra ürítette. Könyvek voltak benne, csupa vacak ponyva. Sárga fedelű, piros fedelű ócskaság, borzasztó címlapokkal.

— Egy ajtó kinyílik — Egy asszonyi szív — A pokol kutyája — A drágaékköves hölgy — olvasta Panni s a lányok mindjárt közrefogták s vihogva forgatták a könyveket s dobálták szét.

— Tetszik látni, néni kérem, ezért szökött meg, ezért ereszkedett le a második emeletről. Emiatt a sok rorndaság miatt. Innen szedte a sok sületlenséget, a sok hülyeséget. Ebből a szemétből.

— Otthon is mind ezt bújta. Én nem törődtem vele, hagytam, gondoltam, hadd művelje magát.

Nekem, tudják, nincs csak négy elemim. Korán árvaságra jutottam. Dolgoznom kellett, cselédeskedtem. Bizony, kedveseim, régen nem úgy volt, mint ma van. Ma könnyű maguknak, csak az a dolguk, hogy tanuljanak, nincs semmire gondjuk. Régen? Abból a kis cselédkeresetemből küldtem pénzt a rokonaimnak, hogy jobb szívvel tartsák a kis öcsémet.

Úgy hallgattuk a beszédet, tele izgalommal, hát ilyesmi is lehetett?

A kis kotnyeles ötödikes leányka, aki az előbb a lepedőket hozta s mutatta, most megint megszólalt:

— S hát akkor a néni nem ült fel a vadliba hátára? S nem úszott a hattyú nyakán?

— Miféle vadliba? Miféle hattyúról beszélsz?

— Hát ott a kastélyban, ahol felnőtt.

— Ó, hát ott én csak egy félévig cselédeskedtem De keserves dolog volt. Velem egykorú leánykák voltak, én takarítottam a cipőjüket, én gondoztam őket s ha játszottak, sokszor megaláztak, megvertek. Nem szeretek én arra vissza sem gondolni.

Megint a kis kotnyeles szólt közbe:

— A néninek nincsenek rokonai Bécsben?

— Miféle Bécsben? Én mezőségi vagyok, angyalom, sármási, ha tudod, hol van.

De a kis kotnyeles csak nem hagyta abba:

— S a csomagok sem bécsiek?

— Miféle csomagok?

— Az a szép kék szvetter, meg az a szürke?

— Ó, lelkem — s a néni először mosolyodott el —, az az "Univerzál'' üzletből való, Sármásról. Olyan szép holmik vannak ott, lelkem... Ó bár jöttem volna be többet!...

— Igazán, néni kérem, miért nem tetszett gyakrabban bejönni?

— Nem is tudom, Irén mindig azt írta, hogy ne fáradjak, meg nem szokás mindig jönni, ő nem pólyás — azt mondta —, tud vigyázni magára. Látod. Irén, miért nem akartad, hogy bejöjjek, meglátogassalak?

— Mert szégyellte a nénit, azért.

Mindenki megdöbbenve nézett rám. De most már semmivel sem törődtem. Mindent megbocsátottam Irénnek, a gyávaságát is, de azt, hogy az anyját szégyellte, nem.

— Az ősszel, mikor a néni bentjárt s hozta azt a csomagot azzal a szürke szvetterrel, Irén azt mondta, hogy az egy szomszéd néni...

A néni halálsápadt lett. Könyörögve nézett rám, hogy cáfoljam meg. De én lesütöttem a fejem. Már szégyelltem, hogy nem tudtam uralkodni magamon.

Ekkor az Irén anyja körüljártatta tekintetét. Talán azt remélte, hogy valaki megcáfolja. Mindenki lesütötte a szemét. Irén is. Ekkor zokogásba tört ki:

— Irénkém, egyetlenem, ugye nem igaz? Ugye valami tévedés? Ugye te sohasem szégyelltél engem? Ugye nem? Hisz éretted dolgozunk egész nap, reggeltől estig, hogy teljen neked szép ruhára, mindenre. Mondjad, hogy nem igaz ...

Irén erre tenyerébe temette az arcát.

Az anya megértette, hogy igaz és már nem sírt, szinte megkövülten nézett fel, most már nem is Irénre, mireánk.

Halálos fáradtan, mint aki mázsás súlyt cipel a hátán, kelt fel, lankadtan körülnézett, majd fáradtan kiment.

Irén felugrott, utána akart rohanni, de csak egy lépést tett, megállt kezébe temette arcát és most életében először őszintén, igazán, — keserves zokogásra fakadt.

De az anya meggörbült háttal ment-ment át a termen. Még csak vissza sem nézett... Az ajtó halkan kattant utána.

AZ OSZTAGGYÜLES

Másnap osztaggyűlést hirdettek. Panni jelentette be, a mi osztagunk oktatója. Nagyon titokzatos volt az arca:

— Na, gyerekek, délután valami szépet, valami nagyon szépet hallottok majd.

— Mit, Panni, mit?

— Titok. Meglátjátok a gyűlésen.

Biztosra vettem, hogy mi kerülünk szőnyegre: Irén meg én. Nem is bántam már, semmit sem bántam, hadd igyam ki fenékig a keserűség poharát.

Így mondtam ezt magamban, hogy biztassam, bátorítsam magam, de a szívem tele volt szorongással: mi lesz most? Bár vaj' egy résztvevő lelket pillantanék meg, de senki sem közeledik felénk. Én is, Irén is magányosan jövünk-megyünk, nem szól hozzánk senki.

Eljött a gyűlés órája is. Mintha összebeszéltünk volna, Irén meg én félreültünk. Irén úgy látszik, már nem haragszik rám, bár kerüli a tekintetem. Egész éjjel sírt, hallottam. De én sem aludtam.

Panni megnyitotta a gyűlést:

— Kedves elvtársak, gyűlésünknek két napirendi pontja van: egy bejelentés és Szidi meg Irén fegyelmi ügye.

Már meg is kezdődött a gyűlés, Panni már régóta beszél s én azon kapom magam, hogy megint elkalandozom. Édesanyámra gondolok meg arra, hogy milyen árva is vagyok, milyen kitaszított, senkim, de senkim a világon: se anyám, se barátnőm... Arra leszek figyelmes, hogy nagyon zúgnak körűlőttem s izgatott hangon kiabálnak belé:

— S kik vehetnek részt, Panni?

— Mikor is lesz az a sátorkirándulás?

— Sátortáborozás, mondtam már — javította ki Panni.

— Tábortűz lesz?

— Jaj, de értetlen társaság — türelmetlenkedett Panni —, hányszor mondjam már, hogy mi az a sátor táborozás? Kimegyünk a hegyekbe, magunk főzünk, magunk tartunk rendet a táborban. Sátorban lakunk, hegyi patakban mosakodunk, nappali őrség, éjszakai őrség. Hát nem értitek?

A szemek izgalomban égtek. Én is elfeledtem mindent. Láttam a hegyen a szép, ügyes kis sátrakat Láttam magam őrségben, ahogy vigyázok a táborra. Aztán megyünk fel a magas csúcsra kirándulni. Megyünk terepvizsgálatra. Mennyi szép minden... Csakhogy, csakhogy... akkor jutott eszembe: nem igen nyílik kilátás, hogy én abban részt vegyek.

Panni már húszadszor elmondta, hogy ott még mi lesz, hogy lesz, amikor felállt valaki:

— S te, Panni, kik mehetnek arra... arra a sátortáborozásra na, vagy hogy is hívják...

— Hát természetesen azok a csoportok, amelyek megállják a helyüket, legtöbb jó pontot szerzik év végig: tanulásban, ″Szeresd a könyvet"- mozgalomban, sportban, mit tudom én... Tudjátok ti jól, mivel lehet nyerni a versenyben.

— Verseny is lesz?

— De mennyire. Pionírverseny. Csoportverseny.

Valaki felállt, pedig szót sem kért.

— Ez nem igazság. A mi csoportunk sohasem győzhet, mert közöttünk olyanok vannak, mint Irén meg Szidi. Velük nem lehet versenyre menni.

Ökölbe szorítottam a kezem, hogy fel ne szisszenjek.

Panni le akarta ültetni:

— A Szidi meg Irén ügy az a következő pont. Van még valami kérdés az első ponttal kapcsolatban?

— A Szidi és Irén ügy pont idetartozik — erőszakoskodott az előbbi. — Hetedikes volt, kisebb, mint én, de egy csoportban voltunk. — Én csodálom, Panni, hogy te nem akarod látni az összefüggést. A mi csoportunknak rossz az összetétele.

Ez mindig olyan fontoskodó leányka volt, mindig így fejezte ki magát, nagyosan. Azt hitte, így áll jól egy csoportvezetőnek. — Én nem vállalom továbbra ezt a csoportot — mondta.

Panni igazat adott neki.

— Nos, azt hiszem, jórészt minden lényegest tudtok a sátortáborozásról. A csoportverseny megszervezéséről majd a közös egységgyűlésen lesz szó. Most pedig, elvtársak, térjünk rá gyűlésünk második pontjára: Szidi és Irén fegyelmi ügyére.

Igyekeztem nyugodtan végighallgatni Pannit arról, mit tettünk én és Irén. Ismertette a véd- és dacszövétségét. Jellemezett engem is meg Irént is. Nem hallgatott el semmit. Gyakran említette, hogy mi „felrúgtuk a közösség szabályait“, hogy „egymást rosszul befolyásoltuk“, mert mindketten szeretünk a „fellegekben járni“, ámbár én szerinte őszinte és nyíltszívű voltam és ez nagy dolog... Nem is sze-

retek gondolni rá, annyit mondott. Ki szeret arra emlékezni, ami az elevenjébe vág? A végén így fejezte be:

— Na, elvtársak, tessék hozzászólni.

Én csak ültem s vártam, mi lesz.

A híres csoportfelelősünk leült s senki sem jelentkezett szólásra, pedig most volt az alkalom, hogy éppen minket kezdjenek bírálni. Hát csak tessék, kezdjétek, úgysem várhatok tőletek semmi jót.

De nem, hallgat mindenki.

Gömböcke jelentkezett:

— Én azt mondom, elvtársak, hogy azért, amiért hibázott Irén meg Szidi, ezért nem jelenti, hogy ők nem bánták meg s hogy nem változhatnak meg. Mert azért mind a kettőnek jó a szíve s azért mindig kedvesek, és, és ...

Egyszerre olyan zaj támadt, felbolydult mindenki, tíz kar is lendült a levegőbe:

— Írj fel engem.

— Én is akarom.

— Én is!

— Én is!

— Gömböcke elvtelen — mondta valaki. — Ő mindig elken mindent, neki jó akárhogy minden. Csak röhincsél egész nap és kész. És most is el akarja kenni, hogy Irén meg Szidi milyen csúnyán viselkedtek. Én igenis, nevetségesnek tartom Szidi meg Irén magaviseletét amiatt a véd- és dacszövetség, vagy hogy is mondják miatt. És nem illik ez pionírokhoz, amikor annyi komoly teendőnk van... — Ezzel leült.

Egy kis hatodikos állt fel:

— Én nem tudom, hogy tanulnak, mert nagyobbak, mint én. De egy biztos, mindkettő úgy jár,

mintha fellegekben járna, velünk sohasem törődnek, s gyűlésen sohasem hallottuk a szavukat. Ezért nekem az a véleményem, hogy önzők, csak maguknak élők. Ez nem lehet pionír magatartás.

Ezek a taknyosok csuda hivatalos hangnemben beszélnek. ″Önzők“, ″csak maguknak élők“ — jön, hogy felugorjam dühömben. De persze, türtőztetem magam, be fogom bizonyítani mindenkinek, hogy megváltozom.

Most Ildikó kért szót. Nem mertem ránézni. Vajon mit mond?

Elmondta, hogy engem nagyon szeretett és mindig is szeret, mert tudja, hogy őszinte, nyíltszívű és becsületes ember vagyok. (Lám csak, ki az igazi barát!) — De meg kell mondanom, hogy nehezen bocsátom meg neki, amiért az édesanyját nem szereti.

Felugrottam:

— Ez hazugság! Rágalom!

Ildikó azonban cseppet sem zavartatta magát, felém fordult s úgy mondotta:

— Nem szereted, mert ha bár egy picit is gondoltál volna arra, né, betegen fekszik, szerezzek örömet neki, tanuljak jól, írjak kedvező híreket a kórházba, bizonyára sok mindent nem követtél volna el.

Én leborultam a padra és sírni kezdtem. Hátul nagy volt a zaj, összesúgtak-búgtak. Valaki belekiáltotta:

— Ez nem tartozik ide, ez magánügy és különben is, szép kis barátnő vagy!

Felemeltem a fejem. Gömböcke volt, a mindenkit megszánó Gömböcke. De most valahogy nem tudtam örvendeni, hogy védelmébe vett. Különben is hiába, mert Panni kopogott egyet a ceruzájával, majd így szólt:

— De nagyon is idevágó ügy. Pionírhoz méltó dolog, hogy szeresse, kímélje az édesanyját, hogy legyen tekintettel másra is, ne csak a szeszélyei, bolondságai után futkosson.

Majd kisvártatva:

— Befejezted, Ildikó?

— Nem. Szidi, mint egy holdkóros járt-kelt közöttünk, különös bátorság, különös hősiesség után kajtatotí, és nem ott, ahol kelleti volna. Ahhoz nem volt bátor, mint most is, hogy szembenézzen a saját hibájával. Nézzétek meg, milyen dühösen néz rám, amiért megmondtam az igazat.

Mindenki rámnézett. (De azért is megmutatom nektek, hogy legyőzöm magam s bátran szembenézek a hibáimmal, csak mondjad, soroljad!)

S Ildikó sorolta is, mintha az én gondolatomat: találná ki.

— Irénen nem csodálkozom, a sok ostoba ponyva megfertőzte. Léha, üres emberekről olvasott, akik mások verítékéből éltek, maguk is önzők, másokat szipolyozók. Így nem csoda, ha édesanyját szégyellte, letagadta. De Szidin csodálkozom, mert ő csak a szépet szerette, számára a vers jelentette a legtöbbet...

— Elég volt! Nem bírom hallgatni! Nem bírom tovább!

Fel sem álltam, csak úgy mondtam gyötrődve, már nem tudom pontosan, de szakadozottan, kicsit zagyván, valami ilyesmit hebegtem:

— Tudjátok meg, hogy nem igaz, hogy nem szeretem az édesanyámat, igenis szeretem s nem tűröm, hogy ilyet mondjatok, még Ildikónak sem tűröm ... niert... mert... meglátjátok, be fogom bizonyítani,

hogy igenis szeretem... és belátom, hogy éretlen tacskó voltam ...

Egy gúnyos hang: — csak voltál?!

Felcsattantam:

— Igenis, voltam (én is megnyomtam a voltam szót), tegnap óta más vagyok, nem vagyok már gyermek. És vegyétek tudomásul, mától kezdve a javulás útjára lépek. És hiába is kacagtok, mert ha én akarom, akkor úgy is lesz, megkomolyodom, nem megyek elvtársira sem, nem táncolok, még Karcsival sem fogok találkozni... igenis, ha tudni akarjátok.

— Karcsi nem tartozik ide. Ez pionírgyülés.

— Mit hozol fel ide efféléket?

— Igaz is.

— Nincs igazatok, ide tartozik, mert ha sokat találkoznak, akkor Szidi mind rágondol Karcsira s akkor nem fog menni a tanulás.

Valaki gúnyosan felkiáltott:

— Ha olyan nagy hős vagy, fogadd meg, hogy nem fityegsz mindig Karcsival.

Én felugrottam:

— Mondtam már, hallottátok!

Az a nagyképű hetedikes megint szót kért s kezdi, hogy oszlassák fel azt a csoportot, mármint a miénket, mert ő nem vállal érte felelősséget, s nem akarja, hogy egy pár lány rendetlensége miatt a csoport ne vegyen részt a sátortáborozáson ...

— Hát oszlassuk fel a csoportot — követelte más is.

— Igaz is, ez a csoport sohase csinál semmit, így se hús, se hal.

— Olyan, mint a vonat, amelyiknek nincs mozdonya, helyt vesztegel.

Ezt megint ez a hetedikes mondotta, biztos olvasta valahol.

— Oszlassuk fel, s nem fáj többet a fejünk!

Én is szót kértem, de vigyáztam: ne lássák meg, hogy dühös vagyok. Tudok uralkodni magamon!

— Ti úgy beszéltek rólunk, mintha csupa kisdedek lennénk. Vegyétek tudomásul, nem tűrjük, hogy a sorsunk felől intézkedjetek. Abba mi is beleszólunk. S ha azt mondom, hogy még egy hónap se telik bele s a mi csoportunk elhagyja akármelyiket jó pontok dolgában.

Gúnyos vihogás:

— Ajaj!

— Mi lesz még itt!

— Bízzátok csak Szidire!

— Hencegni bezzeg tudsz!

Megvártam, amíg megint csend lesz. Még Panni is nagyon haragudott, azt mondta, nem emlékszik, hogy egy gyűlésen így viselkedtek volna valaha is pionírok. Majd így fejezte be: :

— Folytasd, Szidi.

— Szóval, szóval én csak azt akartam mondani — a sok közbekiáltás megzavart —. hogy a mi csoportunk sem olyan eldobnivaló. S azt hiszitek, mi nem kívánjuk a sátortáborozást, s nekünk nincs jogunk arra?

— Azt ki is kell érdemelni!

— Ki is érdemeljük. Egy hónap múlva nézzétek meg, mire megyünk. Ha jól összeszedjük magunkat, ajaj! Dan jó távugró és futó, csak lusta. Fog menni edzésre, csupa jó pontokat szerez majd a csoportnak.

— Te is az ugráson kezded.

De kiabálhattak már, amit akartak, nem hagytam magam, végigmondtam, amit akarok.

— Irén jó fizikás s átveszi velünk a fizikát, kijavítjuk a rossz jegyeinket. Viszont én szervezek egy irodalmi kört, a csoport tagjaiból, s mi fogjuk a legtöbb jó pontot szerezni a „Szeresd a könyvet"-mozgalomból. Gömböcke a legjobb énekes és megtanít minket a pionírdalokra ... és ... és ...

Kifogytam a szuszból, leültem. Boldog voltam, hogy kibeszélhettem magam. A többire már halványan emlékszem, minden összefutott előttem. Hallottam, hogy nagy zúgás keletkezett, egyesek kuncogtak, de a legtöbben összedugták a fejüket s tanácskoztak, vajon adjanak-e nekünk haladékot, vagy sem. Ildikó szót kért:

— Én azt mondom, higgyünk nekik. S bízzunk bennük. Egy hónap alatt bebizonyíthatják, mire képesek. Hiszen ha jól meggondoljuk, Szidinek igaza is van. Hát nem?

Leült s rámnézett. És nem volt már olyan szomorú és magányos a szívem.

Utána szavaztak, hogy adjanak-e haladékot, vagy sem. Sokáig elhúzódott a szavazás, mert először csak Panni s még egy páran tartották fel a kezűket, de hogy Panni mind csak várt, várt, mind nem számolta meg a szavazókat, lassan a magasba lendült minden kar.

Majd Panni beszélt. Nem emlékszem mindenre. Megbírált, hogy fegyelmezetlenek voltunk, dühösek, meg hogy bele-belekiabáltunk (ami többet ne forduljon elő!), de — mondotta — azért nemhiába töltöttük el az időt. Nekünk, meg a 3-as csoportnak azt kívánta, hogy teljesítsük is azt a fogadást, amit én vállaltam, s a többiek is, mind, mert

azután ők is felálltak s vállalták, amit én, hogy megjavulunk.

Mikor vége lett a gyűlésnek, a hármas csoportból mind odasereglettek hozzám s azt mondták, büszkék rám, mert megmentettem a becsületüket. S ne hagyjuk magunkat, azért sem. Sok tervünk volt, nagyon sok, nem is tudom, hogy elég lesz egy hónap, hogy mindazt megvalósítsuk ...

Örömömet csak az homályosította el, hogy a történtekre, sajnos, nem lehet csak úgy fátylat borítani. Keményen meg kell dolgoznom, hogy bebizonyítsam javulásomat. Most úgy éreztem, erősebb vagyok, mint bármikor s bátran szembenézek önmagámmal s azzal is, ami még vár rám...

MINDEN JÓ, HA A VÉGE JÓ

Nem sok idő telt cl azóta, hogy fejemre zúdult a sok csapás: kihallgatás az irodában, pionírgyűlés, bírálatok s mindennél a legnagyobb, az, hogy édesanyám nem szeret többé. Ádámmal üzente, hogy addig ne is írjak, amíg meg nem javulok, s hogy reméli, mire hazamegyek (az új évharmadban már megint otthon leszek), más leszek, megváltozom ...

Most senki sem szid, nem is dicsér, ha szólok hozzájuk, válaszolnak, ha nem kérdezek, ők sem kérdeznék. Haladékot kaptam, hadd bizonyítsam be, hogy megváltozom, nem leszek önfejű, öntelt...

Én be is bizonyítom. Mindenkinek! Édesanyámnak, az intriseknek, a pioníroknak, az egész világnak, akármilyen keserves is itt mozdulatlanul ülni, s magolni a fizikát, a földrajzot, vagy a természetrajzot. Magolni s közben nem gondolni senkire, semmire, csak egyre, a tanulásra meg arra, hogy milyen jó lesz, amikor az egész világ meglátja, ki vagyok. Nem tudok tanulni, ha akarok? "Akaratnélküli báb“ vagyok? "önző hólyag?“ Abból nem esznek. Majd elhűl Ádám, ha meglátja a jegyeim. Elővettem a fizikát. Panni meg Ildikó is segítettek, elmagyarázták. Egy hét alatt úgy belejöttem, hogy most órán is tudok figyelni.

Még az a szerencsém, hogy lefoglal a tanulás. Különben megszakadna a szívem. Az osztály készül az elvtársira, mindenkinek van valami szerepe, csak nekem nincs. Még Irén is énekel a kórusban, de én nem vagyok kórustag. Azért mégis fáj az embernek, hogy mindenki csak arról beszél; így lesz, úgy lesz. S, én mintha a világon sem lennék? S még rólam mondják, hogy önző vagyok? Hát törődnek ők mással, mint magukkal, a maguk örömével? ...

Ma nagy újság történt. Nevelői óra volt s az ″oszi″ kielemezte az egész osztályt. Engem megdicsért az egész osztály előtt: ″Látjátok, össze tudta szedni magát, milyen akarata van!“ Magamban mosolyogtam: ″Ajaj, majd meglátjátok még ezután!“, de nem szóltam semmit, nem akartam, hogy lássák, hogy örvendek. Büszke akartam lenni. Az egész osztály rámnézett, mindenki nevetett nekem, integettek, Ildikó ragyogott. Úgy, hogy én is rájuk nevettem. Most először éreztem magam megint boldognak.

Már vége felé közeledett a nevelői óra. Az osztályfőnök számba vette, ki hogyan áll a szerepével? Azt mondta:

— Remélem, mindenki kiveszi a részét az előadásból?

Nem szóltam, dehogy szóltam, pedig szerettem volna odakiáltani: — Én nem! Egyedül én nem!

— Tanárnő kérem, Szidinek nincs semmi szerepe.

Ildikó volt.

Az osztályfőnöknek is akkor jutott eszébe:

— Na, éppen akartam mondani, hogy Szidinek is adjunk valami szerepet.

— Szavaljon, tanárnő kérem, Szidi olyan szépen szaval. Nem is tetszik gondolni.

Ezt az intrisek kiabálták kórusban, mert régen, esténként szoktam volt nekik szép verseket felolvasni.

— Hát ez nagyon jó gondolat. Elvállalod, mi?

Csak meghajtottam a fejem, mert szólni nem tudtam. Mostanában olyan sirós vagyok, hamar rákezdem. Pedig nem akarnám.

Aznap nem tudtam semmit sem tanulni. Szerencse, hogy szombat volt, s így ráértem verseket keresni. Úgy felizgatott ez a szavalás. Egész délután nem akadtam nekem való versre. Mert ez nem lehet akármilyen vers, olyannak kell lennie, amilyenben kiönthetem a szívemet, minden fájdalmamat. Valami megrenditőt szeretnék az anyáról, meg magamról. Mert az én anyám idegen lett, számomra meghalt, mert Ildikó írhat neki levelet s én nem.

Megtaláltam József Attila versét, a "Kései siratót". Ezt, csak ezt szavalom el, semmi mást. Amikor elolvastam, majd megszakadt belé a szívem, de azért olyan jólesett.

Az osztályfőnöknő kicsit csóválta a fejét:

— Szép vers, csodálatos. De miért éppen ezt a verset...

— Tanárnő kérem, én csak ezt szavalom, semmi mást. Nagyon kérem.

Nem szólt rá semmit, csak intett, hogy igen. S én lehajoltam s megcsókoltam a kezét, mint édesanyámnak, hisz úgy sincs nekem már édesanyám.

Megsimogatta a fejemet:

— Te kislány, te. Ó, te, te...

Elrohantam s azóta tanulom a verset, csak annak élek.

Felvirradt az elvtársi napja is. Mindenki örül, csak én nem. Mindenki izgatottan sürög-forog. Irén már megint jókedvű, mintha semmi sem történt volna, kedves mindenkihez, s tanul, már meg is irta az édesanyjának, hogy csupa jókat felelt. Könnyű neki, ő írhat haza.

Hát én? Megpróbáltam levelet írni: ″Édesanyám, drága, csak most az egyszer bocsásson meg, kérem. S jöjjön el az elvtársira, igazán nagyon szeretném, mert...“

Nem jutott eszembe, mit írjak tovább, hisz édesanyám megmondta, nem is mondta, hanem megizente Ádámmal: addig ne írjak, amíg bizonyítékát nem adom annak, hogy megváltoztam.

Mintha az olyan könnyű lenne!

Eltéptem a levelet. Másba kezdtem: ″Édesanyám, drága, igazán mindenkinek ott lesz az anyja az elvtársin, még Irénnek is .. .″

Ezt is eltéptem. Semmi közöm Irénhez, s én nem is akarok olyan lenni, mint Irén, aki akármit elhitet az anyjával...

Így hát nincs mit remélnem. Ott ténfergek a színpadon, színpad mögött s várom, mikor kerül rám a sor. Egyszer csak hallom a nevemet: Balogh Szidónia szaval.

Nem tudom, hogy jutottam ki a színpadra. Azt hiszem, az osztályfőnök taszitott ki az ajtón.

De nagy és széles ez a színpad. S az emberek olyan messzi, olyan távol tőlem s mint egy gomolyag az egész. Semmit, senkit nem lehet kivenni. S a hangom is olyan furcsa.

— Kései sirató: József Attila verse.

A csend olyan furcsa. Mindjárt nem is tudok megszólalni. Állok, állok, érzem, hogy most várnak, tőlem várnak valamit. Azán eltűnik előlem mindenki, minden.

Már a vége felé voltam, amikor halk zokogás ütötte meg a fülem. Vagy csak nekem rémlett? Felnéztem. Szemben velem édesanyámat láttam könnyes szemmel. Ragyogott rám a szeme, úgy, mint régen.

Felcsendült a taps. Mindenki engem ölelt. Édesanyám karjában találtam magam. Ildikó vitt oda hozzá.

Édesanyám simogatott, kacagott és sírt:

— Ó, te kis bolondos! Te kis bolondosom! Te kis napsugaram...

— Na, Szidi, gyere nézzünk körül egy kicsit a teremben.

Ádám volt. Mintha a mennyországból cseppentem volna megint a valóságba. Az én drágalátos bátyám már fogta is a kezem s szinte vonszolt.

— Nem mintha érdekelne engem az egész cécó — nagyképűsködött —, csak éppen, hogy ha már eljöttem, lássam... Közben úgy járt a szeme, mint a motollának. Ildikót kereste.

Éppen belebotlottunk Ildikóba. A teremben nagy volt a jövés-menés, nemsokára kezdődött a tánc. Én vissza akartam menni édesanyámhoz, de ő csak intett nevetve, hogy maradjak. Különben is az osztályfőnökkel beszélgetett. Biztos rólam.

— Gyerünk egy csendes sarokba — indítványozta Ádám.

Felmentünk s leültünk. Közbül Ádám. Na, gondoltam, most visszaadom nekik, hogy a hátam me-

gett titkolóztak s leveleztek. Most lássam, mire viszik nélkülem. Mert máskor mindig úgy volt, hogy én kellett kezdjem a szót, amíg az én híres Ádám bátyám is rákapcsolt valahogy. De én nem, csak ültem s hallgattam s elgyönyörködtem benne, hogy gyűrögeti Ádám a vadonatúj kalapját, amit most vett valami prémiumból. Titokban rá-rálesett a szembenálló tükörre s megigazította a vadonatúj nyakkendőjét. Megnéztem jól magamnak, még azt a lenyalt frizuráját is és azt a kackiás kis fürtöt elöl (ki tudja, mennyit kötözte esténként a haját, hogy úgy álljon, mint a kakas taréja). Megállj, barátocskám, eljön még az ideje, hogy szemedbe vághatom: Hát azok a híres elvek, úrfi? ″Nem a ruha teszi az embert.“ Meg ″A nők mind csupa üres hólyagok, csak a külsejükkel törődnek" s az ehhez hasonlók. Meg hogy: ″Én mindig kitartok az elveim mellett."

Na, még mindig nem szólnak egymáshoz? Ádám éppen rámosolygott Ildikóra, s Ildikó vissza rá. De még mindig nem beszélnek.

— Jé, Ildikó, most látom, nem vetted fel a szemüvegedet. Te, milyen jól áll neked így! — mondtam, hogy éppen mondjak valamit. De azért az igaz volt, hogy Ildikó sohasem volt ilyen szép. Így kipirulva az arca még ragyogóbb. Csak most látom, milyen szép hosszú szempillája van s milyen finom arcbőre. A ruhája is szép. Volt egy szép szövetruhája, sohasem vette fel, még vasárnap sem. ″Kímélem" — mondogatta s járt az egyenruhájában.

— Ó, elromlott a szemüvegem, tudod, aztán azért...

Ez persze nem igaz, mert amikor bejöttünk, akkor süllyesztette be a zsebébe. De hát most az egyszer elnéztem neki ezt a kis füllentést.

— Különben is a nyártól kezdve már nem is kell használnom, meggyógyult a szemem...

— Nahát akkor én megyek — mondtam nekik,
— hogy meg tudjátok beszélni az én neveléseim alapelveit.

— Ó, te dilis! — mondotta Ádám. — Tőlem menj, nem sírok utánad!

— Azt persze elhiszem neked — mondtam fintorogva. — Ismerlek, ki vagy, de most nem akarok ünneprontó lenni, különben volna mit mondanom,
— s tüntetőleg ránéztem a kalapjára.

Ádám megérthette, mit akarok, mert haragos villámokat láttam gyűlni a szemében s kissé csikorgáttá a fogát:

— Mindenesetre ajánlom, hagyj békén!

Én büszkén felvetett fejjel készültem elmenni, de Ildikó visszatartott:

— Ó, igazán maradj! Ne menj, na! Én is megyek, ha te mész.

Maradtam, mert tudtam, képes elmenni, amilyen szégyenlős. Megtettem ezt a szívességet, de semmiképpen sem az én drága bátyámnak.

Leültem hát.

— Nem is mondtad, Ádi, hogy sikerült az új munkadarabod?

Puff neki. Még csak ez hiányzott. Ez már a harmadik új munkadarab, aminek a történetét az én dicsekvő bátyám apróra elmagyarázta. Hát nem, abból aztán nem esznek, hogy én ezt is meghallgassam: "Így fogtam be, aztán derékszögbe, hegyesszögbe, ráeresztettem a kést"... — Hát nem.

Észre sem vették, hogy felkeltem s odébbálltam. S aztán megfeledkeztem mindenről, mindenkiről, mert a terem másik sarkából éppen most jött felém Karcsi.

Én persze ki akartam térni az útjából, hogy rá se nézzek, mert ez is benne volt a fogadalmamban, amit magamnak tettem, hogy teljesen megváltozom mindenben: azt teszem, amit nem szeretnék, s nem teszem azt, amit szeretnék. Márpedig semmit sem szerettem volna jobban, mint Karcsival elbeszélgetni.

De Karcsi megállított:

— Jaj, te Szidi, igazán olyan szépen szavaltál. Büszke voltam rád, azt mondtam a barátomnak: látod Ghitá? S ő azt mondta: látom. Hát igen, nagy voltál...

Félbeszakítottam, s a lehető leghidegebben azt mondtam neki:

— Csak ezt akartad közölni velem? Mert ha igen, akkor tudd meg, hogy el is búcsúzhatunk, mert, mert...

Szerencsére közben megszakítottak (éppen az útban álltunk), Karcsi megfogta a kezem s félrehúzott egy csendesebb helyre.

— Te Szidi — s olyan furcsán nézett rám. — Akarok tőled valamit kérdezni. Te Szidi, te, mondd csak, miért jársz te az Ildikó szvetterében?

Én rettenetesen elvörösödtem. Csakugyan most is ez volt rajtam. Még akkor, amikor történt a haláleset Karcsi nénjével, akkor cseréltünk. S közben mennyi minden történt, Ildikóval is összevesztem, de a szvettert nem cseréltük vissza.

— Nahát igazán érdekes vagy. Mi közöd hozzá,

tudod? Semmi közöd hozzá. Csak azért, mert nekem úgy tetszik — s nagyon mérges lettem Karcsira.

— Na, igazán, Szidike, hát ne haragudj. Na, én csak éppen azt akartam, hogy tudod, te olyan, olyan,, hogy is mondjam, te olyan erényes vagy. Te, nincs ilyen erényes lány az egész intriben, nincs az egész világon.

— És te, tudod, még Ghitá is azt mondotta —: ″Meghajlok Szidi előtt — pont így mondotta —, meghajlok, mert más lány nem tette volna meg, amit ő“. Mindenki tudja, hogy azóta volt még elvtársi, s te el se mentél. S azóta hordod az Ildikó szvetterét is. Tudom, mióta. S aztán az is csak egy hazugság volt Béressel, meg Mikivel, tudod? Te még csak szóba sem álltál velük. S te tudod, hogy azok hogy félnek tőled? Ajaj. Azt mondták nekem: ″Szidi, az egy erényes lány, nem olyan csélcsap, mint Irén“. így mondták. És te, né mit csináltam, neked. Egy kicsi őzikét. Nálunkfelé nagyon értik az ilyesmit...

Kezembe csúsztatta. Szép kis őzike volt, kecses fejét büszkén magasra tartotta.

— Fordítsd meg a talpát is — súgta nekem Karcsi.

Megfordítottam. A talpára ez volt írva: örök barátságból Szidinek Karcsitól. És a mai dátum volt rajta.

— Az igazat megvallva, már rég megfaragtam, csak a dátumot írtam ma belé. Éppen amíg te szavaltál, én azt véstem, hogy neked adhassam. Ghitá ott ült mellettem s azt mondta nekem: te mit piszmogsz ott? De nem mondtam meg neki, mert jó fiú, kedves fiú, de kicsit eljár a szája. S aztán nem szeretném... Mert tudod, Szidike, én csak most.

éreztem meg igazán, hogy te milyen vagy, hogy neked milyen igazi lelked van. Ezt csak én tudom ...

Karcsi megállt s csak nézett rám, hogy én mit mondok rá. Én nem is tudtam, hogy mit mondjak neki, mert olyan teli volt a szívem az őzike miatt is, meg amiatt is, hogy engem olyan erényesnek tart. Mert igaz, hogy nem tudom egészen pontosan, hogy ez mit jelent (pedig sokszor olvastam Jókainál is meg színdarabokban is), de tudom, hogy valami nagy-nagyon szépet jelenthet.

— Igazán Karcsi, köszönöm szépen az őzikét, meg hogy ilyen jó vagy, hogy rólam ezt hiszed — s azzal elnyargaltam. Vissza se néztem. Egyenesen édesanyámhoz szaladtam. Akkor kaptam észbe, amikor már ott voltam, hogy ott az osztályfőnök is.

Megálltak a beszédben.

— Az orrod hegyéről látom, hogy valami fontos közlendőd van — mondta nevetve az anyám.

— Édesanyám! Mit jelent az, hogy erényes?

— Hát ezt neked ki mondta?

— Karcsi, tudod, akiről írtam neked.

— A kezedben mi van?

Ezt az osztályfőnök kérdezte, mert én izgatottságomban mind azt gyűrögettem.

— Őzike. Kaptam.

— Ja úgy, Karcsitól, nemde? Hát szép, meg kell adni. Ügyes lehet a gazdája is ...

Én megint elrohantam, s látom, hogy Karcsi még azon a helyen áll, ahol hagytam. Egyedül, és nem áll szóba a világon senkivel. Még Bustya Ágival sem. Igaz, ő táncolt vígan, nem is törődött Karcsival. Akkor én azt mondtam Karcsinak:

— Tudd meg, hogy most beszélgettünk utoljára.

Ö megijedt.

— Megtiltotta anyukád?

— Ó, de buta vagy. Megdicsérte az őzikét, hogy az milyen szép.

— Hát akkor?

— Senki — mondtam neki büszkén. — Senki nem tiltotta meg és vedd tudomásul, hogy magamtól határoztam el. Megfogadtam, hogy a javulás útjára lépek.

— Ha-ha-ha-ha! — Karcsi rettenetesen kacagni kezd erre. — Meg kell pukkadni. Megfogadtad? Ilyet is csak a te szádból lehet hallani.

Megsértődtem. Ilyenkor gyűlölni tudom, úgy röhög, mint a többi szemtelen fiú. Ő is csak olyan, mint a többi?!

Dühösen vetettem oda neki:

— Igenis, vedd tudomásul. És hiába is vihogsz, mert úgy van. És meglátod, hogy amit én elhatározok, azt én keresztül is viszem.

Látom, hogy erre megszeppent.

— De hát akkor mégis miért? Nem értelek!

— Egyszerűen, mert elhatároztam. Mert ez is egy próbája az akarat nevelésének. Hogy komoly leszek s teljesen megváltozom.

Erre megint vigyorog.

— Megeszem a sapkám, ha te meg tudsz változni. Te csak Szidike maradsz.

— Hiába is gúnyolódsz, mert meglátod, hogy én csak komoly dolgokkal foglalkozom ezután. És tanulni fogok, és igenis jó tanuló leszek. Azért is, nekem ne mondja senki, hogy hólyag, meg individuálista... És most szervusz.

Kezet nyújtottam s igazán el akartam jönni, de valahogy nagyon nehéz volt a szívem. Egy egész

hosszú iskolai év. S én év végéig ne is beszéljek Karcsival. Mert így fogadtam meg.

De Karcsi visszatartott:

— Ide figyelj Szidike. Hát jól van, ha te megfogadtad. Azt meg is kell tartani, persze. De mit szólnál ahhoz, ha találkozhatnánk úgy, hogy mégsem szegnéd meg a fogadalmat?

Csak néztem rá csodálkozva.

— Pedig egyszerű az egész. Nagyszünetben egy héten kétszer én magyarázom neked a számtant, mit szólsz hozzá? Az csak komoly dolog. A tanulás? Mi?

— Hát azt lehetne, azt hiszem. De lesz rá idődd?

— Ugyan, hisz alig várom már azt a nagyszünetet. Tudod, milyen lassan telik el, ha nem látlak az udvaron vagy a folyosón. Komolyan mondom, azt hiszem, hogy nem ér semmit akkor az egész nap...

— Karcsi!

— Na?

— Te tudsz levelet írni?

— Levelet?

— Igen, igen, levelet.

— Hát hogyne, csak nem szeretek. Haza is inkább lapot írok.

— Ó, de buta vagy. Hát nem olyat értek. Nem akármilyet, hanem valódit. Szerelmes levelet. Látod, írhatnál minden kéthétben egyet.

— Szerelmes levelet?

— Azt hát, Karcsi, te írtál már valaha életedben?

— Nem, soha.

— Nem is tudod, hogy kell?

— Ha egyszer sem írtam. De Ghita esetleg segíthetne, ő ért nagyon az irodalomhoz.

— Buta vagy. Az nem érvényes! A saját érzelmeidet kell kifejezned. Hanem tudod mit, van egy ötletem. Olvastam egy szép könyvet. Színdarab, tudod, ment a színházban is. Cyrano de Bergerac a címe. Nahát, abban milyen szép szerelmes levelek voltak! Látod, ott van minta, még azt is megtehetnéd, hogy kimásolsz onnan néhány sort, ami talán ránk, s idézőjelben persze. Vagy valami ehhez hasonlót... Aztán te abban a levélben mindent megírhatsz: milyen jegyeid vannak meg ha valami szépet olvasol, ilyesmiket. Jó?

— Megpróbálhatom, de ha nem sikerül, azért ne haragudj. Tudod, én reálszakos vagyok s kicsit gyenge az irodalomból. Nem mint te.

— Hát akkor szervusz.

— Szervusz. S te Szidi, még csak azt akarom neked mondani, hogy te csak Szidi vagy s az is maradsz. S te vagy a legkedvesebb a világon...

Ezzel elrohant, s én ott maradtam, s csak néztem utána, hogy így elrohan ...

Gondolom, megyek oda Ádámékhoz, hogy búcsúzzam el tőlük is, mert nemsokára kilenc óra s én megfogadtam magamnak, hogy akkor hazamegyek s lefekszem. Ádám, azt hiszem, már befejezte gyári élményeit. Látszott, hogy már kifogyott a szóból. De milyen bátor lett, hogy megjött a hangja! Látom, feláll, s azt mondja Ildikónak:

— Nem táncolunk?

Ildikó segélytkérően néz rám, néz ijedten Ádámra, megint rám, majd kinyögi:

— Nem tudok táncolni.

— Nahát ez mégiscsak sok!

— Hát azért kínlódtam veled annyi ideig, hogy most kijelentsd: ″Nem tudok táncolni.“ De igenis tudsz és tudsz és kész.

Ádám persze megbátorodott:

— Gyere csak nyugodtan Ildikó, én sem tudok valami túlságosan.

— Hát te is megtagadsz? — Két éven át minden vasárnap táncoltam vele a rádió tánczenéjére, hogy megtanítsam, s most mégis van képe azt mondani: gyengén tudok. — Menjetek, hogy ne is lássalak!

Kacagtunk s a két mafla elment táncolni. Én, a mester, gyönyörködtem a táncolásukban. Elég jól ment, büszke voltam a tanítványaimra.

Még hallottam amint Ádám tánc közben ezt mondja Ildikónak:

— Ha minden lány így értené a fizikát...

Az óra ünnepélyesen ütötte el a kilencet. Én odaszaladtam édesanyámhoz, hogy elbúcsúzzam. Megkezdtem a fogadalmam teljesítését, hazamegyek s lefekszem. Átöleltem és fülébe súgtam:

— Édesanyám, én olyan nagyon-nagyon boldog vagyok.

SZIDI ELINDUL

FELNŐTT LESZEK!...

Szidi elindul nagy-nagy útra: felvételizni a marosvásárhelyi színiakadémiára. Mennyi álom előzte meg ezt az utat! A robogó vicinális, amely ott, Ludas környékén olyan közömbösen pufog vele; mit tudja, hogy ez a szőke kislány Kolozsvárról most megy felfedezni a nagyvilágot!

Felfedezni! Valóban, eddig többnyire valamilyen álomvilágban élt, ahonnan — Szidi szerint — ″prózai“ bátyja, Ádám sem tudta lerángatni.

Milyen volt ez a Szidi-féle világ? Színes, költői világ: a Stuart Mária, Ofélia, Júlia, Sasfiók világa. Ide húzódott be Szidi a hosszú nyári napokon, miután úgy-ahogy elvégezte az ″undok főzést és mosogatást". És ebben a világban ő volt Stuart Mária, ő volt Ofélia és a gyöngéd, bájos Júlia. Képzeletben ott látta magát a hatalmas reflektor-fényekkel megvilágított színpadon; kibomlott hajjal szenved, s éli át egy őrült perceit, vagy rajongva hallgatja az erkélyen Rómeóját.

Nagyon is szüksége volt arra, hogy ″felfedezze“ az igazi világot! Azt a valóságosat, amely körülőtte erőteljesen zajlik, s amely szebb, izgalmasabb minden költői világnál!

Ám egyelőre ő most úgy indul erre az útra, mint aki — nem felfedezni — de *meghódítani* készül

ezt a világot. A professzorokat a színiakadémián, társait és mindenkit, aki csak él! A Földről, Napról, világmindenségről meglehetősen téves nézetei voltak, mert bár nagyon jól tudta, hogy a Föld forog a Nap körül, mégis azt képzelte, hogy a Föld és a Nap, az egész naprendszer mind őkörülötte forog.

Kicsi korától hajlamos volt a szertelenségre. Valósággal falta a könyveket. Középiskolás korában pedig már tagja volt ki tudja hány könyvtárnak: az iskolainak, különböző üzemi könyvtáraknak, tartományinak. Szenvedélyes mohósággal hordta haza a könyveket. A szekrények teteje, különbözö polcok, rejtett fiókok és zugok mind a könyveivel voltak tele. Este, amikor a család már lefeküdt, ő kiment a konyhába, s mindenről megfeledkezve, olvasott. Míg egyszer kiderült a turpisság! Bátyja, Ádám, akit Szidi kegyetlenebbnek vélt Rettenetes Ivánnál, egy éjjel kettőkor rajtakapta, amikor éppen Stuart Mária szenvedélyes szerelmén bánkódott. Ennek az lett a következménye, hogy Ádám az éjszaka kellős közepén vallatóra fogta a kislányt, s a könyveket a kegyetlen fiú megrostálta. Egy részüket visszaszármaztatta még olvasatlanul a könyvtárakba; "Jóból is megárt a sok, kicsikém!" jelszó értelmében.

A családi tanács — amely állott édesanyából s Ádámból, aki húszéves létére olyan komoly, mint akinek az apa szerepét és szigorát kell képviselnie a tizenöt éves Laci és a tizenhét éves Szidivel szemben — elhatározta, hogy a nyári vakáción Szidit előlépteti. Ezután ő fog főzni. Képzelhetni Szidi meglepetését és borzadását, amikor a családi határozatot tudomására hozták: olyan prózai dolgokkal kell eltöltenie a drága időt, mint a krumplihámozás,

paszulytakarítás, rántás-kavarás vagy, ami még ennél is szörnyűbb: mosogatás! Ott ülni amellett az átkozott ebéd mellett, mert különben azzal mindig történik valami: vagy kifut, vagy odaég, vagy főtelen marad, vagy ki tudja, mi.

De hát az Ádám ″terrorja“ elől nem menekülhetett! Sem ő, sem Laci. ″Kegyetlenségét“ még azzal is fokozta, hogy anyjukat állandóan a két kicsi ellen ″uszította“. ″Édesanyám, légy szigorúbb a kicsikkel“! — figyelmeztette anyját mindegyre, mire anyja megbánással fogadkozott: ″Meg lesz! Megpróbálom!“

Nem volt hát kitérő: Szidinek meg kellett valósítania a tervet: reggel felkelt, tüneményes gyorsasággal rendet teremtett — Ádám szerint ″pofoncsapta a rendet" —, aztán olvasott. De az idő rettenetesen röpült, s alig szavalta el háromszor egymásután a *Hollót,* vagy alig merült bele a Bováryné szerelmének boncolgatásába, egyszerre arra ébredt, hogy ″jaj, már tizenkettő, s az ebéd még sehol!" Nosza gyorsan kirohanni, s neki az ebédfőzésnek. Persze, közben arra is rájött ez a ″találékony" kislány, hogy ebédfőzés alatt nagyon jól lehet szavalni. Például krumplihámozás közben. Igaz, annak az a hátránya, hogy az ember kétszer is meghámozza ugyanazt a krumplit, s ez még a jobbik eset, mert az is előfordul, hogy csak félig — s ez már a rosszabbik eset... Aminek a következményéről nem is jó beszélni. Mert Ádám úgy ″felfúj" mindent! Ilyen jelenetek játszódtak le. Ebédel a család. Mindenki dicséri a szakácsnőt. Elsősorban anya: ″Milyen ügyes kislányom van nekem!“, amikor Ádám egy — Szidi szerint — mefisztói mosollyal vagy inkább vigyorral meg-

lóbál valamit a kanálban a család orra előtt. Az a valami pedig egy félig hámozott krumpli. S észrevételeit így summázza: ″Ez az a drámai krumpli, amit a művésznő akkor hámozott, miközben Ofélia nagy jelenetét adta elő ..

A család persze kacag. Még Laci is. Szidi úgy érzi, hogy ezt nem lehet tovább tűrni! Nem lehet! Lecsapja a kanalát, s büszkén, megsebzett önérzettel ki akar vonulni. De a szívtelen Ádám megszólítja:

— A mártír királynő méltósággal teli kivonulását méltányolom, tisztelt művésznő. Mégis, ne menjen el ilyen feldúlt állapotban — mosogatni.

Így! Ennyi gyilkos iróniával. Szidi megtorpan, büszkén felszegzett fejjel áll az ajtóban, s megsemmisítő pillantással méri végig, ami igen jól áll neki. Az a pár tincs a homlokán bőszen repked, ahogy fejét megrázza. Szemében harag szikrázik, amely minden más földi halandót földre sújtana, kivéve Ádámot, aki már nemcsak vigyorog, hanem kacag is.

Szidi szinte fulladozik a dühtől. Csak ennyit mond:

— Gyűlöllek ... Nem vagy testvérem ... Megtagadlak, tudod!

Mire Adám:

— Legyen szabad figyelmeztetnem, tisztelt művésznő, hogy az ember nem maga választja meg testvéreit.

Az igazság az, hogy ez a „.terrorista“ Ádám, aki két kisebb testvérét ilyen szívesen ″kínozta", sok szeretetreméltó vonással is ékeskedett. A meleg, szürke szemek, a hosszú szempillák, amelyek visszatürődtek, nem vallottak semmilyen terroristára.

Magas volt, majdnem száznyolcvan centi. De ebben a hosszú fiúban nem kis félszegség bujkált. Társaságba nemigen járt, nem volt rá ideje. Hazamenve tanult, mert esti líceumba járt. Később beiratkozott a technikumba. A tanulás mellett még arra is maradt ideje, hogy ellenőrizze a kicsiket; tanulás helyett nem olvasnak-e (lásd Szidit!) vagy nem járnak-e a kezükön, és nem ugrálnak-e a díványon (lásd Lacit!). Este behúzódott az anyjával, s megbeszélte a kicsik dolgát. Anyját újból és újból nagyobb szigorra intette, és aztán — de ez már igazán a kettőjük titka — nagy szerelméről, Ildikóról beszélt. Tanácsokat kért az anyjától, hogyan békitse ki, amikor összeveszett vele, milyen virágot vegyen nevenapjára. Arról tudakozódott, milyen különösebb jelentősége van, ha Ildikó ezt, meg azt mondja ... Mindezt persze nagy titokban kellett megbeszélni, mert a kicsiknek nem volt szabad tudniuk az ő gyengéit.

Csak a véletlen szerencse ismertette meg velük Ádámnak ezt az ″Achilles sarkát“. Pedig hasznos felfedezés volt! Mert amikor Ádám egy-egy újabb erkölcsi prédikációt tartott a családban — ″kötelességről, jövőről" meg arról: ″hol élsz, tisztelt művésznő? Azt hiszed mindenki csak azért él, izzad, hogy te szavalhassad Ofeliát?“ — Szidi ilyenkor a szemébe vághatta: ″Tisztelt fűzfapoéta elvtárs! Máskor ne hullassa el a szerelmes verseit! Azonfelül meg — utánozta Ádámot az ő gunyoros modorában — egy esztergályos ne csenje el az én könyveimet, s ne olvassa titokban a mártírkirályné életét, főleg pedig ne írjon kínrimeket!“

Ez a hosszúra nyúlt mondat, amelyet Szidi egy szuszra hadart el, kiválóan sikerült. És két finom

kis időzített bomba volt benne elrejtve. Ádám kínrímeket ír! Ez a bomba sikeresen robbant is — ezt látszott bizonyítani a tény, hogy Ádám veres lett, mint a főtt rák.

A másik kis bomba ugyanilyen találó volt: mert nem furcsa, hogy állandóan csúfolkodik Szidivel meg a ″mártír királynővel“, ″elég zavaros vagy úgyis, éppen ez hiányzik neked!“ — hangoztatja s titokban maga is olvassa.

Persze, igyekszik igazolni magát s odavágja: ″Csak azért olvastam, hogy ellenőrizhessem irodalmi érdeklődésedet“. De mindjárt el is kacagta magát.

Tény az, hogy anya és Ádám gyakran tanakodtak, mit is kéne tenni Szidivel.

— Látod, édesanyám, megjósoltam, hogy rossz vége lesz ennek a sok sikernek! Ez a leányka két éve egyébből sem áll, mint szavalóverseny, megint csak szavalóverseny... Első díj a városi, első a tartományi, majd a tartományközi versenyen. Most meg, tessék, első lett az országban is! Sok ez a siker az ő éretlen fejének ...

— Mit tehetünk? Nem akadályozhatjuk meg abban, hogy versenyre menjen! Maga az iskola is küldi. S a tanárai, osztálytársai milyen boldogok voltak, amikor elhozta az országos elsőséget!

— Édesanyám, én a te helyedben elmennék az iskolába! Beszélnék a tanárokkal. Igen elkényeztetik ezt a gyermeket! Ennek már úgyis fejébe szállt a sok siker.

Édesanya elgondolkozva mondta:

— Azt hiszem, ezt kellene tenni, és ezt is fogom tenni!

Majd kisvártatva hozzátette:

— Tudod, hogy nehéz ellenállni ennek a kis bolondosnak. Az osztályfőnöke elmesélte, hogy március 8 alkalmával szavalt Szidi a tanáriban. A *Kései siratót* szavalta. Nemcsak a tanárnők, még a tanárok is könnyeztek ...

Nem csoda, ha családja féltette az álmodozásra amúgy is hajlamos Szidit. Nehéz tizenöt, tizenhat, tizenhét éves fejjel elviselni ekkora sikert! Érettebbnek kellene lenni ehhez! Pedig a kislány után úgy haladt a siker, mint árnyék az ember után! Az újságok írtak róla: ígéretnek, reménységnek titulálták... Laci hazahozta az egyik lapot, s nagy diadallal tartotta rettegett bátyja orra alá: „Tessék, nézd meg Szidikét, akit te állandóan gyötörsz!“ A bátyja pedig bíráló szemmel igyekszik méregetni a képet, s csak annyit mond:

— Jó kép! Aki ezt látja, képes azt hinni, hogy szép húgom van!

Közben barátainak, társainak mindenütt „elhencegte“, hogy a húga első lett az országos versenyen, s büszkén nyugtázta a megjegyzéseket: „Milyen édes kislány!“ De csak merne valaki szemet vetni arra az édes kislányra, adna ő annak! Úgy vigyázza a húgát, mint egy középkorbeli várúr. Egyszer Szidit hazakísérte egy fiú, s Ádám sietett megjegyezni:

— Mit sétálgatsz te egy ilyen széltolóval! Aki ilyen szögesnadrágban meg ilyen tarka blúzban jár, az nem hozzád való ...

Ez a két tényező, az olvasás, meg a sok siker járult hozzá ahhoz, hogy a mi Szidink a fellegekben érezze magát...

És most ott ül a vonatban, s csupa rendkívüli gondolata van. A vonat kerekei pedig azt kattogják: ″Szép az élet! Szép az élet!“ Meg azt, hogy csodálatos dolgok történnek majd vele. A jövő arany betűkkel vagy neonfénnyel villódzik elötte. Most készíti elő a csodálatos meglepetéseket! Persze, nem tudja még, mik lesznek azok. S ha egy jótevő tündér megkérdezné Szidit, mit is kíván a jövőtől, hirtelen válaszolni sem tudna. Csak annyit hogy nagyszerű dolgokat kíván, amelyek nem esnek meg akárkivel. Nagyszerű érzéseket, nagy szenvedélyeket!.— Bizony, elég sok zavar van még ebben a szöszke fejben!

Valami ilyen ködös várakozás él benne például a nagy, az ″igazi“ és ″örök“ szerelem után is. Mert eddig még csak Fekete Karcsiba volt szerelmes, de hát róla kiderült hamarosan, hogy egyáltalán nem Romeo, hanem nagyonis prózai. Először is fizika szakos, akinek legfőbb szenvedélye a fizikai rébuszok kitöltése. Lehet valami fennköltet várni egy ilyen fiútól! Még szerelmes levelet sem tud írni, sem szép, költői módon beszámolni az érzéseiről Nem! Hanem ilyen prózai módon szokott — nem beszélni — hanem dadogni, hogy ″Szidike, te, neked olyan a hajad, hogy én még ilyet nem is láttam!... S te, Szidike, tudod, hogy ilyen kék szeme nincs senkinek az egész tizenhármasban. S te, én úgy várom, hogy jöjjön el az a szünet. Számolom a perceket... S egyszer te jöttél fel a lépcsőn, én meg ott álltam az oszlop mögött, s becsszó, megéreztem, a lépésedről megéreztem, hogy te jössz fel. Én nem tudom, hogy van, de biztosan tudtam, fogadni mertem volna akármibe, hogy csak a te cipőd koppan úgy ... S úgy is volt...“

Ez a Fekete Karcsi, aki a maga dadogásaival mégiscsak megdobogtatta a Szidi szivét (pedig Cyrano biztos különbül fejezte volna ki magát), ez a Karcsi még szerelmes levelet is irt a Szidi állandó sürgetésére. De hát kiderült, hogy nem is Karcsi írta, hanem az osztály izzadta ki a költői levelet, s a szavakat úgy hordták össze Tóth Árpádtól, Petőfitől meg Juhász Gyulától; szemérmetlenül azt írva a Szidi szeméről meg hajának szőkeségéről, amit a költő olyan szépen fejezett ki; persze csúnyán elferdítették ... Nem volt nagy bűn, de Szidi rossznéven vette a plágiumot, s főleg a "kollektív" plagizálást... Ez volt élete első nagy csalódása. Igy hát elhatározta, hogy "csak a művészetnek fogok élni s fütyülök a fiúkra!" De lelke legtitkosabb zugaiban valami rendkívüli szerelemről ábrándozott mégis. Mert a szerelem — így szűrte le a sok szerelmi regény olvasása után — végzetes hatalom és erő. S az ember sorsáról meg van írva, hogy mikor és hogyan találkozik azzal, aki úgy tud majd szerelmes levelet írni, mint Cyrano, és úgy szeret, mint Romeo, s aki őt és művészetét úgy megérti, mint senki más!

Ki tudja, mi mindent várt még a sorstól! Vagy pontosabban: ettől az egy hónaptól, amit most készült eltölteni nagynénjénél, Klári néninél, miközben a színi akadémiára való felvételire készül.

A robogó vonat forró ígéreteket zakatol Szidi fülébe, lehunyja a szemét. Látja az otthont, a családi fészket, ahonnan immár másodszor röppen ki. Látja a búcsút. Ott állnak a peronon. Édesanyja szemében könnyek, Ádám leplezni igyekszik megindultságát. Lacika szintén igyekszik, de sikertelenül. Mert a kis lovag sír, hogy az ő kedves

nénje elmegy, s most ő egyedül, szövetséges nélkül marad az Ádám elleni ″küzdelemben“ ...

Mindnyájan olyan szomorúan néznek utána, mint aki a napsugarat lopta ki a házukból. Szidi maga is fátyolos szemmel néz vissza rájuk. Nem is olyan félelmetes ez az Ádám: milyen zavart volt, amikor otthon, indulás előtt egy selyempapírba csomagolt könyvet húzott elő: ″Na, ezt neked vettem az antikváriumból, hogy ne felejts el szavalni!“ A világirodalom legszebb szerelmes verseit tartalmazta. Szidi nyakába ugrott bátyjának, összevissza csókolta, mire a nyakigláb fiú szégyenlősen: ″Na, na, na — jó...“ És Szidi már hajlandó volt neki azt a sok-sok mosogatást is megbocsátani.

Így idézgeti lelkében a búcsúzás kedves perceit. És egyszerre kis szorongás szúr szívébe: hát egyedül lesz, idegen emberek között. Hogy is lesz az? ... De csak egy percig tart töprengése. Mert a ragyogó szép jövő a szivárvány minden színében, tündökletesen és olyan közelről ragyog felé. Hívja, csalogatja.

A vonat lassít. Észre sem vette, hogyan jött el idáig. A sok emlék, a sok álom úgy eltöltötte, hogy még tán útitársait sem vette észre. Csak arra maradt ideje, hogy izgatottan lerántsa bőröndjét. No, meg arra, hogy elökotorássza a csatjait, s lopva, mintha Ádám vesébe néző szemével idáig látna, odaállt a tükör elé, és mind bátrabban, mind bátrabban bontogatta két vaskos, szőke copfját, s a világ legcsodálatosabb kontyát csinálta belőle. Mélyen belenézett a tükörbe! Úgy érezte, igazi nagylány néz vissza rá. És ebben a nagylányban édesen áradt el a szabadság érzete: ″Felnőtt leszek! Nagylány leszek!“

A CSENDES HÁZ

A peronon ott látta az egész Krizbai családot. A szigorú Klári nénit, akit otthon anyja csak kapitánynak emlegetett. Energikus asszony volt, otthonában minden úgy történt, ahogy ő akarta. Ő gondoskodott mindenről és mindenkiről. Kinek-kinek beosztotta munkáját, idejét, pihenését. Ö volt a megtestesült pontosság, a kiszámított terv és rend. ″Klári néni biztos megnevelne téged!" — szokta mondani anyja.

Itt volt Enikő is; magas, barna, nagyon komoly lány. Az örök éltanuló. Mert édesanyja mindig Enikőt hozta fel példának, valahányszor Szidi egy-egy ″átcsúszós“ hatost vagy hetest hozott haza fizikából: ″Bezzeg Enikő! Bezzeg Enikő!" S az Enikő fényes példája mindig kelletlenül szökött eléje, mint akinek szemébe tükröznek. Kinek lehet kedves, ha mást sem hall, mint: ″Enikőnek soha nem volt rosszabb jegye tízesnél! Ha Enikő kilencest visz haza, családi gyász van!... Nálunk családi ünnepséget tartunk a hetesnek is!“

Nos, Szidi kissé riadtan még egyszer kinézett,
és megpillantotta a félelmetes hírű Klári nénit.
Ráesett első pillantása, s meg is nyugodott rajta.
Elnézte, ahogy magasan, természetesen, energikusan,

várakozón vizsgálja a vonatajtókat. Bár Laci bácsitól nem félt, olyan szótlan komorsággal meredt maga elé. "Jó lesz kicsit összeszednem magam — futott át a Szidi agyán —, az első benyomások mindig döntőek. Ha most elhitetem, hogy nagylány vagyok, felnőtt, akit nem *lehet* és nem *szabad* nevelni, kormányozni és irányítani, akkor meg vagyok mentve. Élvezni fogom a felnőtteknek kijáró boldog szabadságot".

Megigazította megint a haját, igyekezett szigorú, komoly képet vágni.

Lelépett a peronra. És egyszerre belé döbbent, hogy itt van végre, megérkezett Marosvásárhelyre, ahol ő majd a csodálatos "színin" fog tanulni... Elfelejtett mindenféle fogadkozást, hogy komoly lesz, meg hogy tiszteletet ébresztően fog viselkedni — elöntötte a viharos öröm. Boldog ujjongással vetette bele magát a szigorú Klári néni karjaiba, majd az Enikőébe, hogy végül Laci bácsinál kössön ki.

— Te, te szélvész kisasszony! — mondta felnőttes gyöngédséggel Enikő.

Ő is az idén érettségizett, s csak egy évvel volt idősebb Szidinél. Mégis mennyivel érettebbnek látszott!

Mosolygott. És mind mosolyogtak.

Szidi meg ugrálva indult meg mellettük, hol Enikőt fogta karon, hol pedig átperdült Klári nénihez, s az ő karjába csimpaszkodott. És mesélt, mesélt... Be nem állt a szája. Hogy miről? Ki tudná azt mind észben tartani, vagy csak körülbelül is egybe rakni.

Észre sem vette, hogy senki sem szakítja meg a szóáradatot. Csak Klári néni olykor-olykor egy-

egy rövid kérdéssel: ″Mit csinál Ádám? Hát Laci? Édesanyád hogy van az egészségével? A bútort részletre vettétek?“ — és ehhez hasonló kijózanító kérdéseket intézett hozzá, amelyek mint a hideg zuhány, úgy érintették.

Így érkeztek meg. Bevonultak a szép nagy lakásba, ahol ragyogott s a helyén volt minden (itt nem volt Laci!). Sehol szerteszét heverő könyvek! (Itt nem volt Szidi!) A kézimunkák hófehérek, a bútorok ragyognak a tisztaságtól, s egy gyönyörű zongora imponálóan foglal helyet a sarokban.

— Most pedig kicsomagolás! Enikő, add oda Szidinek a vállfákat meg a sámfákat! — mondja Klári néni.

— Igen, anyuka — volt a rövid válasz.

Enikő máris hozta a vállfákat és a sámfákat. Éppen magyarázni akarta, hogyan csiptesse be Szidi a szoknyákat meg a ruhákat, hogyan húzza a cipőt a sámfára, amikor borzadva pillantotta meg unokahúgát, amint éppen javában repítette ki a ruhákat a bőröndből, amelyek telitalálattal estek be egy-egy fotelbe, hulltak a székekre, szekrényekre.

— No, csak az kell, hogy anyuka ezt meglássa!

Szidi szemének ártatlan kéksége azt látszott kérdezni: ″Miért?“ Hiszen számára ez volt a legtermészetesebb. De néhány heves mozdulattal máris összekapkodta a szerteszét heverő ruhákat. Enikő mosolygós ámulattal nézte ezt a zilált kapkodást. És maga is nekiállt, hogy segítsen a rendetlenség nyomait eltüntetni.

— Szidi, nálunk ez nem megy! Vagy megszoksz, vagy megszöksz!

— Jaj, inkább megszokom, és mindent, de mindent megcsinálok.

Szerencsére Klári néni el volt foglalva a vacsorával, s így megúszta a szigorú tekintetet. Mikor már kész lett a kicsomagolással, Klári néni bejött, előszedett egy tündéri nyári ruhát, s a következő prózai szavakkal nyújtotta át:

— Na, ez a tiéd. A méret megfelel. Próbáld fel! Ebben mész majd felvételizni!

— Jaj, Klári néni, köszönöm, köszönöm — s mindent otthagyva, elviharzott, pillanatok alatt magára kapta, s úgy jött vissza, karcsú testét illegetve. S nem tudta, miért lágyul el úgy Klári néni arca.

De hát Szidi nem töprengett ezen, hanem leült ő is a többivel az asztalhoz, s szokott óriási étvágyával — amely egyáltalán nem állott ellentétben költői hangulatával — fogott neki az evésnek.

A vacsoránál is csak Szidi beszélt, a többi csak hallgatta, senki sem válaszolt rá, csak egy-egy gyér igennel meg nemmel. Szidi elhallgatott. Figyelt. Először is a vacsora szertartásossága tűnt fel. A csendessége, mondhatni komorsága. Itt senki sem beszélt egyetlen felesleges szót.

— Elég édes a teád?

— Köszönöm, anyuka, igen.

— Végy még ebből a szalámiból, Szidike! Enikő, hogy ment a gyakorlat?

— Jól, anyuka.

— Láttam valamilyen új kottákat a könyvesboltban. Nézz be holnap, s vedd meg őket.

— Köszönöm, anyuka.

Szidi szinte megnémult a hirtelen tett felfedezéstől: hogy milyen keveset beszélnek ebben a házban! Milyen röviden, tömören! Úgy szólván tőmon-

datokban. És milyen nyugodtan! Itt nincsenek felkiáltások, félmondatok, amelyeket megszakítanak a többiek. Azon vette észre magát, hogy nevethetnékje támadt. Hirtelen azt kérdezte magától: úgy kellemesebb-e, olyan zajosan, mint otthon, vagy ilyen hidegen, unott csendben?

A Krizbai családban aztán megbeszélték a másnapi tervet, s munkabeosztást. Klári néninek mindenre kiterjedt a figyelme. Enikő ugyanis a zeneakadémiára készült felvételizni még ez év őszén. Megbeszélték a másnapi olvasást, az ″általános műveltség emelését", majd a ".kikapcsolódás“ idejét és mikéntjét. Szidi pedig boldog ámulattal vette tudomásul, hogy a napi programban, sem az Enikőében, sem az övében nem szerepel sem mosogatás, sem parkettkefélés, főzés stb. stb. Igaz, vacsora után Laci bácsi megkockáztatta:

— Te, Klári, a lányok segíthetnének neked. Nem teheted tönkre magad ...

Klári néni csak ránézett Laci bácsira, aki erre máris elhallgatott. Klári néni pedig a tekintetet még megtoldotta a következő szavakkal:

— A lányoknak készülniük kell a felvételire.
Ha még jut idejük ezenkívül, pihenniük is kell. Kikapcsolódniuk. Szóval, hagyjuk ezt a témát, már megmondtam...

Szidinek ez olyan hihetetlen volt. Náluk az egész család, még a fiúk is tudtak főzni, s általában minden házi munkában otthonosak voltak. Ezért Szidi nem tudta megállni, ugrott: ″Klári néni, tessék hagyni, majd én...″ De Klári néni erélyesen visszautasította: ″Ne lábatlankodj itt. Végezz már a kicsomagolással. Feküdj le, biztosan fáradt vagy“

Úgyhogy meg sem mert másodszor is próbálkozni.

Vacsora után Szidi jobban körülnézett a házban. Meg ő is megcsendesedett. Ragadós ez a csend. Különben, itt mindenki el volt foglalva valamivel: Laci bácsi ilyenkor nézte át a napi újságokat, Klári néni főzött másnapra. Enikő "az általános műveltség emelése érdekében“ — olvasott. Szidi meg csak úgy né, program nélkül, terv nélkül, körülnézett.

A ragyogó rend és tisztaság újra ámulatba ejtette. S a könyvek! Mennyi könyv! Otthon is nagyon sok könyv volt, de itt úgy sorakoztak a könyvek, mint egy könyvtárban. Külön a regények, versek, külön a zenével kapcsolatosak. Klári néni rokonoktól, ismerősök révén, külföldről is meghozatta az értékes zenei könyveket. Van már tíz éve, mióta gyűjtik a legjobb zenei szakkönyveket a jövendő zongoraművésznő számára.

— Mennyi szép zenei könyv! — kiáltott fel Szidi. — Ugye boldog vagy, hogy ilyen szép pályára mész? Mondd, milyen érzés zongorázni? Jaj, az is szép lehet, nagyon szép!

Enikő ránézett Szidire, sajátságosán, furcsán, s nem válaszolt semmit. És amikor Szidi arra kérte, hogy zongorázzék valamit, akkor meg gúnyosan azt mondta:

— Hja, kicsikém, ez nincs tervben. Majd holnap, a maga idejében.

Szidi felkapta a fejét. Olyan különösek voltak az ironikus szavak! Általában az volt a benyomása Enikőről, hogy megfontolt, érett, s mintha évekkel lenne idősebb, mint ő. Szidit valahogy úgy kezelte,

mint egy csitrit. Igaz, hogy ebben az enyhe lekezelésben sok gyöngédség és szeretet volt.

Szidi elmesélte, hogy a Balogh családban milyen ″Enikő kultusz“ van, hányszor emlegették az éltanulót, aki tizenegy éven át mindig első volt.

— Mondd, Enikő, milyen érzés éltanulónak lenni?

Enikő ezt felelte:

— Olyan jó érzés, kicsikém, hogy javasolom neked, ha eddig nem próbáltad, ezután kíséreld rneg te is ...

Enikőnek szép zöld szeme volt, hasonlított az Ádáméhoz. Szidi rögtön megfigyelte ezt, s meglepődött, hogy ugyanakkor milyen lényeges különbség van a két szem között. Pedig színre, alakra azonosak — mandulavágású szemek —, ugyanazok — és mégsem. Az Ádám szemében villogó fények ugrálnak, ha csúfolódik, akkor is. Az Enikő szeme mozdulatlan, tele átható, fürkésző vizsgálódással.

De még aznap este másként is látta e mozdulatlan szemeket. Szidi, mivel unatkozott, nekilátott, hogy vizsgálódjék a könyves szekrényben. A versesköteteket érdekelték. És ahogy szokott fuzsitusságával kirakta a könyveket, az első és második polcot is, jegyzeteket talált, képletekkel teli szétszórt lapolkat. Brr. Szidi fázott, ha ránézett.

— Mik ezek? — mutatta komikus ijedtséggel Enikőnek.

Enikő felnézett az olvasásból. Hirtelen zavar suhant át az arcán. A szeme nem volt már mozdulatlan, inkább nyugtalan. És haragosan villant. De nem a szabadjára eresztett villámok voltak ezek, amelyekhez Szidi az otthoni környezetben szokott,

hanem a jól palástolt, fegyelmezett emberé, akinek szemében a harag első lángja mindjárt hirtelen ki is lobban. Inkább szomorú volt a hangja s neheztelő, amikor megszólalt.

— Te is mindent megkapsz!

Hangja bizonytalan volt.

— Valami régi számítások, tudod!

Majd hirtelen támadt haraggal:

— Mit faggatsz? Te is tanultál fizikát. Vagy nem?

Szidi meglepetten nézett rá, nem tudta elképzelni, mi kavarhatta fel ennyire Enikőt. Néhány számtan- meg fizikaképlet. Azt sem értette, miért pillantott olyan nyugtalanul az ajtó felé, amely mögött Klári néni végezte megszokott, esti munkáját. Miért az a kapkodás, hogy hirtelen összeszedje, s Enikőtől szokatlan nyugtalansággal, ne *eltegye,* hanem *elrejtse* a második könyvsor mögé.

Első benyomásnak ez is elég volt! Annyira elég, hogy este, amikor ágyba parancsolták őket (pontosan tízkor), Szidi fejében sok minden kavargott: a csend, a rend, pontosság, meg nem értett, jelentőségteljes pillantások, Enikő rejtélyes viselkedése... De mindez a sok, még feldolgozatlan benyomás sem tudta elcsitítani a nagy izgalmat, hogy holnap reggel — Enikő megígérte ezt —, amilyen korán reggel csak lehet, elmennek a színire, s ő látni fogja azokat a falakat — Szidi nem tudott megindultság nélkül gondolni erre —, ahová ő négy éven át járni fog. Így aludt el, ezzel a forró izgalommal szívében.

Másnap reggel arra ébredt, hogy ott a reggeli az ágya előtt. Ez akkor fel sem tűnt, el sem csodálkozott rajta. Annyira csak az élt benne: néhány

perc, és látni fogom a színit! Csak azután, hogy ez az izgalom elcsitult benne, jutott eszébe azon gondolkozni, miért is van az, hogy ágyban reggelizhet, amikor otthon reggel hatkor már fel kellett kelni, mert anyának segíteni kellett a lakást rendbe tenni... És azon is csak később csodálkozott, hogy itt semmilyen házi munka nincs. Mindezt furcsa, vegyes érzelemmel vette tudomásul. Az első érzése az volt: ″Ezt látná Ádám, hogyan becsülik meg itt az embert!“ (Mármint a vizsgázni készülő Enikőt és Szidit!) De már a másik percben valahogy elszégyellte magát: nincs ez rendjén. Klári néni hajnalban kel, estére milyen fáradt. Úgy huppan bele a fotelbe, olyan kimerülten. Miért van erre szükség? Mi itt a hiba?

De a fiatalok önzésével, akik olyan szívesen gondolnak saját örömteljes dolgaikra, s olyan könnyen feledkeznek el a felnőttek kellemetlen gondjairól, kiugrott az ágyból, felöltözött, s mert Enikő beváltotta a szavát, elindultak a színire.

″SZlNISEK" KÖZÖTT

Egyszerű egyemeletes épület. Előtte fák zúgatták közömbösen a lomha vagy hevesebb szelek fuvallatára lombjaikat. De Szidi úgy érezte, hogy különlegesen szépen, titokzatosan suttognak és bólogatnak. Megindultan nézte a jövő-menőket. Ki tudja, ki az a középkorú férfi, aki most lépett ki a kapun? Talán egy jövendő professzor. Fiatal lányok jöttek-mentek. Szidi irigységgel nézte őket: milyen otthonosan járnak-kelnek. S egy kis csodálkozással is: hogy lehet olyan közömbösen, olyan megszokottan ki- meg belépni ebbe az épületbe. Ó, ők bizonyára már itthon vannak, másod- vagy harmadévesek! Látszik az arcukon. Van valami biztonság, fölényesség rajtuk. De ő! Ő nem, soha nem fog ilyen közömbösen ki- meg belépni ezen a kapun. És nem fog olyan mindennapi természetességgel kinézni ott az ablakon, mint azok a fiatalok, akik már néhány perce nézik őt, és vihognak. Rajta mulatnak biztosan.

Alig hallotta Enikő gúnyos szavait:

— Ha kigyönyörködted magad, megtalálsz abban a kis parkban, ami mellett eljöttünk.

Szidi bólintott, jóformán nem is hallotta, tovább merészkedett a kapun. Belépett az intézet csarnokába.

— Felvételiző, kislány? — kérdezte tőle a portás.

— Igen.

— Na, tessék felmenni az első emeletre. Ott vannak a tantermek meg az iroda.

Szidi belépett az egyik terembe. Kissé félszegen, kellő áhítattal, azzal az érzéssel: "Mostantól kezdve az egész életem egy ünnep lesz!"

Am a teremben nagyonis mindennapi, prózai zsibongás fogadta. Az a mintegy harminc fiú és lány — mind a felvételi vizsga előkészítőjére jöttek — olyan élénken tárgyalt, hogy észre sem vette a nagyon szerény, szőke kislányt. Az ajtó becsukódott mögötte, és ö remegő térdekkel, dobogó szívvei lépett be, kicsit megbiccentette a fejét (nem tudta zavarában, most mit is kéne tenni!), és csendesen beült az ajtó melletti üres padba. Bizony, senki sem vette észre. Pedig otthon! Ő volt a mindenki által szeretett Szidi. A nagy reménység, akiről mindenki tudta, hogy színire készül! Tudja betéve a Sasfiókot, Aase anyó halálát, s ki tudja még, hány verset. De itt? Ki törődik vele? Ki tudja, hogy ő, Balogh Szidónia, kicsoda? Ez a hideg közömbösség kissé lelohasztotta emelkedett hangulatát.

Körülnézett. Ha ez az első szorongó benyomása nincs, bizonyára rendkívülinek találja a termet, most azonban úgy tűnt neki, hogy hideg, s mi tagadás — tanterem ez is. Tanterem, nem más!

A nagyonis zajos társalgás középpontjában villogó szemű fiatal lány állt. Gyönyörű, fekete haja kékes fényben játszott, lebomolva repkedett vállán minden egyes mozdulatra. Nagyon elegáns volt: tűsarkú cipője valamilyen különleges szandál-fajta, a lábujjak vérvörösre pedikürözve. .. Ruhája pedig divatos, egyenes szabású.

És milyen kecsesek voltak a mozdulatai! Az ujjak milyen finoman fogták a cigarettát. Szidinek belesajgolt a szíve ebbe a látványba! önkéntelenül is végignézett magán: az ő kis nylonblúza, amelyet készen vásárolt, s amelyikből ki tudja még, hány ezer készült az országban, hogy a relon szoknyáról ne is beszéljünk! És Inci — így hívták a lányt — csodálatosan tudta keresztbe rakni a lábát. Szidi gondolatban meg is próbálta ezt a "klassz" mozdulatot, s elhatározta, hogy otthon majd gyakorolni fogja.

Mintha csak belőle akarnának gúnyt űzni! Inci előadást tartott éppen az "egyéni eleganciáról".

— Mindenkinek az egyénisége szerint kell öltözködnie — mondotta. — Sok ember nem ismeri ezt a titkot. Valahogyan születni kell erre is, gyerekek. És a művész számára az öltözéke része egyéniségének. A művész legyen az testestül-lelkestül-ruhástul — mosolyodott el kényesen. — Legyen stílusa, gyerekek. Ez az, stílusa!

Néhányan úgy hallgatták, mint egy orákulumot.

— S tudjátok, van még az öltözködésnek egy másik titka. Ezt anyutól tanultam különben: az ember vegye mindig a legjobb minőséget. Ha például egy négyszáz lejes szövetet veszek, akkor az évekig ruha. Nem is szólva arról, hogy fel vagyok öltözve. Ha egy tiszta gyapjú zsörszét veszek, higgyétek meg, gyerekek, jobban jártam, mintha öt más rúhát csináltatok. Inkább egy jó ruha, ha kell évekig is, mint mindennap egy új vacak. És különben is, az igazság az, hogy a valódi, az hódít, az tartja magát: a tisztaselyem, tisztagyapjú!

— A divat még nem minden! — vetette ellene egy fiú.

— Ugyan — fölényeskedett Inci. — Ti fiúk nem értitek ezt. Mi nők ehhez jobban értünk!

"Mi nők!" Hogy tudta ezt mondani! — gondolta Szidi egy kis ámulattal. Én ki sem merném ejteni a számon: "Mi nők!" Jaj, még rágondolni is rossz, hogy az a luciferi Ádám hogy kacagna ezen. "Te és a nő!" — mondaná. Hát igen, itt van ez az Inci, csak egy-két évvel idősebb, mint ő, ő lehet felnőtt, ő lehet nő, ő nem nyögött a bátyja terrorja alatt! Önkéntelenül is még kisebbre húzta össze magát, hogy észre se vegyék, mert még ez is jobb, mintha felfigyelnek rá. Ellenkezőleg; mindenki meglátja rajta ezt a nylon blúzt, és mindenki észreveszi a kontyot, ami cseppet sem sikerült... És bezzeg, ha most rajta is lenne egy olyan hegyes orrú cipő, ha nem is olyan különleges fazon, mint az Incié (ó, ilyenre még csak gondolni sem mert volna!), de másként is érezné magát! Igen, ő az Ádám áldozata. Az Ádám elveinek! "Édesanyám, ne végy mindent a kislánynak! Ne szokja meg, hogy érette áldozatot hozzanak. Önző lesz!" Ilyeneket s ehhez hasonlókat mondott Ádám, valahányszor a családi tanács eldöntötte, hogy kinek mit vesznek a szerény, megtakarított pénzből. Mint egy Hamupipőke, olyan vagyok, s mindez azért, mert Ádám nem érti meg, hogy a művészet, az valami különleges, nem mindennapi dolog ...

Mindez átfutott az agyán, de csak egy pillanatra, máris úgy tűnt neki, hogy ő ide rossz helyre cseppent. Nézte, hogy osonna ki szépszerivel: hiszen ő azért jött be, mert tudni, hallani akarta, mi van itt a tanfolyamon, hogyan készülnek a vizsgára,

mit kell tudni, milyenek a professzorok, mit tanulnak a színin... Ó, ezer dolgot szeretne kérdezni, izgalmas dolgokat. S de jó lenne, ha szavalnának itt a lányok és a fiúk, hadd tanuljon tőlük... S vajon az az ötven vers, amivel ő készült, elég lesz? A tájékoztatót még nem látta, nem tud semmit. S mit, hogyan kell rögtönözni... jaj, csak erről, csak ezekről kéne most beszélni — gondolta sóvárogva.

— Gratulálok, ezek aztán művészi elvek! — hallotta most a közvetlen közelében. — Milyen kár, hogy ezeket nem fejtheted ki majd a bizottság előtt is! Sajnos, más érdekli a vizsgáztatókat!

Mindenki felkapta a fejét. Fiatal lány állt ott, már régtől, de a társaság úgy elmerült az Inci hallgatásában, hogy nem vették észre, amikor bejött. A hang ironikus volt. Egyszerű nyári ruha volt rajta, de olyan finom jelenség volt, mégis, mintha igazán az Inci elveit érvényesítené. Fiúsan vágott rövid haj, gúnyosan mosolygós szem.

Közelebb jött.

— Végighallgattam kitűnő előadásodat, s csak egy megjegyzésem van. A ruha s az öltözködés még nem tesz igazi művésszé!

Suttogás indult meg:

— Ki ez? Ki ez?

— Negyedéves, Dittának hívják — adták tovább a felvilágosítást. — Nagyon tehetséges! — azt mondják.

Inci az átható nézéstől, a hang biztos, nyugodt csengésétől vagy mástól, de leeresztette keresztbe rakott lábát, majd hirtelen felkapta a fejét:

— Szerinted egy színisnek úgy kell öltözködni, mint egy zárdanövendéknek?

— Ugyan — kacagta el magát Ditta. — Világért sem. Én azonban azt hiszem, ha annyi városból annyi ember összegyűlt, másról kéne diskurálni.

— Például? — kérdezte kihívóan Inci.

— Például — mondta komolyan Ditta — arról, ki miért jött a színire.

Majd hirtelen élénken:

— Tudjátok, ugye, hogy ezt is meg fogják tőletek kérdezni. Gondolkodtatok rajta?

Egy vidám, eleven leányka könnyedén válaszolt:

— Az igazat megvallva, nem is jutott volna eszembe, hogy színire jöjjek. De tudjátok, májusban lent jártak valami filmesek, s azt mondták rólam egy ismerősömnek, hogy ″jó filmarcom van! Különösen profilból.“ Gondoltam, feljövök én is a színire!

Mindenki egyszerre élénken kezdte őt mustrálni, a filmes szemével. Vajon igazán filmarca van-e, vagy csak felvág! — gondolták különösen a lányok, s mindjárt utána egy kis tűnődéssel: ″Hát az én arcomról vajon mit gondolna egy filmes? ...“

— Én mindig vágytam a színire — mondta valaki. — Az nem szürke pálya! Érdekes! Vonzó! Engem csak az ilyen izgalmas pálya tud lekötni.

— Megpróbálja az ember, s ha nem sikerül, rajzolónak megyek. Az legalább biztos pálya — mondja egy harmadik.

Szidi növekvő ámulattal hallgatta mindezeket. Milyen hidegen, közömbösen beszélnek erről! Ha nem sikerül! Más pálya is van a világon! Nem sikerül? Nem, ilyen nincs! Lehetetlen. És ha tőle kérdezné meg valaki. Vajon mit felelne erre a kérdésre? ...

Szerencsére Ditta Incihez fordult:

— Te milyen versekkel készültél? Szavalj egyet, mi pedig megalakítjuk a bizottságot, s elbíráljuk. Jó? — mondta kedvesen.

Szidinek megdobbant a szíve: szavalni! S mint mikor dohos levegőjű szobában ablakot nyitnak, úgy lélegzett fel. Szinte kiegyenesedett. Már nem érezte magát olyan kicsinek, jelentéktelennek, ha szavalni kell!

Várakozóan néztek mind Incire. De Inci felvonta a vállát:

— Most nem vagyok olyan hangulatban. És különben is, nem érdekelnek különösebben a versek. Én három jelenetet dolgoztam ki, azt fogom bemutatni. Meglepetésnek szánom természetesen — mondta kényesen, biztonsága tetejéről.

— És te?

Ditta egyszerre, hirtelen fordult Szidi felé, aki észrevétlenül ült ott egymagában. Szidi kigyúlt arccal nézett vissza rá. Mintha nem jól hallotta volna.

— Én? Én?

— Igen, te. Nem akarsz szavalni? Vagy te is valamilyen nagy jelenetet dolgoztál ki?

— Ó, nem — s Szidi könnyedén elpirult. — Én nem értek azokhoz. A verseket szeretem igazán!

Hirtelen hallgatott el. Szégyellte, hogy úgy kitört belőle.

— Hány verset tudsz?

— Hányat? — s gondolkozott. — Igazán nem tudom, nem tudom megmondani. De felírtam ide, tudjátok — s izgatott kezekkel kotort elé egy noteszt. — Itt vannak a címek.

— Te jó isten! — tört ki Dittából. — Van itt még ötven vers is.

— Körülbelül annyi.

— Ezeket te mióta tanulod?

— Ó, van annak már négy éve. Még több is — mondta csak Dittának, felsugárzó szemekkel.

Csak neki beszélt, mintha a többi itt sem lenne. Boldog volt, hogy beszélhetett.

— Tudod, az úgy volt, hogy én már négy éve készülök a színire. És azóta minden héten megtanultam egy-két verset és Shakespeare-ből is részleteket.

Hátul valaki kuncogni kezdett. Szidi arca vérvörösre vált, riadtan nézett hátra, a kuncogás irányába. Úgy érezte, megszégyenítették, hiszen ő most legféltettebb titkáról beszélt ennek a lánynak, aki egyszerre olyan kedves lett számára.

De a kuncogás hamar elhalt. Ditta felvetette a fejét, s szembenézett a kuncogókkal.

— Ti talán nem ötven verssel készültetek? — kérdezte.

— Nevetséges! — mondta gúnyosan Inci. — Hisz csak három volt előírva.

— Jópofa — mondta egy fiú, aki feltűnően közel hajolt Incihez —, négy éve készül a színire. Még azt sem tudhattad akkor, mi fán terem a színi.

Szidi hátranézett.

— Ha nem is tudtam, mi fán terem a színi, de a verseket szerettem.

— És olvastad Shakespeare-t?

— Igen, olvastam az összes nagy tragédiákat. És Schiller drámáit is olvastam!

Sírni szeretett volna, de sikerült visszafojtania.

Ditta ránézett.

— Igaz, nem kell ötven vers a felvételire, csak három. De szép az, ha valaki ötvenet tud.

Majd odafordult Szidihez:

— Nem szavalsz egy verset?

— De igen! — mondta.

Kiment, az osztállyal szembefordult. Egyszerre csend lett. Ott állott most szemben velük, harminc pár szem kereszttüzében, a szeme kigyúlt (szép szeme van ennek a lánynak — gondolta nem egy fiú) —, s már nem is tűnt olyan jelentéktelennek. Sudár alakja még jobban kinyúlt. A tolmácsolt szenvedély szinte megremegtette ezt a törékeny gyermeklányt, hangja, mint sokhúrú hangszer, zengőn töltötte be a termet.

— Mennyi művészi érzékenység van benne! S mennyi tűz! — csodálkozott Ditta.

— Érdekes lány ez! — gondolták a fiúk.

— Nem is olyan gyerekes — súgtak össze a lányok.

S mikor a szavalásnak vége lett, nemcsak Ditta, de a többi is hozzá szaladt, s átölelte.

— Hát te istenien szavalsz! Ha én is így tudnék! S mind az ötvenet így tudod? Becsszó?

Máris körülrajongták. Inci pedig ott maradt egy jól sikerült, gúnyos ajkbiggyesztéssel. Talán érezte, hogy ezzel a csitrivel még meggyűlik a baja.

A KUDARC

Az első szereplés sikere után szinte természetesnek vette, hogy ez az egy hónap, amit itt eltölt, a sikerek sorozatát jelenti majd számára. De azért némi izgalommal gondolt a drámai gyakorlatra. Egy jelenetet kellett rögtönözni. Egyébre sem gondolt, csak erre. De mit is találjon ki. Valami nagyon-nagyon drámait, valami olyat, amiben erősen kell szenvedni és sírni. Itt mutatja meg majd a drámai képességeit — gondolta. Mindenkinek tátva marad a szája. A következő jelenetre gondolt: Egy anyának vízbe fúlt a gyermeke. Ő otthon ül nyugodtan, mit sem sejtve, egyszer csak megérkeznek a fia holt-tetemével. Micsoda lehetőség! A szenvedő, a zokogó anyát megjátszani!

Hazament, egész nap mérte a szobát hosszában, széltében, közben pedig zokogott. Ment, csudára ment a szenvedés, zokogás — meg volt elégedve magával.

Dobogó szívvel ment fel az intézetbe. Amikor kihívták, akkor is érezte, hogy úgy kalimpál a szíve, s a térde reszket izgalmában. Majdnem összerogy. Felment a színpadra, és eljátszodta a jelenetet.

Mikor véget ért, megállt, kissé hatásosan, meg volt győződve róla, hogy pompásan sikerült. Valóban

úgy zokogott, hogy jobban már nem is lehetett. Azt hitte, mindenki el lesz ragadtatva, csodálni fogják, ő lesz a csillag, aki felragyog a művészet egén...

De nem így történt! A hátulsó sorokból — ezt csak később rakta össze emlékeiből — kuncogásféle hallatszott. A tanár komolyan, sőt mondhatni komoran nézett rá. Ráncolta a szemöldökét, boszszús volt.

— Mi volt ez? — kérdezte.

— Tessék? — mondta ő elhaló hangon, valami szörnyű sejtelemmel.

— Tudja, mi ez? — felelt a tanár saját kérdésére. — Egyszerű ripacskodás. Érti? Ripacskodás. Azt hiszi, a falak megrepednek majd, ha még úgy ömlenek is a könnyei, ha még úgy tördeli is a kezét! Hamis! Az igazi fájdalom nem ilyen. Megértette?...

— Nem — felelte elhalón. S ez igaz is volt. Nem értett már semmit. Csak annyit, hogy most valami borzasztó dolog történt, s várta, hogy a színpad megnyílik alatta, s ő elsüllyed. Hát lehet már így tovább élni? Hát érdemes élni? És megint zokogni kezdett, de másként, mint az előbb. Igazi zokogás volt ez, egy tizenhét éves lány teljes fájdalmával. És tele volt őszinteséggel.

Még a tanár is megsajnálta. Kissé szelídebben folytatta:

— Na, látja, most elhiszem, hogy szenved. Ezek valódi könnyek. Az előbb nem hittem el magának, hogy anya és szenved. Az igazi fájdalom nem patetikus. Csak az a művészet, ami egyszerű, ami természetes, ami igaz ...

Helyre ment, de nem tudta felfogni a szavak értelmét. Csak egyet tudott, hogy ő most zuhan, zuhan, zuhan lefelé álmainak, ábrándjainak egéből. Nem így képzelte az első "szereplést". Az hitte, feljön ide, s mindenki előtt tündökölni fog! Hisz a volt osztálytársai, a tanárai, a művészeti iskola növendékei mind nagy jövőt jósoltak neki... Először a hiúságát sebezte meg szörnyen a kudarc. Utána, mikor már lecsillapodott, megrohanták a kételyek: s ha nem vagyok tehetséges!? Lehetséges, hogy mindenki tévedett, aki azt hitte, hogy ő méltó a színészi pályára? A sok szép ábránd mind csak képzelgés lenne!?

Egész éjjel nem aludt. Este lefekvés előtt hirtelen hevülettel elhatározta, hogy összeszedi minden cókmókját, és hazamegy. Igen, hazamegy, legalább tudja, hogy ő jött el önként. Sajnálni fogják — biztos. De hadd sajnálják, ha egyszer így bánnak vele. "Ripacskodás! Ez nem művészet! Mit tördeli a kezét?" — Újra és újra emlékezetébe idézte a szörnyűeknek tetsző mondatokat. Majd megbánja az a tanár, hogy így összetörte a szívét...

De mi lesz velem? — tette fel a kérdést. Nem jutott semmi eszébe, nem volt egyetlen pálya sem, amire el tudta volna határozni magát. Akármire gondolt is — tanári, orvosi —, még a halvány lehetőséget is elhessegette magától. Nem, nem tudok élni anélkül, hogy ne legyek színész. Hogy ne mondjam el soha Júlia monológját? Vagy ne játszszám el Ofélia jelenetét. És félhangosan kezdte mondani az annyira szeretett sorokat Nem — rázta meg a fejét, nem, még azért is megmutatja annak a tanárnak, hogy tévedett. Nem adja meg magát. Azért is színész lesz ...

Csak egyszer meg kell tudnia, mi ennek a titka. El kell lesnie elejtett szavakból, a társaival való beszélgetésből, mindenből. Még aznap vett magának egy jegyzettömböt erre a célra: ide mindent bevezet, amely közelebb viszi a nagy titok, a rejtély megoldásához: hogy lesz az ember igazi művész. És este már elő is vette jegyzetfüzetét: Feladatok, teendők — írta fel magának az első lapra. De még nem jutott eszébe semmi. Ott állt előtte a jegyzettömb, s nem tudta, mivel kell kezdeni, mit kell bejegyezni. Aztán, ahogy rágta a ceruzaját, töprengett, lassan kialakultak a feladatok:

1. Drám. gyak. órán nagyon figyelni, pontosan bevezetni mindent, amit látok, a tanárok megjegyzéseit, a társaim észrevételeit, saját megfigyeleseimet.

2. Este kielemezni a látottakat és hallottakat, és leszűrni a tanulságokat egy külön fejezetbe "tanulságok“ címmel.

(Mindjárt meg is számozta a füzetet, a közepe táján megnyitotta az új fejezetet.)

3. Könyveket szerezni be, amelyek híres művészék, írók életéről szólnak, a könyvek rövid tártálmi kivonatát elkészíteni, s a leszűrt tanulságokat (a következtetések, tanulságok rovatába. Lásd: tartományi könyvtár, Enikő könyvtára). Valamint könyveket olvasni a művészetről általában. Mindjárt utána is írta: Lásd Gorkij: Az irodalomról és művészetről. Lenin: idem.

4. Egyéb rovat felfektetése, abban a legfontosabb teendők bejegyzése.

Mi is legyen a legfontosabb, a legsürgősebb teendő? Rögtön eszébe jutott, hogy ír Kolozsvárra a művésznőnek, aki őt meghallgatta s előkészítette

egy országos versenyre. Tőle kérdi meg, mit tehet, s ha a válasz megjön, akkor már pontosabb tervet készíthet. Boldog volt, hogy van már célkitűzése. Visszanyerte vidámságát, energiáját.

Ezután úgy ment fel a színire, harcias lélekkel, mint aki nem adja meg magát. A drámai gyakorlatokon elővette a jegyzetfüzetét, s az első fejezetbe bejegyezte megfigyeléseit, a tanárok észrevételeit, a növendékek megjegyzéseit az egyes mozdulatokra. Este újra elővette, s végiggondolta a mai nap tanulságait. A "tanulás" rovat nagybetűs felkiáltással kezdődött: "Egyszerűen! Egyszerűen! Egyszerűen!" Majd: "Vigyáznom kell, hogy nyugodtabb legyek, ne tördeljem a kezem..." Vágj': "Ha valami rendetlenség adódik a ruhámon, akkor ez gátol abban, hogy felszabaduljak. A blúzomról hiányzott egy gomb, s mind arra gondoltam közben, hogy észreveszik... Incinek van önbizalma, ezért tud szépen játszani... Fontos, hogy én is bízzam magamban ..."

A tanár kifogásolta az egyik növendék kiejtését: a kiejtés tisztaságát. Skálázzon sokat, próbálja a különböző nyelvtörő gyakorlatokat — a tiszta kiejtés nagyon fontos... Szidi már fel is jegyezte. "Este, lefekvés előtt skálázni egy-egy fél órát!" És amikor eljött ez az óra: Szidi meg is kezdte szigorúan a skálázást, nem hagyta volna abba semmiért.

Az előkészítő tanár egyszer azt mondta:

— Nem lehet művész az, aki nem érez együtt az emberekkel. Maga csak akkor fog tudni igazán sírni vagy nevetni, akkor fejezheti ki mások örömét, bánatát, ha át tudja élni mások sóvárgását, vágyát, ha együtt tud érezni velük. Szereti maga az

embereket? Figyeli őket? Ha részvétlenül megy el mellettük, akkor sohasem lehet művész!...

Úgy érte ez, mint egy kinyilatkoztatás. Boldog volt, hogy egy nagy titokra jött rá. Lámcsak, erre nem is gondolt. Hisz ő egy ábrándvilágban élt, s álmai, ábrándjai lekötötték minden figyelmét. Nem törődött senkivel a környezetében. Nem figyelte őket, nem érzett velük együtt. Ez az — gondolta — szeretni az embereket — ezt kell tennem!

Szeretni nem nehéz — gondolta, hisz szeretem én őket, csak épp megfeledkeztem egy kicsit mindenkiről. S mint aki mindent egész lelkével, mindent szenvedélyességgel tesz, már el is határozta, hogy ezentúl másként él.

Ezt meg is fogalmazta sürgősen a "teendők" rovatban, mégpedig az "állandó teendők" alcím alatt: Így: "Többet törődni az emberekkel! Sokat törődni! Nem álmodozni!" (Ez utóbbit alá is húzta pirossal, hogy sikeresebben tudjon küzdeni e gyengeség ellen). Majd utána írta: törődni: Enikő, Klári néni, Laci bácsi... Ezek voltak legközvetlenebb környezetében...

Az első napok tehát az állandó kutatás, keresés jegyében teltek el.

Egy hét múlva Szidi már valósággal berobbant a terembe, ahol a többiek összegyűltek.

— Gyerekek! Gyerekek! Óriási felfedezés!

Kezében napilapot lobogtatott.

— Nézzétek csak! Olvassátok!

— Mi az?

— Interjú a kolozsvári Állami Színház egyik művészével — mondta.

— Na és? — lohadt le társai kíváncsisága. — Egy interjú! Mi olyan izgalmas benne?

— Várjatok, gyerekek, majd meglátjátok!

És gyorsan, izgatottan, kissé hadarva olvasni kezdte:

— Beszéljen a művész munkájáról, készüléséről. Mit jelent a szerep az életében?

— Megpróbálom elmondani egy élményemet — olvasta tovább Szidi, kihagyva a szerinte kevésbé érdekes részeket —, talán a készülés, a felkészülés lényegét is megvilágítja némiképp. A Háború és béke című darabban Pierre-t alakítottam. Ha emlékszik, van ott egy jelenet: Pierre nézi a sakktáblát. Nos, ez a jelenet csak 5 percig tart, mégis heteken át gyötrődtem, készültem arra az öt percre, hogy mindazt adni tudjam, amit Pierre ebben az öt percben érez és mondani tud a háborúról és békéről. Ha összeszámítanám — talán el sem hiszi —, majdnem hatvan munkaórámat vette igénybe ez az egy jelenet. — Emlékszem, felejthetetlen volt számomra ez a jelenet... — olvasta tovább Szidi a riporter megjegyzését.

Szidi leeresztette az újságot:

— Na, mit szóltok hozzá? Látjátok, ez a legfőbb dolog: dolgozni, kiérlelni. Ez kell! Ezt mondja Gorkij is meg Sztaniszlavszkij is!

Inci olyan flegmatikusán legyintett erre, hogy azzal minden lelkesedést lelohaszt, kivéve talán a Szidiét.

— Ugyan, fiacskám, mit vagy úgy transzban! A tehetség — munka. Tanulni, tanulni, tanulni! Ismerjük azt. Te talán most hallod először?

— Dehogyis! — mondta Szidi. — Csak most értettem meg igazán. Nem érted, hogy ez a lényege a művészetnek. Ennek így kell lenni. Ezt mindenki így mondja.

— Unalmas vagy te, Szidi! Látod, ez az egész bajod. Ezért nem sikerül neked a drámai gyakorlat — mondta Inci biztonsága magaslatáról. — Te egyébből sem állsz, minthogy mit mondott ez, mit mondott az... Hát nem ez kell, látod. Nem! Más!

— Hát mi? — kérdezte Szidi. — Mi, mondd meg te?

— Mi? Hát én megmondom neked. Élni! Élni! Vesd bele magad az élet viharába. Ne félj tőle. Csak a nyárspolgárok félnek! Vesd bele magad a szenvedélyekbe. Az kell. Nem az, hogy lefekszem a tyúkokkal, reggel felkelek, s dolgozom, mint egy robotember. Ez nem művészi stílus. Ez nem színes életforma. Ez nem kell!

— Szerinted mit jelent az: élni? Csak annyi, hogy cukrászda, vendéglő, éjszakai élet? — kérdezte Ditta, aki vásárhelyi lévén, sokszor feljött az elsőévesek közé, s szívesen elbeszélgetett velük.

— Rám célzol? — csattant fel Inci. — Azt hiszed. restellem, hogy elmentem egy párszor. Igenis elmentem: élményt csak akkor gyűjthet az ember, ha érdekes emberekkel társalog, ha szellemes eszmecseréket folytat.

— Képzelem, milyen szellemes eszmecserét lehet folytatni annyi pohár rum után — gúnyolódott Ditta. — Megbocsáss — folytatta —, de akik téged láttak tegnap négykor hazamenni azokkal a fiúkkal, azt állítják, hogy nem nézett ki belőletek valamilyen különösebb eszmecsere.

— Semmi közöd hozzám, tudod! — lett nagyon ingerült Inci —. Máskor majd meghívlak gárdénak, mert jól tudsz vigyázni az erkölcsökre.

— Ugyan — mondta nyugodtan Ditta. — Ne heveskedj. Félreértesz engem. Hisz most nem rólad beszélünk, csupán elvi eszmefuttatásról van szó. Megkérünk, fejtsd ki részletesen ezt a kérdést. Például, szerinted a flört, ma egy fiúval mulatni, holnap mással, ez is az ún. "élethez" tartozik?

Inci felvetette a fejét. Nagyon jól állt neki ez a mozdulat, s ő tudta ezt:

— Nem érdekel, hogy mit mondasz rólam s hogy elítélsz. Igenis, a flört, az is az élet színe, íze, olyan élmény, amire művészembernek feltétlenül szüksége van.

Szidi körülnézett. Senki sem szólt bele! Incinek lesz igaza! De vajon igaz is lehet? Nem, ő nem próbált flörtölni, ő másra vágyik. Igaz, nagy szenvedélyre, nagy szerelemre. A flört nem lehet éltetője a művészetnek. Megvan — örvendett magabán, hogy eszébe jutott. Most már ő is hozzá tud szólni a kérdéshez:

— Én azt hiszem — mondta —, hogy csak igazi nagy érzések, nagy szenvedélyek tesznek nagy művésszé. Láttátok a Melba című filmet? Melba csak a férjét szerette egy életen át. Hát a Verdit? Verdi éveken át gondolt szerelmére, a későbbi feleségére. S nem tudta elfelejteni sohasem... Vagy ott van a Darclée is, az olyan szigorú erkölcsű volt, hogy otthagyta a férfit, akit szeretett, mert az nem volt. szabad .. .

Inci trillázva kacagott.

— Ez a Szidi! Édes pofa! Akármiről van szó, ő csak azt tudja: ezen a filmen így volt, ebben a könyvben úgy volt. Hát nem ennivalóan édes kislány!

— Miért? — gyúlt ki a Szidi arca. — A művészet mindig az élet igazát adja. Sűrítve adja. Romeo és Júlia is ...

— Na, még csak ez hiányzott. Romeo és Júlia! Igazán nevetséges vagy, ne haragudj. Hol vagyunk már Romeo és Júliától? Az egy feudális korbeli tragikus szerelem története! — vágott közbe Inci.

— Nemcsak az! Minden idők szerelmének költészete és szépsége! Minden szerelmes magára ismer Júliában. Vagy Tatjánában nem az örök nő szólal meg. Mondjad?

— S te azt akarod mondani, hogy ha szerelmes leszel, úgy szeretsz, mint Júlia? A gavallérod pedig, ő lesz a Romeo, nemde?

— Azt, igenis — mondta —, azt. Én majd úgy szeretek, mint Júlia, s azt kívánom, hogy akit szeretek, legyen Romeo!

De ezt már általános nevetés követte.

Ditta közbelépett:

— Szidi kicsit fellegekben jár. Nem sok tapasztalata van, látszik. De hát azt a legkönnyebb szerezni. Az élet maga kínálja majd ezeket. De az igaz, hogy csak nagy szenvedélyek, nagy érzések méltók az igaz művészhez. A nagy érzés: igaz gyöngy, a könnyű érzés: hamis gyöngy. Ez a különbség...

Csengettek. Be kellett menni. Mindnyájan elgondolkozva ballagtak befelé. Nem olyan egyszerű ez — gondolta Szidi. Mert lámcsak, Incinek valóban mindig sikerülnek a drámai gyakorlatok. Ugyesen, csiszoltan, természetesen mozog. Neki soha nem mondták még: ″Maga úgy lóbálja a karjait, hogy rossz nézni!“ És azt sem, hogy ″hátrakötöm a ke-

zét, hogy ne tördelje, s ne tépdesse szét a ruháját!“...

Azt sem mondták, hogy ″csodálom, kérem, hogy nem roskad össze maga alatt az a színpad!“ Persze, mást is mondtak már neki, nemcsak ezt. Volt az úgy is, hogy a tanár felkiáltott: ″Nagyszerű! Na látja: Jó ez, kislány! Menni fog! Csak így tovább!“... Csakhogy az ilyen dicséret ritka volt, mint a fehér holló...

Hanem Szidi nem adta fel a küzdelmet. Előtte van három hét. Mi mindent lehet azalatt tanulni! Meg kell próbálni mindent! Azt is, amit Inci mond: élni az életet! De hogyan? Mikor még azt sem tudja, miben áll ez. Mert az nem lehet igaz, hogy élni, azt jelenti, mint cukrászdába járni meg vendéglőkbe. Vagy fiúkkal flörtölni. Mást jelent. De mit? Nem baj — gondolta — majd utánajár ő ennek is.

SZIDI SZERELMES LESZ ...

Szidi elhatározta, hogy megfigyeli az embereket. Nem fog álmodozni az utcán, mint azelőtt. Nem! Megfigyeli a jövő-menőket, hogyan mozognak, hogyan lóbálják a karjukat menés közben, hogyan beszélnek, hadonásznak, nevetnek. Megkülönbözteti az egyes típusokat. Rögtön meg is kezdte — közben táskáját szelesen lóbálta kezében. Ekkor szembe jött vele egy magas, szőke fiú. Szidi fürkészően nézett rá. A fiú éppen felpillantott. Mély kék szeme volt — ennyire emlékezett Szidi a röpke találkozásból. S arra is, hogy — nem tudni miért — elöntötte őt a forróság. Pedig csak egy pillantás volt az egész.

Este, amikor összegezte a napi eseményeket, úgy tűnt neki, hogy ez a találkozás volt a mai események legfontosabbika.

Másnap Szidi kinézett az ablakon. Nem véletlenül, hanem mert a szomszédos blokkból hegedűszó csapódott be hozzájuk. Kinézett. Velük szinte szemközt, az ablakban ott állt az a fiatalember, aki olyan mélyen a szemébe nézett. És hegedült. Akkor Szidi csak a pillantására emlékezett, most azonban azt is látta, hogy milyen sötét bőrű, s ez milyen érdekes ellentétben van világoskék szemé-

vel. Egy tincs kuszán a szemébe lógott. Ez ő! — dobbant egy nagyot a kislány szive. A találkozás, amit már-már elfelejtett, egyszerre megújult erővel, élénk színekben elevenedett fel képzelétében.

Mert ilyen a szerelem, gondolta, úgy jön el váratlanul, hívatlanul — mint a vihar, rátör az emberre. Tatjána is megszerette Anyégint az első látásra:

Ó, tudtam én, el fogsz te jönni,
Zálog volt erre életem;...

Rég álomhős vagy éjjelemben
Látatlan is kedveltelek,...

Szabad szárnyalást engedett képzeletének. A fiú ezer alakban jelent meg előtte. Látta őt utcán, parkban, főtéren. Látta őt beszélni, mosolyogni, gesztikulálni, elszomorodni. És természetesen mindig és mindenütt vele volt, neki mesélt vagy őt hallgatta. Szidi képzeletben elmondta minden örömét, baját, sok vágyát és számtalan tervét. A fiú pedig, a képzeletbeli, mindig nagy odaadással hallgatta. Nem mondott olyanokat, mint a prózai Ádám. Nem! Nem mondott neki ilyen undok dolgokat! Azt mondta halkan, sejtelmesen: "Igen, Szidike, én megértem magát. Mi, művészek, mi kivételes lelkek vagyunk“.

Szidi elszavalta neki az összes verseket, ő pedig hallgatta őt elmerülten s elragadtatással. Szidi látta kigyúlt tekintetét, a leírhatatlan tekintetet, a néma imádatot. És látta, amint csak ülnek ketten, s nem szólnak semmit...

....Egyelőre, akármilyen nehéz is volt számára, egyedül hordozta magában nagy titkát. Nem mert

róla szólni senkinek. Pedig nincs a világon ennél nagyobb és nehezebb dolog, mint titkolni azt, amit oda kéne kiáltani a nagyvilágnak: "Szerelmes vagyok! Szerelmes vagyok!" De kinek merjen szólni? A múltkor is, amikor a fiú újból elhelyezkedett az ablak mellett (Szidi már ismerte az időpontot), elkezdett hegedülni, Enikő epésen jegyezte meg:

— Már megint cincog!

— Így beszélsz róla? — mondta Szidi, különös hangsúllyal ejtve a "rólá"-t.

Mire Enikő felkapta a fejét:

— Csak nem vagyunk szerelmesek?

Ő persze nem válaszolt erre, mert úgy érezte, hogy Enikő és az alkalom nem méltók ilyen közlésre. Mire Enikő még inkább gúnyolódott: — Ez Zoli, te újabb áldozat vagy a láthatáron! — mondta csúfondárosan. — Te vagy éppen a kilencvenkilencedik. Úgy szedi az áldozatát, mint a mesebeli király, aki karóba húzatta a hősök fejét, ha nem fejtették meg a lánya álmát. Csakhogy Zoli a szép leányfejeket, ha nem is húzza karóba, de mindenesetre elcsavarja. Igen — mondta —, ha nem hiszed, kérdezd meg Tücsitől. Igen, te vagy a kilencvenkilencedik — ismételte. — Csak azt nem hiszem, hogy utolsó is...

— Utálatos vagy! És úgyis hiába, mert nekem nagyon tetszik.

Hát kimondta az óriási titkot! És nem dőlt össze a világ, csak Enikő dőlt el a kacagástól. Pedig ő általában csendesen, ironikusan mosolyog, de most úgy kacag, hogy Klári néni benézett, min nevet olyan jóízűen.

— Hát sok sikert! Én, mindenesetre, felvilágosítottalak, így mosom kezemet. Mert, hogy mek-

korát fogsz te meg itt bömbölni ebben a fotelben, azt az én látnoki szemeim már most látni vélik. Te csacsi. Hány kalandja volt már ennek! S kiváncsi is egy ilyen butuskára! Ő a vagány nők után fut. Velük akarsz te konkurrálni? Na, verd ki szépen a fejedből és kész!

Csakhogy nem olyan könnyű az: verd ki a fejedből és kész!

Amikor Enikő nem látta, Szidi kivette barátnője egyik cipőjét, s mint tolvaj, lopva felhúzta a lábára. A haját ismét kontyba csavarta, de valamilyen új és modern, felnőttes kontyba. És akkor nagy tettre határozta el magát: megszabadul az átkozott varkocsoktól, bár ki is bonthatná, mint a Boszorkány című filmben a hősnő. És ezzel végre nagy lány lesz, és felveheti a küzdelmet akárkivel.

Egy este a Színművészeti Intézetből Szidi éppen jött le a lépcsőn. Lent a csarnokban Inci beszélgetett egy fiúval, aki háttal állt Szidinek. Valamin élénken vitatkoztak.

— Szervusz, Inci — köszöntötte Szidi a lányt.

A fiú hirtelen fordult meg a hangra. Meleg zengésű, mély althangja volt Szidinek.

Szidi felismerte Zolit, és lángvörösre gyúlt. Sietve ment el mellettük, mert úgy érezte, hogy remeg a térde az izgatottságtól.

Legalább most már tudom, hogy mi a szerelem — gondolta. Most kérdené meg az az undok Inci: ″Tudod te, mi az: élni? Hát voltál egyáltalán szerelmes? .. .″ ″Igen, mit szólsz hozzá, szerelmes vagyok — mondaná. Szerelmes." ″S ő van olyan, mint Romeo?“ — kérdené csúfondárosan Inci, ő

pedig büszkén vetné oda: ″Van, van!“ De az övé ez a Romeo?

Hazamenve, kisportolt, tömzsi lányt talált otthon. Enikővel beszélgetett.

— Ismerkedjetek meg — mondta Enikő Szidinek Tücsi felé intve. — Ez itt Bender Tücsi, osztálytársam, a nagy távugró, röplabdázó, kosárlabdázó és jövendő futóbajnok.

Majd így folytatta:

— Ez meg itt Szidi. Valóságos fergeteg és színpadjaink jövendő Júliája.

— Szervusz!

— Szervusz!

Nagy, kerek, csodálkozó gyermeki szemek vizsgálták fürkészően Szidit. Csak egy pillanatig tartott mindez, a másik percben már a jövendő futóbajnok, nyakába borult a jövendő Júliának.

— Jaj, te, de klassz, hogy megismerkedtünk. Tudod te, milyen jó barátnők leszünk! Én mindig, mindent előre megérzek! Te, az éjjel olyan jópofát álmodtam: nagy-nagy zöld pályán futottam. Sokan futottak még, voltunk vagy százan. Én pedig elsőnek. Futok, futok, de úgy, hogy szinte repülök. Egyszer csak érzem, hogy a cipőm kifűződik, én megbotlom, elesem, s jaj, nem tudok felkelni. Hallom, hogy kiabálják rettenetesen: ″Hajrá, Tücsi! Hajrá, Tücsi!“ — s fel tudtam kelni, te, fel is ébredtem a nagy lármától... Nahát, a zöld pálya, futás, ez mind jó. S itt is van a jó: megismerkedtem veled.

S kacagott pufók képe, szeme, szája.

— Tücsiről két fontos dolgot kell tudni — sietett Enikő a felvilágosítással — az egyik az, hogy sohasem lehet tudni nála, mikor komoly, mikor

tréfál. Ő az osztály jópofája. A másik pedig az, hogy olyan karizmai vannak, hogy... Mutasd csak, Tücsi, az izmaidat!

Tücsi a legkomolyabb képpel, de ez a komolyság mindjárt nevetésbe is fúlt, feltűrte a blúzát, s odatartotta Szidi elé:

— Ide süss, barátocskám. Velem érdemes jóba lenni, mi?

— Most pedig jössz hozzám — karolt bele az új barátnő. — Enikővel úgysem megyek semmire. Ő túl komoly számomra.

Máris vitte magával a szomszéd blokkba. Szidi nem is figyelte, hova mennek.

Bementek. Az előszobában két testes szekrény terpeszkedett, alig lehetett mozdulni tőlük. A szobákban nagy volt a zsúfoltság: sok bútor, rengeteg kézimunka, a falak telis-tele fényképekkel, gobelinekkel. Sok volt a festmény is: az egyiken négy ló ágaskodott a viharban, a másikon dús keblű cigánylány lantot pengetett... Mellette nagy-nagy kép kastéllyal, tóval, hattyúkkal, háttérben meg fenyves erdővel.

A sok nipp valósággal elözönlött minden tenyérnyi helyet szekrényeken, kis asztalon, vitrinekben: volt ott üvegből cápa, félmeztelen néger énekesnő, egymást átölelő fiatal pár, különféle nagyságú állat és madár... És még ki tudja mind elsorolni.

Az egyik szoba teljesen elütött a lakás egészétől, íróasztal állt benne. Két fal mellett polcok, azok súlyosan megrakva könyvekkel. A legfrissebb könyvújdonságok — régi és új kiadások. E könyvek gazdája műértő lehet és szenvedélyes olvasó — állapította meg Szidi azonnal.

Kérdően nézett Tücsire.

— Ez a bátyám szobája, az ő íróasztala, könyves polcai — mondta Tücsi.

— Nem is tudtam, hogy bátyád is van.

— Igen — s egy fényképre mutatott. Valahol a Maroson készült a felvétel: Inci mosolygott le onnan elragadó bájjal, s mellette — Szidi szíve nagyot dobbant — a fiú, akiről annyit álmodozott, bár csak annyit tudott róla, hogy Zolinak hívják.

— Szóval ez a bátyád! — mondta Szidi, s nem nézett Tücsire.

Szerencsére Tücsi nem figyelte Szidit, azzal volt elfoglalva, hogy — ki tudja már hányadszor — elmesélte, "ez a dilis Inci mindenkinek be akarja adni. hogy ez egy bécsi dressz, s közben nyolcvan lejért lehet venni az Államiban."

Szidi bármikor szívesen hallgat fneg egy ilyen csemegének is beillő kis adalékot Incit illetően, most azonban nem érdekelte. Még örvendett, hogy Tücsit kihívta a mamája. Egyedül maradt. Szóval, ez a Zoli íróasztala. Szinte félve simította végig ujját a bútoron. Ez meg a széke (leült, szemben az íróasztallal). Ezek meg a könyvei. Szórakozottan vette a kezébe őket, meg visszatette újra, babrált, turkált a könyvek között. Mennyi könyv. Boldog volt, hogy Zoli így szereti a könyveket. Az egyik könyv mellett füzet volt: Bender Zoltán: Végzetes nap — olvasta a kissé ponyvaízű címet. Elkacagta magát, olyan furcsa volt az ellentét, a szép könyvek és ez a ponyvát ígérő cím!

Tehát Zoli ír. Izgatottan kezdett belé az olvasásba. Mindent tudni akart róla. A sorok között is őt akarta megismerni.

A novella tartalma dióhéjban ez volt:

Zsolt, a novella hőse aznap kapta meg orvosi diplomáját. De nem örvend neki, nem lelkesíti őt az a tény, hogy végzett. Ellenkezőleg, blazirt, unatkozik. Nem tudni, miért, nem tudni, mi okból. Este bankettre megy. Előzőleg azonban Babával ″mulat“, lakásadójának lányával, bár ez nem szerez különösebb örömet neki, hisz a lányt nem szereti. A lány sem érez különösebb szerelmet a fiú iránt, de ez nem zavarja őket a szerelmi együttlétben, mert mind a ketten ″modernül“ gondolkoznak, ″felvilágosult“ nézeteik vannak a szerelmet illetően. Bankett után aztán hazamegy, s magára ereszti a gázt. Csak úgy né, életuntságból...

Szidi clgondolkozva tette le az írást.

Nem tudta, nevessen vagy szomorkodjék. Ez hát Zoli! Miközben olyan szép könyveket olvas, ilyent ír. Elszégyellte magát, hogy ilyen szigorú. De ez a Zsolt meg ez a Baba!

Abban a percben robbant be Tücsi:

— Jaj, te, bocsáss meg, kihívott anyu, itt volt Lenke néni, s látni akart. S nem adta az isten, hogy elmenjen. Te, mit vagy úgy kifordulva magadból?

Meglátta a novellát a Szidi kezében.

— Jaj, te azon a hülyeségen búsulsz. Sajnálod Zsoltot? — kacagott. — Egyet se sajnáld! Ha olyan hülye, megérdemli, hogy öngyilkos legyen!... Nem tudom, miért olyan büszke erre a írására. Fűvelfával elolvastatja. Ha az ember jó napot akar neki szerezni, csak dicsérni kell ezt a vackot.

Akkor nyitott be Zoli.

Hanyag testtartással jött be. Épp hogy benézett, hallotta a lányok csivitelését. Már ki is akart fordulni, amikor Tücsi utána kiáltott:

— Gyere, Zoli, mutassalak be Szidinek!

A fiú közömbös és a lányon keresztülnéző pillantása azt mutatta, hogy ez a kislány nem az "ő" esete. Szidi észrevette. És azt is keserűen tapasztalta, hogy a fiú nem csókolt neki kezet. Nem mintha neki általában, sőt valaha is kezet csókolt volna valaki. Nem, az ő barátai, pajtásai, akik egyben Ádám munka- és osztálytársai voltak, amikor hozzájuk kijöttek, úgy szorítottak vele kezet, mint egy fiúval. Csakhogy Szidi jól látta, hogy Zoli kezet csókolt Incinek, amikor a színi előcsarnokában beszélgettek.

Gondolatban villámgyorsan átfutott az agyán, hogy most meg kell játszania az „érdekes nőt", különben... különben Zoli végleg nem fog majd törődni vele.

— Olvastam a novelláját! — mondta könnyedén, egy alulról felfelé való — szerinte érdekes — pillantás kíséretében. (Ezt a pillantást Incitől leste el, akit bármennyire nem szeretett is, néhanapján, mint most is, utánzóit).

A fiúnak közömbösen, sőt, kissé enyhe lenézéssel futott fel a szemöldöke. Úgy látszik, nem méltányolta ezt a mutatványt, amit Szidi rögtönzött! A hangja is gúnyos árnyalatú volt, amikor megkérdezte a lánytól:

— Na, és mi a véleménye róla?

De a tekintete ezt fejezte ki — Szidi jól leolvasta arcáról: „Hát van magának valamilyen véleménye, kicsike!?"

De Szidit nem csüggesztette el az első sikertelen kísérlet. Tovább játszott, a szemek tüzét is belevetve a harcba:

— Ha ragaszkodik hozzá, megmondhatom.

A fiú meghökkentett pillantott fel. S talán először érdeklődéssel:

— Miért? — kérdezte bizonytalanul. — Talán olyan rossz véleménye van róla, hogy nem meri megmondani?

— Ó nem! Nem vagyok olyan félős. Csak, tudja, nem szeretem megbántani az embereket.

Magában büszke volt, hogy állta a fiú kutató tekintetét, és nem sütötte le a szemét. Pedig nem ment könnyen. Egy papírlapot kapott fel, azzal babrált, de le is tette hirtelen, mert észrevette, hogy reszket a kezében.

A fiú elpirult bosszúságában. S ettől maga is zavarba jött. Bosszankodott, hogy egy ilyen kis csitri kihozza a sodrából. Végig is mérte, tekintete elidőzött a kibontott szőke hajon (á la Marina Vlady), amely tagadhatatlanul szép volt. Szidi észrevette ezt. Magában bánkódott, hogy lusta volt rendesen megfésülködni. így egy kicsi kócos! De hát ki sejtette előre ezt a találkozást?

A fiú látta, hogy a kislány ″magába száll″, ezért fölényesen kérdezte:

— Lássuk hát azt a híres véleményét, kislány!

De Szidi már erőt vett magán. Bátran szembenézett Zolival:

— De nem haragszik meg érte, megígéri?

— Mondja már! — lett ingerült a fiú.

— Szabad még egy kérdést?

— Tessék!

Zoli széket húzott oda magának, s leült, mint aki el van szánva egy hosszabb beszélgetésre.

— Azt szeretném tudni, hogy ez a Zsolt patológikus eset? Különben nem értem, amit tett. Egy józan, normális valaki ugyanis, ha megkapja az or-

vosi diplomáját, akkor bankett után nem ereszt gázt magára, hanem lefekszik, s másnap kimegy a Somostetőre. Én legalábbis így tennék...

A fiúnak még a szava is elállt ettől a nyers, egyszerű, de természetes logikától. Nem tudta eltitkolni bosszúságát. Ám ezt finom, ironikus mosollyal leplezte:

— Maga szerint mindenki, aki öngyilkos, patológikus eset? Hát Karenina Anna?

— Karenina Anna? Az más — kezdte Szidi. — Neki minden oka megvolt rá, hogy öngyilkos legyen. Ne felejtse el, ő egy hazug, képmutató társadalom áldozata. Akármerre nézett, semmilyen reménysége, hogy kijusson a hínárból. Vagy a szerelme, vagy a fia. S egyik nélkül sem akart élni. És ezen felül, emlékszik rá, hogy a társadalom is bemocskolta tiszta szerelmét.

A fiú is elfeledkezett arról, hogy játszani kéne, komolyan kérdezte meg:

— S a maga véleménye szerint csak a múlt társadalmában lehetett valaki öngyilkos?

A kérdés csavaros volt. Szidi nem tudott rá válaszólni. Ehhez hiányos volt az életismerete.

— Erre nem tudok most válaszolni.

— Na, látja! — villant diadalmasan a fiú.

— Mindenesetre Zsoltnak semmi oka nem volt arra, hogy öngyilkos legyen. Csak az lesz öngyilkos — s ezt olvasmányaimból értettem meg, mert környezetemben szerencsére nem lett öngyilkos senki —, aki előtt nincs kiút, nincs cél. De Zsolt orvos volt. Zsolt előtt cél volt, távlat!

A fiú úgy nézett rá erre a vékony szőke lányra, mint aki először látja. Még válaszolni is elfelejtett

egyszerre. Ennek a lánynak véleménye van, ha nem is ″egyéni“.

— Megengedem, hogy maga nem értheti meg, hogyan lehet valaki elkeseredett.

— Miért nem mutatta meg a novellában, mi oka lehetett. Akkor tudnám, esetleg megérteném.

— Hát jó, ha vitázni akar, vitázhatunk. Milyen jókedve lehet egy orvosnak, ha arra gondol, hogy három évre kiteszik a világ végére! S ott dagasztthatja a sarat. Erre feleljen!

— Nem azért akart Zsolt orvos lenni, mert szereti ezt a hivatást? Ha meg szereti, akkor nem lehet boldogabb ember nála, hiszen embereket gyógyíthat. Maga nem akar orvos lenni?

(Közben észre sem vették, hogy nem Zsoltról, de magáról Zoliról vitáznak.)

A fiú dühösen tört ki:

— Nem, nem akartam orvos lenni, képzelje. Nem! Hanem zenész.

— Miért nem ment akkor a zeneművészetire...

— Nem vettek fel! — tört le a fiú.

— És olyan biztos benne, hogy mint orvos nem lehetne boldog?

— Író akarok lenni — mondta.

A lány nem válaszolt. S nem is mert ránézni a fiúra. Félt, hogy az arcára lesz írva, amit magában gondolt.

— Biztos benne, hogy ez a helyes?

— Nem mondta meg a véleményét a novelláról! — s a fiú hangjában izgalom rezgett, amin maga is elcsodálkozott.

— Ó, nem olyan érdekes az — mondta kitérően.

— Milyen véleményem lenne? Nem vagyok én irodalomkritikus. S különben is, mit számítana a véleményem.

— De csak mondja, ha elkezdte!

— Nem is vélemény ez, s nem is irodalmi értékelés, csupán egy megjegyzés: engem megdöbbentett az a felületesség, ahogy Baba és Zsolt viszonyulnak a szerelemhez. Maga szerint a szerelem csak ennyi? Játék, flört? Maga nem hisz a szerelemben?

A fiú meglepetten pillantott fel. A lány tágra meredt tiszta szemmel nézett rá. Furcsa zavart érzett.

— Nem tudom, igazán. Látja, ezen nem gondolkoztam. Lehet, hogy nem hittem ... Eddig ...

Milyen sugárzó a szeme — fedezte fel egyszerre. S az egész arc csupa értelem. S szép is, amikor így belehevül a vitába. Eszébe jutott, hogy az utcán találkozott már vele. Ő csupa játékból szemébe nézett a kislánynak. Hogy elpirult! Micsoda csitri! — gondolta akkor, s még nevetett rajta magában. A másik percben már el is felejtette... Amikor Incivel beszélgetett a színi előcsarnokában, Szidi akkor jött le a lépcsőn. A hangja nagyon mély és szép zengésű. Ez már akkor feltűnt neki. ″Ki ez?“ — kérdezte Incitől. — ″Egy holdkóros liba!“ — mondta. Holdkóros liba! — ismételte el gondolatban a nyilvánvalóan rosszindulatú választ. Ez nem liba. Ennek a kislánynak lelke van! Igen, lelke s az benne a szemében... Hirtelen átvillant rajta, hogy össze kell szednie magát, mert különben kudarcot vall Szidi előtt.

A polcról találomra levett egy könyvet:

— Párduc — olvasta Szidi a címet.

— Olvasta? — kérdezte.

— Nem, nem olvastam — mondta Szidi.

- Pedig ezt el kell olvasnia. Ha akarja, odaadom magának. Micsoda csiszoltság, szépség. Tudja, ha az ember ezt olvassa, arra gondol, hogy valamilyen gyönyörűen kidolgozott drágakőt forgat a kezében vagy egy szépséges ötvösmunkát. Tömör, nincs benne egy felesleges szó vagy jelző. Nem, feltétlenül el kell olvasnia. Hát ezt olvasta?

Pausztovszkij *Nyugtalan ifjúsága* volt.

— Furcsa, mintha nem is regény lenne. A szerkezete nem is olyan, mint egy regénynek. Fiatalkori élményei vannak benne, de olyan erővel és költőiséggel elevenedik meg egy-egy emlék ...

— Jaj, mennem kell, annyi dolgom van még — ugrott fel hirtelen Szidi.

— A könyvet nem viszi?

— Igen, igen! A könyvet! Köszönöm. És elolvasom.

A fiú kikísérte az ajtóig, s megkérdezte halkan a lánytól:

— Láthatom?

A lány nem felelt, hirtelen fordult meg, s szaladt ki. Szelesen ugrált le, kettesével szedte a lépcsőket. El is felejtette, hogy ez cseppet sem nagylányos. Már lent volt az előcsarnokban, amikor a fiú, a lépcső korlátjának támaszkodva, utána kiáltotta:

— Még mindig nem tudom, mikor láthatom!

Szidi megállt, és visszanézett a fiúra. A szemében villant valami, a nő ébredő kacérsága. A játszi könnyedség is az volt:

— Fontos ez magának?

— Életbevágóan! — mondta nevetve a fiú.

— Hát akkor holnap, amikor a színire megyek. Reggel nyolckor — kiáltotta fel a fiúnak, s elrohant.

SZIDI ÉS ZOLI

Zoli másnap várta Szidit a kapuban, és elkísérte a síniig. Délben utána jött. De hol találkozzanak délután? Hol? A parkban, ott nem zavarja meg őket senki, nyugodtan beszélgethetnek.

Zoli hamarosan észrevette, hogy a lány milyen könnyen elpirul, zavarba jön. Ha véletlenül hozzáért a kezéhez, amely a park padján csüngött, a lány arca már lángba borult. A jóképű, dédelgetett fiút, aki sokat forgolódott lányok között, és nem kis sikerrel, meglepte ez a tapasztalatlanság. Tizenhét éves, és ilyen szende? Vagy csak megjátssza? — gondolta. Ilyen szemmel nem lehet tettetni. Ez tüzelte a fiút. Volt ennek valami varázsa, szokatlan volt számára.

Meg is kérdezte tőle:

— Mondja, maga még nem volt szerelmes?

— Nem voltam-e? — lepődött meg Szidi a kérdésen. Ösztönösen megérezte, hogy nem illik bevallani az igazat. Hisz akkor Zoli nem veszi nagylány számba. Eszébe jutott, hogy Inci más, ő tud „bánni“ a fiúkkal. Zolinak biztos csak így imponálhat! Jaj, mit adna ő azért, hogy ilyen igazi nő legyen, mint, mondjuk, Inci. De ha nem olyan,

nem azért színis-jelölt, hogy ne tudná megjátszani. Ez hozzátartozik a színire való készüléshez.

— Maga mit gondol? — kérdezte kacéran, és felnevetett.

A nevetés azt akarta kifejezni: "Na de ilyet kérdezni?"

De a fiút nem tévesztette meg ez a megjátszott kacérság. Tovább folytatta az ostromot, mint aki észrevette már az ellenfél kitapogatható gyengéit:

— És csókolózott is már?

Trillázó kacagás volt erre a válasz.

Csak nem vallja be, hogy még nem csókolta meg senki. Az ő fiúismerősei, például Fekete Karcsi vagy Ádám barátai, naponta jöttek el hozzájuk. Mindegyikkel jó pajtás volt, de egyiknek sem jutott eszébe, hogy udvaroljon Szidinek. Az, hogy segítsenek neki a fizikában, számtanban, az természetes volt. De, hogy valamelyik is megcsókolja! Már a gondolatra is nevethetnékje volt.

— Micsoda kérdés? — kacagott, s úgy vélte, nagyon titokzatosan. Büszke volt rá, hogy ilyen jól sikerült megjátszania a tapasztalt nőt.

— De így még nem csókolt meg senki? Ugye? — s szájoncsókolta a lányt.

Szidi kiesett a szerepéből. Elfelejtett tovább játszani. Csak egy megzavarodott kislány volt most, akit érzései sodornak, sodornak, maga sem tudja, merre. Megijedt a csóktól, Zolitól. Szemrehányóan, nyersen tolta el a fiút:

— Hogy merészelt?

De ez cseppet sem zavarta a fiút. Ellenkezőleg.

— No, látod — tegezte le. — Csak ki akartalak próbálni. — A fiú hangja meleg volt. — Látszik az orra hegyéről, hogy milyen kislány. Mit játssza

meg a kacér nőt? Azt hiszi, jól áll? — folytatta aztán a régi hangnemben.

— Miért — csattant fel Szidi —, csak Incinek áll jól?

— Inci! — s a fiú gúnyosan húzta el a száját. — Olyan, mint Inci, sok van. Már nem érdekes. De neked — tért vissza a tegezéshez —, neked hamvad van. Érted? Hamvad. Mint a friss gyümölcsnek.

Szidi hallgatott. A fiú nézte, és gyönyörködött benne.

— Haragszol? — kérdezte halkan.

— Én? — lepődött meg a lány. — Én, miből gondolja, gondolod — javította ki magát.

— Akkor mondj valamit.

— Ó, semmi nem jut eszembe...

*

Már nem volt elég a délelőtti két találkozás s a délután teljesen rájöttek, hogy, például, Zolinak úgy sincs egyéb dolga. Igaz, kellene készülnie két elhalasztott vizsgára, de tulajdonképpen erre már majdnem elkészült még tavasszal. Kár, hogy nem is tette le. Nagyjából tudja is az anyagot. Minthogy abban is túlzás volt, hogy Szidinek sem fontos minden alkalommal elmenni az előkészítőkre. Mit tanulhat már újat? Ugyanaz a mese. Ma az egyik rögtönöz, holnap a másik. Már szinte előre tudja, mit mond majd a tanár, mit mondanak a diákok... S ha mégis elment, akkor is szinte hiába, mert az esze máshol volt. Abbamaradt a jegyzetek vezetése, abba az esti naplóírás. Este, ha hazament, alig várta, hogy újra és újra átélje a napi beszélgetéseket, amelyeket forró tekintetek, csókok és nagy hallgatások töltöttek ki.

De ahogy mind sűrűbben találkoztak, mind kevesebbet beszéltek könyvről, művészetről, filmről, s mind nagyobbakat hallgattak. Szidi nem igen értette, tudta, miért, de ez a hallgatás is szép volt.

Ez történt tehát vele, de hogy ez mi, azt nem értette. Úgy érezte, valami magával sodorja, tovaragadja, de nem tudja, nem ismeri ezt az erőt s a célt sem, a partot sem, ahol majd kiköt. Már nem érdekelte a környezete, nem hallgatta meg a véleményüket, elfordult tőlük, visszautasította őket.

— Szidike, hallom, nem jársz rendszeresen órákra — kezdte egy nap Ditta. — Jó ez így? Elfelejted, hogy itt a felvételi is nemsokára, s neked még sokat kell készülnöd. Amilyen lelkesen indultál, épp úgy lehanyatlottál. Miért?

Szidi lehajtotta a fejét, nem felelt. Nem, nem mondhatja meg az igazi okot. Azt, hogy egész nap Zolival van. Ditta biztos azt mondaná: "Órákról nem mulasztunk, még ha szerelmesek vagyunk, akkor sem!"

— Mostanában olyan szórakozott vagy! Vigyázz, Szidi, nehogy kifusson lábad alól a talaj! Nézd — és gyöngéden átölelte —, tudom, belebonyolódtál egy nagy szerelembe azzal a szépfiúval, hogy is hívják csak...

— Az nem szépfiú! Ne bántsd!

— Micsoda szenvedély! Micsoda harcias kiállás! Ez igen! — gúnyolódott Ditta. — Mindenesetre ajánlom, vedd elő a szép eszedet, míg el nem szalad teljesen, s gondolkozz azon, amit mondtam.

— Miért? Nem szabad szerelmesnek lennem? Élményre van szükségem! Meg kell ismernem a szerelmet. A szerelem minden költészet alapja.

— S minden tragédia tárgya! — mondta változatlanul ironikusan Ditta. — Például, nem vesznek fel téged a színire, s már kész is a tragédia.

— Nem vesznek fel a színire? — sápadt el Szidi. — Az nem lehet!

— Már miért ne lehetne? Sőt, nagyon is lehetséges, ha így folytatod ...

A család is észrevette, hogy Szidi megváltozott:

— Mi van veled, leányka? — kérdezte Klári néni. — Olyan hallgatag vagy, csendes. Csak nem vagy beteg? Neked az áll jól, ha viharos vagy...

— Mint a tenger — fejezte be Enikő. — Szerelmes a kislány, anyuka, ennyi .az egész!

A drámai gyakorlaton tanára türelmetlenül kiáltott fel:

— Mi van magával, Balogh Szidónia? Maga roszszabb, mint valaha. Mindent fordítva csinál. Na, jöjjön, próbáljuk még egyszer ezt a jelenetet.

Szidi felment s gépiesen végigcsinálta. Hol volt már a lelkesedés! Nem tudott másra gondolni, csak arra, hogy már lenne vége az órának, hisz várja Zoli!

— Balog, mi van magával? — kiáltott fel újra a tanár. — Mintha mindent elfelejtett volna. Kezdhetjük elölről az egészet. Vegyen erőt magán, kislány. Úgy jár-kel, mint egy holdkóros.

Inci gúnyosan nézte. Hisz a tanár is őt igazolta ezzel, ő maga holdkóros bébinek csúfolta Szidit. Ezt népszerűsíteni fogjuk — gondolta. — Holdkóros bébi! Ez jó.

Ez az utolsó mondat, mintha felrázta volna a kábulatból. Elszomorodott. Valami baj van körülötte, vele, s nem tudja mi. "Mintha mindent elfelejtett volna! Kezdhetjük elölről!“ Hát mit vétett

tulajdonképpen? Szerelmes lett. Hát bűn az!? Nem azt mondja mindenki, hogy élni kell az életet? Hogy le kell vetkőzni a gátlásait!? Hát levetkőzte. Ez is baj? Hol a hiba?

Tele volt kérdésekkel, töprengéssel. Érezte, hogy ez nincs jól, változtatni kéne rajta. Szerette volna ezt megbeszélni Zolival. De ő mindjárt elterelte valamivel a beszélgetés irányát.

— Te ne légy olyan okos — mondta —, a szerelmesek nem filozofálnak.

— De az első napokban, emlékszel, mennyi szépet beszélgettünk.

— Csacsiság, az csak ürügy volt, hogy találkozzunk, együtt legyünk.

— Nem, Zoli, te tévedsz, azt hiszem. Én szeretek veled beszélgetni. Nem beszélgetni — javította ki magát —, "megbeszélni". Mindent elmondani neked. Hisz ha nem ismerjük egymás gondolatait, érzéseit, idegenekké válunk egymás számára!

— Idegenekké? — lepődött meg a fiú. — Hogy érted ezt?

— Te semmit nem tudsz rólam, én semmit sem tudok rólad. Pedig — folytatta —, ha valakit szeretünk, akkor vele mindent, de mindent megbeszélhetünk. Miattad szinte összevesztem Dittával, akinek sokat köszönhetek. S tudod, mennyi problémám van. Te, én még most sem tudom igazán, hogy mi a helyes s mi nem. Látod, azt mondták sokan, hogy "élni kell az életet", s attól már megjön a felszabadultság. S én, ugyebár, most, szóval, én most, hogy szerelmes vagyok, tudod, azt vártam, hogy könnyebben megy majd. De nem megy, ellenkezőleg, még rosszabbul, mint valaha. Én nem értek semmit, Zoli.

Sírni kezdett.

A fiú gyámoltalanul állt ott. Mit mondjon ennek a leánykának. Milyen kedves és érdekes volt eddig. Úgy látszik, minden lány egyforma, ha egyszer szerelmes, mind unalmas lesz, nyafogós. Mit nyaggatja, hogy beszélgessenek? És örökké tele van problémákkal! Majd minden alkalommal elkezdte volna, ha ő nem szereli le. Hol tréfával ütötte el, hol megcsókolta. Semmi tapasztalata nincs, s mindent a könyveihez mér. A legjobb lenne az egészet abbahagyni, még túlságosan beléforrósodik, s aztán nem tudja lerázni a nyakáról. Itt van, még alig két hete, hogy találkoztak, s már semmi varázsa a találkozásnak. Talán jó lenne elmenni egy cukrászdába, társaságba, különben hamar ráunnak egymásra — gondolta. Azért kár lenne, hisz annyi báj van benne, s milyen szenvedélyes! Milyen őszinte! Megvan, elmegyünk egy cukrászdába, s minden másként lesz ...

Ugyanakkor pedig Szidi ezt gondolta: Miért zárkózik előlem? Miért nem mond el magáról mindent, ahogy én. Én mindent elmondtam; kik a barátaim, beszéltem neki Ádámról, a színisekről, a vitáról Incivel meg a többivel... De biztos, unta az egészet. Látszott rajta, hogy csak udvariasságból hallgatja. De én nem tudok róla semmit... Pedig úgy álmodtam, hogy mindent elmondok majd neki, mindent...

A fiú rámosolygott Szidire, amitől Szidinek elszállt minden kételye, boldogan visszamosolygott rá.

— Tudod mit, Szidi, holnap délelőtt gyere el a cukrászdába. Ott lesznek a barátaim is, azt akarom, hogy megismerd őket.

... Amikor bement, Zoli már ott volt, s egész udvar körülötte. Az asztalon üres feketés csészék, hamutartók tele cigarettacsutkákkal. Beléptekor előzékenyen ugráltak fel, finomkodva hajoltak meg előtte, s csókoltak neki kezet. A vitát csak egy percre szakították meg, máris folytatták. A legújabb képkiállításról beszéltek, tónusokról, színekről, különböző irányzatokról.

— Mennyit tudnak! — ámult Szidi. — Ha én is úgy érteném a festészetet.

És gyönyörködve nézte Zolit, aki mindenhez hozzászólt, aki — látszott — hangadó volt még ebben a "jeles" társaságban is. Ő csak hallgatta őket, s nem tudott belekapcsolódni: még követni is alig tudta az ugrándozó gondolatokat, amelyeket labda módra röppentettek fel, majd kifogták, visszavágták. Aztán a filmre terelődött a beszélgetés.

Valaki feldobta a gondolatot: készül a szovjet filmváltozat a Háború és békéről.

— Kíváncsi vagyok a megoldásra — mondta Zoli. — Az amerikait már láttam, érdekes lesz az összehasonlítás!

— Vajon Natasát férjhez adják-e Pierre-hez? Csak örvendhetünk, hogy azt a gyöngéd Natasát nem tették egy unalmas családanyává. Csodálkozom Tolsztojon, hogy tudta Natasát férjhez adni. Az a gyöngédség, az a költői alak, és elhízott családanya...

— Magácskának mi a véleménye erről? — fordult oda hirtelen Szidihez, hogy őt is belevonja a beszélgetésbe egy cingár, nagyon szőke fiú, Béla.

— Ő így Natasa, ahogy Tolsztoj megalkotta — mondta szerényen. — Másként nem is tudnám elképzelni!

— Ez is egy szemszög — mondta előzékenyen Béla. Majd odakiáltott a kiszolgáló lánynak:

— Rendelünk!

Utánozhatatlan ″elegánciával" rendelt mindnyájuk számára egy-egy feketét tejszínhabbal.

— Majd megfelezzük! — szólt oda halkan Zoli.

— Kérlek, Zoli, megsértesz.

— Hagyd — mondta Szakács is Zolinak —, Béla pénzes gyerek. Könnyű neki, ő dolgozó.

— Csak csúfolódjatok — mondta Béla, mintha szégyellnie kellene ezt.

Béla ugyanis munkás lett, miután sehol sem tudott a felvételinek eleget tenni. Apja, türelmét veszítve, ″melós"-nak adta. Azóta ő a ″fizető“ a művésztársaságban.

— Csak gúnyolódjatok — mondta világfájdalmasan. — Nem ismeritek ti az öregemet. Az úgy jár utánam egy idő óta, mint egy zsandár. Még a gyárba is bejön érdeklődni, hogy mit csinálok. Á, nem tudjátok ti, mit jelent a szülői terror.

Egy fekete fiú, Szakács, ő volt a legfiatalabb a fiúk között, tizennyolc év körüli, hasonló világfájdalmasan ecsetelte gondjait.

— Mindenki tudja a maga baját. Te legalább szabad vagy, de én? Holmi hátulgombolósokkal egy padban gürcölök, s el kell tűrnöm a tanárok basáskodásait.

— Ez kicsoda? — kérdezte Szidi súgva Zolitól. — Miért beszél így?

— Kilencedikes még csak, s nem tetszik neki. hogy ″kölykökkel“ kell egy osztályba járnia.

— Hogyhogy kilencedikes? — faggatózott Szid! ugyancsak súgva.

— Ne légy olyan kíváncsi, majd elmagyarázom.

Szidi fokozódó érdeklődéssel jártatta tovább is a szemét, s megjegyzett minden elejtett szót. Szakács így folytatta keserveit:

— Szerencsére, nem hagyom magam! Megszerveztem az életem! Egy óra tanulás elég ahhoz a sok unalmas hülyeséghez, amit az ember a középiskolában kéne beszedjen, s aztán szabad ember vagyok... De le kell nyeljem másnap az erkölcsi fröccsöket: hogy tanulni, tanulni, tanulni! Elemérnek könnyű, ő igazán szabad.

Elemér, mindnyájuk irigyelésének tárgya, nem nagyon méltányolta ezt az iránta megnyilvánuló köztiszteletet. Csak sóhajtott mélán, ami körülbelül azt fejezte ki, mindenkinek megvan a maga keresztje.

Ez hamarosan ki is derült. Feri jött meg, magas, jóképű fiú, viharosan jött. Ö volt a "legvagányabb" mindnyájuk közül.

— Na, hát itt van az egész galéri?

— Miért késtél?

— Prózai dolgok, ne is kérdezzétek. Elemér - fordúlt feléje —, semmit nem sikerült felhajtanom.

Elemér elegáns flegmával:

— Hagyd ezt kérlek, beszéljünk másról.

Ekkor Zoli pénztárcájában babrált, csak Szidi vette észre, aki mellette ült, egy huszonöt lejest vett ki, s átnyújtotta Elemérnek. Elemér meghatottan vette át:

— Ó, Zoli. igazán. Nem is tudom, hogy köszönjem meg ...

— Ugyan, szóra sem érdemes!

Szidi akkor vette észre, hogy Elemérnek rojtos a kabátja széle, nyilván elég zilált életkörülmények között él. A Zoli nagylelkű segélye is felkeltette a

kíváncsiságát. Olyan furcsa volt minden és mindenki ebben a társaságban. Elemér is, aki különböző művészi irányzatokról, expresszionizmusról, futurizmusról, művészi ″szabadságról“ beszélt s a többi tágra nyílt szemmel hallgatta, mint egy orákulumot, ugyanakkor valami titokzatosság lengi körül. Ám ez hamarosan ki is derült, mégpedig a Szidi jóvoltából.

— Milyen sokat tud a művészi irányzatokról, őszintén csodálom. Én is szeretnék sokat tudni a képzőművészetről — mondta Elemérnek. — Ha bemegyek a tárlatra, csak azt tudom, hogy tetszik nekem ez a kép vagy nem, de azt már nem tudom megmondani, milyen művészeti irányzathoz tartozik, miért is szép. Vagy a részletek szépségét nem veszem észre. S maga milyen sokat tud!

— Festő vagyok, Szidike — mondta megjátszott szerénységgel Elemér.

— S már el is végezte a főiskolát?

Zavart köhintés Zoli részéről, de Szidi ezt nem vette észre.

— Te most min dolgozol, Feri? — fordult oda Zoli Ferihez, hogy megmentse a helyzetet.

— Most fejeztem be néhány verset, s ma postázom az Utunknak.

— Szidinek megmondhatom — szólt most Elemér. — Ő is müvészlélek. Ő megért engem. Nem végeztem el, Szidike, a második évben abbahagyatták velem. De én nem szűntem meg a művészetnek élni.

Most értette meg a rojtos kabátot, a Feri titokzatosnak tűnő kijelentését: ″Nem tudtam semmit sem felhajtani“, Zoltán nagylelkű gesztusát.

— Akkor magának nehéz lehet — mondta ki megint, amit gondolt.

— Ne is beszéljünk róla, Szidike — hárította el Elemér az érdeklődést. — Ne beszéljünk prózai dolgokról.

— De elmehetne dolgozni!

— Soha nem alkuszom meg! — mondta Elemér.

— És miből él?

Erre már nem érkezett válasz. Elemér bizony tengődött, mert "önérzetes" művész volt, és dolgozni szégyellt. De hát ebben osztozott Feri is, aki már egy éve lóg a levegőben, érettségi után ugyanis "nem tudott" bejutni sehová, dolgozni meg nem akart menni, ő nem lesz melós, inkább "szabad lógós", ahogy maguk között emlegették, s él barátai jóindulatából, akárcsak Elemér, s abból, amit anyja titokban elcsen az apjától.

Szidi végignézte őket, ahogy finomkodva csevegnek, és nagyon érdekesnek képzelik magukat. Elemér egyszerűen kicsapott diák.

"Istenem — ijedt meg, de hiszen én is .. .hát én is azon az úton vagyok. Ha nem sikerül a felvételim!...

S Feri — fűzte tovább a gondolatait —, Feri nem dolgozik semmit, már egy éve. Mert szégyell dolgozni. S hogy szenveleg mindegyik, milyen világfájdalmasak! Istenem, hisz ezek a novellabeli Zsolt édes testvérei. Szinte felkacagott, hogy rájött az összefüggésre. És Zoli is Zsolt. Hisz ő is mindent csinál, csak azt nem, amit kéne .. ."

Egy szó jutott eszébe, hallotta valakitől: kultúrsznob. Azok a finomkodó kultúrsznobok, akik semmihez sem értenek, de érdekeseknek akarnak látszani. Minden csak máz és látszat rajtuk.

"És Zoli? — ijedt meg. — Zoli nem lehet idegen. Zolit szeretem, s ha szeretünk valakit, az nem lehet idegen. S hátha otthagyná őket, hisz csak egymást bolonditják, majmolják. Csakugyan, miért ne hagyná ott őket! Még a lélegzete is elakadt erre a gondolatra. Hisz ez azt jelentené, hogy őt többre tartja még a barátainál is. Miért ne? Ő is akárkit otthagyna Zoliért. S már kész is volt fejében a terv: kigúnyolja ezeket az élősdieket. Megvan, így fogja kifejezni. Dolgozni szégyellnek, de potyázni nem! Megmondja Zolinak. De ügyesen, óvatosan, és sikerülni fog! Meg fog változni közöttük minden. Zolinak ő lesz az egyetlen barátja. Neki mond el majd mindent!"

— Nos — kérdezte Zoli némi szorongással, mikor már kint voltak az utcán. — Mi a véleményed róluk? Nagyvonalúak, mi?

Szidi nem válaszolt rá.

Egyszer csak kitört belőle a jókedv:

— Te, ha tudnád, micsoda nagyszerű titokra jöttem rá!

— Kíváncsivá teszel!

— Igazán, na, akkor csak hadd furdaljon, majd holnap megmondom. Szervusz! — s azzal elviharzott, mint akinek rendkívül fontos dolga van.

A fiú csak bámult utána.

— Állj meg, Szidi!

— Holnap — kiáltotta oda, és fergetegként szaladt tovább.

Zoli alig várta a másnap reggelt, hogy kilépjen a blokk ajtaján.

— Micsoda nagyszerű titokra jöttél rá? — állította meg.

— Micsoda titokra? — nézett nagy, kerek szemmel.

— Hát amiről tegnap beszéltél a cukrászdában.

— Ja, hát az nem olyan egyszerű. Félek, untatni foglak.

— Dehogyis untatsz.

— Hát jó, ehhez el kell olvasnod egy levelet, s meg kell hallgatnod egy mesét.

— Hallod, te igazán kihozod az embert a sodrából.

— Itt a levél — kacagott huncutul Szidi. — Olvasd!

A levelet egy kolozsvári színésznő írta.

"Kedves Szidi, azt kérdezed, hogyan lehetsz igazi művész? Nagy kérdés, és nehéz rá felelni. Ezt naponta felteszem magamnak én is. Ne várj tőlem receptet. Mégcsak valami eredeti választ sem. Hisz ezt már előttem is sokan, s talán különbül megmondták. Gondolj Gorkijra, aki azt mondja: A tehetség munka.

Én is azt mondom: Tudj dolgozni keményen, hittel, fáradhatatlanul. Ez a művészet legfőbb titka. Szinte látom, hogy csalódottan olvasod e sorokat. Mást vársz tőlem, többet. De ezt a mást magadnak kell megtalálnod. És egész életünk *egy* keresés: igaz embernek kell lenned. S csak úgy lehetsz, ha *dolgozni tudsz, és másokért tudsz dolgozni.*

Zoli elolvasta a levelet.

— Miért kellett elolvasnom nekem ezt a lelki fröccsöt?

— Látod, én is annak véltem, tegnapig, amíg a cukrászdába mentem.

— Nem értem, mi köze van ennek a cukrászdához?

— Mindjárt megérted, ha elmondom neked azt a mesét. Valahol olvastam, de ezt is csak most értettem meg igazán, a cukrászdában.

— De bölcs lettél te ott a cukrászdában! — gúnyolódott.

— El sem képzeled, milyen igazat mondtál. De halld a mesét.

— Egy fiú, nevezzük Álmodozónak, szeretett gondolkozni, ábrándozni, szerette a nemes eszméket, csak egyet nem szeretett: a munkát. S bejárta a kerek világot, hogy munka nélkül élhessen, de sehol sem talált magának egy ilyen zugot. Végül megtudta, hogy ködországban élhet az álmainak, nem kell magát lealacsonyítania a szürke munkával. És elment oda. Csakugyan, ott mindent készen kapott, nem kellett érte cserébe adnia semmit — csakhogy, ha székre akart leülni, köddé foszlott. — Micsoda? — méltatlankodott — ilyen székek vannak itt Ködországban? — Csodálkozol? — mondották — ez a szék az egyetlen, amiért nem kell cserébe adnod semmit, mert ezt nem vágták ki az erdőn, nem fűrészelték szét, nem gyalulták, nem szegecselték, nem fényezték. Nincs benne emberi munka... Fényesen megterített asztal várta, enni akart, a villa, a sült, a kalács köddé foszlott. — Hogyan? Ez csúfság! — kiáltott fel. — Csillapodj — mondták: ez a kalács nem búzakalács, tehát nem vetették el, nem gyomlálták, nem aratták, nem csépelték, nem őrölték meg, nem gyúrták, dagasztották, nem sütötték ki. Nincs benne emberi munka, de köddé foszlik ... Ez a sült is.

— Dajkamesékkel tartasz engem — robbant ki a fiúból.

— Ez nem dajkamese, csak igazán ott értettem meg.

— Mondd meg végre, mit akarsz. A nagy titkot, amire rájöttél.

— Még most sem érted? A te barátaid mind ilyen ködevők, ködivók, álmodozók, semmirekellők. Csodálkozom, hogy nem rogyik le a szék alattuk, amelyet nem érdemelnek, s nem dől össze a cukrászda. Az én titkom pedig az, hogy dolgoznom kell, hogy ne legyek olyan, mint ők... Mihez ért a te Elemér barátod, a híres festőművész?

— Láttad volna, micsoda vázlatokat készített. Illusztrációi jelentek meg már különböző lapokban.

— Megengedem, hogy megjelentek. Lehet — egykettő. De ez nem jelenti azt, hogy valaha is lesz belőle valam hisz nem végezte el az iskolát sem. Ahhoz nem volt kitartása!

— Te nyárspolgári mértékkel méred a művészt?

— Nyárspolgári mérték? A művésznek a legfegyelmezettebbnek kell lennie, hisz a művészet maga is munka. S mit csinál a másik barátod, Feri — folytatta. — Az meg egy éve nem dolgozik, teng-leng. Novellákat ír? Móricz reggel négykor már az írógépnél ült. Lehet valakiből író. aki semmirevaló, s aki úgy akar élni, hogy ne dolgozzék semmit?

— Mit beszélsz?

— Pedig egyszerű, aki másokból él, az élősdi.

— Te, honnan lettél ilyen nagy világokosa? Rossz hallgatni téged!

— Amit most mondok, azon sokat gondolkoztam, csak nem értettem. Most, hogy a te kisiklott barátaidat láttam, mindent megértek.

— Kisiklott!

— Az, az — mondta örömmel Szidi, hogy rájött a helyes kifejezésre. — Azok ők, mind kisiklottak: Elemér kisiklott az Andreescu intézetből, akarata nincs, dolgozni nem szeret. Mi lesz így belőle? Dilettáns festő! Feri előtt semmi cél. Egy éve élősködik mások nyakán. S Béla, akit kicsaptak? Munkásnak rossz, tanulni meg lusta.

— Ha még egyszer sértegetni mered őket, többet szóba sem állok veled!

— Csak tessék, menj a cukrászdába. IHa azok kedvesebbek neked, csak tessék. Már itt sem vagyok!

A fiú csak nézett utána. — Csak tudnám, hogy mit szeretek rajta ... Jaj, soha... soha többet... Nem ... azért is megmutatom, hogy nem gyengyem . . . egy ilyen csitri....

— Majd holnap megmondom neki a magamét!

A "REJTÉLYES" ENIKŐ

A cukrászdái jelenetben, mintha saját magát látta volna gö rbe tükörben. Nem azon az úton indult-e el ő is? ' Hisz ő is már kezdett kimaradozni az órákról Elemér is úgy kezdte, nem járt órákra nem tett e le a vizsgáit. S ha ő sem teszi le 'zsgát? Még a lélegzete is elállt e Min dent elveszítek! Lesz belőlem meg nem értett, elkallódott I a fiúkból...

' nem az lesz! Még nem késő, — határozta el magát. Máris rát. Mennyi időt vesztegetett fog tanulni. Jobban, mint ami-

A nagy akarásban el is n el is feledkezett Zoliról. De a tudata alatt azért ott motoszkált a kívánság: bárcsak jönne

Csakhogy Zoli nem jött. Nem volt nehéz kitalálni, mi történt. Találkozott a barátaival. "Na, öregem, mit szóltok Szidihez?" — kérdezte. Mire azok fanyalogva válaszoltak: "Hát, öregem, megbocsáss, nem is tudjuk, mit mondjunk. Az a kislány még viselkedni sem tud. Naiv liba, persze, ahogy gondolod, de azt hiszem, különbet érdemelsz..."

Mit gondolt erre Zoli, mit nem, majd elválik, egyelőre nem jött. Szidi pedig ökölbe szorította a kezét, s azt mondta: "Csak azt lesse, hogy én szaladok utána! Hát nem szaladok, az biztos.'[1]

Belevetette magát a munkába. Jó orvosság ez a szívfájdalom ellen is. Előkerült a naplóírás, a jegyzetfüzet. Újra átböngészte a tervet, a feladatokat. Az utóbbi napokban elidegenedett Enikőtől is. Sőt, még meg is haragudott rá Zoli miatt. Elhatározta, hogy kibékíti.

Ám ez egyáltalán nem volt könnyű feladat.

Akárhányszor próbált Szidi közeledni barátnője felé, az valami apró ironikus válasszal kitért előle, igyekezett megdermeszteni benne az érdeklődést. De Szidi eddig is észrevette, hogy Enikő szívesen van vele együtt, különben megszabadult volna könnyen tőle. azzal a nyíltsággal és nyersességgel, ami őt annyira jellemezte. Megtörtént az is, hogy meghallgatta ugyan Szidit, de egyszerre félbeszakította:

— Szép volt, érdekes volt! De most elég ebből! Valami okosat is tegyünk.

— Borzasztó lehet, hogy az ember olyan megfontolt, okos, mindig józan legyen, mint te. Ha újra születnék, akkor is nehezemre esne az ilyesmi! Elhiszed?

Majd mélázva tette utána:

— Az én arcom, azt hiszem, nem is alkalmas ilyesmire. Az orrom nagyon is felfelé áll, túl fitos és szemtelen ehhez. A szememről pedig Ádám, a prózai lélek, azt mondta, hogy úgy jár, mint az asztalfiókja. A hajam mindig repked, sokat izgekmozgok (a jellemzés Ádámtól persze! — kacagta).

Te, Enikő, azt hiszem, nekem nem is állna jól az a nagy, józan okosság.

— Én is vágyom arra, hogy ne legyek mindig ilyen ... — mondta szomorkásán Enikő.

Szidi egyszerre csupa tűz lett.

— Olyan rég nem szavaltam itthon. Most elfogott a vágy.

— Hát szavalj — mondta Enikő. — Valami szépet, nagyon szépet.

— Elszavalom neked a Tatjána levelét, Puskintól. Jó lesz?

— Egyik legkedvesebb versem — mondta Enikő.

Szidi elszavalta.

— Hát igen, Szidi, szép volt, nagyon szép — mondotta Enikő. — Te, tudod milyen furcsa érzésem volt, miközben szavaltad? Úgy éreztem, hogy kicsit én vagyok Tatjána.

Szidi nem hitt a fülének. Boldogan kiáltott fel:

— Te is úgy érzed? Te is?

Folytatni akarta, de ránézett Enikőre, s valami megállította. Ott ült besüppedve a fotel mélyébe, két keze elemyedve. Elrévedezve ült. Soha ilyennek még nem látta Szidi Enikőt.

— Igen, Szidike — mondta még egyszer —, Tatjána én vagyok. Pedig furcsa — mondta egy kis öniróniával —, nem hinné senki rólam, ugyebár? Engem is megdöbbentett ez a felismerés. A józan, logikus, okos, mindig ésszerű Enikő! Akinek nincs még igazi barátnője sem. Mert mindenki ″felnéz rá“. Akinek nincs szüksége senkire, semmire, olyan kiegyensúlyozott, okos.

Szidi nem szólt közbe, rá sem mert nézni. Valami különösen finom érzékenység diktálta tapintat volt ez.

— Emlékszem — folytatta Enikő —, ó, most minden eszembe jut. Egyszer, az hiszem, hatodikban történt. Becsengettek. A tanár még nem jött be. Kint az utcán rezesbanda vonult el, muzsikáltak. Az ablakhoz szaladtak, én is odaszaladtam, nem tudom, hogy feledkeztem meg így magamról. A tanárnő bejött. Mi hárman ott álltunk az ablak előtt. A tanárnő megállt az ajtóban, sohasem felejtem el, milyen döbbenettel nézett rám. Mint egy látomásra, úgy nézett rám. ″Bartha Sárin, Csűrös Pirin nem csodálkozom. De Krizbai Enikőn, igen ..

Szusszant egyet, majd réveteg mosollyal folytatta:

— Nekem ehhez kellett igazodnom kicsi koromtól kezdve, hogy én vagyok a mindig kifogástalan és tökéletes Enikő! Öntudatlanul is igazodtam szüleim, tanáraim elképzeléséhez. Most meg az az érzésem, még ők is sokallják, olyan túlságosan jól sikerült nekik engem megnevelniük. S az osztálytársaim? Egyesek csodálkoztak rajtam: hogyan lehet az, én ″semmiben sem vagyok benne“. Mert nem voltam. Egyszerűen kisszerűnek tartottam puskázni. Úgy éreztem, nem méltó hozzám. Vagy mi öröm lehet rendetlenkedni, olyan dolgokat szervezni, amelyek helyett valami okosat tehet az ember. Egyesek gúnyolódtak velem: ″Enikő, nem fáradnál ki egy kicsit, valami megbeszélni valónk van, nem a te fülednek való!" Persze a zöme, tisztelt. Bár ne *csak* tisztelt volna!

Lehajtott fejjel ült. Szidi nem nézett rá.

— Köszönöm, hogy nem nézel rám — mondta halkan Enikő. — Te mindig megérzed, mit kell tenned. Tudod, hogy ilyesmi még nem történt velem, mint most. De tudom, hogy te megérezted, én

más vagyok, más szeretnék lenni, mint amilyennek ismernek. Nem unod? — zökkent ki a gondolataiból egyszerre.

— Nem, Enikő! Nem! — kiáltott fel Szidi.

— Most minden eszembe jut. Elvtársit rendezett az osztály. Persze nem maradhattam el. Benne voltam a rendezőségben. Mindent kötelességtudóan szerveztem meg, de utána félrehúzodtam. Ha táncolni hívtak, nem mentem. Soha nem tudtam megérteni, mi jó van abban, ha ugrabugrál az ember egy zajos muzsika ütemére.

— Az is lehet, attól féltem, hogy nem kérnek fel. A fiúk még jobban féltek csípős nyelvemtől, mint a lányok. Igaz, akármit is mondtak nekem, egy bókot, kedveskedő szót, ahogy a lányoknak szokták, egy csípős megjegyzéssel rögtön leforráztam őket. "Azt hiszem, összetéveszt valakivel" vagy: "Eltévesztetted a házszámot" vagy: "Hányszor mondta ezt ma el és hánynak?" — mondtam, ha udvarolni kezdett valaki. Előfordult, hogy megpróbáltam elfeledkezni magamról, jól éreztem magam egy fiú társaságában. Okos dolgokról beszélgettünk. Valamit hevesen magyarázott. Aztán valami nem jutott eszébe, vagy valamit hibásan tudott vagy mondott. Már vége is volt a varázsnak.

— Akadt az utamba valaki, akit szerettem. De amikor arra került a sor, hogy találkozzunk egy parkban, valamilyen furcsa józansággal az jutott eszembe, milyen édes párocska leszünk, andalgunk kettesben a fák alatt... Utálom a nevetségességet...

Hirtelen felugrott, megint a régi ironikus Enikő volt, aki talán már szégyellte is ellágyulását, talán már meg is bánta:

— Érdekes volt, izgató, szórakoztató? Mi? Na, elég volt mára a lírából, tegyünk végre valami okosat is!

Este, lefekvés előtt újra kezdte:

— Három éve történt, még most is emlékszem rá. Reggel bemegyek az osztályba, lecsapom a táskát a padra, kipakolok. Aznap éppen dolgozatírás volt. A fiókom hasadékában egy cédulácskát pillantok meg. Szépen összehajtva, apró galacsinban.

Enikő egy szépen faragott kazettát húzott elő, felnyitotta, kotorászott benne, majd odaadott Szidinek egy gyűrött füzetlapot. A levelet románul írták. Ez állt benne: ″Kedves ismeretlen, nem tudom, ki vagy. Még azt sem tudom, fiú vagy-e vagy lány. Bárki légy is, itt ülsz ebben a padban, amelyikben én is, éppen úgy szorongsz órán, ahogy én is. Mi tagadás, keservesen veszek be bizonyos dolgokat, mint például a francia nyelvet. Majd kitörik bele a nyelvem. Egyszóval: egy a gondunk, közös a bajunk. Ez egyesít minket a ″nehéz diáksorsban“. Én máskülönben munkás vagyok, kilencedikes az esti líceumban, tehát osztálytársak vagyunk. Ha akarsz velem levelezni, hagyj számomra egy cédulát itt, a pad hasadékában. Barátsággal: Petre Trufa“

A levelet Szidi akarta elolvasni, de Enikő megkímélte a böngészéstől, betéve tudta minden sorát. Mikor végigolvasta, megállt, sajátosan nézett Szidire, vajon nem csúfolja-e ki azért a diákos romantikáért, de Szidiben forró érdeklődés volt. így hát tovább mesélt:

— A cédulát, hogy pontos legyek, nem is én vettem észre, hanem a padtársam. Pancsi. Ez szemfüles lány, s amit észrevesz, igyekszik azonnal

kikürtölni. Persze most is fennen lobogtatta a levelet: "Gyerekek, gyerekek. Klasz helyzet! Enikő levelet kapott!" Erre az osztály persze: "Lássuk, lássuk!" Nagy volt az érdeklődés, mindenki úgy érezte, hogy az ilyen levelek elolvasása közügy. Érdekes hecc, amin jól lehet mulatni. Akkoriban valóságos láz volt az osztályban. Mindenki kapott levelet egy-egy estistől, aki abban a padban ült. Ez az "egy bolond százat csinál" mintájára megy tudod. Na, erre mindjárt: "Lássuk, mit ír? Ki az illető?" Megrohanták Pancsit, aki kitépte kezemből a levelet. Elolvasták, s jót mulattak rajta. "Nem baj — biztattak a többiek —, majd segítesz neki a franciában" — kuncogtak. Nem is tudták, milyen igazat jósolnak.

— Én mindig is lenéztem az ilyen gyerekes dolgokat. Eszem ágában sem volt válaszolni. Hanem úgy látszik, megsejtette ezt Pancsi, mert szünetben odajött hozzám, s melegen érdeklődött, hogy nem válaszoltam-e? "Hagyj békén az ilyen hülyeségekkel — mondtam én —, ez nektek való mulatság. Engem nem érdekel az ilyesmi..."

— Láthattad, milyen gőgösen válaszoltam (persze, utólag ezt is megbántam). De Pancsi nem sértődött meg rándított egyet a vállán. Rá néhány napra a levél már eszembe sem jutott; újat találtam a padomban. Pancsi persze figyelt a szeme sarkából: "Gyerekek, gyerekek, Enikő újból kapott levelet!"

Enikő kikotort egy másik levelet, s odatartotta a Szidi orra elé.

— Ezt, né.

A levélben ez állt: "Kedves ismeretlen, higgye el, restellem, hogy egy kitűnő éltanuló előtt így

mutatkoztam be. De hát mit tegyek? Nem lehet mindenki olyan kiváló, mint maga. Azért azt híszem, bizonyos dolgok nem állnak jól még egy éltanulónak sem!“

— Rettenetesen szégyelltem magam, tudod — folytatta Enikő. — Ki is fakadtam az osztály előtt: ″Szégyelljétek magatokat. Ez igazán nem szép, ez utálatos. (Ugyanis levelet írtak a nevemben Petrének). Mit gondol rólam, hogy ilyen hercegnő vagyok! Elhatároztam, írok neki, nehogy ilyen hencegőnek, beképzeltnek higgyen. (Ki tudja, miket irkáltak az én bájos társaim!) Viszont azt sem szerettem volna, ha a többiek megtudják, hogy én válaszoltam a levélre. Ezért nagyszünetben félrevonultam és megírtam a választ. Ebben kikértem magamnak, hogy olyan felfújt hólyagnak higgyen. Tudattam vele, hogy még levélben sem tűröm azokat a sértéseket, amiket a fejemhez vágott, s különben is engem hagyjon ki a játékból, én nem foglalkozom ilyen gyermekségekkel... Vigyázva, hogy senki se tudja meg, tettem be a levelet közvetlenül az iskolából való elmenetel előtt. Egy füzetet ″véletlenül“ a padban felejtettem, visszamentem utána, olyan zavart voltam. Azt hittem, hogy figyelnek. De már mind kimentek az osztályból.

— Reggel szívdobogva pakoltam ki könyveimet. A válasz már ott is volt a pad résében. Ez állt a levélben:

″Kedves Enikő, bocsáss meg, hogy így szólítalak, de jobban ismerlek, mintsem képzeled. Kimerítő információkat szereztem rólad. Remélem, nem haragszol érte? Ezért csak hálás lehetek barátnődnek, aki megírta nevedet. Te, amilyen fennkölt vagy, tudom, nem beszélsz magadról. Azt is tudom, mi-

lyen okos lány vagy, kitünően tanulsz, így szinte nem merem remélni, hogy barátok leszünk. Talán te lenézed az olyan magamfajta tanulókat, akiknek majd beletörik a nyelvük a franciába. De ne félj, nem hagyom el magam, hátha rám is ragad valami, hisz egy padban ülök veled! Üdvözöllek, Petru..

Enikő folytatta az elbeszélést:

— És így ment ez mindennap. Alig vártam a reggelt, hogy új levelet kapjak. Az én pontos, tervszerű életemben ez jelentette az izgalmat. Társaságba nem jártam, senki barátom nem volt. Különben is azzal nyugtattam meg magam, hogy ez csak osztálytársi kapcsolat meg hasznos dolog, és gyakorolom egyben a román nyelvet is. .. Gondoltam egyet, s elkészítettem a francia lecke anyagát. Kiírtam a szavakat, megfelelő nyelvtani részt hozzá. Most nem írtam levelet, hanem az elkészített leckét tettem be a nyílásba. Másnap rövid választ kaptam rá: "Kedves Enikő, köszönöm. Nem is tudod, milyen jót tettél velem. Petru.'[1]

— Ezentúl mindig elkészítettem számára a francia leckéket. Persze, egy-két kísérő sort azért írtam hozzá, de igazán csak annyit, ami a legszükségesebb volt a lecke megértéséhez. Nehogy úgy tűnjék, mintha én szorgalmaznám a levelezést. Annál is inkább, mert bár év elején nagy divat volt ez, azóta lassan mind abbahagyták. Minden csoda három napig tart. De már három-négy hónap is elmúlt, s a mi levelezésünk tovább tartott. Persze, szigorúan titokban — legalábbis akkor én úgy gondoltam —, később derült ki aztán, hogy Pancsi minden levelünket „.megcenzúrázta“... De már nem tudtuk abbahagyni...

— Tudod, hogy ez érdekes? S írt mindennap?

Enikő elmosolyodott.

— Kissé túlzás lett volna tőlünk, nem gondolod? Hisz annak már három éve, hogy az első levelet megírtuk egymásnak. Számítsd ki, mennyire rúgna, ha mindennap írunk egymásnak egy-egy levelet!

— Azért van itt jócskán a kazettában!

— Hát, minden héten írtunk egymásnak legalább egy hosszú levelet. Hovatovább mind több megírni valónk volt. Hetes-nyolcast kapott az én segítségemmel. Később kiderült, hogy rajzolni jobban tud, mint én. Különösen a mértani rajzokhoz értett Petre. Ő segített a rajzok elkészítésében. Látod?

A kazettából egy köteg rajzvázlatot vett elő.

— Hát ez mi — húzott elő Szidi egy cédulácskát.

Ez állt rajta: "A névsort köszönöm. Petre."

— Petre kért, hogy segítsek neki a rendszeres olvasásban. Én írtam számára egy hosszú-hosszú címsort. Ő pedig nekiesett. Minden héten elolvasott egy könyvet...

— És ez mi? — kérdi Szidi.

Enikő kacagott:

— Ez a bizonyítványának a másolata. Az első igazi jó bizonyítvány, amit kapott, úgy fél évre rá, hogy megismerkedtünk. Azaz, hogy leveleztünk. Mert még mindig nem láttuk egymást.

— Nem is olyan rossz bizonyítvány — ismerte el Szidi. Volt benne három hetes, a többi nyolcas. A bizonyítvány-másolat alatt két barátja neve: "hitelesitve általunk" Jánosi György, Sandu Muresan.

— És még mindig nem ismertétek egymást? — csodálkozott Szidi.

— Nem. Petre azt írta, hogy csak akkor ismerkedjünk meg, ha már úgy állhat elém, hogy méltó a bizalmamra. Nézd csak ezt a levelet: "Drága Enikő, bizonyára meglepetést szerzek neked. Élmunkás vagyok! Diplomát is kaptam. Boldog vagyok. Eddig nem akartam veled találkozni. De most nagyon szeretnék. Ugye te is? Én nagyon-nagyon kívánlak látni téged, látni közelről, hiszen tulajdonkeppen ez már csak formaság: mi már nagyon régóta ismerjük egymást. Ha nincs ellenedre, találkozzunk vasárnap, a parkban...

— És találkoztatok?

— Csak egy párszor. A barátságunk aztán megszakadt. Hívott moziba, klubba. Nem mentem Valami visszatartott, magam sem tudtam, mi. Számomra ez a barátság olyan tiszta volt és olyan drága, óvtam attól, hogy mindennapi kaland, vagy egy akármilyen diákszerelem váljék belőle... S mikor már szerettem volna, valami közbejött. Anyu megtalálta Petre egyik levelét. Kifaggatott. Családi botrány lett belőle... De talán ne is beszéljünk erről!...

Unottságot színlelve, ásítást nyomott el. Mintha egyszerre más ember lett volna belőle, a régi, gúnyos Enikő.

— Hanem jó lesz lefeküdni, azt hiszem. — És — hangja bizonytalanná vált — elfeledni az egészet!

Szidi sokszor elnézte, milyen küzdelmet viv Klári néni Enikővel azért, hogy Enikő "adjon magára", jobban öltözködjék, nézzen egy kicsit a

tükörbe. Szinte megsajnálta őket, mindkettőjüket. Klári nénit, aki olyan pontos, pedáns asszony volt, szeretett szépen öltözködni, családját szép ruhában járatni. Hogyne bántaná őt, ha megveszi a sok szép ruhát, s az egyetlen Enikő fel sem veszi őket? Vagy mind abban a kitaposott cipőben jár, pedig három újat is vettek közben.

Szinte napirenden voltak az ilyen viták:

— Enikő drágám! Felvehetnéd a piros ruhádat ebben a szép időben.

Hallgatás.

— Enikő, itt a ruha, kikészítettem. Vedd fel!

— Jó nekem a másik is — felelte Enikő.

— De hát szívem! Mind csak egyben! Mind csak egyben! Ezt kopásig nyűvöd, s a többit fel sem veszed!

— Nem a ruha teszi az embert — volt a lakonikus válasz.

— De, drágám, én csak jót akarok neked!

— Anyuka, hagyj, légy szíves! Már felnőtté avattak! — volt a szinte durva, ingerlékeny válasz.

Máskor:

Klári néni benéz az éjjeli szekrénybe, s meglátja az egyik cipőt. Hirtelen elfutja a méreg. Egy éve vette Enikőnek a születése napjára, s Enikő még a hangversenyre sem vette fel.

— Enikő drága — mondta hangjában fojtott haraggal —, miért nem veszed fel soha ezt a cipőt?

— Majd máskor — szólt Enikő unottan.

— Vedd fel, látni szeretném, hogy áll.

— Ma délután nem megyek ki, anyuka!

Klári néni már azt sem bánta volna, ha az ő Enikője nem olyan kifogástalan, nem olyan ″tökéletes“. Istenem, ha csak egyszer látnám így nézni magát a tükörben! Hiszen akkor tudnám, hogy ő is örvend az életnek, mint más fiatal.

— Enikő — tört ki egyszer belőle, amikor megint elnézte a két lányt —, mondd, te benned nincs egy csepp hiúság sem? Te nem akarsz tetszeni senkinek?

Enikő háttal állt az ablaknak, s kinézett. Kissé mélázva, ami nagyonis szokatlan volt nála. Pillanatig hallgatott, majd hirtelen fordult hátra:

— Nem, mama! Nem! Képzeld, nem akarok tetszeni senkinek!

Szidi megértette mindkettőjüket: Klári nénit, aki egész életében csak azért dolgozott — erején felül is —, hogy a lánya mindenütt, ahol megjelenik, ″első“ legyen. A legszebb, legelegánsabb. De Enikőt is megértette. Hiszen tudta, mennyire sértheti egy fiatal lány önérzetét, ha mindig, mindenben dirigálnak!

Enikő gúnyos hangja sértette Klári nénit.

— Enikő — kiáltott fel, s haragtól sötétlett az arca.

Magas vérnyomása volt Klári néninek, a szíve is fájt, s ezért nem is volt szabad őt nyugtalanítani.

Enikő nem vette észre anyjának haragtól elsötétült arcát. Maga is elvörösödött kirobbanó dühében. Odakiáltott anyjának.

— Te még akkor sem hagynál nyugtot, ha kiterítve látnál. Ha hanyatt feküdnék, azt követelnéd, hogy hasra feküdjem!

Csak amikor kimondta, akkor döbbent meg attól, amit mondott.

És az anya, akinek előbb az indulat festette vérvörösre arcát, most elsápadt a rémülettől, döbbenettől. De nem szólt semmit.

Hirtelen fordult ki a szobából.

Ezt látta Szidi.

— Enikő! Nem szégyelled magad? Hát ezt érdemli tőled anyukád?

Enikő, az éltanuló, a mintakép, a tanárok kedvence, sírni kezdett.

SZIDI BEAVATKOZIK

Elitelt néhány nap Enikő vallomása után, Szidi valamilyen finom ösztönösséggel megérezte, hogy nem kell tovább firtatni a dolgot. Pedig sehogy sem fért a fejébe, hogy két olyan ember, mint Petre és Enikő, akik annyira megérdemlik egymást, szenvedjenek. S amit az okos tanárok, a bölcs apa, az energikus anya nem tudott kitalálni, Szidi kitalálta. Enikő nyilván szerelmes. Miért dugdosná, őrizgetné különben a Petre leveleit? Miért mesélt a múltkor róla olyan magáról megfeledkezve? Miért nem nézi magát a tükörben? Miért nincs életkedve? Nem kíván menni társaságba!... Mert egyedül érzi magát, mert csak Petrét látja mindenben, csak őt várja. De ez a büszke teremtés soha meg nem írja ezt, sem el nem mondja Petrének. Nem, inkább magában kesereg.

Éppen egy Kosztolányi kötet után kutatott az otthoni könyvtárban. Enikő nem volt otthon, s így a maga fuzsitus módján turkált a könyvekben, egyre-másra dobigálta ki azokat, hogy rátaláljon arra, amit keresett. Gyorsan leseperte az első polc könyveit. Le a másodikat is. A könyvek mögött

egy Eminescu kötetre akadt. De miért van elrejtve a többi mögé? Szidi kíváncsi természet, kezébe veszi. A könyvből levelek hullanak ki. A leveleket pontosan kettőt — Enikő írta. Hogy kinek, azt Szidi mindjárt meg fogja tudni, mert bármenynyire nem illik, a kíváncsiság erősebb.

El is olvasta. Az egyik régibb keltezésű volt ezelőtt egy évvel írta Enikő. Így hangzott:

„Kedves Petre, azt hiszem csodálkozni fogsz, hogy azután, ami közöttünk történt, mégis írok neked. Úgy érzem, nem szabad haraggal elfordulnunk egymástól. Hiszen olyan meghitt barátok voltunk! Tudom, te sem felejtettél el. Mert nekem nagyon kedves voltál, Petre! Igaz, ilyeneket nem illik írni egy lánynak, s különösen akkor nem, ha a fiú feléje sem néz. Ha te akkor csak egyetlen sort írtál volna! Egyetlen kis sort! Vagy megkérdezted volna, mi is történt! Mindent megmagyaráztam volna. Hiszen tudod, milyen egyedül érzem magam. Ki másnak mondtam én el örömömet és bánatomat, szorongásaimat? Te voltál az, aki mellett nem éreztem a magányosságot. Ha veled lehettem, bárha csak levélben is, tudtam, nem vagyok magamra. És te mindent megmagyaráztál nekem, s számomra minden világossá vált, ha te magyaráztad. Pedig nekem annyi kérdésem lenne!..

A levél aljára utóirat volt biggyesztve: így írok neked, magyarul, nagyon fel vagyok dúlva, most nem bírom keresni a szavakat... És nagyon szeretlek: Enikő .. .“

Szidi letelte a levelet, s elmélázott az olvasottakon. Közben ijedten eszmélt rá, hogy a szerteszét dobált könyvekkel milyen pusztítást vitt vég-

hez. Gyorsan zsebébe csúsztatta a levelet, s felkapta a sok könyvet, hogy begyömöszölje a polcokra. Nagyon meglepődött. Ezen gondolkozni kell, s meg kell nyugodtan emészteni. Valami villant az agyában, tenni kéne valamit. De most nem volt idő ezen rágódni. Majd kifundálja alaposan, nem fogja elhamarkodni. Nem lesz ez olyan szidis tett, hanem igenis megfontolt, az első igazi érett cselekedet lesz. Mert közbelép, közbelép, és minden jóra fordul, ö igazán megérti, mi a szerelem. Zolit ma sem látta.

És ott volt még a másik levél is. Azt is el kell olvasni. Némi rendteremtés után, belevágta magát a fotelbe, kiterítette a nagyon is hosszú levelet, s olvasni kezdte. Először is a keltezést nézte meg. Ez bizony elég friss volt, mert ezelőtt két héttel íródott. De mindenesetre elég régi, amit annak rendje szerint el kellett volna már küldenie. Fellapozta az Emincscu kötetet, s a levelet beléhelyezte, ha meglepik, gondolják, hogy a verset olvasta. A kötet magától szétnyílt egy helyen. Látszik, sokat nyithatták ki. A kötet első lapján Petre dedikációja: "Az én drága barátomnak, akit soha el nem felejtek...“ Petre küldte Enikőnek március 8 alkalmából. S az idén! De hisz Petre is szeréti Enikőt. És nyilván azt a versszakot is Petre húzta alá, amelyik így hangzik:

Sokszor jártam a nyárfasort
Magamban, csöndesen;
*Ö*smert minden s *mindenki ott,*
Csak egyedül te nem.

Ablakod *csillogó szemén,*

Gyakran pihent szemem.

Értette jól az ifjú, vén,

Csak egyedül te nem...

Ha Klári néni látná ezeket a leveleket! Borzasztó patália lenne belőle. És Enikő annál finomabb, minthogy legtisztább érzéseit a családi tanácsban boncolgassák, tárgyalgassák. Úgysem értenék meg, és mi lenne az eredmény? Nem, ilyet ő nem tesz. ..

Mégis, Enikő csak vívódott magával továbbra is. És nem akarta feladni a harcot. így született meg a második levél. A levél kissé hosszú volt, Szidi mégis elolvasta az utolsó betűig.

... "Még egyszer elolvastam a leveleket, amelyeket hozzám írtál. Mostanig nem tudtam eléggé, mit, mennyit jelentenek számomra. Csak a gyöngéd barát voltál. Vagy több is? Eddig nem voltam tisztában saját magammal. Most azonban igen. Most megértelek. Hányszor megbántottalak! Mikor mint fiú, s nem mint semleges barát közeledtél felém. Én mindig visszahúzódtam, magam sem tudom, mi volt ez nálam. Micsoda gátlás, még nem sikerült kielemeznem magamban ... Emlékszel, amikor moziba hívtál? Én akkor két okból kifolyólag nem mentem: mert nem tudok hazudni, otthon pedig nem mondhattam volna meg az igazat (pedig vakáció volt). De nemcsak azért. Nem tudtam volna elviselni simogatást a sötétben. Még a gondolatától is elpirultam. Bennem valamilyen borzasztó gőg van, ezt csak most értettem meg igazán. Én azt akartam volna, hogy a mi barátságunk, *szerelmünk* (látod, ezt a szót még nem írtam le neked mostanig)

más legyen, különb, mint mindenkié. Emelkedettebb, szebb, mentes minden köznapiságtól... Talán megérted, ugye, mit akarok mondani. És akkor minden bántott: ha te egy bókot mondtál, vagy úgy közeledtél felém, ahogy a fiúk, természetesen, közelednek a lányok felé. Emlékszel, hogy megsértődtem, amikor azt mondtad: szép vagyok! És jól áll a frizurám! Én büszke voltam rá, hogy minket a közös tudásvágy, közös álmok és eszmények kötnek össze. Nekem nem volt kivel megbeszélnem ezeket a dolgokat. Nem mertem édesanyámhoz közeledni. És most úgy érzem, én vagyok a hibás azért a válaszfalért, amely közénk emelkedett. Közelednem kellett volna hozzád. De hogyan tettem volna? 'Pedig az én anyám jó,, intelligens, ha kissé makacs is. De hiszen én is makacs vagyok és hajthatatlan, akárcsak ő… Látod, máris a bajaimmal traktállak. Nehezen tudok ellenni enélkül… De ne hidd, hogy csak ennyi, csak ez, amit irántad érzek. Nem. Most tudom, érzem, hogy *nemcsak* barátság fűz minket egymáshoz. Hanem más, több az. Amit az ember csak egyszer érez az életben ... Leírtam, levetettem minden büszkeséget. Közöttünk nem lehet konvenció. Szeretlek és vágyódom utánad: Enikő …“

Szidi elgondolkozva forgatta kezében a levelet. Szép dolog, hogy így beletúr az Enikő titkába? Kicsit szégyenkezve tette helyükre a leveleket. Egy kutató pillantást vetett a szemközti blokkra. Semmi mozgás. Szomorú szívvel ment el. Útközben látta, hogy elfelejtette magával hozni a jegyzetfüzetét. Visszaszaladt. Enikőnek már otthon kell lennie, hiszen a könyvtár fölé kifüggesztett napi program szerint zongoráznia kell ebben az időben.

Nagy sietve, hármasával szedve a lépcsőket, viharzott be a házba. De milyen különös, jutott eszébe, bentről nem hallatszik semmi. Kis komikus fintorral vonta fel a vállát, valahogy nevethetnékje volt mindig, amikor a szörnyű célszerűséget látta a Krizbai családban. Önkéntelenül is az jutott eszébe, bezzeg otthon de jól fogna egy kis adag célszerűség.

De egyetlen akkord sem hangzik. Csak nem beteg Enikő? Uramfia — gondolta aggódással Szidi — vajon mi történhetett? Nem csengetett, kulcsa volt neki is. Benyitott. A szobában ott ül Enikő, a jegyzetek sokasága előtte: s a jegyzeteken képletek, képletek tömkelegé. Szidi diszkréten köhögött, s benyitott. Előre élvezte a .meglepetést. Csakugyan, Enikő hirtelen, önkéntelen mozdulatot tett, mintha be akarta volna seperni a halom jegyzetet vagy eltüntetni.

— Csak ne féltsd tőlem a jegyzeteidet. Nem kellenek nekem. Biztosíthatlak. Ha te tudnád, hogy borzadok a képletektől...

— Túl sokat fecsegsz! — intette le ingerülten Enikő. — Különben is, ha jól tudom, a te helyed most a színin van.

— S a te helyed meg a zongora előtt — utánozta Szidi Enikőt. — De tréfán kívül, te rejtélyesebb vagy, mint egy szfinx. Áruld el, mire valók neked, egy jövendő zongoraművésznek, ezek a borzalmas képletek?

Szidi közelebb ment. A halom képlet így, közelebbről még többnek tűnt.

— Csak nem akarod azt mondani, hogy ezt te írtad?

— Igen, én, mégpedig azóta, amióta megszerezted számomra az örömet, és egyedül hagytál — gúnyolódott szokott módján Enikő.

— De Enikő, mondd, te szereted ezeket a képleteket?

Enikő szeme felragyogott. És szavaiban csöpp gúny nem volt, amikor ezt mondta:

— Ez a legszebb a világon, Szidi. Tudod te azt, hogy én részt vettem a fizika olimpiászon? Még országos díjat is nyertem.

— S Klári néni tudta ezt?

— Apunak megmondtam, hogy pályázom, örvendett is neki. Anyunak nem mertük, tudod, hogy ez a jelszava: "Te zongoraművész leszel! Zongorázz, zongorázz..."

— S te?

— Én? Én nem akarok zongoraművésznő lenni! Mit szólsz hozzá? — kérdezte kihívóan.

— Na, ebből aztán irtó cécó lesz — ijedt meg Szidi. — És hogy tudtad ezeket a feladatokat titokban megcsinálni? Hisz ehhez tenger idő kell.

— Éjjel, amikor anyuék elaludtak, akkor. Azt mondtam, hogy tanulok másnapra. Tudod, hogy anyunak az éltanulás volt a másik vesszőparipája. Sokat kell magolnom — azt gondolta. S én boldog voltam, Szidi. Elhiszed, akkor voltam legboldogabb. Anyu csak annyit tudott, hogy nyertem valami országos dijat. Büszke volt rám, de azt persze nem tudta, hogy amikor csak tehettem, lecsaptam a zongora-gyakorlás idejéből. Boldog voltam, ha elhanyagolhattam egy félórát, negyedórát bár. Gyűlölöm, tudod mi az, gyűlölöm a zongorát, már kezdem a zenét is gyűlölni. Mert ez akadályoz, hogy azt tegyem, amit akarok.

— Legegyszerűbb lenne megmondani Klári néninek. Nem gondolod?

— Na, csak az kéne! Csak az kéne szegény fejemnek! Mindjárt elájulna, szívrohamot kapna, belepusztulna. Nem tudod, hogy mit jelent számára ez az én "karrierem". Erre készült ő maga egész életében. Erről álmodozott. Ó, nagyon sokszor elmesélte, hogy még a világon sem voltam s már elhatározta: ha kislány lesz, zongoraművésznő lesz. Még kétéves sem voltam, s már kezdte gyűjteni a pénzt a zongorára. Minden falatot elhúzott a szájától, csakhogy megvehesse. Még iskolába sem jártam, már taníttatni kezdett zongorázni. Tudod, fiatal korában nagyon szerette a zenét. Elmesélte, hogy egy kislány tanítását, aki földbuta volt, azért vállalta el nagyon csekély fizetésért, mert az megengedte, hogy lecke után zongorázzék. Pénzt gyűjtött össze magántanítványaitól kapott csekély kis keresetéből, hogy beiratkozzék a zenekonzervatóriumba... De a pénzből nem futotta, beteg is lett, s oda volt az álom...

— Egyszer — vakációban történt — lementem valamit vásárolni (anyu nem érezte jól magát, s ezért engedett engem). Jövök haza, s zongorázást hallok. Mindent képzeltem volna, csak ezt nem. Anyu ült a zongora mellett. Egészen más volt, mint szokott: vonásai ellágyultak, álmodozva, belefeledkezve zongorázott... Nem nyitottam be, tudom, hogy restellte volna ellágyulását. Őt csak így lehet látni: mindig határozottnak, mindig energikusnak. S amit elhatároz, azt keresztül viszi: tűzön-vízen. Nem sikerült neki magának művésznek lenni? Itt vagyok én, lesz belőlem... Csak elfelejtette megkérdezni: vajon én akarom-e?

Elhallgatott. Ki tudja, hány év felgyülemlett keserűsége tört ki belőle?

— De hiszen olyan jól fejlődsz — kockáztatta meg Szidi, aki el is feledkezett róla, hogy neki most vissza kéne menni a színire.

— Hogyne fejlődnék! — mondta szokott iróniával Enikő — ha egész nap verem ezt a szerencsétlen zongorát! S a zenét is szeretem, jól tudod. De nem művésznek születtem. Másra vágyom: egész nap képleteket oldanék meg! Kísérleteket végeznék a laboratóriumban. Tudod, milyen csodálatos dolog, végére járni valaminek: megfigyelni a törvényszerűségeket, látni, ahogy előtted kibomlanak, ez számomra harmónia, szépség, minden.

— Hát... nehéz ezt elképzelni, de ha te mondod, neked még azt is elhiszem. Hanem hallod-e, a felvételi napja vészesen közeleg... Tenni kéne valamit...

Úgy látszik, nemcsak Szidi akart valamit tenni, de Laci bácsi is.

— Klárikám, beszélni akarok veled! — kezdte csendesen egy este Laci bácsi.

Klári néni — ezer foglalatossága között éppen vasalni készült — nem érezte ki az egyszerű szavak mögött Laci bácsi izgatottságát. Különben annyira el volt foglalva mindig saját terveivel, saját munkájával, saját akaratának keresztülvitelével, hogy nem vett észre semmit abból, ami környezetében olyan szótlanul, talán csak a lelkek mélyén lezajlott.

— Éppen most? — mondta enyhe ingerültséggeL

— Éppen most! — hallatszott a Laci bácsi nyugodt, de súlyosan határozott hangja. — Éppen most.

— Hát akkor jó, jövök — mondta, engedve a határozott hangsúlynak, bár kissé meglepődve a szokatlan erélytöl.

A konyhába mentek, hogy a gyermekek ne hallgassák ki a beszédet.

Laci bácsi nagyon elfogódott volt. Már tízszer is megfogalmazta magában a mondanivalót. Hogyan mondja el, hogy Klári néni makacs és akaratos szíve ne álljon ellent? Hogyan férjen szívéhez az egyszerű és okos igazsággal. Végül is belevágott a sűrűjébe.

— Enikő nem akar zongoraművész lenni!

A kijelentés úgy csapott le, mint egy bomba.

— Az lehetetlen! — mondta szokott, ellentmondást nem tűrő hangon. — Enikő, Enikő, gyere csak!

Laci bácsi szokatlan eréllyel nyomta vissza Klári nénit a székre:

— Ne hívd a kislányt! Először engem hallgass meg! Enikő nem akar zongoraművész lenni. Szenved miatta, hogy te erre kényszerited. Mérnök akar lenni, tervező. Tudod te, hogy titokban — meglestem —, amíg te azt hitted, hogy az éltanulóságon buzgólkodik, képleteket old meg. És milyeneket: főiskolás színvonalon. Tessék, nézd meg, ha nem hiszed! Én vettem neki, együtt vettük. Szakkönyv a főiskolák számára. Eldugtuk előled. Idáig jutóttünk, hogy előtted, az anyja előtt, a feleség előtt titkolni kell azt, ami jó. Térj hát észre! Ébredi fel...

Az asszony a dühtől elfehéredve mondta:

— Zongorázni tanul és kész!

Azzal felállt, jelezve, hogy a vität befejezte.

*

Klári nénit egyhetes ellenőrző munkára küldték vidékre. Általában nem szívesen vállalt ilyen feladatot. Nem másért, féltette a családját: mit esinálnak majd azok nélküle! Hisz olyan gyámoltalanok. A férje még ki sem tudja venni a szekrényből a tiszta fehérneműt. Ki főz rájuk? Ki takarít? Vagy menjenek kantinba? A Krizbai családot nagyon elkényeztette Klári néni, bizony válogatósak, finnyásak.

De különös, a család volt az, aki rögtön eloszlatta aggályait:

— Menj csak nyugodtan — mondta apa —, te is kipihened magad legalább, mert csak nyolc órát dolgozol majd s nem tizenötöt, mint itthon. Mi pedig megpróbálunk kissé kinőni a gyámság alól. Rendben van?

— De mi lesz veletek? — aggályoskodott még mindig Klári néni.

— Ugyan, anya. próbáld ki egyszer a mi erőnket is. Jó lesz minden, majd meglátod — mondta Enikő is .. Így történt, hogy Klári néni elment, ők pedig otthon maradtak. És kezdték számba venni a teendőket, s gyűjteni hozzá az erőt.

Hát bizony, az első nap úgy látszott, hogy Klári néni aggodalma nem alaptalan. Csak most derült ki, hogy az a tökéletes rend és nyugalom nem a semmiből keletkezik, hanem nagyon is alapos és fárasztó munka gyümölcseként áll elő. Nem beszélve a főzésről. Már reggel felívődött a kérdés:

mit eszünk? Anyu, igaz, főzött még aznapra, de másnap is van a világon.

— Ez is probléma? — fölényeskedett Szidi. — Otthon én főszakács voltam.

— Hát akkor leszek én a segédszakács — mondta Enikő.

Hej, hogy áldotta most magában Szidi, hogy megtanult főzni Ádám erőszakos noszogatására. Most milyen jól esett ″felvágni“, mi mindent tud. Az igazat megvallva, az ételek repertoárja nagyon is szegényes volt: egy krumlipaprikás, paszulyleves, fasírt, néhány laskaféle...

Ebéd után leültek a fotelbe terv nélkül. Mi tagadás, terv nélkül, s egymásra néztek, nevettek.

Szidi szokása szerint a verseket böngészte, Enikő pedig (milyen boldogság) terven felül és kívül fizikát tanult. Pedig ezt még nem ″dolgozták fel“ a családi tanácsban! De édesapa egyszerűen szemet hunyt felette. Minthogy elfelejtette azt is megkérdezni, hogy gyakorolt-e aznap. Mennyit? Milyen kedvvel és hangulatban?

Senki sem gondolt a jövőre, pedig a kérdés: ″Mi lesz ezután?“ — ott dörömbölt minden gondolatuk és érzésük mélyén. De most nem engedtek magukhoz férkőzni semmilyen kellemetlen gondolatot.

— Te Enikő! — szólalt meg egyszer csak Szidi. — Mondd, van a világon igazi, hűséges szerelem? Olyan, mint amilyen a Rómeóé és a Júliáé volt?

— Sose nő már be a fejed lágya?

Ez volt a kurta válasz. De Szidi nem haragudott meg érte.

— Te, azt mondják, a mostani fiúk olyan szélhámosak. Ma egynek udvarolnak, holnap már másnak.

— Ha Zolira gondolsz!

— Nemcsak ő, Enikő, tudod, amikor megtudtam, hogy Karcsi az egész osztállyal íratta meg a levelet, amit nekem küldött, te, én akkor azt mondtam: ahány fiú, mind szélhámos. Vagy azt hiszed, hogy nem mind éppen?

— Bolond lyukból bolond szél fú!

— Te Enikő — kezdte újra Szidi —, tudod, én mire gondoltam? Azt a Petrét, lehet, hogy te meg se becsülted, tudod ... én azt...

— Szidi! — csapta le Enikő a vonalzót.

— Na látod — mondta diadalmasan Szidi —, látod, milyen ideges lettél egyszerre. S még el is sápadtál! Ez azt jelenti, hogy szereted. Még most is. Én ismertem egy lányt, az is...

— Most már igazán elég legyen!

— Nem értem, miért idegeskedsz. És különben is vedd tudomásul, hogy csak egy évvel vagyok fiatalabb, és akár hiszed, akár nem, sok mindent értek már, amit te magad sem!

Enikőnek a lehető legkerekebbre nyilt a szeme erre a bejelentésre:

— Ugyanbiza, mit értesz te?

— Azt, hogy kornyadozol, kornyadozol, közben pedig szereted Petrét. Mert különben nem őrizted volna meg a leveleit. Miért rezzentél össze, amikor róla kezdtem beszélni? Miért sápadtál el? És egyáltalán, miért vagy olyan dühös rám. Miért? Miért vagy céltudatos, komoly elvtársnő (itt Enikő közbe akart vágni, de Szidi nem hagyta magát, s túlharsogta Enikőt, hogy az ijedten intett Laci bácsi felé, jaj, meg találja hallani), szóval kész a diagnózis: szereted Petrét és kész!

Enikő csak hebegni tudott:

— És megtiltom neked, hogy te... tudod, hogy te...

Minél idegesebb lett Enikő, annál nyugodtabb és fölényesebb lett Szidi:

— Én a te helyedben írnék neki levelet.

Enikő hirtelen felpillantott. Kutatóan, fürkészően. De Szidi a legártatlanabb, legszendébb pillantását lövellte barátnője felé (elvégre művésznő akart lenni):

— És megmagyaráznám neki egyszerűen, hogy én vagyok a hibás — mármint te, tudniillik . —, őszintén feltárnám a helyzetet. Te, hát nem élünk a Romeo és Júlia idejében. Nevetséges. Felháborító, tudod — és mind jobban és őszintébben belelovalta magát. — Ez nem büszkeség, hanem ez a legnagyobb önáltatás, képmutatás. Szégyelld magad. Nem vagy mai nő!.. . S különben is, láttam azt az Eminescu kötetet, amit tőle kaptál ajándékba... Te, fogadjunk, még meg sem köszönted ...

Folytatni akarta, de Enikő leroskadt a fotelbe.

— Nem szeret! — mondta szinte hangtalanul.

Az elfojtott vágy, hogy valakinek beszéljen róla, most egyszerre hirtelen tört ki Enikőből.

— Amikor a gyárban voltunk gyakorlaton a nyár elején, az ő osztályán praktizáltunk. Ő csoportvezető volt. Láttad volna, milyen férfias. Verde elvtárs, a mester, odahívta a mi csoportunkhoz, s azt mondta nekünk: "Elvtársak, itt hozom a tanítómesterüket! Petre fiam, úgy irányítsd, tanítsd őket, hogy megszeressek a mi munkánkat.“ Azzal otthagyott minket vele. Ő pedig? Még a szeme sem rebbent meg. Pedig az én szívem úgy dobogott, reszkettem egész testemben, mint akit a hideg ráz. Úgy viselkedett, mint egy idegen, mint aki sohasem

látott... Ismerősökkel is találkoztam a gyárban. A Petre munkatársai voltak. Engel Karcsi osztálytársam volt az elemiben. Vidor Somesaan meg a blokkban lakik, velünk szembeni ajtó, hiszen ismered. Elfogulatlanul próbáltam megkérdezni tőle:

— Ez a Petre elvtárs, vagy hogy is hívják ...

— Petre Truta — segített ki készségesen Victor.

— Nem ismered? — csodálkozott Somesan.

— Ó, nem — mondtam színtelen hangon — pedig, látom nagy fennforgó itt nálatok.

Karcsi elmosolyodott:

— Csak nem gúnyolódsz, Enikő? Ha tudnád, milyen kitűnő szakember, Verde Gavrilá mesternek ő a jobbkeze. De majd megismered te is, ha itt dolgoztok.

— Ha tanulni akarsz nálunk, csak hozzá fordulj — toldotta meg a szót Victor is.

Nekem úgy tűnt, mintha velem gúnyolódnának, pedig nem is sejtették talán, hogy ismerem őt.

Ennyi volt az egész, én aztán siettem elvegyülni a többiek közé.

Aki most látná Szidit, amint komolyan, megértően hallgat, mintha nem is ő lenne — csodálkozna rajta. Pedig tudott ő okosan is hallgatni, sőt még beszélni is:

— Csodálkozol rajta? Azt hiszed, nem találta ki, hogy te, a diáklány, lenézd őt, a munkást.

— Én, lenézem? Milyen alapon? Tiszta bolond vagy!

— Nem te voltál az, aki nem mertél vele találkozni, mert féltél a rokonaidtól, anyukádtól? Mi félteni valód volt? Én a te helyedben felhoztam volna ide, bemutattam volna őt. Legjobb barátod volt, ez lett volna a legtermészetesebb. Ehelyett:

moziba hívott, nem mentél. Színházjegyet vett? Nem fogadtad el. Találkozni akart? Te nem akartál. Hogy viselkedtél vele szemben? Gondolkozz rajta: hidegen, elutasítóan.

— Tudod te jól, milyen anyu... Értsd meg: én nem bírom a botrányt, jeleneteket! — fakadt ki.

Szidi a fejére olvasta az ítéletet:

— Hát ha te nem bírod, akkor meg ne kornyadozz, ne szenvedj: aki fél a víztől, ne menjen a tóra!

Majd gyöngéden folytatta:

— Kényelmes voltál! Meg kellett volna harcolnod érte. Ki kellett volna vívnod, hogy nyíltan szerethesd. Ha százszor is ellenzi anyád, akkor sem mondunk le. Egy mai lány megharcol a szerelméért. Te miért nem harcoltál? Miért?

Enikő leverten vonta fel a vállát:

— Azt hiszed, hogy tudom? Magam sem értem. Tele vagyok gátlással.

— Tudom, hogy szereted Petrét. Miért nem küldöd el a leveleket? Miért nem bízol benne?

— Micsoda leveleket? — rezzent össze Enikő.

— Azokat, amelyeket megírtál, el nem küldtél, én pedig elolvastam.

— Te, te! Megbolondultál? Hogy merted? — kiáltott fel Enikő, s a haragtól meg méltatlankodástól szikrákat szórt a szeme.

— Semmi izgalom, csillapodj! Ez büntetés volt a bizalmatlanságért! Én elmegyek hozzá, s elmesélem neki az egészet. Ő is szeret téged, de érthető, hogy nem akart tolakodni.

Enikő a meglepetéstől szólni sem tudott.

— Én kezdjem a békülést... — szólt aztán.

— Küldött neked könyvet, s te meg sem köszönted! No, én megköszönöm helyetted. — Azzal elrohant.

Mire a gyár kapujához ért, már majdnem három volt. A legártatlanabb, legszendébb képpel ment oda a portáshoz:

— Truta Petre elvtársat keresem. Most jöttem vidékről. Üzenetet hoztam számára.

— Hát várja meg, mindjárt jönnek ki.

— Csakhogy, tetszik tudni, az a helyzet, hogy én nem ismerem, mert ugyanis (elfelejtette kifőzni, hogy mit mond a portásnak, s így meglehetősen dadogott)... Szóval, tessék szólni neki, hogy én itt várom.

A portás kicsit sanda szemmel nézte meg, de utána el is mosolyodott.

Szidi hálás tekintettel nyugtázta ezt a mosolyt, s tudta, hogy minden rendbe lesz.

Kezdtek már kifelé szállingózni a munkások.

— Truta elvtárs, keresi valaki, az ott, egy csinos fruska — halkította le a hangját.

Nyurga, barna fiú. Tiszta, figyelő, szürke szeme van. Az arca szelíd lenne, ha az áll makacs vonala nem mutatna nagyon is határozott, energikus emberre. Kutatóan nézett ki a kapun.

— Az az elvtársnő, ott — vágott a szemével a portás.

Szidinek egyszerre inába szállt a bátorsága. Nem vakmerőség, amire vállalkozott? Egy komoly fiatalember, s ő ilyen gyermekes csínybe keveri ...

A fiú várakozó-fürkésző tekintettel közeledett Szidi felé:

Bemutatkozott.

— Engem keres . ..?

— Bocsásson meg, nem jöhet egy kissé félre? Itt annyian vannak. Szeretnék valamit mondani, de nem akarnám, hogy félreértse, tudja...

— Mintha láttam volna már ezt a táskát, valahol — mondta Petre.

— Az Enikő táskája — mondta Szidi, s olyan természetes nyíltsággal nézett a fiúra, hogy az elkacagta magát.

— A táska az Enikőé, és maga...

— Én az Enikő unokatestvére vagyok.

A fiú erre nem válaszolt semmit, csak nézett rá továbbra is várakozóan, fürkészően.

Ekkor valaki hangosan kiáltott Petre után:

— Petre! Petre!

— Tessék, Marci — fordult vissza a fiú.

— Villám-megbeszélés a mesterrel — kiáltotta oda a barátja, s már szaladt is vissza.

— Jövök mindjárt, Marci — szólt oda Petre.

— Truta, hív a mester — kiáltották oda.

— Jövök mindjárt, Cornel!

Szidi egyszerre másként látta Petrát, már nem a jóképű fiatalember állt előtte, hanem a megbecsült és fontos szakember. Megijedt, amikor arra gondolt, mire is vállalkozott. A terve az volt, hogy elmondjon mindent Petrének, de mire Petre feléje fordította figyelő, várakozó tekintetét, már mást mondott, amire gondolatban elkészült:

— Tudja, hogy egészen megijedtem magától Magának olyan komoly képe van, igazán.

Petre elkacagta magát, kisfiús, kedves volt a mosolya. Ezen Szidi felbátorodott:

— Nem is tudom, hogyan kezdjem, félre ne értsen .. . Egyszóval, Enikő köszöni az Eminescu kötetét, csak ezt akartam ...

Hirtelen megfordult s elszaladt, de a fiú utána kiáltott:

— Hová megy?

A lány visszafordult.

— Mondja csak, maga tud erről — kereste a szavakat — a mi barátságunkról?

— Igen — felelte Szidi komolyan.

— Enikő küldte magát?

— Ó, dehogyis! — szólta cl magát Szidi.

— Akkor?

— Egyszerűen nem bírom nézni, hogy Enikő kornyadozik. Szereti magát. Na, most tudja!

Most már igazán el akart szaladni.

— Ne szaladjon! — állította meg a fiú.

— Tessék!

— Csak azt akartam mondani, hogy maga, maga igazán kedves kislány. És azt hiszem, okosabb mindnyájunknál — mondta Petre.

Már másnap levelet hozott a posta. Szidi vette el, s gyanús közömbösséggel adta oda Enikőnek:

— Levél. Valami Truta írta.

Enikő elsápadt ugyan, de a levelet a legnagyobb hidegvérrel csúsztatta zsebébe.

— Nahát, te Enikő! Csodállak ezért a hidegvérért. Ha én levelet kapok, még arra sincs türelmem, hogy kibontsam, úgy tépem fel a levelet.

Ez te vagy! — akart gúnyolódni Enikő, de véletlenül ránézett Szidire, akinek volt valami a tekintetében, amitől Enikő hirtelen felcsattant:

— Nem hagynál egy kicsit békén?

— Mi van veled, Enikő!? — nézett fel Laci bácsi az újságból.

— Á, semmi, Laci bácsi, semmi — mondta flegmatikusan Szidi -, Enikő egy kicsit felizgatta magát. Fogalmam sincs, miért.

— Undok — kiáltotta oda Enikő, s ez jó ürügy volt arra, hogy mérgesen bevonuljon a másik szobába, s mindenesetre jól betegye maga után az ajtót.

Szidi egyet sem sértődött meg. Laci bácsival, aki beszédesebb lett az utóbbi időben, nagy tereferébe kezdett. Utánozta a színijelölteket, hanggal, mimikával, gesztusokkal. Annyira lekötötte ezzel, hogy észre sem vette Enikőt, aki furcsán zavartan, ragyogó szemmel jött ki az ajtón. De bezzeg észrevette ezt Szidi.

— Laci bácsi, tessék vigyázni Enikőre. Veszedelmes lovag van a láthatáron!

— Ugyan! — legyintett apa — bár lenne, én örvendenék ennek a legjobban.

— Még szaván fogjuk — mondta Szidi titokzatosan.

Enikő persze, mintha semmi sem történt volna, visszavonult a szobájába, mert, úgymond, tanulni akar.

Szidi bekukucskált az ajtón. Enikő nem vette észre. S mit látott?

A ruhásszekrény ajtaja tárva-nyitva. S Enikő izgatotton turkált a ruhák közt. Végre megtalálta, amit keresett: egy szép, kék, nyári ruhát. Ezt sem vette fel idáig. Most kihalászta a sok ruha közül. Maga elé terítette. Kissé olajos barna színéhez nagyon előnyösen állt a ruha kékje. Még ragyogott is tőle az arca. Vagy valami mástól talán?

A ruhát kivette, a szekrényajtót gondosan becsukta (ez a kotnyeles Szidi akármelyik percben

bejöhet!), a ruhát a fotel karjára dobta, gondosan letakarta egy köpennyel. Most pedig gyorsan az éjjeli szekrény tartalmát kiüríteni! Ott nyugodott az a bizonyos új cipő. Enikő izgatottan húzta ki, s úgy rángatta a lábára, mint a tolvaj. De hirtelen dobta le a lábáról. ″Hát ide jutottam!“ — no, meg csapódott a szoba ajtaja. A tűsarkú hirtelen bekerült a fotel alá, csak épp a bűbájos orrhegye kandikált ki onnan.

Szidi berohant, azonnal felfedezte, és kikotorta a fotel alól:

— Ó, a gyönyörű tűsarkú! Álmaim netovábbja. Ha nincs Ádám, érettségire én is ilyet kapok, nem pedig papucscipőt.

Enikő nem válaszolt rá, ami Szidit cseppet sem zavarta. Tovább fecsegett:

— Micsoda ruha! Álom ez, tündérálom — s kikaparta a köpeny alól, pedig csak egy icike-picike csücske villogott ki alóla, de ennyi elég is volt, hogy Szidi felfedezze.

— Ha nekem ilyen ruhám lenne! Esküszöm másba sem járnék reggel, délben, este! Lássuk csak! — S maga elé kapta, táncolva lejtett körül a szobában: — Csodálatos! Csodálatos! Csodálatos!

Azután Enikő elé rakta a ruhát, majd gyakorlott, ügyes kézzel, mire az felocsúdott volna, már le is vetkőztette Enikőt, s fel is húzta rá az új ruhát.

— Klassz! Az övét csípőre kösd, ez a legújabb sláger. Kicsit rövid, de ne bánd, így a legdivatosabb!

Műértő szemmel tolta el magától Enikőt, s fürkészte jobbról is, balról is:

— A gallérja: káprázatos! Az egész nő: egy démon!

Ezen persze jóízűen kacagtak mindketten, s Enikőnek eltűnt minden zavara, félszegsége.

Így indult el Enikő a városba, csak úgy né, céltalanul. Életében először érezte a szép ruha szerezte örömet...

Amikor Enikő kilibbent az álomkék ruhában meg a tűsarkúban, ahogy Szidi szokta nevezni ezeket, apja éppen akkor nézett fel az újságból:

— Ejha — lepődött meg —, de szépek vagyunk! Te, ezt a kék ruhát még nem is láttam rajtad!

Enikő elpirult.

— Pedig már egy éves, apuka — mondta könynyedén. — Nem emlékszel rá? Tavaly kaptam, születésem napjára.

— Csakugyan — emlékezett apa is — emlékszem, nagy vita volt miatta. Te nem akartad felvenni!

— Akkor igazán meg kell ünnepelni ezt az érthetetlen csodát — gonoszkodott Szidi, de elhallgatott mindjárt, mert Enikő szemében villámok kezdtek gyűlni.

Enikő elment, Szidi pedig a következő meghökkentő kijelentéssel lepte meg Laci bácsit:

— Laci bácsi, nem vett észre semmi különöset Enikőn?

Laci bácsi várakozó mosollyal nézett Szidire.

— Mit tetszik szólni hozzá: Enikő szerelmes!

Laci bácsi elfelejtett válaszolni is.

— Hároméves nagy szerelem. Regénybe illő! — folytatta Szidi a közlést.

— Na, nézd csak — húzta el a száját Laci bácsi.

S Szidi rendre mindent elmesélt.

Végül is Laci bácsi így szólt:

— Szidi, felhozhatnád azt a Petrét, ha olyan jó barátod! Nem gondolod?

— Jaj, Laci bácsi! Legdrágább Laci bácsi. Felhozom. Akkor Laci bácsi is szövetségesünk lesz. Jó?

Laci bácsi benne volt a cinkosságban.

— Hát jól van, te ördögmotolla. Hozd fel, ez egy kis lecke lesz Enikőnek a bizalmatlanságért. Holnap délután felhozod. Jó?

— Rendben, egyetlen drága Laci bácsi! Rendben — és a nyakába ugrott.

— Na, na, na — mondta meghatott zsörtölődéssel.

... Másnap este. Félnyolc lehetett, amikor Szidi sunyi kérleléssel elkezdte:

— Laci bácsi, kérhetnék valamit?

— Csak rajta, halljuk.

— Tetszik tudni — kezdte (eszébe jutott, hogy olyan nem felnőttesen beszél, ez mind az Ádám diktatúrájának köszönhető — gondolta magában Szidi, de majd levetkőzi, ezért mindjárt felnőttes modorban folytatta) —, Laci bácsi, nekem van egy jó barátom. Nagyon komoly fiú, szeretném, ha Laci bácsi megismerné.

Enikő felkapta a fejét, de nem szimatolta meg a cselt. Zoli lesz — gondolta.

— Ha igaz az, hogy madarat tolláról, embert barátjáról lehet megismerni, nehezen tudom elképzelni, hogy komoly az a fiú.

— De biztosíthatlak, hogy a legkomolyabb — mondta Szidi megjátszott duzzogással.

— Ugyan! — mondta Laci bácsi. — Hadd jöjjön el, s majd elválik.

A vita még el sem ült jóformán, csengettek.

— Ez ő lesz — mondta Szidi, újból csak megjátszott izgatottsággal. Lopva Enikőre pillantott, s

cinkos mosollyal Laci bácsira. Büszke volt rá, hogy ilyen jól "játszik".

Szidi tehát a szerepe szerint ugrott, az ajtó kinyílt, s ott állt félszeg mosollyal Petre.

— Laci bácsi, bemutatom a barátomat.

Petre kezet fogott apával, bátran és nyugodtan állta a fürkésző apai vizsgálódást, majd odament Enikőhöz, meghajolt előtte és kezet csókolt neki.

— Hogy, hát ti ismeritek egymást? — mosolygott apa.

— Apa! Szégyelljetek magatokat, igazán — gyúlt lángvörösre Enikő. — Ezt nem hittem volna.

S majdnem elsírta magát.

— Bocsáss meg, Enikő — ijedt meg Petre, s már ott is ült Enikő mellett, elfeledkezve Szidiről meg apáról, — bár ez nem illik. — Édesapád is meg akart ismerni. Miért vagy olyan bizalmatlan és zárkózott... Ugye, nem haragszol?

— Römizzünk egyet — javasolta Szidi, hogy elüsse a zavart csendet —, én imádom négyesben a römit!

"Ha ezt látná Klári" — gondolta apa, a helyzet humoros oldaláról fogva fel a dolgot.

Aznap este Szidi ezt írta a naplójába: "Ha valaki még kétségbe meri vonni, hogy én nem vagyok felnőtt... Majd alább (pirossal aláhúzva:) *Ádámnak sürgősen megírni ezt és kiemelni: Laci bácsi meg Petre felnőtt számba vesz...* !

Így volt-e nem, ne firtassuk. Fő, hogy Szidi így érezte, s boldogan nyugtázta a mai napot. Legalább Enikő legyen boldog. Milyen más ez a Petre, mint Zoli! Pedig Zoli is olyan, de olyan, kedves...

AZ ŐSZINTE SZÓ NÉHA FÁJ ...

Petre és Enikő ismét találkoztak.

Ezt a találkozást Enikő eszelte ki, s javasolta a másodperc egy töredéke alatt, amíg apa és Szidi mással volt elfoglalva. Enikő maga sem hitte volna, hogy ilyen "merész" és leleményes tud lenni. Ő ad találkát egy fiúnak.

Enikőnek ugyanis "elvei" voltak a női büszkeséget és méltóságot illetően. "Soha nem tenném meg, amit Tatjána tett — mondta egyszer Szidinek —, hogy én valljam meg szerelmemet." "Ó, én meg kikiáltanám az egész világnak. Hát még annak, akit szeretek" — jött rá a szeles válasz!

Most azonban, hogy ott állott előtte a kedves fiú, akiről annyit ábrándozott, bár ezt magának sem merte bevallani, mindent más színben látott. Manapság lehet igaz barátság fiú és lány között. A barátság alapja pedig azonos gondolkozásmód, világnézet stb stb. — így szokta eddig igazolni érzelmeit Petre iránt. S mert nem volt őszinte saját magához, ezért botránkozott meg azon, hogy Petre moziba hívta őt. "Moziba külön szeretek járni, nem kettesben" — felelte gőgösen. S egyben restelkedett magában: mintha fájlalná, amiért nem megy el mégsem Petrével. Ezt a kis sajgást nem a barátság

érzése sugallta, hanem valami más, amit titkolt maga előtt...

Mi volt hát vajon az az erő, amely pillanat alatt leküzdött benne minden gátlást, s ezt mondatta vele akadozó szavakkal:

— Holnap... holnap ... — közben a szeles Szidi minden percben odanézett —, holnap ötre gyere el a parkba.

A fiú kigyúlt örömmel hallgatta, rajta felejtette a szemét.

Ott ültek egymással szemben — már-már búcsúzás előtt. És nézték egymást. Enikő keze ott nyugodott a fotel karján. Petre félénken nyúlt át s megsimogatta, de mindjárt vissza is rántotta kezét a szerelem eddig nem ismert gyámoltalanságával s újonnan felfedezett örömével.

Valóban ismeretlen öröm volt ez mindkettőjük számára! Hiszen ezelőtt három évvel, amikor barátságuk kezdődött, úgyszólván gyermekek voltak. Enikő tizenöt éves, Petre meg tizenhét. Két éven keresztül nem is találkoztak, csak leveleztek, a két félszeg, tartózkodó fiatal mégis egymásra lelt, egymásnak mondta cl minden örömét, gondját, baját. A gyermekkori barátság ezer finom szála fonta, szőtte be őket, pedig még nem is látták egymást Azután megismerkedtek, s alig találkoztak, barátságuk máris megszakadt. Egy év telt el azóta, hogy így szemtől szembe állottak egymással. Most mintha a régiek lennének (mintha csak tegnap váltak volna el!) És mégsem! Milyen mások, újak egymás számára! Enikő érett fiatal lány, Petre kész férfi! Váratlanul érte őket ez a felismerés. S a ″holnap“ szó egyszerre különös hangsúllyal, szokatlan izgalommal telt meg...

És újra csak hallgattak szégyenlősen, szemérmesen. Eddig is szerették egymást gyengéden, a gyermeki szerelemnek a tudatig még fel sem törő sejtéseivel, most azonban azt érezték mindketten, hogy valami új kezdődik el életükben, ami feszültséggel tölt meg mindent bennük és körülöttük.

Szidi kiment, s feketével tért vissza.

— Unatkoztok? — kérdezte alattomos szelídséggel.

Ők egymásra néztek, mindent elbeszélő tekintettel, és elmosolyodtak. Még jó is, hogy megtört ez a hallgatás. Az is jó, hogy Szidi beszél hozzájuk, s nekik csak annyit kell válaszolni: ″igen, nem, igen, nem“. Szidi boldog, hogy ilyen hálás és türelmes hallgatóságra tett szert...

— Ma megint szótlan vagy — kajánkodott Szidi, miután a vendég már elment.

— Szeretném, ha te is szótalan lennél néha — mondta csípősen Enikő, látszólag neheztelve. De örvendett, hogy megszökhetett a Szidi kíváncsiskodása elől. Végre egyedül! Mi történt vele ma? Mi volt ez? Eddig is várta, remélte a találkozást, de nem is sejtette, hogy ilyen lesz, ilyen egész lényét felkavaró. Kigyúlt képzelete újra meg újra összerakta az emlékeket: a leheletnyi érintést a karján, a Petre tekintetét, a hallgatást, a kissé idegenes hangsúllyal, de annyi gyöngédséggel kiejtett szót: ″Enikő“ (Senki nem tudta így, ennyi gyöngédséggel kimondani a nevét!)

Valami történt vele, s ezt jó volt felfedezni. Szerelmes lennék!? Mennyit csúfolkodott azokkal, akik elvesztik a fejüket, ábrándoznak, akikben nincs józanság és ítélőképesség. Ő mindig és mindenütt józan maradt, ő mindig csak ″néző“ volt,

nem adta át magát semmilyen olyan élménynek, amelyet ″könnyű fajsúlyúnak‘‘ minősített. Amikor egy-egy elvtársin kötelességből mint rendező végigunatkozott, hányszor megbotránkozott a társain: Milyen önfeledten ugrálnak — értsd rajta, táncolnak. Hogy egymásba bújnak — vett észre egy-egy sarokba félrehúzódó szerelmespárt. Ez minden, csak nem ízléses vagy esztétikus... Nem, én ilyenre soha nem lennék képes. Én a jóízlés, józan ész határát soha át nem lépem ...

És most? Ijedten vette észre, hogy most fedezi fel önön magát. Boldoggá tette ez a felfedezés!

A délelőtt úgy telt el másnap, mint egy álomban.

Nem emlékszik már, miket kérdezhetett tőle Szidi, s hogy miket válaszolt rá ő. Meglehet, visszásan felelt neki. Belebújt a fizika képleteibe, ám azok, mintha megbántódtak volna, begubóziak saját rejtelmeikbe, sehogy sem akartak megnyílni előtte.

Itt a délután. De lassan telik az idő! Még csak három óra. Ötig még van két teljes óra. Azért csak nekifogott öltözködni. Százszor belenézett a tükörbe. Szigorúan, összehúzott szemmel nézte magát. Majd eligazított magán egy-egy ráncot. Ki tudja, már hányadszor. A haját is többször felfésülte, így is, úgy is. Megnézte magát szembe, profiiból. Nem vagyok szép — sajgott bele a félelem. Vajon látszik a szememen, hogy bandzsalítottam? Milyen jó, hogy már nem kell szemüveget hordanom. Szép fiú Petre... S ha más tetszik neki? Ha őbenne csak a barátot látja? Nincs is rajtam semmi szeretni való... Én őrült, hogy ez nem jutott eszembe! — ijedt meg.

Tovább vizsgálta magát, mint aki most fedezi fel saját lényét:

Ha szemembe húzom ezt a tincset? Azt hiszem, jól áll. — Izgatottan, remegő kezekkel kotorta ki az éjjeliszekrény mélyéről a szép cipőt. Felpróbálta, többször is ellépegetett vele a tükör előtt. Közben, de csak úgy halványan, átvillant rajta, mennyit csúfolódott társain, akik tűsarkú cipőben ″tipegtek“, most nem ért rá kimondani magára az ítéletet: ″de következetlen vagyok!“ Örvendett, hogy nem bicsaklik ki a lába, s hogy úgy áll rajta, gyönyörűség nézni. Szép a lábam! — gondolta. A lányok mindig mondták neki: ″Te Enikő, micsoda klassz lábad van! Én a te helyedben mindig rövid ruhában járnék...“ Hát ez elég rövid ruha. S milyen kivágott. Erről meg a varrónő jutott eszébe: ″Dekoltált ruhát varrók magának, drágám, olyan szép ívelésű nyaka van...“ Nyár van.

Jaj, hát ide jutottam — szégyellte el magát, s hirtelen fordult el a tükörtől. (Azelőtt büszke volt arra, hogy nem bámulja magát, mint az üresfejű, léha nők!) Ha Petre tudná, milyen vagyok... Vajon szeretne? Megtagadtam önmagam. Hát igen — gondolta egy kis öniróniával. A szerelem öl, butít és romlásba dönt. (Ezt szokta mondani Szidinek, valahányszor végnélküli szerelmi ömlengéseit hallgatta.)

Még egyszer hirtelen belenézett a tükörbe, s úgy surrant ki, mint egy tolvaj.

Éppen a kilincsen volt a keze, amikor Szidi benyitott.

— Jé, Enikő. Hogy te milyen gyönyörű vagy ma!

A Szidi hangjában őszinte elragadtatás volt.

Megforgatta Enikőt erre-arra:

— Te, úgy ragyog az arcod, a szemed. Még a hajad is, esküszöm! Na, látod, mit tesz a frizura? Meg a ruha. Meg az az isteni tűsarkú!

Nem felelt rá. Különös dolog, de jól esett a dicsérét. Elpirult:

— Egy kis dolgom van a városban — mondta színlelt könnyedséggel.

— Csak parancsolj! Legalább nyugodtan szavalhatok.

... Forró nyári délután volt. Petre ünneplőben várta. Még kabát is volt rajta. Az ing gallérja kihajtva a nyakán.

— Milyen férfias! — gondolta örömmel.

Kezet fogtak, feszes baráti módon. A kézfogás egy pillanatnyit tovább tartott. Egyszerre engedték el egymás kezét. Leültek. Hallgattak.

Meg kell indokolnom, miért hívtam ide — gondolta zavartan Enikő. Az este úgy eltervezte: ezt is megbeszélem vele, azt is megbeszélem vele! Hisz annyi minden történt velük, amióta nem találkoztak, csak nem tudta, hogyan kezdje...

Neki mindent, mindent el tudnék mondani — gondolta Petre is. — Jó, amikor rajtam nyugtatja tiszta, okosságtól ragyogó tekintetét. — De most újra elfogta a félszegség, ami lányokkal szemben mindig meglepte. Eddig Enikővel szemben nem érzett semmi zavart. Enikő volt a jó barát, a jó pajtás. Különben is alig voltak együtt, s levélírás közben eltűnt közöttük minden idegenség.

— Megváltoztunk, Enikő — törte meg végül a csendet.

— S baj az? — mosolygott rá Enikő.

— Te — folytatta szinte magának — szép nagylány lettél; jövendő zongoraművésznő! Nem is tu-

dom, nem bántad meg, hogy szóba állsz egy "munkáskáderrel“ — mondta tréfás iróniával, s fürkészően pillantott fel.

— Úgy beszélsz, mintha idegenek lennénk egymás számára. Eddig minden gondolatunkat megosztottuk. Emlékszel.. .

Petre ránézett, s a feszélyezettség érzését mintha elseperték volna.

Sok elmondanivaló halmozódott fel! Csak most értette meg Enikő, mit jelentett számára ez a barátság. Senki nem volt olyan közel a lelkéhez, mint Petre. Milyen hosszú leveleket írtak egymásnak. Szinte bódultan rótták a sorokat.

Petre is felszabadult levélírás közben.

Enikő is most értette meg igazán, miért volt olyan komor, magábazárkózott az elmúlt évben. Hiányzott a jó barát, aki segített volna megértenie maga-magát. Barátságuk alatt azelőtt hányszor figyelmeztette őt Petre: "Ne légy olyan szigorú a társaidhoz! Fogadd el olyannak őket, amilyenek. Ne ítéld el őket, ha szeretik a tánczenét vagy éppen a táncot!

Milyen okos volt, ha Enikő kérdezett s ha véleményt mondott, s milyen kisfiúvá vált, ha Enikő tanácsait kellett meghallgatnia.

S most ki-ki a tervéről beszélt. Petrét a gyár műegyetemre küldi ez év őszétől. Enikő arról számolt be, hogy ő is éppen oda készül.

— Hiszen akkor egy városba kerülünk! Egy épületben tanulunk! Együtt leszünk az étkezésnél! De jó lesz este sétálni! Az egyetemi könyvtárban olvasunk! Szóval...

Enikő felsóhajtott:

— Ez egyáltalán nem biztos!

— Hogyhogy nem biztos? Épp most mondtad!

— Én oda készülök, csakhogy, sajnos anyu jóváhagyása még hiányzik. Csak apu tud a dologról. Hiszen tudod jól, anyu mindenáron zongoraművésznőt akar belőlem faragni. Ez volt lánykori álma, neki nem sikerült, most nekem kell azzá lennem!

— Csakugyan, hisz te mindig annak készültél!

— Amíg nem volt saját vágyam, gondolatom, tervem. Sajnos nem vagyok tehetséges. Csak a technika, a sok gyakorlat, ennyi az egész. Gyűlölöm a zongorát, már oda jutottam. Emiatt nem lehetek azzá, amivé kívánok lenni. Petre, ha tudnád — fakadt ki szenvedélyesen —, milyen boldog voltam, amíg a gyakorlatra jártam a gyárba. Vagy amíg egy fizika-problémát megoldok. Vagy számtant (elkacagta magát). A társaim mindig azt mondták, hogy nem "női fej" az enyém. Tudod, hogy megnyertem tavasszal a számtan olimpiászt, de anyunak nem szóltam róla ...

Petre megdöbbent e szenvedélyes kifakadástól. Valami olyan ellentmondást érzett a szavakban, amit képtelen volt megérteni!

— Mi itt a probléma? — mondta észre sem véve, hogy ugyanolyan hevesen beszél, mint az előbb Enikő. — Ha szereted a számtant, a fizikát, hát nem leszel zongoraművész. Világos, nem?

— Nem ismered te anyut! — tört ki Enikő. — Ez egyáltalán nem világos. Tudod, Petre — mondta kapkodva, izgatottan —, ne tervezzünk. Jó? Én babonás vagyok, úgysem az lesz soha, amit az ember akar!

A fiú megdöbbenve hallgatta, majd elkacagta magát:

— Úgy beszélsz, mint egy öreg anyóka: ″Nem tudjuk mi lesz, majd, mit az isten ad.“ Nem akarod idézni a közmondást is? Ember tervez..

A lány rosszkedvűen hallgatott. Mintha egyszerre árny telepedett volna közéjük.

Petre két kezébe fogta, gyöngéden, a lány arcát:

— Enikő, te nem vagy már őszinte hozzám. Nem vagy te babonás! Nagyon is okos lány vagy te! De... talán titkolsz valamit előlem? Vagy — habozott — nem mondhatsz meg *mindent* nekem?

Mindent megmondani! Ha tudná Petre! Ha tudná, hogy ezek az álmok a jövőről milyen homokra épültek. De hogyan mondja meg? Hogy újra elveszítse? Milyen jó elfeledkezni most a fenyegető jövőről...

A fiú, mintha megsejtené, hogy a lánynak kínos gondolatai vannak, el akarta téríteni azokat:

— Beszélj hát, mi történt az elmúlt év alatt, míg nem láttuk egymást — törte meg a csendet.

Enikő el akarta kezdeni, de mindjárt meg is torpant. Mivel is kezdje? Azzal, hogy ezelőtt egy évvel, amikor megkapták szülei a Petre levelét, kitört a családi botrány? Hogy anyja oda hívta maga elé, ráolvasta a bűnét:

— Enikő elment az eszed? Ez neked parti? Öcsi, a Kertészék fia már kész medikus. S tudod menynyire érdeklődik utánad! A szülei is milyen szívesen jönnek hozzánk. Sokszor elnéztük, mennyire összeilletek.

Enikő akaratlanul is elmosolyodott: anyjának idejét múlt felfogása furcsa, bizarr volt számára.

— Min mosolyogsz? — fakadt ki az anyja. — Nem elég jó származás? Becsületes értelmiségi... tiszta politikai múlt.. .

— De anyu — tört ki belőle akkor. — Miket keversz ide össze-vissza. Mi köze mindehhez a sze-:felemnek. Mi közöm öcsihez? Én mást szeretek!

— Szerelem — húzta el gúnyosan a száját anyja. — Ki beszél itt szerelemről. Én a jövődről beszélek. A megalapozott jövődről, érted? Mi köze ennek a szerelemhez. A házasság nem légvárakra épül, vágyakra, fellengző álmokra: a valóságra! Érted? A valóságra! És erről én többet tudok, mint te!

— De anyu, hát értsd meg! Szeretem Petrát, enynyi az egész ...

— Elment az eszed? Ezért kínlódtam én?

Az emlék még most is sajog, ha rágondol. Apa csillapította anyát. "Belelovalod magad, szívem, pedig nincs igazad!" "Itt ebben a házban az lesz, amit én akarok" — kiáltotta az anya. "Tudom, anyu — mondta ő megadással —, tudom, hogy ebben a házban csakis az lesz mindig, amit te akarsz." Dacosan, büszkén hagyta ott anyját, de nem sírt, az méltatlan hozzá. S begubózott, még szótlanabb lett, mint azelőtt. .. Másnap megírta a levelet, a hazugságot, hogy beteg és nem találkozhatnak ... És a következőkben megint kitalált valamit, hogy palástolja szégyenét, mert úgy érezte, titkolnia kell, restellnie kell azt, ami történt. ..

Ezt, ezt mondja el Petrének? Aki olyan önérzetes és büszke? Soha többet nem állna majd szóba vele. Nemcsak anyja miatt! Talán ő is igen hamar belenyugodott, hogy mindez "változhatatlan". Pedig tudhatta volna, hogy úgysem fog mást szeretni. Akkor meg miért nyugodott bele? Megbocsátja-e valaha neki Petre a hazugságot? A gyávaságot...

De nem, nem hazudhat mégsem.

— Mondd, Petre, két ember között, ha igazán szereti egymást, lehet hazudozás, titkolózás, taktika? Más szóval, én mindent elmondhatok neked?

— Azt hiszem, Enikő, nem lehet titkunk egymás előtt.

— Az őszinteség sokszor fájdalmas, Petre.

— Még ha fáj, akkor sem mondhatunk le róla, Enikő.

— S ha ez csalódást jelentene... Akkora csalódást, hogy többet nem is tudnál szeretni már?

— Ha őszintén megmondasz valamit, mégha csalódást is jelentene számomra... — nem tudta befejezni a mondatot. — Azt hiszem, meg kell mondanod mégis, Enikő. Nem vagyunk tökéletesek, egyikünk sem. Miért gondolod, hogy én megjátszom a kérlelhetetlen bírót... S különben is, nem lehet szerelmet építeni hazugságra és titkolózásra. Nekünk nem lehetnek titkaink, hisz jó barátok vagyunk...

Enikő sóhajtott egyet. Ránézett a fiúra azzal a nyugodt, tiszta szemével, és azt mondta:

— Hát akkor... fogózz meg jól, Petre, mert súlyos dolgokat mondok én neked. Nagyon súlyos dolgokat!

Enikő belekezdett a hosszú vallomásba, és elmondta az elmúlt év minden keservét. A csúf jelenetet az anyjával, az ő gyengeségét, gyávaságát, mindent, mindent.

Mikor befejezte, lehajtotta a fejét:

— Ez a története annak, hogy egy évig nem találkoztunk. Ez a tiszta igazság.

A fiú nem válaszolt mindjárt. Kínlódva, lehajtott fejjel hallgatta végig. Önérzetét halálosan sértették a lány szavai.

— Látod, Petre, igazuk van azoknak, akik taktikáznak, hazudoznak. Azt mondják, nem is lehet másként. Most, ha nem mondom meg neked az igazat, mi találkozunk máskor is, itt a parkban vagy a moziban, a sétatéren — isten tudja hol, s te sohasem jössz rá, hogy én miért nem hívlak haza hozzánk. Mi nők nagyon találékonyak vagyunk, ha a szükség úgy kívánja. S boldogok lettünk volna!

A fiú önérzetesen kapta fel a fejét:

— Nem, Enikő, tévedsz, nem lettünk volna boldogok. A hazugság, a titok közénk ékelődött volna, s mind erősebben elválasztott volna egymástól. A hazugság nem marad meg magában, szaporodik, fiadzik más hazugságokat, azok meg újakat. Megmérgezi az életünket! Nem, így nem lett volna jó.

— És most?

— Most? — a fiú keserűen elmosolyodott —, most te hallgass meg engem, mert én is súlyos dolgokat fogok neked mondani... Mondd, Enikő, te idegennek érzel engem? Válaszolj, de gondolkozás nélkül!

Kapkodva, az izgalomtól kifulladva kérdezte.

A lány ugyanolyan hirtelen, de határozottan felelt:

— Soha, Petre, soha!

— És — ez a kérdés még vontatottabb volt — az sem zavar, hogy nem egy az anyanyelvűnk? Hát anyámat, testvéreimet idegennek éreznéd?

— Még a feltevés is sért — mondta Enikő. — Mi, ketten, ne felejtsd el, közös nyelvet beszélünk! Ez a fontos: a nyelv nem arra szolgál-e, hogy kifejezze azt, ami a legkedvesebb, legszentebb számunkra: gondolatokat, vágyakat, érzéseinket?

Mindezek közösek, mélyen közösek, Petre. Egy a vágyunk, az érzéseink, az álmaink. Hát nem?

Petre megszorította a kezét.

— Nem is lehet másként, Enikő, és tudtam... vágytam arra, hogy így felelj. És apád?

— Apám haladó gondolkozástú ember. Hiszen ismered!

— És anyád?

Enikő önkéntelenül is felkacagott. — Nem ismered te anyámat! Ha azt a taknyos medikust, az úri patikus fiát hívnák Trutának és nem téged, ez cseppet sem zavarná abban, hogy gondolkozás nélkül hozzáadjon. A gyermekkori visszafojtott álmok csapódnak ki belőle. Úri házakhoz járt tanitani, arra vágyott mindig: "úri parti", érted most?

— Nem, Petre! — mondta azután nyugodtan. — Senkit sem érzek idegennek, akik téged szeretnek.

A fiú szinte fellélegzett:

— Köszönöm, Enikő.

— És most megpróbálok válaszolni előző kérdésedre is — mondta Enikő. — Az előbb, arra gondoltam, hogy anyámban milyen ellenkezéseket válthatna ki a mi barátságunk... De most rájöttem, hogy a döntő nem az anyám viszonyulása, hanem az enyém. És látod, most döbbentem rá igazán, hogy nemcsak anyám lelke torz, kispolgári, de kicsit az enyém is. Kényelmesség, elpuhulás, lanyhaság, harcolni nem tudás — ebben nőttem én fel, Petre! Ez vagyok én, Petre: puhány, lanyha, harcra képtelen! Készen kaptam mindent: szép környezetet, a könyveket, a folyóiratokat, a pihenést, a nyugalmat, mindent. Anyám még a pihenésemet is beosztotta, hogy azzal se törjem a fejem. Csak tanulnom kellett és kész! Te, Petre,

nehezen érthetsz meg engem, hisz te mindenért, mindenért megharcoltál! Harcoltál azért, hogy tanulhass. Milyen erőfeszítéseket tettél, hogy fáradtan, munka után beülj az iskola padjába. Küzdőttél mindenért, jó könyvért, zenéért! Hangversenyre jöttél, ki tudja, milyen fáradtan. Csodáltalak ezért, s még jobban szerettelek. De te, Petre, te miért szeretsz engem?

— Miért szeretlek? — s a fiú hangja kimondhatatlanul gyöngéd volt —, miért szeretlek, Enikő? Mert tiszta lelkű vagy, őszinte és igaz. Kevés embernek van bátorsága így szembenézni önmagával és hibáival. S kevésnek van bátorsága be is ismerni azokat. S még miért szeretlek? Látod, azt már nem tudnám megmondani. Ez érzelmi dolog inkább, mint értelmi... De így van, és ezen már nem lehet segíteni — mosolygott rá a lányra.

Majd felállt, izgatottságában fel-le sétált a pad előtt. Enikő ülve maradt, szemével követve az idegesen sétáló fiút. Vajon mi lesz most? Olyan reménytelennek látta a jövendőjüket. Az anyjával harcoljon? Anyja makacsságával? De Petrét elveszíteni? Nem! Gondolatai körbeszaladtak, s a kör mindig bezárult: nem és n e m . . .

A f i ú végre megállt a sétában. A lány kérdően nézett rá.

— Hát, Enikő — mosolygott a lány szemébe —, most következik a dolgok legnehezebbike. Igen, igen, ne nézz rám csodálkozva. Most azt fogod tenni, amit soha életedben: küzdeni fogsz a jövődért — kissé habozott, de kimondta mégis —, a közös jövőnkért, ha te is akarod.

Leült mellé, átölelte a vállát. A lány pedig nem is gondolt arra, hogy ez nem illik, vagy mit mon-

danak majd azok a nénik, akik a szomszéd padon kötögetnek. Ebben a percben természetes, egészséges lány volt. Attól az örömtől, armit ez az egyszerű mozdulat váltott ki belőle.

— Nos — nézett rá a fiú, de még mindig átölelve tartotta. — Megpróbálod, Enikő?

— Meg, Petre — mondta a lány. — Megpróbálom. Légy még egy kis türelemmel hozzám.

— Akkor hát — mondta a fiú —, akkor várom az üzenetedet, hogy újra találkozhassunk.

— S addig nem? — kiáltott fel önkéntelenül.

A fiú boldogan gyönyörködött benne. De utána el is komolyodott mindjárt:

— Nem, Enikő, akármilyen nehezünkre is esik. Mi nem találkozhatunk titokban. Nem méltó hozzánk. Igazat adsz majd nekem te is...

— Akkor hát — mondta a lány kissé habozva és határozatlanul...

— Várom, hogy hívj — fejezte be a mondatot! a fiú.

Búcsúzáskor a fiú bátorítóan, barátilag, keményen fogott vele kezet. Majd elment, mielőtt kiértek volna a parkból. A lány még állt egy darabig, aztán sóhajtott egyet: ″Ha másként nem megy!“...

ENIKŐ MEGKÜZD ..

Anyuka, mondani szeretnék neked valamit.

— Tessék, Enikő.

— Anyuka, mondd, szeretsz te engem?

Az anya fürkészően, kissé megbántva pillantott fel.

— Micsoda kérdés ez, Enikő! Azt hiszem, ezt soha nem vonhattad kétségbe. Százszor bebizonyítottam már neked. Miért vagy kiért élek én, ha nem érted?... Mondd meg sürgősen, mit akarsz, mert vasalnom kell.

Máskor is így beszélt anyja, valahányszor megpróbált hozzá közeledni. A kijózanító szavak valósággal megfagyasztották benne az őszinteséget, s bizalmat. S a beszélgetés mindig félbemaradt. Most is látta, hogy anyja türelmetlen, ujjai idegesen, tettre készen dobolnak az asztalon. De most ez nem ijesztette meg.

— Tégy most le a vasalásról, kérlek, fontos közlendőim vannak számodra.

— Csak nincs valami baj, Enikő? Ijedt meg anyja, Enikő izgatott arcát, remegő hangját figyelve.

— De igen anyu, nagy baj van! Mégpedig nem is egy, hanem kettő: az egyik az, hogy nem akarok zongorista lenni, a másik pedig az, hogy szeretem Petrét, azt a munkásfiút, akit már három éve ismerek — hadarta mind egy szuszra, hogy hamar túl legyen a közlésen.

Az anya meghökkent.

— Te, Enikő, megzavarodtál! Miket beszélsz itt összevissza? Újra kezded a régi lemezt!

— Nem, anyu, nem zavarodtam meg! Így döntöttem a legteljesebb józan ész alapján.

— Így döntöttem! — kiáltott fel anya. — Ez új! Mióta van hogy a gyermek dönt a sorsa felett!?

— Ne felejtsd el, anyu, hogy a tizennyolcadik évemet már betöltöttem. Így felnőtt vagyok.

— Ne felejtsd el, kedves felnőtt, hogy egyelőre én keresek rád (jellemző, hogy apát kifelejti mindig — gondolta Enikő!), én ruházlak, én öltöztetlek, az én házamban laksz, én gondoskodom a jövődről. Ezért mindenesetre megnézem, hogyan és mire költőm ezt a pénzt, amit nem könnyen szerzek meg.

— Nem felejtem el, anyu, nem is felejtettem el soha. De azt remélem, belátod, te is, hogy ember vagyok, vannak *saját* vágyaim, saját érzelmeim, *saját* célkitűzéseim.

— S eddig hol tartottad őket?

— Ez az! — tört ki a lányból. — Ez az! Éppen, hogy megfojtottál bennem minden saját vágyat, saját érzést és álmot. Csak báb voltam, aki nem mert akarni semmit. Boldogtalanná tettél! Elfeledkeztél róla, hogy ember vagyok!

Az anya végtelen megdöbbenéssel pillantott fel.

S ezt az *ő* lánya mondja! Az 5 lánya, akiért mindent megtett, akiért odaáldozta egész életéti Az élettapasztalat nevében határoz leánya sorsa felett. Mit tudhat a fiatal? Nem azt akarja-e, hogy óvó kézzel hárítson el minden veszélyt a feje felől?

Igaza tudatában szigorúan és ellentmondást nem törő hangon mondotta:

— A fiatal soha nem tudhatja, mi az, ami javára van és nincs! Én csak a javadat akarom, s míg én gondoskodom rólad, úgy is lesz, ahogy én akarom.

A vitát befejezettnek tekintette. Felállt.

— Zongorázni fogsz, kimerítő információim vannak arra nézve, hogy igen jól megállod a helyed. S ami a szerelmedet illeti, az én beleegyezésemet soha nem kapod meg egy ilyen házassághoz. S fiatal is vagy.

— Mit jelent az az "ilyen" házasság? — csattant fel a lány.

— Ha emlékezetem nem csal, ezt már kifejtettem egyszer. A vitát befejezettnek tekintem. — És felállt.

— Nem, anyu!

— Mit mondasz? — nézett rá anyja a megbotránkozás, a rosszallás keverékével; önkéntelenül is vissza ereszkedett a székére.

— Nem fejeztük be, anyu, mert én nem mondok le egyikről sem. El vagyok szánva mindenre! Tudod, hogy jeles tanuló voltam mindig. Felmegyek Kolozsvárra, vállalok magamnak munkát, gyárban, de úgyis tanulok. Elmegyek dolgozni, s abban nem fogsz megakadályozni. Gyűjtök magamnak pénzt, de úgyis elmegyek.

— Enikő, hát szerencsétlenné tennél engem is, magadat is! Hát ezt érdemiem!? Hisz csak éretted dolgozom. Kell nekem valami még? Nem azt akarom, hogy boldog légy?

— Ó, anyu, hát nem értesz meg engem? Nem látod, hogy én nem voltam, nem vagyok és nem lehetek boldog. Boldogtalan voltam és vagyok!

— Boldogtalan? Enikő! — kiáltott fel anyu. — Boldogtalan! Így mondtad? ... Keze, mely eddig olyan nyugtalanul babrált, most élettelenül hevert ölében. Maga elé meredt. Mintha nem jól hallana. Az ő egyetlenje boldogtalan! Hát akkor miért él? Miért minden, amit olyan szépen felépített?

A lány észrevette, hogy anyját súlyosan megbántotta. Enyhíteni akarta a mondottak kegyetlen élét, s ezért felhasználva a pillanatot, hogy anyja nem utasítja vissza, meghallgatja, izgatottan, ideges kapkodással mondta:

— Látod, anyu, látod, hát meg kellett ezt neked egyszer mondanom. Hisz nem tudtad, ugye? Nem láttad, hogy nincs semmihez kedvem? Téged is bántott mindig, hogy nem megyek elvtársira. Ha megyek, nem táncolok. Nem bántott téged, hogy megveszed számomra a ruhát, s én nem kívánom hordani? Csodálkoztál rajta, hogy nem nézek a tükörbe? Fájt, hogy nem vagyok életvidám, mint Szidi. De nem kérdezted meg egyszer sem, mi ennek az oka? Én nem vagyok sem csitri. sem egy fellengős liba, aki a levegőbe beszélek. Aki ma úgy érez, holnap meg másként. Nem, anyu. én az a fajta vagyok, aki csak egyszer szeretek. Én nem tizennyolc éves vagyok, érett, koraérett felnőtt vagyok. Ezerszer meggondoltam már, hogy miért és hogyan élhetek. Petre az én legjobb ba~

rátom. Egyedül ő ismer engem, ő tudja vívódásaimat. S ha lemondok róla, a legjobb énemről mondok le. Nem tudok és nem is akarok! És mérnők akarok lenni!

Az asszony nem felelt semmit, csak nézett, nézett erre a kigyúit szemű, szenvedélyes lányra. Hát ez az ő Enikője? Az a szótlan, komor, csendes lány. Nézte, úgy nézte, mint egy idegent. S a megdöbbenés elvette a szavát.

A lánya saját izgalmától nem vette észre, mi megy végbe az anyában, tovább beszélt: hevesen, mint aki az életét védi.

— Anyu, lásd be, hogy a te ideáljaid egy rég letűnt világ csökevényei. A te eszményed s az enyém — nem egyeznek. Mit akarsz te tőlem? Úri parti? Úri család? Hol élsz te, anyu? Melyik világban? Hát számít az most, hogy valaki úgynevezett úri család, orvos vagy tanár. Mi nem ismerjük ezt a kategóriát. Azt mondjuk: értelmiségi, munkás, kollektivista. Egyik sem különb, mint a másik. Kollektivista? Hát te azt hiszed, jól érzem magam, amikor körülvetted magad kispolgári, műveletlen, félműveltt, úgynevezett úri emberekkel? Azért, mert a régi jómódból éltek? Elkápráztattak téged a saját házukkal, a régi finom berendezéssel, a kristályokkal s a valódi ezüsttel. Különb ez a társaság azoknál, akiket én szeretek s szeretni fogok? ... A nyáron — folytatta —, amikor gyakorlatra jártam, csupa munkás között voltam. Megszerettem őket, más emberek mint ezek a te vendégeid. Ezek csak csevegni, csacsogni tudnak. Enni meg inni bele az éjszakába. Közben lesajnálnak téged, hogy te hogy töröd magad a barátságukért. Beszéltek ezek valaha is szépet, érde-

keset? Az egymás pletykálása, a passziánsz, a bridzs, ebben telik az életük. Hát nem, anyu, nem kell nekem ez a stílus. Én mást építek ki magamnak... De mi van veled?... — ijedt meg.

Úgy bele volt merülve saját panaszába, vádjába, nem vette észre, hogy anyja elfehéredik, elsápad. Hosszul lesz.

— Jaj, anya ... bocsáss meg nekem!...

Mióta anyját beszállították a klinikára, Enikőnek se éjjele, se nappala. Lelkiismeretfurdalás gyötörte.
— Önző vagyok — vádolta magát egyik percben, de a másikban már fellázadt: így sem tudok élni! Csak vegetálás ez, nem élet!... Másként kellett volna megoldanom. De hogyan? — vitázott önmagával. Hisz próbáltam megmagyarázni? ... Mit tehettem még? Próbáljak lemondani? ... Talán írnom kéne Péternek, adjon ő tanácsot. Nem, nem írok
— s harag borította el a lelkét, ha Petrére gondolt. ″Várom, hogy hívj!“ — milyen hajthatatlan volt! Ha igazán szeret, akkor nem beszél így, megért... De a másik percben ellágyult. Bízik bennem — gondolta —, bízik, s nem szabad csalódnia.

Végül azt a következtetést vonta le a sok töprengés után, hogy jobb híján megbeszéli Szidivel.

Szidi nagyon komolyan, szerepéhez illő komolysággal hallgatta meg, s nagyon is józanul válaszolt rá:

— Én semmilyen kibékíthetetlen konfliktust nem látok itt. Tiszta képlet: adva van Enikő, aki szereti Petrét és a műegyetemre akar menni! Persze, ez a kettő összefügg egymással, mert az az érzé-

sem, hogy amikor azt mondod: műegyetem — azt gondolod egy kicsit: Petre. Nem?

— Neked semmit sem lehet mondani, komoly•" "'alan vagy. S nem is vagyok rád tovább kíváncsi.

— Sőt, nagyon is kíváncsi vagy. Engedd meg, hogy tovább is kifejtsem. Mikor adja meg az ég azt az elégtételt még egyszer, hogy egy ilyen ko~ moly Enikő hozzám járul tanácsért... Szóval, adva van az ellentétpár: a mama hallani sem akar Petráról és a műegyetemről. Na, most jön a megoldás: a mama kapitulálni fog!

— Veled nem lehet komolyan beszélni. Betegen fekszik miattam! Nem látod, hogy gyötrődöm. Te csak tréfálni tudsz!

— £n nem tréfálok most — komolyodott el Szidi. — De csak azt mondhatom: te nem nyugszol bele...

— S ha ő nem nyugszik bele? — kiáltott közbe Enikő.

— Még nem fejeztem be: *te* nem nyugszol bele, hogy ő nem nyugszik bele.

— Tudod, milyen makacs!

— Te még makacsabb leszel! — mondta nyugodtan Szidi.

— S ha belepusztul?

— Legenda, fiam. Legenda! Nem pusztulnak bele az anyák az ilyesmibe. Az ilyesmibe beletörődnek. Tehát fel a fejjel, s tovább harcolni!

— Ejh, te könnyen beszélsz. Nem érted, két hét, s itt a felvételi!

— Addig még csodák történhetnek!

— Bolond, veled nem érdemes beszelni! Bánom is, hogy leálltam veled tárgyalni! — duzzogott

Enikő, pedig meggondolkoztatták Szidi szavai. Sőt, kissé meg is nyugtatták. Szidi olyan bizakodó volt.

De Szidi most kiesett a felnöttes szerepéből, a régi szeles volt megint.

— Nem az vagyok már, Enikő, aki voltam — lírázott. — Te Enikő — folytatta —, mondd, elbír az ember ekkora csalódást?

Ezen már Enikőnek kellett kacagni.

— Úgy veszem észre, nagyon is jól elbírod!

— Te Enikő, én soha, de soha nem leszek *sze~* relmes többet.

— Ne színészkedj, drágám, még magad sem hiszed.. .

— Én nem színészkedem, tudod — lovalta bele magát Szidi. — Nem szeret, Enikő, már nem szeret, felém sem néz. — De a másik percben felugrott: — De én sem! Gyűlölöm, tudod, gyűlölöm! Soha így nem gyűlöltem embert! Otthagyni en~ gem! S kikért? Azok miatt a híres barátai miatt?...

— Kézből megkontrázom mindkét állítást — mondta Enikő a régi higgadtsággal —: először is, ha információm nem csal, akkor Zoli már alig várja, hogy belémerüljön szép szemed világába — kacagta. — Ez az egyik. A másik pedig az, hogy te is szereted.

— Soha!

— Igazán kár — mondta Enikő —, akkor azt hiszem, nem is érdekel az a levél, amit Tücsi hozott át az előbb Zolitól.

Szidi felugrott.

— Itt volt Tücsi? Mit mondott? Kérdezett felőlem? Zoliról nem mondott semmit? Hol a levél? Add már ide ...

— Jaj, de bolond vagy. Várj, hogy sorra mondjanm el. Zoli puhatolódzik a lelkiállapotodat illetően.

— Jaj, hát nem haragszik?

— Jópofa, miért haragudjék? Amiért végre megmondtad a magadét annak a beképzelt majomnak...

— Te Enikő, nem tűröm, hogy így beszélj!...

— Az előbb még gyűlölted — kacagott Enikő, elfeledkezve saját bajáról.

— Szégyelld magad! Különben is, fütyülök rá. Egy fondorlattal kicsikart eskü különben sem érdekes. Tehát szervusz, én megyek — levet olvasni...

— Szidi — kiáltott Enikő utána — hát, hát akkor mit csináljak, mondd?

— Harcolj, drágám, harcolj! — és belemélyedt a levél olvasásába .. .

*

Mindenki azt mondja, hogy harcoljon, ne hagyja magát. Szidi, apa. De hogy harcoljon egy beteggel szemben. Akit én tettem beteggé — gyötörte magát.

De ki tudna választ adni arra a kérdésre, hogy anyjának betegségében hibás-e vagy sem. Ha hibás, nincs reménység számára. Ha nem, akkor remélhet, akkor meg is próbálja még egyszer, hogy más meggyőződésre bírja.

Meglátogatta anyját. Bár vizitidő volt — s ilyenkor az orvosok nem jönnek a kórterembe —, a kórterem orvosa bejött egyik betegéhez, akinek súlyos volt az állapota. Amikor kiment, anyja dicsérni kezdte:

— Különös ember ez a Gávan doktor — mondta Enikőnek. — Milyen keveset beszél! De úgy néz rád azzal a megnyugtató szürke szemével! Az ember úgy érzi, mindent el kell mondania neki! Ilyen türelmet még nem is láttam orvosban. Soha nem unja meg végighallgatni a betegek panaszait. Az ápolónők, betegek valósággal rajonganak érte. Csak a betegeknek él.

Már akkor felvillant benne egy ötlet, s nem hagyta nyugton.

Látogatás után bekopogott a szolgálatos szobába. Az osztályorvos ott ült az asztal mellett, s jegyzett valamit. Egyedül volt.

— Doktor úr, megbocsásson, valami nagyon fontos ügyben jöttem Önhöz — kezdte kissé dadogva az izgalomtól Enikő.

A válasz egy bátorító, meleg mosoly volt. Ettől egyszerre megnyugodott. Elkezdte:

— A négyes kórteremből, Krizbainé lánya vagyok — mondta. Az orvos rámutatott egy székre, hogy foglaljon helyet, s le nem vette a szemét róla.

— El kell mondanom Önnek valamit. Csak ön segíthet rajtam, csak ön nyugtathat meg.

Ezt lesütött szemmel mondta — félt ránézni az orvosra. Vajon nem utasítja vissza, mert akkor nem lesz képes végigmondani. De a figyelő szempár nyugalommal, érdeklődéssel nézett rá továbbra is.

— Mondjon el mindent! — csak ennyit válaszolt.

— Anyám, mint tudja doktor úr, bizonyára, szívrohammal jött be a klinikára. Előzőleg volt egy vitája velem, lehet, az izgatta fel.

— Igen, maga közölte vele, hogy nem akar zongoraművész lenni, és szeret egy fiút.

Enikő meghökkenve pillantott fel:

— Ezt is tudja, doktor úr?

— Sőt, azt is tudtam, hogy el fog jönni ide. Hogy gyötörni fogja a lelkiismeret.

— Doktor úr elitél! Bűnösnek tart? Nincs jogom tanulni, amit szeretek? Nincs jogom önmagamnak lennem? Nincs jogom? ...

A doktor nem válaszolt semmit, s Enikő azt hitte, elítéli őt. Úgy érezte, életbevágóan fontos, hogy meggyőzze az igazáról.

— Nem akarok lemondani! Nem tudok lemondani. Bűnös vagyok ezért? Önző vagyok? Kérem, feleljen, nyugtasson meg, hogy nem miattam került be a kórházba. Hogy nem én vagyok a hibás.

Szinte könyörögve nézett az orvosra. Majd lehajtotta a fejét, mintha az ítéletét várná. És elsírta magát. Mostanában már harmadszor. Hát ilyen nyafogós, sírós lettem — gondolta gyötrődve. Mit képzel rólam ez az ember. — Izgalmában zsebkendője csücskét tépdeste.

— Csillapodjon le — mondta az orvos, s megnyugtatólag tette rá a karjára a kezét. — Magának joga van mindenhez. Ahhoz, hogy boldog legyen, ahhoz, hogy azzá legyen, ami akar, hogy ne mondjon le semmiről!

A lány hálásan ragyogott fel:

— Ó, köszönöm, doktor úr! Köszönöm!

— Még nem fejeztem be — mondta szigorúan.

Enikő ijedten pillantott fel.

— A betegségben *nemcsak* maga a hibás. Régi keletű a betegség, ezt maga is tudja. A vita csak kiváltotta. A baj az, hogy az édesanyja nem kiméli magát, túl sokat dolgozik. Ebben már maga is hibás. Az egész család. Hibás, mert felelőtlenül

elfogadták ezt az áldozatot. És hibás azért is, hogy nem bízik anyjában. Nem elég őszinte hozzá. Engedte, hogy anyja mind jobban belebonyolódjon hamis ábrándjaiba. Magának kell bebizonyítania, hogy igaza van. Nevelnie kell anyját, hogy megérthesse a maga eszményeit. Ért engem?

— Ó, igen, doktor úr. Értem. Köszönöm. De nem könnyű feladat. Köszönöm, doktor úr — mondta rá még egyszer, s hálásan mosolygott fel az orvosra.

AZ ANYA SZÁMVETÉSE ÖNMAGÁVAL...

Már két napja fekszik bent a klinikán. Az első nap, a betegség kábulatában, nem gondolt semmire. Nem akart visszagondolni arra, ami otthon történt. Jólesett most ez a szédülésféle, ez a kábulat. Az ember úgy érzi magát, mintha testetlenül, súlytalanul lebegne ég és föld között. Mintha nem tartozna senkihez. Mintha egyedül lenne a világon. Hát nem egyedül van valójában? Hogy szállt vele szembe Enikő kiegyenesedve, haragtól szikrázó szemmel. Mint egy idegen, mint egy ellenség! Hogy beszélt vele! Számon kérte az életét! Szemébe vágta, hogy boldogtalan! Boldogtalan! Az ő lánya, akiért él, dolgozik — boldogtalan!

Érezte, hogy megint könnyek öntik el a szemét erre a gondolatra. Pedig az orvos megtiltotta, hogy izgassa magát, kellemetlen gondolatokkal foglalkozzék. Nem, nem akarok erre gondolni! Meg akarok gyógyulni! Hamar meg akarok gyógyulni. Mit csinálhatnak nélkülem? Már megint! — korholta magát. Erre nem szabad gondolnom! Az aggodalom — az is megfájdítja a szívet.

Milyen nagy itt a csend a klinikán. Minden fehér, megnyugtatóan fehér. Olyan másfajta csend

ez, mint otthon. Nem nyomasztó, inkább pihentető. De különös — gondolta — itt fekszik az ember, semmit nem dolgozik. Nem szabad. Az ujjai most ott pihennek a takarón, tehetetlenségre ítélve. A mindig futó, talpaló lábak is. Csak a folyton zakatoló, fürge észnek nem lehet parancsolni. Nem lehet megálljt parancsolni, ha izgatottan csapong ide-oda. Ez az, amit nem lehet terv szerint esinálni, vagy nem csinálni...

Hogyan is történt? Eddig minden úgy folyt le a maga és családja életében, mint a karikacsapás. És most egyszerre megbicsaklott valamiben? Valami történt? De hát mi is történt? Hol történt a hiba?

Legalább a férjére számíthatna. Legalább vele oszthatná meg gyötrő gondolatait. De hát törődik is vele. Olyan különös a csendességével, szótlanságával, szófukarságával. Más asszonynak a férje a támasza. Ha Enikő boldogtalan, ő miért nem vette észre? Miért nem szólt neki?

— Istenem — gondolta gyötrődve —, hogy nem jutott eszembe eddig, milyen komor, milyen szótlan ez a Laci. Szinte olyan, mint egy beteg. Kedélybeteg — fogalmazta meg magában. De miért? Miért? Nincs meg mindene, amit egy férfi kívánhat: szép lakás, jó koszt, sikerült gyermek. .. Csakugyan, hogy is van ez: Laci sohasem kíván semmit, nem óhajt semmit. Mindent ráhagy: ″Úgy van, Klárikám!“, ″Jól van, Klárikám!“, ″Te tudod!", ″Ahogy akarod, Klárikám!“. Egyebet sem hall a szájából. Már szinte sérti ez az akaratnélküliség. Más családban esténként meghányják-vetik a teendőket. Az ő férje pedig csak ráhagyja. Milyen furcsa, férfiatlan. Sokszor bántotta férjének ez a kényelmessége.

Igazán, még gondolkozni sem tud nélküle — állapította meg enyhe megvetéssel, de ez csak alig villant fel benne, hiszen úgy tele volt mindig tervvel, feladatokkal, hogy igazán nem is volt ideje valamin is töprengeni... De vajon miért is van ez? Hogy is van e2?.. . Úristen... Mint a villám, ahogy belécikázik a sötétségbe, úgy villant fel emlékezetében egy jelenet: de milyen elevenen! Ez akkor történt, egy évvel ezelőtt... Az Enikő zsebéből kihullott egy levél. Neki sohasem jutott eszébe, hogy a lánya szerelmes is lehet, ábrándozhatik, levelet ír vagy kap. Ez nem volt benne a tervben... Enikőnek tanulnia kell, nem ér rá ilyesmikre. Elolvasta a levelet. Egy Petre nevű fiú írta. Kiderült, hogy munkás, és esti líceumba jár. Rettenetes dühös lett. Maga sem tudta, miért, kire. Hogy hát az ő Enikő lánya egy munkásfiúval levelezik? Egy egyszerű munkással? Hát ő azért lót-fut? Kiszaladja a lelkét. Az ő lánya csak ennyit érdemel? Azért első az iskolában? Azért van a legszebb ruhája? Ki tudja, milyen egyszerű munkáscsalád. Ő pedig elsőrangú tisztviselő lett, felnőtt korában fejezte be az iskoláját. Csak azért, hogy Enikő ne "restelkedjék" a szülei miatt, s hogy jó fizetése legyen ... Csírájában kell elfojtani az egészet — gondolta. Este, amikor férje hazajött, szótlanul tette elébe a levelet.

Férje csak felvonta a szemöldökét. Végigolvasta a levelet, majd szokott nyugalmával visszaadta. Kérdően nézett vissza rá, s még mosolygott is.

Ő nagyon ingerült lett erre. Felfortyant:

— Te nem szólsz rá semmit?

— Mit hogy szóljak? Szerelmes levél-féle, baráti csomagolásban. Én is körülbelül ilyet írtam szerelmemnek, mert nem mertem bevallani neki...

— Neked csak ennyit mond az egész?

— Mi mást mondhatna?

Laci határozottan ugratni akarta őt — gondolta. Úgy tett, mintha fogalma sem lenne, hová akar kilyukadni a felesége.

— Hát az, hogy munkásfiú? Ezt te csak úgy tűröd?

— Nem látom be, hogy ez a tény valamit is változtatna a dolgon. Munkás? Hát munkás. Mesterember s ráadásul esti líceumba jár, tehát mindenképpen szorgalmas ember. Édesem, elfelejtetted, hogy változtak az idők. Te is a változott időknek köszönheted azt, hogy ma tanult ember vagy s megbecsült főkönyvelő.

Klári néni rettenetesen felcsattant erre. Mindig düh fogta el, ha régi szegénységére célzott valaki:

— Úgy, ha arra célzol, hogy szegény lányt vettél el feleségül...

Férje a szokott letörtséggel, beletörődéssel mondta. De mennyi fájdalom volt hangjában. Hogy nem vette akkor ezt észre? "Nem célzok semmire! Nem akarok semmit! Jól van minden úgy, ahogy te akarod! Vonszoljuk tovább az életet, ahogy eddig vonszoltuk...“

Akkor ő felcsattant. Ilyenkor a szíve úgy vert az izgalomtól, mint egy erős kalapács.

— Vonszoljuk az életünket? Nincs meg mindened? Hiányzik valami?

— Ne izgasd fel magad! — mondta Laci. — Jól van minden, nem hiányolok semmit...

A vita így fejeződött be — ahogy szokott.

— De hol vétettem el? Hol vétettem el... S lelkét keserűség mardosta. — Hát nem feláldoztam magam érettük? Milyen fiatalságom volt nekem — akarta megnyugtatni magát. És érezte, hogy elérzékenyedik, és szánalom fogja el saját maga iránt, a múltja, a nyomorult ifjúsága miatt. ..

Nem, az ő kislánya sohase érezze meg, hogy a szegénység szégyen... Hogy valamire vágyunk s azt nem kapjuk meg. Az ő lánya ne lásson, ne érezzen hiányt semmiben. Nyaralni küldte el minden évben: hegyek közé, tengerre... Az ő lánya sorsa irigylésre méltó. S ezt ő tette, ő, aki az ő szerencsétlen fiatalságában szerezte meg magának azt a betegséget, amitől még most is szenved. De mégsem boldog — mondta egy hang... Hogyan? — vitatkozott önmagával. Hát nem mondok le én mindenről, csakhogy ő boldog lehessen? Hiszen Enikő az ő ki nem élt álmainak megtestesítője. Igen, csakhogy az ö lányának más álmai vannak! ... Elhessegette magától ezt a visszatérő gondolatot. S megint a múlt képei villantak fel emlékezetében. Ezek igazolják őt. Szinte jólesett felidézni a fájdalmas pillanatokat. Ezek adtak neki erőt, hogy egyenesen mindig célra törjön.

S a zongora! Ez kísértette őt egész életében. Csodálatosan vonzotta őt a zene. Hallása is oly kitűnő volt, hogy tanárai csodálták. Hangja is szép, szólót énekelt mindig az énekkarban. De ő zongorázni vágyott mindig! Milyen gyönyörű, hosszú ujjai voltak. "Az isten is arra teremtett, hogy zongorázz“ — mondták sokszor a társai. Talán ebből az elejtett megjegyzésből született meg a beteges képzelődés: zongoraművész leszek! Zongoraművész leszek ...

Csakhát az akarat nem volt elég. Nem lett belőle zongoraművész, sőt, abba kellett hagynia az iskolát is. De ha ő nem lehetett, hát Enikő. Legyen ő! Legyen minden, amivé az anyja nem válhatott...

Hosszú, gyötrelmes hosszú egy-egy kórházi nap. A kórházi csend. Ez a rákényszerített nyugalom hozta elébe a múlt képeit s a jelen vívódásait. De nem jutott semmilyen eredményre, nem értett semmit, nem látta az összefüggést a múlt és a jelen között. De tudat alatt állandóan ott motoszkált a gyötrő gondolat: nem boldog Enikő? Nem boldog Enikő? ...

Amikor az egyik vizit alkalmával az osztályorvos meghallgatta Krizbainét, azt mondta:

— Megismerkedtem a lányával. Büszke lehet rá.

Az asszony hálásan ragyogott fel. Hirtelen eszébe sem jutott megkérdezni, hogyan ismerkedett meg.

— Felkeresett — mondta az orvos, kitalálva az asszony gondolatait —, aggódik magáért. Félt, hogy ő volt az oka annak, hogy ide került.

— És. .. mit mondott a doktor úr? — kérdezte az asszony tétovázva.

— Megmondtam neki az igazat. Nem azért hibás, mert mindent elmondott, mert harcol a természetes jogaiért. Másért. Azért hibás, mert nem volt őszinte magához, mert nem hamarább mondta el mindezt.

S már tovább is ment a következő beteghez, otthagyva az asszonyt gondolataival. Az orvos szavai meghökkentették, de különös — már nem kínozták úgy, mint annak idején. Valahogy kezdett megbarátkozni a gondolattal: nem harcolhat az elkerülhetetlen ellen. Milyen hajthatatlan volt azelőtt,

s milyen beletörődő lett most. Megtört a betegség — sajnálta önmagát. De talán nem is ez az igazi ok. Eszébe jutott, hogy a lánya milyen más lett. Meg a járása is megváltozott. Azelőtt mindig figyelmeztetnie kellett Enikőt. "Húzd ki magad, ne lógasd mindig a fejed!..Most mintha kinyúlt volna! Meg is szépült. Lehet, a ruha is teszi, nem hagyja úgy el magát. Mindenki dicséri — gondolt rá büszkeséggel...

Alig várta, hogy újra bejöjjön.

Amikor belépett, fürkészően nézett rá, mintha gondolataiból olvasna. Most biztos örvendenek, hogy nem vagyok otthon, naponta találkozik a fiúval. Ez fájt. Tétovázva, félve kérdezte meg, szinte nem mert szembenézni az igazsággal:

— És Petre? Mit csinál? Találkoztál vele?

A lány bátran szembenézett anyjával.

— Nem anyuka, nem találkoztam vele.

Vajon igazat mond? — gondolta magában. — Lehetséges, hogy ne találkoznának? De nem merte megkérdezni, a lánya szeme olyan nyíltan, becsületesen nézett rá. És különben is, az ő lánya sohasem hazudott, sem neki, sem tanárainak.

— Nem volt időd? — puhatolózott tovább. — Vagy nem akartál? — kérdezte reménykedve. — Taktika volt ez, ki akarta puhatolni a lánya hajlandóságát. Ó, hátha megbánta azóta, hogy így beszélt vele.

Enikő nyugodtan, tiszta szemekkel nézett vissza rá:

— Nem, anyu, ő nem akart velem találkozni.

— Ö? Azt mondod, ő nem akart? — csodálkozott.

— Beláttam én is, hogy ez így helyes. Jól mondta: nekünk nem lehet titkolóznunk. Nem

méltó hozzánk. Addig nem jön felém, míg te nem hívod őt.

Az utolsó szavakat halkan, annyi reménységgel, szinte kérőén ejtette ki a lánya, hogy ebből megértett mindent. Azt, hogy tőle várja az igent, azt, hogy nem akar lemondani semmiről.

Nem felelt mindjárt. Másra terelte a szót. Látta, hogy hervad le lánya arcáról a reménység. Mintha már megint a régi Enikő lenne, lehorgasztott fejjel ment ki az ajtón. Utána kiáltott, meg akarta mondani, hívja meg a fiút. Látni szeretné... De valami visszatartotta, régi hajthatatlansága, dacossága.

— Akartál valamit mondani, anyu? — fordult meg hirtelen reménykedőn a lánya.

— Ó, nem... Vasárnap jöjjön Szidi is ... látni akarom...

Amikor elment, érezte, hogy hibázott. Azt hitte, el sem telik már az a pár nap, amikor megint jön Enikő. A szíve sajgott, ha feláldozott álmaira gondolt. A régen dédelgetett álmokra.

Amikor két nap múlva újra jött a lánya, zavartan, nem is nézve rá, azt mondta neki:

— Holnap hazamegyek, Enikő. Tudod, azt gondoltam,... látni szeretném azt a Petrét. És azt hiszem, még nem késtél el attól sem, hogy a műegyetemre menj.

Hogy ragyogott fel a lánya. Elkapta kezét, s csókokkal borította. Viharosan, ahogyan soha nem szokott. Csókolta arcát, kezét, s ő boldogan, valamilyen új érzéstől elborítva, nem ismert boldogsággal feküdt, s ezt gondolta magában:

— Végre megtaláltam a lányom! De öröm is, ha az ember boldoggá teheti azt, aki mindennél drágább számára ...

*

Az idő pedig sebes szárnyakon járt, s az a rövid hét, amig Klári néni a kórházba feküdt, úgy elrepült, hogy észre sem vették. Ezek a napok megtanították Szidit és Enikőt arra, hogy a házimunka is lehet szép, ha szeretteinkért végezzük, főleg pedig, ha ezáltal nem használjuk ki mások erejét.

Úgy tűnhetik: sok ennyi meglepetés egy rövid hét alatt! Pedig a meglepetésnek még nincs vége! Ma kell kihozni Klári nénit a kórházból. Ugyancsak ma lesz a napja annak, hogy Klári nénit szembeállítják a gyökeres változásokkal.

Hogy is lesz ez? Mint is lesz? Sok izgalmat, sok vitát váltott ez ki a családban.

Úgy határoztak, hogy a meglepetés legyen aztán igazi. Tehát, ami Klári néni "felvilágosítását" illeti, a gyors, egyszerű és radikális módszert, revolúciós módszert alkalmazták az "evolúciós", a fokozatos, lelkileg való rákészítés helyett. Ezt pedig ünnepélyes, szívélyes keretek között szándékoztak véghez vinni. Klári néni hazajövetelének tiszteletére ünnepélyes vacsora készült. Ez volt az első számú meglepetés. Valóban, az a tény, hogy a rántott csirke, a saláta, a tészták a két lány kezemunkája, ami ahhoz képest, hogy Enikő valamikor csak "fogyasztó" volt (ágyban fogyasztotta el a vasárnapi reggelijét!) — igazán nagy fejlődést jelent. És szép fejlődés ahhoz képest is, hogy Szidi gyakorlatában azelőtt az az elv érvényesült: a főzés egy undok és prózai dolog, ami gátolja az embert a művészetben.

Ha mindezeket tekintetbe vesszük, a haladás kétségtelen.

Ez volt az első számú meglepetés. És a többi? A többi majd elválik ezután.

A meglepetések sorozata már a kocsiban elkezdődött. Klári néni nem győzött eleget csodálkozni és örvendezni azon, hogy milyen szép, elegáns az ő Enikője (te, Enikő, látod, mennyit mondtam neked, hogy vedd fel ezt a szép kosztümöt, és sosem akartad!).

— Szóval, otthon nincs semmi baj?

— Nincs, anyu.

— De azért egy kis felfordulás csak van — fürkészi tovább lánya arcát. — Ahogy az én lányomat meg Szidit ismerem...

Rejtélyes mosoly a válasz.

— Ki lehet bírni — csak ennyit válaszolt Enikő.

— Képzelem, hogy felgyűlhetett a mosnivaló.

— Ahogy vesszük! — mondta Enikő.

— Na, holnap mosok, aztán vasalok...

— Ugyan, édesem — szólt közbe apu —, te csak ne gyötörd magad gondokkal. Meglesz minden, ne félj...

— Talán az angyalok az égből, azok szállnak le... — s Klári néni, aki a kórházi hosszú tétlenségtől elernyedt, percről percre kezdte visszanyerni régi energiáját.

— Hát ha az égből nem is, de talán... angyalok — kacag jóízűen apa, de nem fejezte be a mondatot.

Klári néni kutatóan fürkészi most férje arcát, de Laci bácsi ravaszkásan fárkasszemet néz vele. Megsimogatja feleségét:

— Ha valaki kórházból jön ki, az ne legyen kíváncsi, sem tettre kész!

Majd elkomolyodva teszi hozzá:

— Meg kell szoknod majd, kedvesem, a gondolatot: neked pihenned kell, meg aztán még mások is akadnak a házban, akik dolgozhatnak.

Klári néni talán elkezdi elemezni ezt a rejtélyes mondatot, de a kocsi már a lépcső feljáratához érkezett. A lányok kiugrottak, karonfogták kétfelöl, s vitték felfelé a lépcsőn.

Kinyílt az ajtó, s elébük tárult a ragyogóan tiszta lakás. Az ablakokon frissen mosott függönyök, a parkett meg úgy fénylett, hogy még Klári néni uralma alatt sem különben... Klári néni valami előérzettől hajtva, feltépte a szekrények ajtaját: a polcon minden ruha bevasalva, elrendezve. A nylonkosár, amiben a szennyes ruhát tartják — üres. A másik szobában pedig gyönyörűen megteritett asztal.

— Hát ez mi? — hüledezett.

— Tessék, anyuka? — kérdezte Enikő ártatlan tettetéssel.

— Hát az asztal?

— Szeretett anyánk hazaérkezésének tiszteletére egy kis ünnepi vacsora.

— S ki készítette? — kérdezte a praktikus és tárgyilagos anyu.

— Szidi meg én.

— S a parkett?

— Ugyanaz az eset.

— S a mosás? A vasalás?

— Detto, detto — kacagott Enikő. — Ne strapáld magad, anyu, amit itt látsz szépet, felemelöt, az mind a kettőnk munkája.

— S a vizsga, a felvételi, a gyakorlat...

Az Enikő szeme kissé megrebbent, de erőt vett magán, nyugodtan folytatta:

— Te csak ne izgasd magad, anyuka! Te még betegszabadságon vagy. Bízzál csak ránk mindent.

Klári néni sasszeme végigfürkészte a tányérokat, s megpillantotta, hogy egy terítékkel több van az asztalon.

— Vendég is lesz? — kérdezte, kissé számonkérőn húzva fel szemöldökét.

Apa sietett közbelépni:

— Igen, kedvesem. Azt gondoltuk, hogy ez az ünnepi alkalom éppen jó arra, hogy megismerd Enikő barátját.

— Te mondtad, anyu, hogy meghívhatom — mondta a lány kérő hangon. — Meg akartad ismerni. Ezért hívtuk meg.

Az asszony ránézett lányára, s belésajgott a szívébe:

Hogy esedezik ez a büszke lány! Hát így szereti?

— Igen, igen — mondta vontatottan, persze, csakhogy nem éppen most. — De azért, ha már így van ...

A hangja csendes volt és szomorú.

— Apa, én behozom a salátákat — mondta Enikő, s kiszaladt.

Vajon anyunak feltűnt ez az apróság: Enikő nem anyjához, de apjához fordult, tőle kért engedélyt (lehet, a meglepetések özönében ilyen kicsiségek nem is ötlöttek eszébe).

— Hozd csak, kislányom, hozd! Szidi, menj te is segíteni.

Szidi kifelé menet odasúgta Enikőnek:

— Kezdődik ...

— Istenem — sóhajtott fel Enikő — s Petre minden percben itt lehet!

— Bátorság — tréfálkozott Szidi.

Ebben a percben megszólalt a csengő.

— Itt van Petre! — ugrott fel Szidi, boldogan, hogy a súlyos pillanatokat elkerülje, és ajtót nyitott.

Az ajtóban ott állott Petre, a legkifogástalanabb elegánciával, kezében virágcsokor. Megcsókolta Klári néni kezét, s ezt mondta:

— Engedje meg, hogy szívből üdvözöljem hazatérése alkalmával.

Klári néni nem kis elfogódottsággal nézte ezt a jó megjelenésű és tiszta tekintetű fiatalembert, akit — elismerte — talán nem is olyan nehéz megszeretni. Majd a mellette álló Enikőre tévedt a tekintete, akinek olyan öröm fénylett az arcán, szemén, amilyet Klári néni még sohasem látott rajta. És van-e olyan anya, aki nem szívrepesve kívánja gyermeke arcán a boldog mosolyt? S ha felfedezi, ne örvendjen neki? Örvendenie kellett, hisz Enikő volt a szeme fénye. S a hosszú kórházi napok, a csend, a kimerítő szemlélődés után kezdte lelkét hozzászoktatni a gondolathoz: más akarat is van a világon, nemcsak az övé. S talán, talán ez az akarat lehet jobb, helyesebb, mint az övé.

— Milyen fakultáson van? — kérdezte Klári néni Petrétől, nyilvánvaló sértő szándékkal, mintha nem tudná, hogy Petre munkás.

— Munkás vagyok — mondta Petre egyszerűen, és szeme összeszűkült. Csak Enikő vette észre. Tudta, hogy ez a méltatlankodás jele. És a félelem, hogy Petrét elveszíti, bátorságot adott neki:

— De anyu! Hiszen ő Petre, akiről beszéltem, akivel leveleztem, hiszen tudod. Ott végezte el a munkáslíceumot a mi iskolánkban. Ő a legjobb barátom. Most készül a műegyetemre, mint én is. Mindketten mérnökök leszünk, édesanyám! — folytatta.

Annyi kérés volt ebben a bejelentésben!

Klári néni nem tudta, min döbbenjen meg inkább, a bejelentésen, ami olyan egyszerűen, természetesen hangzott, a határozott hangon (még ha gyöngéd, kérő formában is szólt), vagy azon, hogy kijelentő módot használt és nem óhajtót. Sőt, mégcsak utána sem tette: ha neked sincs ellenedre! Úgy látszik, csakugyan a meglepetések napja ez!

Azért nem tudta elfojtani a megjegyzést:

— Nem tudtam róla, hogy kibékültetek ...

Ez a régi Klári néni féle ingerült, nyers hang volt. Sértő éle is volt neki!

— Anyu! — káltott fel Enikő.

Szidi belevetette magát a vitába:

— Az úgy volt, tetszik tudni, én elmondom táviratistilusban; ők csakugyan nem tudtak róla, hogy kibékülnek, és felújítják a barátságot. De én elhatároztam, hogy ki fognak békülni. Mert manapság még olyan bolondot nem hallottam, hogyha két ember szereti egymást, ne merje szeretni egymást bátran és nyugodtan. Nem vagyunk a Romeo és Júlia idejében! Úgy, hogy én ...

— Szidi! — hüledezett Enikő.

— Mondjad, hogy nem úgy volt! — mondta nyugodtan Szidi. — Klári néni, vehetek ebből a csirkehúsból? Mert olyan, de olyan éhes vagyok!

Erre mindenki elmosolyodott. Még Klári néni is. Három darab csirkehúst tett a tányérjára.

— Megvan még a drága jó étvágyad?

— Ahhoz képest, hogy milyen óriási csalódáson ment át szegény, igazán elképesztő étvágya van — csipkelődött Enikő.

De Szidi cseppet sem zavartatta magát:

— Már minden rendbejött, de különben is, nincs az a csalódás, amely az étvágyamat elvegye — mondta Szidi, aki nem feszélyeztette magát, hogy ezt is szóba hozták.

Ezen megint lehetett kacagni, s jó volt most elterelni a figyelmet.

— Fogd meg, Enikő, s gondolj valamire — nyújtolta neki a csirkenyerőt.

Enikő kacagva fogta meg:

— Fogadjunk, hogy megint valami bolondságon töröd a fejed.

— Több tapintatot, tisztelt haverinám, én sem kérdem, hogy maga most mire gondol.

A nyerő eltört, Enikő felé, ami azt bizonyította, hogy az Enikő óhaja teljesül.

Így folyt le a vacsora. Klári néni vacsora után vegyes érzelmekkel summázta a mai nap főbb eseményeit: romba dőltek végérvényesen a dédelgetett ábrándok, de megvalósult egy szinte nem is remélt vágya: Enikő boldog!

AHOL MEGIJEDNEK, HA SZÓL A CSENGŐ

Az a levél, amelynek Szidi úgy megörvendett akkor, nagyon rövid és hideg volt Szidi szerint. ″Kedves Szidi, a múltkor, amikor olyan szeleburdi módon elfutottál tőlem, nagyon haragudtam rád. De hát úgy látszik, ilyen vagy te! Biztos máris megbántad hevességedet. Igaz? Találkoznunk kellene. Hiányzol nekem. Vágyom utánad. Zoli. U. i. Vasárnap zsúr lesz nálunk, születésem napja van, remélem, nem utasitasz vissza és eljössz! Z.“

De amikor már másodszor, sőt harmadszor és negyedszer elolvasta, úgy találta, hogy nem is olyan hidegek ezek a sorok. ″Találkoznunk kellene! Hiányzol nekem! Vágyom utánad!" A negyedik olvasás után, már vette is a tollat s papírt, hogy válaszoljon. A válasz nagyon rövid volt: ″Holnap! és nagyon szeretlek, Szidi...“

De mindjárt össze is tépte a levelet... Hát nem, nem fogja megírni ezt. ″Nagyon hiányzol nekem?“ — s közben tegnap este felkísérte Incit az intézetbe. Inci dicseked te el. Az igaz, amint később kiderült, csak épp a Bolyai utcán fel, de nem számít. Nem fogok rohanni a találkozásra... És különben is, mi az, hogy ″szeleburdi módon elfu-

tottál tőlem!“, hát nem látja be, hogy neki igaza van a barátaival szemben. Most is azokkal van sülve-föve. ″Biztosan te is megbántad már a hevességedet?“ Hát nem, kedves Zoli, nem bántam meg, és nem is leszek már a régi naiv, aki mindent elmond, amit érez. Ezentúl — határozta el magát — érdekes lesz, titokzatos ...

Ennek értelmében a válasz rövid volt és kimért: ″Sajnos, sok dolgom van... Akármennyire szeretném is, nem találkozhatunk. De a zsúrra elmegyek ..

Nagyon meg volt elégedve a válasszal, hamarosan el is küldte Tücsivel. De mindjárt utána meg is bánta: És ha megharagszik? Ha többet szóba sem áll vele. Talán szólni kéne Tücsinek, hogy ne adja át. .. hogy még utána akar írni valamit. Gyorsan magára kapott valamit, s átszaladt a szomszédba, Tücsihez.

De későn érkezett:

— Ó, átadtam a levelet. Utána el is ment...

Szidi mind nagyobb szükségét érezte annak, hogy együtt legyen Tücsivel; Tücsi kapocs volt közötte és Zoli között. Ezért mind jobban örvendett, mióta Tücsi esténként átjött hozzájuk, s este elmentek sétálni vagy leültek a blokk előtti padra. Tücsi is az idén érettségizett, de nem készült felvételizni. ″Úgyis férjhez megy majd, minek az a sok tanulás." Mikor ez szóba került, Tücsi elkomorult, s más irányba terelte a beszélgetést.

Így Tücsi szabadon tengett-lengett — látszólag. Senki sem tudta, hogy titokban edzésre jár, mert csak nem mondott le az álmáról, valami csodába

bízott, hogy sikerül majd bejutnia mégis a bukaresti sport-főiskolára.

A Szidi barátsága nagyon kedves volt Tücsi számára. Büszke volt ″művésznő“ barátnőjére, szívesen hallgatta Szidit, akár egy verset próbált, akár egy drámai gyakorlatot rögtönzött. Rajongott érte. Szidinek szüksége volt erre a feltétlen csodálatra, ha a színin meg-megnyirbálták az önbizalmát. Tücsi szavai olyanok voltak számára, mint a gyógyír. Tücsi türelmesen hallgatta meg a színin történt eseteket, az incidenseket, mindig Szidinek adott igazat, gyűlölte azt, aki Szidit bántotta, és szerette azt, aki Szidihez jó volt.

Szidi elfogadta ezt a vonzalmat, amely elég egyoldalú volt, amelyben csak ő nyert: bátorítást, biztatást, szerctetet, s eszébe sem jutott, hogy Tücsinek is lehetnek kérdései, ő is vívódhat, neki is lehetnek bizalmas közölnivalói, titkai. Tücsit nem is tudta elképzelni másnak, mint a mindig vidám és kacarászó, jó pofa Tücsinek, akivel olyan jóízűen lehet együtt nevetni.

Míg aztán nem történt valami, ami felébresztette Szidit.

Egyik este — a zsúr előtt közvetlen történt s a harag napjaiban, Zoli megsértődött, s többet nem is találkoztak. Szidi bent ült Tücsivel a Zoli szobájában. Este volt, vacsora után. A belső szobában Bender bácsi dolgozott. Egyszer csak csengettek, kettőt gyors egymásutánban.

— Zoli — mondta Tücsi.

— Honnan tudod? — csodálkozott Szidi.

— Kettőt csengetett. Mi, háziak, mindig kétszer csengetünk.

— Na, még ilyet sem hallottam. Hát az minek?

Bejött Zoli. Úgy tett, mintha észre sem venné a két lányt. Hidegen biccentett a fejével, s leült az íróasztal mellé, kivett valami kéziratot belőle. Szidi szorongó szívvel leste minden mozdulatát. Hátha szól hozzá valamit. De Zoli elment.

Rövidesen ismét csengettek. Ezúttal azonban csak egyet. A belső szoba ajtaja, ahol Bender bácsi dolgozott, kicsapódott. Az ajtónyílásban Szidi megpillantotta az izgatott apát. Szemüvege előrecsúszott a homlokán.

A bácsi kezében könyv volt, de keze remegett, ahogy a könyvet lapozta. Karolina néni fagyott mosolyt illesztett magára, hogy mire kinyitja az ajtót, arca barátságosnak, kedvesnek, gondtalannak tűnjék.

Tücsi apja szűcsmcstcr volt. Tavaly óta tagja a szövetkezetnek. Titokban azért otthon is dolgozott — munka után —, ez volt az oka annak, hogy a belső szobába nem vezettek be senkit. Ezért figyelmeztette Karolina néni Tücsit, valahányszor Szidi átjött: A Zoli szobájába vezesd be Szidit.

Ez a dugott "maszek" munka az egész házra rányomta bélyegét. Az apa munkáját titokban kellett tartani. Az egész család állandó remegésben élt. A hazugság, a színlelés egész jelrendszere volt kiépítve: a kétszeri csengetés házit, a három csengetes a jó barátot jelentette. Ha egyszer szólt a csengő, ha csak egyszer nyomta meg az idegen, várhatott, amíg kijöttek ajtót nyitni.

Gyors kapkodó mozdulatokkal mindent, ami az apa zug szücsmunkájára árulkodott, begyúrtak egy arra a célra álló üres szekrénybe. Az asztalt hirtélén letakarítotíák, kézimunkát dobtak rá, arra

vázát, hogy meg a gyanú árnyékát is elkerüljék annak, hogy itt dolgoztak.

Mennyi mesterkéltség, mennyi hazugság! — gondolta Szidi. Szégyellni, rejtegetni a munkát! Pedig a munka szépség, öröm! Nem rejtegetni való! Így megalázzák magukat! Hogy tudnak egymás szemébe nézni — és Szidi gyors pillantása Tücsi arcára lebbent: rettentő zavarban volt, égett az arca, nem mert barátnőjére nézni...

— Hát lehet így élni!?

Riadtan nézett Tücsire, forró szánalmat érzett Tücsi iránt, aki kínos zavarában lehajtotta a fejét. Megérezte, hogy Tücsinek rejtegetnivalója van, és hogy vidámsága, gondtalan kacarázása csak látszat.

Tücsi akkor megfogta a Szidi kezét, magával vonszolta. ″Gyere, gyere“.

Kimentek a blokk elé. Leültek egy padra. Alkonyodott. És Tücsi rá sem nézve Szidire, de érezve annak sugárzó, figyelmes tekintetét, elmesélte neki azt, amit soha senkinek a világon nem beszélt el.

— Ugye, Szidi, te azt hiszed, hogy én üreslelkű pukkancs valaki vagyok. Azt hiszed, egyeben sem jártatom az eszem, mint tréfákon, kópéságon. Én vagyok az osztály ″jópofája“. Én énekelek egy oktávval lejjebb az énekkarban (szegény Göci mama, az énektanárnö hiába mind nyújtogatja a nyakát, sose fedezi fel, ki rontja el az éneket).. . Ilyennek ismernek, ilyennek tudsz te is.

Az esti alkonyat kedvez a vallomásoknak. Napközben, ha Szidi ránéz Tücsi bumfli képére, amely majd kicsattan az egészségtől — talán elkacagja magát. Ez a világfájdalmasság, ez a vallomás úgy

nem illett Tücsihez. De most Szidi nem nevette el magát. Hallgatott.

— Te elmesélted, hogy nálatok mindent megbeszéltek... Anyudnak mindent elmondtok. Még Ádám is. Te is. Nálunk ezt el sem lehet képzelni. És itthon csak szidást kapok mindenért. Én vagyok a csúf, a szeplős, a senki. Nem számítok. Zoli, Zoli a félisten. Zoli a minden! Mondd, Szidi, te hazudtál valaha édesanyádnak?

Szidi nem válaszolt mindjárt a kérdésre, ezért Tücsi újból megkérdezte:

— Mondd, Szidi, te soha, soha nem hazudtál senkinek? Még a tanároknak sem? Soha?

Szidi elgondolkozott egy kicsit:

— Nem, nem hazudtam... Azaz, hogy, egyszer megkíséreltem, s úgy belezavarodtam. Eszébe jutott a puskázás a nyolcadikból. Óra után odamentem az osztályfőnökhöz s megmondtam neki: ″Hazudtam, s nagyon szégyellem magam“. Utána megnyugodtam.

— Te boldog ember vagy! Te nem hazudsz, de nekem nagyon sokat kellett hazudnom!

— Miért? Mivel? Kinek?

— Mivel hazudok? Mindennel, Szidi. Mindennel. Várj csak, mindjárt megmagyarázom. Most mindent elmondok neked, Szidi, s úgy tudd meg, hogy ezt soha, de soha senki még nem hallotta az én számból.

— Egyszer hazajöttem az iskolából. Tizenhárom éves lehettem. ″Anyu — kiáltottam nagy izgalomban —, tudod-e, hogy Sánta néni bement a korházba szülni?“ Anyuka rám nézett: rettenetesen. Még a szó is belém fagyott, úgy nézett rám. Mintha valami rémséget tettem volna. ″Mit mondtál?“ —

kiáltotta. — ″Hogy mondtad?“ ″Az én kislányom ilyeneket tud, ilyeneket beszél tizenhárom éves korában? . . ″ N e merd kiejteni ezt a szót a szádon!“

Szidi átölelte Tücsit. Szívből, mélyen sajnálta ezt a pufók képű lányt, aki el van zárva attól az örömtől, hogy anyának mindent, de mindent elmondhasson, tőle mindent megkérdezhessen. Náluk a blokkban, amikor Gaciuné a negyedik gyermeket várta a blokkbeli gyermekek töviről hegyire megtárgyalták azt az esetet. Akkor ő még tizenegy éves volt. Nem tudta,. mi az, gyermeket várni. Megkérdezte anyától. Anya ránézett, kissé meglepve talán, de tekintetében nyoma sem volt semmilyen megbotránkozásnak. ″Igen, kislányom — mondta —, valóban, a napokban gyermeke születik. Egy picikével többen leszünk a blokkban.. .″ ″Jaj, édesanyám, én alig várom — ugrált Szidi örömében —, én imádom a piciket, olyan csöppek, olyan édesek, kis karjuk, kis lábacskájuk, szemük orruk, mindenük.. .″

Most, hogy minden felvillan előtte, melegség tölti el Szidit anyja iránt — nem először, mióta távol van a szülői háztól. Hála, amiért az élet dolgait olyan igazán, tisztán, hamisítás nélkül ismertette meg.

Kissé elrévedezett. Tücsi észrevette ezt.

— Te, te biztosan unod az én sírásaimat?

— Ó, dehogy, hiszen hallgatlak. Csak nekem is valami hasonló jutott eszembe.

— Mi? — unszolta Tücsi.

Szidi elmesélte. Tücsi felsóhajtott:

— Na, ne félj, nálunk nem így folyt le a ″felvilágosítás“. Azóta megértettem, hogy anyuval nem lehet semmit megbeszélni. Amikor az ember eredetéről tanultunk, úgy szerettem volna otthon is megkérdezni ányuékat. De hát meg sem próbáltam. Hányszor hallottam a szájából: ″Abban a piszkos iskolában megmérgezik a lelkedet!" Jól van, még ezt is megértenem, anyu nem tanult, nem ismer tudományt, nem vehetem rossz néven tőle...

Meg aztán állandóan azt követelte, hogy egyszerűbb, kopott kabátot vegyünk fel az iskolába — pedig volt szép prémes kabátom (hisz tudod, apám szűcs), ″nehogy szemet szúrjon az iskolában a tanáraidnak, kollegáidnak . . Vagy elvtársira mentünk: ″Anyuka engedje meg, hogy felvegyem azt a szép valódi selyemruhámat!“ — kérleltem. ″Nem! — felelte — azt majd felveszed a zsúron, vagy ha barátaidhoz mész házhoz, de nem elvtársira az iskolába! Ne légy te a legelegánsabb! Mivel igazoljuk, hogy apád ezer lejes fizetéséből ilyenre telik?... S hidd meg nekem — folytatta Tücsi —, talán nem is az fájt, hogy nem veszem fel, hanem az, hogy azzal a szerényebb ünneplővel hazudok, félre akarok vezetni másokat, el akarom terelni a figyelmet valamiről, aminek titokban kell maradnia: apám zugkeresetéről...

— És én ezt nem is tudtam! Hogy tudtad úgy eltitkolni meg előlem is? Ó, milyen önző vagyok, sohasem kérdeztelek. Én mindig csak traktáltalak téged a magam bajaival, s mintha neked soha semmi problémád nem lenne.

Tücsi clgondolkozva hallgatott egy sort, akkor azt mondta Szidinek:

— Te, Szidi, mondd, ha az ember nagyon akar valamit, azt meg is valósítja?

— Ha az ember nagyon akarja, ha az valami szép dolog, hogyne valósítaná meg! Te, én elhatároztam, hogy belőlem művész lesz! Az is lesz, meglátod! Nem hagyom magam. Ha az ember nagyon akarja, még a hegyet is elhordaná a helyéről, te!

Tücsi néma ámulattal nézett Szidire.

— Könnyű neked. Te ilyen erősen hiszel mindenben s magadban! De én nem is hittem, most sem hiszek. Én mindig olyan szeplős, csámpás voltam világéletemben.

— De most nem vagy az. Vasgyúró vagy. Nem is láttam lányban még ilyet.

— Mert én ezt akartam — mondta Tücsi, s felragyogott, — mert én elhatároztam, hogy nem leszek csámpás, csenevész. Tudod, engem úgy kezeltek itthon: ″ha megmarad, jó, ha nem, hát mit tehetünk?“ Minden betegségbe beleestem. Aztán a torna órán egyszer egy szaltót csináltam. A tornatanár megdicsért. Ez volt életem első dicsérete talán. ″Jól van, Irénke, jól van! Ez tehetséges mozdulat volt! Kiváló tornász-alany vagy, csak ki kell fejlesztened magad!“

A dicséret majdnem elkábított. Sose felejtettem el. Azután titokban minden csepp szabad időmben tornásztam, gyakoroltam. Egy év alatt legjobb tornász lettem. Versenyre vittek. Két év alatt az lett a hírem, hogy tehetséges sportoló vagyok. Ha tudnák, mennyit gyakoroltam hozzá. Este, amikor lefeküdtek, kimentem a konyhába, órákig tornásziám. Próbáltam bizonyos mozdulatokat. Izomfejlesztő gyakorlatokat, hogy ne legyek olyan vézna.

— Na, látod, te csacsi, látod, mit jelent az erős akarat!

— Igen, ebben bíztam, ez tőlem függött. De hogy higgyek abban, ami nem tőlem függ?

— Hogyhogy?

Tücsi egy picit felsóhajtoít, majd azt mondta:

— Hát például, egyáltalán nem tőlem függ, hogy elküdének-e a sportföiskolára vagy sem. Még addig van két hetem, de reményem semmi.

— Nem értem — mondta Szidi.

— Pedig igen egyszerű — mondta gúnyosan Tücsi. — A sportfőiskola Bukarestben van. Ahhoz engem el kellene küldeni. De anyuék már jó előre kijelentették, hogy kettőt nem bírnak iskoláztatni. Elég, ha Zoli végez az orvosin, s az hat év, még van öt, s én ne is álmodjak ilyesmiről.

— De hiszen... — akarta mondani Szidi — Zolinak telik a tengerre, zsúrra — de elharapta a szót.

— Mit akartál mondani? — kérdezte Tücsi.

Szidi picit hallgatott, de eszébe jutott, hogy Tücsi igaz barátnője s nincsenek titkai, ne legyenek el-titkolt gondolatai sem. így hát kimondta, amire gondolt:

— Ha a bátyádnak jut a tengerre, akkor neked ne jutna a főiskolára?

— Pedig nem jut, fiam. Költséges fiú az én "zseni" bátyám. Neki kell hanglemezjátszó, az összes koncertek lemezeivel, sok könyv, zsebpénz, ajjaj, nem tudod, mi minden kell egy ilyen művész-léleknek.

— Hát pedig én nem hagynám magam — mond-ta Szidi. — Nem és nem, tudod!?

— Könnyű azt mondani! Azt hiszi mindenki csak azért él, szuszog, hogy neki szolgáljon. Én nem is tudom, te, hogy lehet egy anya olyan vak. Két éve történt. Zoli jön haza nagy felháborodva az iskolából. Elmeséli, hogy összetűzött az IMSZ-titkárral. Az hívta önkéntes munkára a stadion építéséhez. Zoli kijelentette, hogy nem mehet, próhálnia kell, számára első a művészet. Pedig akkor még csak középiskolás volt! Mire az IMSZ-titkár azt mondta: ″Mi volna, ha mindenki úgy gondolkozna, mint te. Kinek köszönheted, hogy a ″műveszetnek élhetsz?" Nem azoknak, akik áldozatosan dolgoztak érted is? Akik soha nem mondtak ″nem", ha segíteni, építeni hívták?" Ezt mondta a titkár! Ha láttad volna Zolit, hogy fintorgott, amíg a titkár szavait ismételte. Mit gondolsz, összeszidták otthon? Anyu azt mondta neki: ″Hagyd el, drága fiam, nem értenek meg! Te csak ne bosszankodj, ne is törődj vele!"... Ilyet és ehhez hasonlókat. Hát nem kell megháborodni!? ″Beképzelt majom!" kiáltottam oda, mert nem tudtam türtőztetni magam... Éppen ebédnél ültünk. Ha láttad volna anyut, milyen megsemmisítő pillantást mért rám!

Szidi ijedten vette észre, hogy a bálvány, amit ő emelt, jaj, erősen, végzetesen kezd meginogni. Hát ilyen Zoli? Akkor nem lehet ő az igazi! Az igazi nem lehet önző! De mindjárt megnyugtatta magát: Rá, Szidire vár az a feladat, hogy Zolit megnevelje. — Igen, megneveli, s milyen boldogság lesz, ha más emberré válik.

Majd a zsúron — határozta el magát —, majd akkor mindent elmond neki. Úgy mondja meg, hogy ne haragudjék meg érte. Majd, majd addig kitalálja a módját is ennek ...

SZIDINEK KINYÍLIK A SZEME

Eljött a várva várt zsúr napja is. Szidi elhatározta, hogy nagyon szép lesz. Nem szép, elbűvölő! Ezt a fontos dolgot meg is tárgyalta Enikővel, aki már nem volt szigorú és merev, mint régen. Megértő volt és természetes. Nem sokat kellett magyarázni neki. Estefelé ő állott elő a javaslattal:

— Rittyentek én neked olyan frizurát, hogy az egész művészgárda elájul tőle!

— Te? — csodálkozott Szidi.

— Én, én!

Enikő vette a fésűt, kefét, s ügyes kézzel, amit Szidi sohasem tételezett volna fel a tudós Enikőről, "feltupírozta", s egy olyan Kleopatra-frizurát csinált, hogy Szidi alig ismert magára. Hosszú haja volt, szerencse, hogy nem vágatta le, s így "tellett" a hajából.

— Na, igy valahogy. Tetszik?

Szidi ámulattal nézi tükörképét.

— Nahát! Mit tesz egy frizura!

— Na, ha már itt tartunk — mondta Enikő , vedd fel az egyik cipőmet. Nézd csak, ezt!

Majd egy kivágott kék ruhát húzott elő. S ettől a Szidi szeme még kékebbnek tűnt.

Kész is volt a nagylány!

— Elengedlek! — mondta nagy kegyesen Enikő. — Látni akarom, mennyit érsz! S azt akarom, hogy lássad saját szemeddel, mennyit érnek az olyan művészlelkek, mint Zoli. Na, vigyázz aztán magadra, hallod!

— Jaj, Enikő, Enikő! Hogy te milyen vagy! Nincs több ilyen a világon — ölelte át forrón unokatestvérét.

— Nacsak! Te bolond! Nem szeretem a szirupos jeleneteket! Gyere, anyu, nézd meg Szidit.

Klári néni, aki alig két napja jött ki a kórházból, álmélkodva nézte. Úgy látszik, mindenki más lett.

— Repülök, máris repülök! — köszönt el SzidL

Valóban, nem is lehetett másnak nevezni ezt a viharzást, ahogyan Enikőéktől kiszáguldott, Tücsiékhez meg berobbant.

A társaság már össze volt gyűlve. Amikor belépett, mindenki ránézett. Kétség nem fér hozzá: *mindenki felnőttnek nézte!*

A fiúk mélyen meghajoltak előtte. És hódolattal! Ezt látná Ádám — gondolta Szidi ragyogva. Hát még a kézcsókok. Mert minden fiú kezet csókolt.

Mindenki tudta róla, hogy a színire jött. Máris körülötte tolongtak. Milyen finoman, választékosan szóltak hozzá! Semmi kétség: udvaroltak! "Mikor magácska belibegett, mintha egyszerre kiderült volna!... A kék ég derűjét hozta magával!... A szeme is, akár a kék ég...“

A legcsodálatosabb azonban mindenek fölött az, ahogy Zoli szeme felragyogott. De még nem ment oda hozzá.

Az asztalok roskadásig telve zselékkel, parfékkal, fagylalttal, különböző szendviccsel és italokkal. A társaság nagyon zajos volt, élénken evett, ivott és vitatkozott. Különböző csoportba verődve, finomkodva, mesterkélt szenvedélyességgel vitáztak. A légkör olyan volt, mint akkor, ott a cukrászdában.

Szidit karon fogta Zoltán, s vitte a maga társaságába. Menet közben az öreg Bender bácsi mellett haladtak el:

— Jó napot kívánok, Bender bácsi — ment oda Szidi, s örömmel köszöntötte.

Az öreg olyan egyedül, elfelejtve ült a sarokban. Ez a sok zajos fiatal meg sem látta, a legtöbb be sem mutatkozott neki. Ő pedig félszeg örömmel nézte a ragyogó, élénk fiatalokat, az ő Zolija baráti körét. Büszke volt, hogy Zoli így tudja fogadni a barátait. Nem vall szégyent vele.

— Gyere már — türelmetlenkedett Zoli, aki most először ment oda hozzá, s akivel több mint egy hete nem beszélt.

Szidi szinte lelkiismeretfurdalást érzett. A többi miatt is, aki észre sem veszi azt, akinek a keze munkájából került elő mindez a bőség. És milyen munkából. Rejtett, titkolt munkából. Csakhogy ilyen zsúrokat rendezhessen a fiának, léhűtő barátainak. Amit Tücsi mondott, most súlyos igazságként ismert fel: Zoli önző, hogy elfogadja ezt az áldozatot!

De már sodródott is tova.

— Mester, bemutatom Szidit, akiről beszéltem önnek — mondta Zoli nagy hódolattal egy ősz férfinak, aki a Zoli asztala előtt ült, s körülötte

félkörben fiatalok. Szidi felismerte őket: a cukrászdabeli barátok.

Ki lehet, hogy ilyen hódolattal, ilyen szerényen beszél vele. Milyen kisfiú a közelében! — csodálkozott Szidi.

Kevesen tudták tulajdonképpen, hogy a "mester", a már tíz éve idecseppent idegen, kicsoda. Titokzatos légkör vette körül. Sokan tudták, tudni vélték róla, hogy valamikor nagy újságíró, író volt, bejárta egész Európát. Hogy miért éppen ezt a kisvárost tisztelte meg jelenlétével? Senki sem tudta. Tény az, hogy több nyelvet beszélt, s fordított különböző nyelveken. Agglegény volt, a lakására úgy jártak egyes fiatalok, a cukrászdabeli aranyifjak, a művészet és irodalom kedvelői, mint a múzsák ihletett templomába. A "mester" afféle szellemi ezermester volt: értett zenéhez, képzőművészethez, irodalomhoz. A jövendő "óriásai", akik titokban vagy nyíltan mind foglalkoztak valamivel, irodalommal vagy festészettel, mind hozzá sereglettek, tőle kértek bátorítást.

Színes és érdekes elbeszélő volt. Lebilincselte a hallgatóságát. Most is, amikor Szidi odament, a "mester" éppen érdekes úti élményeit mesélte. A fiúk rajongással hallgatták. Szinte itták a szavát. Látszott, hogy megzavarták az érdekes elbeszélést, Zoli sietett is közbevetni, miután túl voltak a bemutatkozáson:

— Kérem, mester, csak beszéljen. Ne zavartassa magát!

— Ó, már beszéltem eleget — mondta —, s különben is nem szívesen beszélek ezekről, fiatal barátaim.

Patetikusan szomorodott el. Jelentőségteljesen hallgatott el. A társaság már sejtette a szomorúság okát, Szidi azonban kíváncsi volt, s megkérdezte:

— Miért? Hiszen az ember mindig szívesen emlékszik minden szépre, nem?

— Maga fiatal, sok mindent nem tud még. Hát nem, látja, nem mindig beszélek szívesen. Maga nem ért meg, s maguk sem. És én ezért irigylem magukat. Az a boldog, aki keveset tud... Az tud lelkesedni, mint maga ...

— Hogyne tudnék — mondta Szidi egyszerűen — mindenki lelkesedik azért, ami szép. Egy szép virág, egy szép új blokk.

Lelkesedésében észre sem vette, hogy Zoli milyen kínosan néz rá. Mindenki megütődve és feszengve hallgatta Szidi lelkendezését, s nézték a mestert, mit szól hozzá.

A mester kegyes volt, szinte mentegetőzve tette hozzá:

— Ó, hát fiatal! Látta maga a párizsi Eiffel tornyot? A velencei Dogé palotát? Vagy a helsinki pályaudvart vagy a prágai Múzeum-utcát?

— Nem! — mondta zavartan.

— Na, látja. Csak akkor tudjuk, hogy valami mennyit ér, ha mást is láttunk, ha van összehasonlítási alap. Hát, kedvesem, nem akarom kiábrándítani magát, de hát, például, ezek a blokkok építészeti szempontból... Á, jobb, ha nem nyilatkozom.

Szidi ijedten hallgatott el. Lehet, nem ért hozzá csakugyan. De ő szépnek találta, gyönyörködött benne, s mások is.

Aztán már nem is mert nyilatkozni, hallgatta, mit beszélnek. Sok mindenről beszéltek, de mind-

nek az volt a veleje, hogy a jelen az jelentéktelen, értéktelen s csak az dicséri, aki nem látott igazi szépet. A külföldi, az igen. A mester mindjárt el is mesélte, úgy véletlenül és többek között, hogy van egy amerikai rokona, az hazajött látogatóba a múlt nyáron, hogy saját autóján jött, micsoda isteni dolgokat hozott... és így tovább. Szidinek önkéntelenül is Inci jutott eszébe, aki mindent, ami szép, ″csomagból“ vesz, akinek a mamája külföldi krémmel dolgozik, aki csodálja külföldet a rózsaszín haj miatt... Mintha a ″mester“ iskolájába járt volna.

De Zoli és ezek a fiúk oda jártak minden bizonnyal. S ez ki is derült hamarosan. A mester ugyanis érdeklődött a szépreményű ifjak legújabb irodalmi tevékenysége iránt, és ők boldogan számoltak be, ki mit írt azóta: egy-egy novellát, egy-egy verset, volt aki regényt írt. Elemér egy újabb kompozícióba kezdett...

Valaki panaszkodott, hogy nagyon mostohán bánnak a szerkesztőségek a mai fiatal tehetségekkel.

A mester bátorítóan tette utána:

— Mindez nem fontos. A művész szabad, szuvérén, nem skatulyázhatja be magát. Látjátok, én is írok, de eszembe sem jut beküldeni. Nem való nekik. Írok, s majd egyszer eljön annak is az ideje, hogy előkerül az íróasztal fiókból.

Több ilyen titokzatos és elnyomott sóhaj azt látszott bizonyítani, hogy itt csupa félreismert zseni ült össze, akiket nem becsülnek meg. És miért nem becsülnek meg, mert ″szabad szellem“, mert nem érti meg ez a kor.

Az egész beszélgetés szinte visszhangja volt a cukrászdainak. Most már értette Szidi, honnan a Zoli és barátai száján az ilyen kifejezések, és azok sajátos értelmezése. így például: ″gomb“. Gyűjtőnév. Jelenti: tökfej, másképpen ″átlagember“ vagy szürke kisegér vagy szürke kisember, nyárspolgár stb. Mindazok, akik nem olyan nagyvonalúak, nem művészlelkek, mint ők. Az ő körükön kívüleső egyének. ″Primitív“ — a mester és köre megfogalmazásában mindaz, aki ″magol", másként: rendszeresen tanul, órákra jár, elvégzi a kötelességét. Művészi stílus, életstílus: értsd rajta, teljes fegyelmezetlenség, szabadosság, a munka kerülése, a hangulatok eluralkodása, fecsegés és csevegés mindenről össze-vissza, nagyon érdekesen...

Szidi már rég egy sarokban ült, ezeken gondolkozott, mert az ifjakat tökéletesen lebilincselte a mester előadása! S ami szomorú, Zolit is. Szidi gyűlölte most ezt a mestert, úgy érezte, ez mérgezi meg Zolit, ez veszi el tőle a fiút. Hiszen mióta Szidi olyan lelkesen beszélt, a többi pedig meghökkenve hallgatta, amivel bebizonyította, hogy ő is olyan ″kisember", átlagember, nem igazi művészlélek, Zoli alig nézett rá. Óriásit esett a szemében. Látszott, nem tudja elviselni, hogy nem elég ″nagystílű". Barátai tetszését nem tudta megnyerni. Így hát elfeledve ült, s gondolkozott.

Most értette meg, igazán, hogy Zoli milyen önző. Zoli miatt van az egész hazugság-szövevény. Az apa azért dolgozik, hogy ő lump barátai előtt gavalléroskodjék. De hisz ez borzasztó erkölcstelen! Úristen, döbbent belé, hogy nem vettem észre eddig? Nem vettem észre, hogy semmi hasznosat

nem tesz? Hát joga van valakinek élni, ha nem használ másoknak? Valami nagy baj történik Zolival! Az orvosira jár, de közben hegedül, és irodalommal is foglalkozik! Meg kell mentenem. Meg kell mondanom, hogy nem helyes, amit tesz. Hiszen értelmes ember!

Egyszer csak felhangzott a piköpből a zene. Zoli felkérte. Mintha elfújták volna a keserűséget, csak lebegett, lebegett boldogan, feledve minden bölcsességet, feledve minden bánkódást. Zoli olyan közel vonta magához, hogy még a lélegzete is elakadt. A szoba, a társaság, a "mester", az ennivaló mind elsüllyedt, csak kelten maradtak: Zoli meg ő.

Tánc után leültek egy sarokba. Még akkor is mindenről és mindenkiről megfeledkezve hallgattak. Amikor a társasjátékban Szidit "arra ítélték", hogy Zolival csillagot számláljon, még mindig bódult volt. A fiú mohón, s italtól, tánctól kigyúlva, vadul magához rántotta. De Szidit ez a mozdulat, a friss éjszakai hűvösség egyszerre kijózanította.

Ellökte magától.

— Mi történt? — józanodott ki a fiú is a nyers visszautasítástól.

Hallgattak és fürkészően, hidegen néztek egymásra.

— Idegen lettél, futsz előlem. Miért? — szólalt meg a fiú.

— Te lettél idegen! Mert közelről látlak. Nehéz napokat éltem át, Zoli. Csak nem mondtam neked. Közöttünk vége mindennek!

— Mit beszélsz? — sápadt el a fiú. — Megbántottalak? Lehet, durva voltam, nyers. Te nem vagy olyan, mint a többi lány. Bocsáss meg!

— Nem erről van szó, Zoli. Nem bántottál meg, vagy ha úgy tetszik, nem engem bántottál meg. Hanem magadat, a becsületet.

— Te, vigyázz! Mit beszélsz? Meggondoltad?

— Nagyon meggondoltam.

— Beszélj!

— Már régóta ott motoszkál a fejemben, hogy ezt megmondjam neked. Amikor a cukrászdából kijöttünk, emlékszel, milyen jókedvű voltam? Pedig nem is voltam olyan víg — csak játszottam. Ott a cukrászdában sok mindent megértettem, hogy ez a mi szerelmünk nemhogy felemelne, hanem lehúz minket a sárba. Engem is. Pedig az nem szerelem. Emiatt hanyagoltam el munkámat, nem foglalkoztam azzal, ami igazi szenvedélyem volt. S te nem lettél jobb általam. Pedig én azt reméltem, hogy sikerül mássá változtatnom. Ne haragudj rám, de sok mindenen elgondolkoztam. Amióta ismerlek titeket, téged is, Tücsit is, sok mindenről beszélgettünk. Tudom, hogyan éltek otthon. Tudom, hogy apád zugmunkát vállal. Azt is tudom, hogy miattad vállalja. Igen, igen, nem apádat hibáztatom, mindketten csak úgyszólván érted élnek. Mindenre képesek éretted. S te mit teszel? Te veszed a legdrágább könyveket...

— Az is bűn talán? — horkant fel a fiú.

— Bűn akkor, ha miattad apádnak szégyenkeznie kell az emberek előtt... és bűn, még nagyobb bűn, hogy a semmirekellő társasággal együtt vagy cukrászdában, és gavallérosan fizetsz nekik. Miből? Az apád fizetéséből. S ehelyett mit teszel te? A vizsgáidat elhalasztottad, most sem készülsz. Novellákat írsz, amelyek — ne haragudj

— zavarosak, s hogy miért, most már azt is megtudtam.

— Szidi! — kiáltott fel a fiú — ne tedd próbára a türelmem!

— Még nem fejeztem be — mondta nyugodtan.

— Nem tudtam, honnan van benned az a végtelen önzés. Hogy elfogadod szüleid áldozatát, a húgodét...

— Húgomét?

— Igen, a Tücsiét. Miattad mondott le a főiskoláról. De én fellázítottam, ne mondjon le. Ne! Neki is joga van, akárcsak neked...

— Így gyűlölsz? — hördült fel a fiú. — Aki szeret, az nem tesz fel ilyen kérdéseket. Elsősorban pedig nem elemez ilyen hidegen. Mondhatnám, úgy kérdezel, mint egy személyzeti osztályfelelős, aki el akarja dönteni, hogy az ipse alkalmas-e egy munkára vagy sem.

— Tévedsz, Zoli, nem erről van szó. Akit szeretünk, azt tisztának szeretjük látni. Igaznak. Másképp nem szerethetjük. Másképp... hát nem érted, én nem tudom ezt neked magyarázni, de csak azt szerethetjük, akit szívünkkel, agyunkkal szeretünk... Ígérd meg, Zoli, hogy más leszel! Én szeretlek, én azt akarom, hogy más légy. Látod, a vizsgát is alig tetted le.

— Semmi közöd hozzá!

— Milyen orvos leszel?

— Nem leszek orvos. Különben is, mi közöd hozzá?

— Mi közöm hozzá? — sápadt el — hiszen szeretlek. Hát nincs közöm hozzád?

— Én nem szólok bele abba, hogy tanulsz-e vagy sem. Nem érdekel. Más érdekel. A szemed, a

ragyogó szemed. A hajad — máris ellágyulva akarta megsimogatni.

De Szidi eltolta magától:

— Most ne! Hagyj magamra! Magamra akarok maradni! — és elszaladt. Még a kabátjáért sem ment be, úgy rohant haza, mint akit üldöznek, s akiben összedőlt a világ. Csak a friss, éjszakai hűvös levegő térítette magához. Üres volt a szíve, még csak búsulni sem tudott. Sírni sem. Csak azt érezte, nagyon, nagyon szomorú.

TÜCSIÉKNÉL KITÖR A VIHAR

Tücsiéknél úgy tört ki a vihar, mint forró nyárban szokott. Hirtelen meglepetésszerűen. A tapasztalt természetismerő azonban a rekkenő forróságtól, a levegő izzó vibrálásából, a derült égen szétszórt ártatlan felhőfoszlányok láttán tudja, hogy nemsokára az ég elsötétül, villám cikázik, s dörrenés ijeszti a meglepett kirándulókat.

Tücsinek másnap kellett volna "úrvacsoráznia". Olyan bizonyos volt ez, mint az, hogy hétfő után kedd következik. De ez a bizonyosság csak látszólagos volt. Pedig Tücsi is biztosra vette azt, hogy ez elkerülhetetlen. Mégis, amikor arra gondolt, hogy elindul a templomba, közben jobbra-balra néz, mint egy tolvaj. (Mert mégiscsak szégyellni való a társai előtt, hogy bár tudományos világnézetben nőtt fel, ilyesmit tesz!) Hisz meggyőződése ellenére való az egész! Még néhány hónappal ezelőtt nem dúlták volna fel a lelkét anyjának hasonló intelmei: "Vigyázz, hogy ne tudják meg a többiek, mégis, IMSZ-tag vagy, s csak komplikációk lennének belőle. .." Most azonban nem állta meg szó nélkül: "Nem érted, anyám, hogy én nem bírok hazudni!" Mire anyja könnyű szívvel letromfolta: "Ilyenek vagytok ti, fiatalok.

De ne félj, majd megtanít téged az élet. Mit meg nem tesz az ember a kenyérért!..

Mondom, egy hónappal ezelőtt talán még ő is úgy hiszi, hogy ez valami kényszerűség; hazugság nélkül nem lehet élni. Ott van az apja: kénytelen hazudni, hisz zugban dolgozik. Az anyja? Otthon szidja a blokkbelieket, lenézi őket, a munkásokat (ők, ugyebár, régi iparos család, márpedig az iparost nem lehet egy napon emlegetni egy akármilyen senki munkással), de milyen kifényesített mosollyal megy be hozzájuk, ha gyűlésre hívja őket, a képviselővel való találkozásra. "Nem kell piacra vinnünk érzelmeinket!“ — szokta mondani az anyja, mikor úgy érezte, hogy saját gyermekei előtt kell igazolnia tetteit. Régi mondás volt ez a családban, Tücsi tudta, hogy hamis, de jobb volt, könnyebb volt, ha nem boncolgatja a szavakat, ha egyáltalán nem gondol rájuk, ha nem rágódik semmin ...

Így gondolkozott régen... Amióta azonban ismeri Szidit, sok mindent másként lát. A mindennapos együttlét, beszélgetések sokszor meggondolkoztatták. Először irigyelte Szidit azért a boldogságáért, hogy neki mindent el lehet mondani otthon. Olvasta Szidi levelét, amit haza írt, a zsúr után. Meg a Zolival való szakítás után. "Istenem, de jó is lehet, de csodálatos lehet az, ha valakinek ilyen jó, ilyen megértő anyja van.. Bámulta Szidit, mert nyílt, őszinte. Sohasem jut eszébe, hogy palástolnia kell hibáit.

Ki tudja elősorolni azokat az érzéseket és gondolatokat, amelyek mind ott kavarogtak a lelkében, s amelyek csattanója ez volt:

— Édesanyám, én nem járok ezentúl templomba!

E ″végzetes″ szavak este hangzottak el. Anyja éppen a vacsorát készítette. Apa benn dolgozott a belső szobában, Zoli meg gyakorolt. Tücsi, mielőtt a vészjósló szavakat kimondta, tépelődött. Egyszer csak felállt, úgy érezte, nem mondhat mást, megállt a konyhaajtóban, és izgatottságtól remegő hangon még egyszer elmondta:

— Édesanyám, én nem járok templomba.

Az anya, aki a ludaskásába tört borsot szórt éppen, ijedtében mind beleszórta az egész tasakot. Már ez is irtózatos dühbe hozta, olyan dühbe, amelytől eláll hirtelen az ember szava. S csak amikor a fakanállal kihalászta a bors egy részét, akkor fordult oda a lányhoz fenyegető szelídséggel:

— Te, te tán megbolondultál!?

Utána hisztérikus sikongásba kezdett:

— Apa, Zoli, gyertek csak! Ez a lány megbolondult! Tisztára megbolondult!

Apa ijedten rohant ki, egyik kezében egy szőrmedarab, amit varrt, pápaszemét orra nyergére tolva, s kissé bosszúsan is:

— Na, mi az!? Ég a ház?

— Ez a lány megbolondult! Tisztára megbolondúlt — hajtogatta az anyja, kezét tördelve. Majd hirtelen dühvei fordult oda Tücsihez:

— Na, ismételd el, híres, ismételd el apádék előtt is, amit mondtál.

A nehéz pillanatokban az ember különös vakmerőséget érez. Így volt Tücsi is.

— Nem akarok templomba menni! — mondta fölényes daccal.

— Mi ütött beléd? — fordult feléje az apja, izgalmában levéve szemüvegét, lánya orra előtt hadonászva vele.

— A dolog egyszerű — mondta Tücsi — nem bírom a sok hazugságot... Értitek... Nem bírom! — és zokogásban tört ki.

Apa és anya úgy néztek rá, mint egy látomásra, mint akik előtt ismeretlen áll, hiszen ez nem az ö Tücsijük.

— Mit nem bírsz ki, szerencsétlen? — kérdezte az apa őszinte megdöbbenéssel — mit nem bírsz ki? — dühödött fel őszintén. — Ezt érdemlem, amiért kiteszem értetek a lelkem?

De Tücsit semmi sem ijesztette meg. Legyen vihar! — gondolta.

— Csupa hazugság az életünk, apa — mondta csendesen és szomorúan, olyan felnöttes keserűséggel, hogy ez egészen megdöbbentette apját. — Apa hazudik, amikor titokban dolgozik; hazudunk, amikor megjátsszuk a szerény jövedelmet, hazudunk, amikor a szekrény tele van ruhákkal, de az iskolába kopottat veszünk fel, hogy ne szúrjon szemet... hazudunk, amikor anya panaszkodik mindenkinek az életre, árakra, de hetente veszünk hízott libát. Hazudunk, amikor elfogadjuk az ösztöndíjat Zolinak, aki havonta ki tudja, mennyi zsebpénzt költ el...

Az apa mind jobban kivörösödött. Magas vérnyomása volt. Csak fuldoklott, kapkodott a szavak után:

— Hát ezt érdemlem én! Hát... ezt kapom én ... saját leányomtól! Hát kiért teszem, te... Hát nem értetek, te ...

Tücsi ránézett az apjára, megsajnálta, de már kirobbant belőle:

— Érette teszi, Zoliért. Mindent! Ő flangál, énnekem még arra sem jut, hogy a sportfőiskolára menjek.

Zoli ott állt az ajfófélfánál. Egy szót sem szólt.

— Te, nem szégyelled magad — ripakodott rá az anyja. — Kérj bocsánatot! Hallod? ... Na, mozdulj!

Tücsi már mozdult. Hiszen megbánta már.. . Maga sem tudta, hogy futottak ki száján az utolsó szavak. Szégyellte magát. Oda akart menni a sápadt Zolihoz.

De Zoli megelőzte:

— Tücsinek igaza van, apám! Mindenben igaza van!

— Mit beszélsz? — hebegett az apa.

— Önző voltam, és szégyellem magam. Szégyellem apa, hogy elfogadtam az áldozatodat. Te is öregszel, látod, most is reszket a kezed, magas a vérnyomásod, kímélned kell magad. Nem kell nekem annyi zsebpénz. Tücsit meg el kell küldeni a főiskolára. Hisz a sportban mindig első, tudjátok.

Csak néztek rá, néztek, mintha nem akarnának hinni a szemüknek.

— Zoli, na, hát szólj már valamit, ne csak mind állj!

— Nincs mit mondanom, apa! Tücsinek igaza van. Menjen a sportfőiskolára.

— De a templom! Hisz abból indultunk ki. A vallás!

A nagy vitában meg is feledkeztek az úrvacsoráról. Pedig onnan indult ki az egész vihar.

De nem véletlen, hogy közben másra terelődött a szó, a lényegre.

— Tücsit nem lehet kényszeríteni, ha nem akar — mondta Zoli komolyan.

Úgy hangzott ez, mint egy ítélet.

Zoli is megértette, mi megy végbe a két öregben. Szokatlan gyöngédséggel mondta:

— Higgyétek meg, jobb így. Mi, fiatalok, másként akarunk élni! Ne kényszerítsetek olyanra, amit úgysem hiszünk.

— Te is jártál templomba! — vetette ellene az anyja.

Akkor gyermek voltam, s nem felnőtt lány, mint Tücsi. Mai érett fejjel én sem teszem meg...

Az öreg betámolygott a szobába, le kellett tennie a szőrmedarabot, most először érezte, vette észre a figyelmeztető szúrást a hátában.

— Hiába — gondolta —, minden hiába, öregszünk. S az idő eltelik felettünk.

AMI MÉG EZUTÁN KÖVETKEZIK...

A néhány nap a forró izgalmak jegyében telt el. Szidi egyedül maradt. Enikő és Petre elutaztak. Csak most érezte igazán, milyen sokat jelentett számára barátságuk, bátorításuk. Zoli üzent közben, levelet is írt: beszélni akar vele. De a levél minden sora olyan idegen volt számára, hogy maga is megdöbbent... Akkor meg miért sír, amikor Zolira gondol? Nem merte bevallani magának, hogy nemcsak hiúságból, de mert szereti. Az fáj, hogy elveszítette. És fáj élete első csalódása. Fáj az, hogy leesett képzelgéseinek felhőiről. Lehuppant a valóság kemény földjére. És megütötte magát. Zolit siratta meg az első csalódást. De ez mind nem számított semmit! Nagyobb és forróbb izgalom járta át a lelkét... Néhány napon keresztül csak a drámai gyakorlatra készült. És még mindig nem ment... nem ment... Milyen ügyetlenül, félszegen, sután mozgott. Hogy nem tudta, mit tegyen kezével, lábával... Egyszer, egyik ilyen gyakorlaton táncolnia kellett — és elvágódott, egész hosszában elvágódott a színpadon.

Rettenetes félelem szorította össze a szívét: hátha nem sikerül? Pedig voltak nagyszerű pillanatok, amikor tökéletes átéléssel rögtönzött.

— Istenem — gondolta ezekben a napokban —, ha nem vesznek fel! Akkor... akkor mi lesz velem?... Igyekezett elképzelni, hogy mit tenne akkor... És semmi sem jutott eszébe. Pedig most már biztosra vette, hogy semmit sem tud, és nem is tehetséges... a többiek pedig mind ügyesebbek, mint ő. Egyik sem esett el a színpadon játék közben, egyik sem tördeli a kezét izgatottságában, egyik sem olyan esetlen, olyan félszeg, mint ő.

A vizsgán Incit már reggel behívták. Ragyogó arccal jött ki. A többiek izgatottan gyűltek köré. Mi volt? Hogy volt? Inci csodálatos jelenetet dolgozott ki magának. Éveken keresztül taníttatták, ügyesen mozgott, tudott parancsolni tekintetének, hangjának ...

Inci újra eljátszotta a jelenetet.

— Pompás! Pompás! Gratulálunk! — Incit újra körülrajongta a régi udvara. Ragyogó kedvében volt ismét, újra remélt, Zolit vissza fogja hódítani. Tett is egy pár megjegyzést rá.

— Mit bánom én! — gondolta Szidi. — Hisz úgysem szeretem már Zolit. — De bánta, nagyon is bánta! Leverten ült ott a padon. Néhány perc múlva őt hívják be a vizsgára.

Ditta, aki végignézte az Inci ragyogó jelenetét, hallotta Inci dicsekvő megjegyzéseit, amely mind egy-egy jól sikerült oldalbavágás volt Szidi felé — nem állotta meg, hogy meg ne szólaljon:

— Te Inci, amikor te születtél, aznap a természet nem osztott sem jó ízlést, sem tapintatot.

— Mire mondod ezt? — hördült fel Inci.

— Gondolkozz rajta, talán rájössz magadtól is.

A pirulás az arcán azt látszott bizonyítani, elértette a célzást. Nem szép, hogy Szidit, aki most készül bemenni a vizsgára, úgy megkeseríti. Véletlenül vagy talán szándékosan.

Ditta Szidihez sietett. Átölelte.

— Nos, mi bánt?

— Láttad!? Láttad!?

— Mit?

— Incit. Milyen szépen játszott! Mint egy igazi színész. S én olyan esetlen vagyok, olyan suta... Jaj, Ditta, én olyan szerencsétlen vagyok...

— Csacsi vagy te! A legnagyobb csacsi a világon. A bizottság nem azt szereti, amit Inci felmutat. Az csak üres máz, csillogás, betanult mozdulatok, rutin. Ide nem kész emberek kellenek, hanem olyanok, akik kínlódva, szenvedve tanulnak.

— Te, Ditta, te olyan jó vagy hozzám!

— Te pedig egy édes kis butuska vagy. Hallgass rám. Meglátod, felvesznek. Fogadni mernék, akármibe ... Érted, felvesznek!

— Te Ditta, ha te tudnád!

— Mit, te csacsi?

— Hogy én hogy kínlódom az utóbbi időben. Rádöbbentem, hogy nem tudok semmit, nem értek semmit, és biztosan nem vagyok tehetséges sem...

Felsóhajtott:

— Könnyű Incinek, ő biztos a dolgában!

— Na látod! Látod, éppen az a baja Incinek, hogy biztos a dolgában. Ezért nem fogják felvenni, meglátod. Itt csak azok nőnek művésszé, akik egyáltalán nem biztosak a dolgukban. Az ember naponta felteszi a kérdést: lesz-e belőle művész? És minden újabb siker után azt érzi:

ez nem az igazi. Többet kell adni! Ez állandó vívódást, állandó szenvedést jelent...

— Balogh Szidónia — kiáltották a nevét.

Ő következett.

— Bátorság — ölelte meg Ditta. — Ne félj

Úgy ment be, mint aki sem élő, sem halott.

— Úgy meg van ijedve? Miért?

— Közben rádöbbentem, hogy nem értek semmihez, s nem vagyok tehetséges — mondta még mindig gyötrődve.

— Nos, most ne gondoljon semmi másra, csak arra, amit eljátszik nekünk. Van valami elképzelése?

— Igen, szerelmes voltam egy fiúba, csalódtam. Most találkozom vele.

— Legyen!

S Szidi felugrott a székről, szemben állt a képzelt Zolival. És szemébe vágott mindent, amit még akart neki mondani. A végén pedig gúnyos könnyedséggel tanácsolta neki: "Most pedig szabad az út, vár téged egy finom kis kaland“...

Fejét büszkén felszegte. A képzelt Zoli csak hüledezett volna ettől a fölényességtől — méltó-ságtól. Befejezte.

— Jó alaposan odamondott neki — mondta az

egyik bizottsági tag nevetve —, nem szeretnék a fiatalember bőrében lenni!

Amikor sokkal később, a hosszú vizsgáztatás

után kitámolygott a teremből, még csak megközelítőleg sem tudta elbírálni, vajon sikerült-e a vizsga vagy sem. *Egyenesen* a Ditta karjaiba hullt.

— Na, mondd, mi volt? Hogy volt?

De Szidi már nem tudta újra eljátszani. Most még jobban érezte, milyen nagy dologra vállalkozik... Soha eddig nem érezte így, milyen tövises a művészet útja. S mennyit gyötrődik rajta az ember.

*

Másnap délelőtt felment az eredményeket elolvasni.

A portás levelet adott át neki.

Izgatottan bontotta fel. A kolozsvári színésznő írta. Szidi falta minden betűjét. Minden szava gyógyír volt számára.

Ditta jött be a kapun.

— Levél hazulról. Na, nem zavarlak...

— Nem, Ditta, tudod kitől kaptam! — És megmondta a nevét.

Őszinte érdeklődés és öröm sugárzott fel a nagyobb és tapasztaltabb barátnő arcán.

— Büszke lehetsz rá! Nem mindenki dicsekedhetik ezzel!

"Drága, tehetséges Balogh Szidi!" — így kezdődött a levél... Tudom, hogy most, mikor e sorokat olvasod, azzal a gondolattal vergődsz: vajon igazán művész leszek én? Vajon van-e tehetségem? Vagy tévedtem-e, amikor erre a pályára indultam? Látod, én nem vagyok benne a bizottságban, ráadásul messzire tőled, mégis megjósolom: felvesznek a színire! Nem azért, mert te nagyszerűen tudsz játszani, nem azért, mintha nem lennél csiszolatlan és félszeg. .. nem, hanem azért, mert szenvedélyes lelked van, mert igazán, Őszintén érzel. És akarsz. Mert tiszta lelkű vagy... Mert nem félsz a harctól. Tudod-e, hogy ezentúl csupa

vívódás, küzdelem lesz az életed! Felkészültél-e rá? Tudod-e, hogy naponta felteszed majd a kérdést: vajon igazi művész leszek-e én? S ha már az lettél, akkor is újra meg újra megkérdezed magadtól: vajon művész vagyok-e? Nem lankadtam-e el? Nem puhultam-e el? A tehetség nem égből pottyant ajándék. A tehetség sárarany, nehéz bányászni, sok munkával fejtik ki, földből, sárból csiszolják ki a drága aranyat... így kell összetörnöd, szétzúznod magadban mindent, ami hamis szenvedély, ami elvon egyetlen szerelmedtől, a művészettől..

— Jaj, de papos, ki írta ezt a példázatot? — hallatszott a csúfondáros hang mögöttük.

Szidi felkapta a fejét. Mint hideg zuhany, úgy érték a gúnyos szavak. Nem vették észre, hogy Inci érkezett meg, s meghallotta ezeket az utolsó szavakat.

— Semmi közöd hozzá — mondta Szidi, szokatlan eréllyel. — Nem vagy méltó ezekhez a szavakhoz.

— Jó hogy te méltó vagy! — mondta trillázva, s ragyogva szökkent tovább. (Könnyű neki — gondolta most már másodszor Szidi — ő biztos a dolgában!)

— Ne törődj vele — szólt Ditta. — Jól mondtad, nem méltó ezekre a szavakra, olyan üreslelkű. Olvasd inkább tovább!

"... S tudod-e, hogy egy színésznek milyen áldozatot kell hoznia, spártai szigorral kell önfegyelmet tanúsítania. Másként nem lesz művész. Többet kell tanulnia, többet kell olvasnia, mint bárkinek. És szerénynek kell lenned. Így hajolj

ihlettel Shakespeare felé, hogy igazán belemélyedj egy csodálatos szöveg gazdag érzés- és gondolatvilágába. Hogy minden szépséget kihámozz a szó burkából..

Letette a levelet. Sok volt egyszerre ez az érzésvihar, ami mind rátört. Most, most biztosan érezte, megértette, hogy sokat fog még vívódni, de ugyanakkor csodálatos szépségektől lesz gazdag az élete. S azt is megértette, hogy csak akkor lehet igazi művész, ha másoknak tud igazán szolgálni, s az egész élete a másokért való élet jegyében folyik le. Megértette azt is, hogy ő semmivel sem különb, mint az ország annyi más fia vagy lánya, akik ebben a hazában az új világot építik. Mert nem az a kritérium, hogy valaki építész, kollektivista, mérnök, orvos, tisztviselő, hanem csupán az, milyen odaadással végzi másokért való, mindnyájunk szebb életéért való munkáját...

És amikor remegő térdekkel ment be a kapun, hogy az eredményt lássa, valaki kisodródott mellette. Nagyon csendes, nagyon halk volt. Inci már látta az eredményt. Onnan jött.

— Téged felvettek! — mondta. — Gratulálok!

Szidit szinte mellbe ütötte a boldogság, hogy fájt.

Odarohant a kifüggesztett eredményhez, s fátyolos szemekkel olvasta a nevét; kétszer, háromszor, ki tudja, hányszor.

— Felvettek! Felvettek! Felvettek! — ugrált megint a régi bolondos módon, s újból Ditta karjaiba vetette magát.

Hát van még ilyen öröm a világon!

Amikor, szinte bódultán a boldogságtól kijött a színi kapuján, egy fiú lépett be. Zoli volt. Itt várt

Szidire. Ő már tudta az eredményt, hamarabb, mint Szidi.

— Zoli, te itt! — mondta halkan.

— Csak szerencsét akartam kívánni neked, Szidi.

Eközben kiléptek a kapun.

— Tudom — folytatta halkan a fiú, keserű mosollyal —, csalódtál bennem. Nem vagyok az, akit vártál, akit megálmodtál...

A lány ragyogó szemmel nézett rá:

— Egy fellengzős csitri voltam én is, Zoli. Mit tudtam én, mi az élet, a szerelem. Most már tudom, hogy kicsi az élettapasztalatom, de annyit megtanultam, hogy ne járjak ábrándvilágban... Én talán tökéletes vagyok, azt hiszed? Én is önző voltam. Ó, még most is eszembe jut, milyen nagy jeleneteim voltak Ádámmal, undoknak tituláltam, aki nem ért meg engem. Nem érti a művészetet... Lehet, jó is volt, hogy találkoztunk. Benned saját magam hibájára döbbentem rá.

— Csak ezért, Szidi, csak ezért?

— Nemcsak ezért — mondta a szokott nyíltságával —, hanem mert te jelentetted az első igazi szerelmet.

— S az első csalódást is, Szidi. — A fiú megállt. A lány is. Egymásra néztek. Az első napok varázsával újra. Sőt, mintha most fedezték volna fel igazán egymást. A fiú tekintetében most nem vad láng parázslót!, hanem a gyöngédség meleg, simogató fényei hulltak a lányra...

— Holnap megyek haza — kezdte a lány.

A fiú elsápadt.

— De újra visszajövök! — mondta, s rámosolygott a fiúra ...

— Én is leteszem a két vizsgát — kezdte szinte zavarban a fiú.

— Ó, de örvendek, Zoli, de örvendek!

— Látod, amikor ott, a zsúr után szemembe vágtad barátaimat, naplopásomat, mindent — s én felháborodva utasítottam vissza a vádakat —, akkor nem értettem, hogy téged érdekel az életem, az, amit teszek. Most pedig... most valahogy természetes volt, hogy felrohantam s megnéztem az eredményt.

— Ha nem vettek volna fel... — sápadt el a lány még a gondolatára is.

— Tudtam, hogy felvesznek — mondta nyugodtan a fiú. — Én is sokat, sokat értem azóta, Szidi. Rájöttem, hogy méltónak kell lennem az őszinteségedre, a nyíltságodra, a tisztaságodra ...

Szinte ösztönösen mentek olyan lassan, azt szerették volna, hogy most sokáig tartson az útjuk.

— Emlékszel, Szidi, a zsúrra, amikor te lelkendeztél a kolozsvári blokkházakról... Én akkor bosszankodtam, hogy a többiek szemében estél.

— A te szemedben is! — mondta élénken a lány...

— Igen, de látod, éppen azután jöttem rá, hogy milyen üreslelkű voltam. Én beszéltem a szabadságról, közben rabja voltam mások nézeteinek. Te meg azt mondod, amit gondolsz, én pedig mindig azt akartam visszhangozni, amit mások mondanak... Minden más volt rajtam, a barátaimon is… Te, Szidi, mondd, te azt hiszed, hogy te meg én ... te képes vagy még szeretni engem?

Eközben már hazaértek. Szidi rálépett a küszöbre. Hirtelen megcsókolta Zolit.

— Ó, te csacsi, hisz mindig is szerettelek!

Már szaladt is felfelé.

— Szidi! — kiáltotta utána a meglepett fiú, s fellépett a lépcsőre. De a lány már felért az emeletre:

— A viszontlátásra! — kiáltotta, s lenézett a fiúra, éppen úgy, mint az első nap, amikor megismerkedtek...

TARTALOM

SZIDI A BENTLAKÁSBAN

Derült égből villámcsapás 7
Nem is olyan könnyű intrisnek lenni 16
Ildikó 22
Irén 31
Különös dolog 40
Fogas kérdés 49
Véd- és dacszövetség 57
Ildikó nevelni akar ... 71
Végre egy hőstett 85
A puska 97
Furcsán sült el a puska 105
Betelt a pohár 113
Névtelen levél és más bonyodalmak 123
Hogy huppan le az ember a papírsárkányról 134
Az osztaggyűlés 144
Minden jó ha a vége jó 154

SZIDI ELINDUL

Felnőtt leszek!... 171
A csendes ház 181
"Szinisek“ között 190
A kudarc 199
Szidi szerelmes lesz ... 210
Szidi és Zoli 225
A "rejtélyes" Enikő 242
Szidi beavatkozik 257

Az őszinte szó néha fáj... 281
Enikő megküzd ... 296
Az anya számvetése önmagával... 309
Ahol megijednek, ha szól a csengő 323
Szidinek kinyílik a szeme 33-t
Tücsiéknél kitör a vihar 345
Ami meg ezután következik ... 351

Meglelent a *Magyar Népköztársaság és a Román Népköztársaság közös könyvkiadási* megállapodása keretében.

A könyv felelős szerkesztője:: Szabó Kiss Katalin
Műszaki szerkesztő: Hlavathy Lajos

A *nyomdai* munkák *megkezdése: 1963.* 12. 15. A *nyomás megkezdése; 1964. 01. 14.* A *megjelenés* (éve.: 1964 **Példdnyszdm: 9.900** *kötött. Papitr félfamentes.* 63 g-os Alak: 16/54fX84. *Nyomdai ívek száma: 22.75. Kiadói* ívek szánja.• *14. Megrendelés száma: 4865.* E.:: *4717. Tizedes osztályozás kis könyvtárak számára: 8M.*

Készült a Kolozsvári Nyomdaipari Vállalatnál,
Brassói utca 5—7.